

B 02 51

ISSN 1811 - 900X

Bibliotheca Polis

ZIELNO

Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” Vol. 31 (2009) Nr. 3

Biblio Polis

Revistă de biblioteconomie și
științe ale informării,
editată de Biblioteca Municipală
„B. P. Hasdeu” din Chișinău

Apare din anul 2002
Vol. 31 (2009) Nr. 3 (Serie nouă)

Director:

Dr. conf. univ. Lidia KULIKOVSKI

Redactor-șef:

Vlad POHILĂ

Colegiul de redacție:

*Larisa CĂȘLARU, Mariana HARJEVSCHI, Ludmila PÂNZARU, Elena VULPE,
Alexandru-Horațiu FRIȘCU, Genoveva SCOBIOALĂ, Tatiana ISCHIMJI,
acad. Mihai CIMPOI, dr. conf. univ. Natalia GOIAN, dr. conf. univ. Nelly ȚURCANU*

Coperta: Valeriu HERȚA

Tel. redacției: 22-11-86 <http://www.hasdeu.md/bibliopolis/frame.html> e-mail: bibliopolis@hasdeu.md

Tipar executat la „BONS OFFICES”. Tel.: 500-577; 500-895

CUPRINS / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

**EDITORIAL / ПЕРЕДОВАЯ СТАТЬЯ /
EDITORIAL**

Vlad POHILĂ

„În goana internetului”, să nu neglijăm
unele realități netrecătoare
В погоне за сверхскоростным
интернетом – не стоит
пренебрегать грамотностью и
достоверностью
Utilizing Internet don't forget some
realities5

**DE ZIUA BIBLIOTECARULUI / ДЕНЬ
БИБЛИОТЕКАРЯ / LIBRARIAN'S DAY**

Teodora FÎNȚÎNARU

Eu, bibliotecarul
Я, библиотекарь
I'm a librarian8

Lidia KULIKOVSKI

Ancorată în realitate, orientată spre
viitor – BPO „Petre Țefănuță” din
Ialoveni

Яловенская библиотека им. Петре
Штефэнукэ – прочностоящая в реаль-
ности, ориентированная на будущее
The Petre Țefănuță Public Library
from Ialoveni – anchored in present
and forward looking9

**TEORIE ȘI PRACTICĂ / ТЕОРИЯ И
ПРАКТИКА / THEORY AND PRACTICE**

Lidia KULIKOVSKI

Neastâmpăr profesional, sinonim cu
reușita instituțională și individuală
Постоянный профессиональный
поиск - это путь к
профессиональным и личным
достижениям
Professional ascension is a synonym of
institutional and personal success... 12

Ludmila PÂNZARU

Fenomenul Web 2.0
Феномен Web 2.0
The phenomenon Web 2.0 17

Carolina GĂSCĂ
 Calitatea asistenței informaționale
 – factor important în satisfacerea
 necesităților utilizatorului
 Качество информационного
 обслуживания – важный фактор
 в удовлетворении требований
 читателей
 The quality of informational
 assistance – an important factor in
 meeting user needs 22

Claudia TRICOLICI
 Evoluția Serviciului Informații
 Comunitare la Biblioteca Municipală
 „B.P. Hasdeu”
 Развитие службы коммунитарных
 информации в Муниципальной
 Библиотеке им. Б.П. Хашдеу
 The evolution of the Community
 Information in the Municipal Library
 “B.P. Hasdeu” 26

Victor RUSU
 Forumul de discuții
 Форум интернет-дискуссий
 The Forum 29

Nadejda TROFIM
 Parteneriat între bibliotecă și
 sociologie
 Партнёрство библиотеки и
 социологии
 Partnership between the library
 and sociology 32

Vera OSOIANU
 Bibliotecile ca spații fizice
 Библиотека как физическое
 пространство
 The library as physical space 35

Natalia GRAMA
 Voluntar IFLA – o experiență inedită,
 unică și indimenticabilă
 Быть волонтером IFLA
 – это уникальный, чудесный и
 незабываемый опыт
 IFLA volunteer – an unique and
 unbelievable experience 39

ANUL IMAGINII / ГОД ИМИДЖА / IMAGE YEAR

Genoveva SCOBIOALĂ
 Imaginea bibliotecii este de
 neconceput fără contribuția energetică
 a angajaților ei
 Имидж библиотеки немислим без
 активного вклада её работников
 The library image is connected to the
 librarian contribution 44

VIAȚA FILIALELOR / ЖИЗНЬ ФИЛИАЛОВ / LIBRARY'S BRANCHES LIFE

Cristina CIOBANU, Olesia BALICA
 Biblioteca „Alba Iulia” din Chișinău
 utilizează cu succes voluntariatul
 Библиотеке „Alba Iulia” успешно
 помогают волонтеры
 Volunteers at The Alba Iulia library
 from Chisinau 47

Raia ROGAC
 Lansarea unui nou manual: *Metodica
 predării literaturii române*
 Презентация нового учебника по
 методике преподавания румынской
 литературы
 The presentation of a new handbook
 of teaching Rumanian literature 49

Tatiana PETRACHE
 O sărbătoare de suflet la Biblioteca
 „Târgu-Mureș”
 Осенний праздник в библиотеке
 „Târgu-Mureș”
 A celebration at the Târgu-Mureș
 Library 51

R. ANDREI
 Casă nouă pentru Biblioteca
 „Maramureș”
 Новоселье библиотеки „Maramureș”
 A housewarming of the Maramureș
 Library 53

R. PELIN
 Cu dragoste despre *Omul din preajmă*
 С любовью о коллегах по работе
 With love about colleagues 55

**MALURI DE PRUT / ПРУТ,
ОБЪЕДИНЯЮЩАЯ РЕКА / PROUTE,
THE UNION RIVER**

Claudia ȚATRAVCA

Zilele târgumureșene – 2009
Дни библиотеки в румынском
городе Тыргу-Муреш
The Library Days in Târgu Mureș 57

Gheorghe PÂRLEA

Nicolae Dabija, într-o „vizită poetică”
la Miroslovești
«Поэтический визит» Николае
Дабижи в Мирословешть, Ясского
уезда
A “poetic” visit of Nicolae Dabija in
Miroslovești (Rumania) 59

**DE ZIUA LIMBII ROMÂNE / ДЕНЬ
РУМЫНСКОГО ЯЗЫКА / THE
ROMANIAN LANGUAGE DAY**

Mihai CIMPOI

Cenușăreasă sau „bună gospodină”?
Государственный язык в РМ:
золушка или хозяйка?
The state language: Cinderella or
good housewife? 62

**PATRONUL NOSTRU SPIRITUAL / НАШ
ДУХОВНЫЙ ВОДХОНОВИТЕЛЬ / OUR
SPIRITUAL PATRON**

Olga BĂLĂNESCU

B.P. Hasdeu – ipostaze inedite
Малоизвестные аспекты жизни
Б.П. Хашдеу
Unknown aspects of B.P. Hasdeu
life 64

**RECENZII ȘI CONSEMĂRI /
РЕЦЕНЗИИ И ЗАМЕТКИ / REVIEWS
AND NOTES**

Alexe Rău și poezia animistă
(Constantin MĂLINAȘ)
Анимизм в поэзии Алексе Рэу
Animistic poetry and Alexei Rau 70

Dezlegarea tainelor în poeme (Claudia
PARTOLE)
Разгадка тайн в сборнике ясского
поэта
Guess a riddle in poems 73

Un urcuș spectaculos: de la Slobozia
Mare pe altă planetă (Ludmila
DOROȘENCU)

О нашем земляке, ставшем
всемирно известным учёным
A fabulous ascension: from Slobozia
Mare to other planet 74

Din Olympia solie... (Tamara
COTOMAN)

Энциклопедия Олимпийских Игр
The Encyclopaedia
of Olympic Games 77

Lecturi ziditoare de suflet (Ludmila
BULAT)

Чтение, воодушевлённое святыми
книгами
The Reading inspired by holy
books 79

**ISTORIA NOASTRĂ ADEVĂRATĂ /
НАША ПРАВДИВАЯ ИСТОРИЯ /
OUR REAL HISTORY**

Vlad POHILĂ

Rezistență prin literatură și artă
Еженедельнику «Literatura și arta»
– 55 лет
The revue Literatura și arta at 55 81

Ion MISCHEVCA

Problema mea
Проблема нашей идентичности
My problem 83

Dinu URȘU / Dinu URȘU

Историческое голосование в
Сфатул Цэрий: судьба одного из
воздержавшихся
Votul istoric al Sfatului Țării. Destinul
unui deputat ce s-a abținut
The historical vote of Sfatul Țării: the
destiny of abstained from voting 86

**OMAGIERI / ГОДОВЩИНЫ /
ANNIVERSARY**

Din garda de onoare a bibliografilor
noștri (Ion ȚPAC)
Николай Саналатий, достойный
представитель старой гвардии
молдавской библиографии

Nicolae Sanalati, a worthy representative of the old guard of moldovian bibliographers..... 92

Dumitru Matcovschi, poetul reînviat care ne-a readus *Biblia* în casă (*Gheorghe DUCA*)
Думитру Матковски, воскресший поэт
Dumitru Matcovschi is a resurrected poet 93

Alexandru Horațiu Frișcu – omul de ziua a șasea (*Lidia KULIKOVSKI*)
Поэт «шестого дня»: Александру Хорациу Фришку
The man of a “sixth day”: Alexandru Horatiu Friscu 97

ESEU / ЭССЭ / ESSAY

Sergiu COGUT

O abordare din perspectivă dialogică a romanului *Zbor frânt* de Vl. Beșleagă
Взгляд через призму диалога на роман «Крик стрижа» Вл. Бешлягэ
A dialogue approach of the novel “Broken flight” by V. Besleaga..... 99

Margareta TĂȚĂRUȘ

Șapte personaje în căutarea unui autor
Семь персонажей в поисках своего автора
Seven characters looking for an author 103

CARTEA PE GLOB / КНИГА НА ГЛОБУСЕ / ROUND THE WORLD

Gheorghe SOLTAN

În Polonia, Galaxia Gutenberg se ține tare...
Книгопечатание и литература Польши: вчера и сегодня
In Poland the Gutenberg Galaxy is still vigorous 107

Din lirica poloneză contemporană
Из современной польской поэзии
Contemporary Polish poetry 111

TINERE SPERANȚE / МОЛОДЫЕ ТАЛАНТЫ / THE NEW TALANTS

Doina EMILIAN

Luceafărul de dimineață
Dorul plecat în țările calde
Manchester United, în inima Chișinăului
O lume ireală și totuși adevărată
Взгляд на жизнь сквозь окон лица
Looking at the life through the Lyceum windows..... 114

IN MEMORIAM

Dumitru Irimia (21.X.1939 – 3.VII.2009)
Умер лингвист, литературовед, эминесколог Думитру Иримия
Dumitru Irimia linguist, literary critic is died..... 117

Florin Bogardo (16.VIII.1942 – 15.VIII.2009)
He стало популярного композитора и певца Флорин Богардо
Florin Bogardo (16.VIII.1942 – 15.VIII.2009)..... 118

VARIA

Imn cărții (*Constantin BOBEICĂ*)
Гимн книги
A book hymn..... 118

Cuvinte și imagini (*Valeriu RAȚĂ*)
Слова и образы
Words and images..... 121

PENTRU AGENDA DVS. / НА ЗАМЕТКУ / FOR NOTES

Calendarul aniversărilor culturale – 2009
Календарь памятных дат на 2009 год
Cultural Anniversaries Calendar 2009 123

„ÎN GOANA INTERNETULUI”, SĂ NU NEGLIJĂM UNELE REALITĂȚI NETRECĂTOARE

Vlad POHILĂ

Sintagma „secolul vitezelor” a fost atribuită prima dată veacului al XIX-lea, când vapoarele, apoi și trenurile, au prins a servi tot mai des și tot mai pe larg interesele omului, ale popoarelor. Desigur, în secolul următor, XX, când lumea a început a utiliza telefonul și radioul, când și-au luat zborul primele avioane, pe urmă și navele cosmice, îmbinarea în cauză, cu referire la trenuri și vapoare, părea deja o metaforă nu dintre cele mai inspirate, într-o cînta arhaică. Dar iată că secolul trecut a dăruit umanității și internetul, schimbînd și mai mult atitudinea față de viteze, față de rapiditatea comunicării dintre oameni. Tocmai de aceea, răscrucea de secole XX-XXI, pe lîngă mulțimea de calificative adunate: „epoca informațională”, „epoca cunoștințelor”, „epoca metamorfozelor tehnologice” etc., – ea, această răs_pîntie de vremuri, merită cel mai mult a fi supranumită și „a vitezelor”.

Viața noastră a devenit, cu adevărat, o fugă continuă, încît uneori ai impresia că omenirea se află într-o competiție cu scurgerea grabnică a timpului și cu atribuțiile acestuia – și ele într-o alertă continuă. „Nu ședeă, că îți șade norocul”, glăsuia un proverb din străbuni. Dacă vom interpreta această zicală în stil matematic, ca pe un fel de ecuație, observăm că datele problemei s-au schimbat mult și în sensuri nebănuite. Acum, se pare, ar fi mai potrivit să spunem: „Grăbește-te, căci altfel nu faci / nu reușești / nu obții nimic!” Graba, goana, alerta au devenit niște caracteristici intrinseci ale existenței noastre. Și poate că rela-

ția noastră cu internetul ne demonstrează cel mai sigur adevărul acestei aserțiuni. Or, internetul, a intrat în fiecă instituție, în fiecă casă, în fiecă suflet – de vreți. Cu 15-20 de ani în urmă se mai puteau număra domeniile în care internetul devenise o necesitate cotidiană. Acum, suma acestor domenii este mai curînd una incomensurabilă: cam toți, și mic, și mare, cam la fiecă pas, în cele mai surprinzătoare ipostaze, apelăm la serviciile internetului.

Nu vom discuta în continuare pe tema eficienței sau, dimpotrivă, a nocivității internetului. Nici dilema (absurdă, în opinia noastră) – ce e mai bună: cartea pe internet sau cea în formulă clasică, tipărită? – nu vom aborda-o. Sanda Golopenția-Eretescu, o savantă cu gîndire modernă, profesoară cu vechime la Universitatea Providence din SUA, a publicat, la distanță de numai un an, două articole cu acest subiect, două eseuri ale căror demersuri parcă se băteau cap în cap: *Cultură prin internet?* (în anul 2000; rețineți și semnul de întrebare de la sfîrșitul titlului!), apoi *Salvarea electronică a culturii românești* (în anul 2001). Desigur, nu a epuizat tema în aceste două scrieri – nici nu are cum! – impresionează însă abordarea diferită și schimbătoare a subiectului: de la temeri, îndoieli – la o anumită certitudine, încredere chiar în șansa unică pe care o poate oferi *net*-ul culturii noastre și culturii în ansamblu. Pînă la urmă, orice poate fi, în egală măsură, bun sau rău; totul depinde de cel care le utilizează, de scopurile ce le urmărește sau de finalitățile pe care și le

dorește. Vom vorbi în rîndurile ce urmează despre felul cum utilizăm noi, muritorii de rînd, internetul; cum facem față rigorilor sale, una dintre aceste exigențe (dacă nu chiar o condiție *sine qua non*) fiind viteza extrem de mare sau, cum am scris în titlul acestui material – „goană” pe care ne-o impune acest miracol al timpurilor noastre, devenit, iată, și o miraculoasă necesitate cotidiană a vieții noastre.

Așadar, să ne referim și la acest subiect de importanță (aparent) minoră: cum folosim internetul în scopuri practice, în munca noastră cotidiană – la bibliotecă, în relația cu utilizatorii, cu colegii de breaslă, ba chiar și în scopuri pur personale. Nu-i așa că vă este dat să vedeți adeseori – dacă nu să și faceți personal – diferite avize, anunțuri, informații de primă necesitate, vizînd activitatea cotidiană a bibliotecilor în care lucrați sau pe care le frecvențați? La un moment dat, eram dispus să fac un fel de colecție cu asemenea „scriituri publicitare”, ca mai apoi să le comentez în vreun articol sau în cadrul vreunei prelegeri pentru angajații bibliotecilor noastre. Am renunțat însă la această idee, din „simplul motiv” că cele mai multe meritau sau necesitau comentarii nefavorabile. Atunci am decis să elaborez un editorial, adică o scriere cu caracter mai generalizator, pentru a nu pune în vileag „slăbiciunile” cuiva anume, care „slăbiciuni” (greșeli, scăpări, gafe, inadvertențe, dar și mostre de neglijență) caracterizează, de fapt, mai multă lume, pe mai mulți slujitori ai breslei bibliotecare. Și dacă am spus deja lucrurilor pe nume: că în scrierea la calculator a avizelor, a altor informații utile cu caracter curent, se comit anumite greșeli, scăpări, gafe, inadvertențe, dar și mostre de neglijență – de ordin ortografic, gramatical, lingvistic – ar fi cazul să căutăm și pricina apariției lor în locuri publice, și încă în niște instituții de cultură, adică tocmai acolo unde la modul ideal ar trebui să avem a face cu exemple

de corectitudine, poate chiar cu modele demne de urmat.

Cauza principală, credem noi, este cea anticipată în titlu și în primele alineate ale acestui editorial: graba, viteza, dorința de a realiza cît mai repede ceea ce ne punem în gînd. Or, această intenție e bine să fie însoțită și de atenție, de grijă, de răspundere elementară pentru ceea ce aducem la cunoștința publică. Intervine, uneori, și neglijența, nepăsarea, iar în ultimă instanță și iresponsabilitatea – dacă e să continuăm a căuta „mama relelor”. Nu vrem, în context, să aducem vorba și de ignoranță, de proasta cunoaștere a regulilor ortografice sau de dreaptă scriere, de agramatie... Pentru că vrem să credem că aceste scăderi nu îi vizează pe lucrătorii noștri. Și totuși, cîtă tristețe pot provoca niște inscripții gen: *Inchide-ți ușa!* (corect: **Închideți, vă rugăm, ușa!**), *Nu deservim după orele...* (**Nu servim după ora...**), *La acțiune v-or participa liceeni, studenți, profesori...* (**La manifestare / eveniment vor participa liceeni, studenți, profesori...**) etc., etc.

Să începem „dezghiocarea” greșelilor cu *inchide-ți* (ușa) și cu... bieții *profesori*. Ambele exemple fac dovada unei practici extrem de păguboase: scriind texte în română, unii bibliotecari utilizează registrul alfabetic englezesc, în care, evident, lipsesc semnele diacritice specifice limbii noastre. Că o fac din comoditate sau din lene sau poate chiar din lipsă de respect față de limba maternă – nu mai contează. Mai important ni se pare că în asemenea situații poți vedea în texte pur românești ortograme (cuvinte scrise) cu totul străine, de cele mai multe ori – englezești: același *professor*, apoi *present*, *parallel*, *causă*, *encyclopedie* și cite alte aberații de acest gen. Nu mai trebuie să insistăm asupra faptului că neutilizarea registrului românesc la scrierea unui text în română, mai simplu spus – scrierea fără semne diacritice poate genera o serie de confuzii, multe încurcă-

turi de sens: *fată* în loc de *față*, *tară* pentru *țară*, *tine* în loc de *ține*, *sotie* în loc de *soție* sau *șotie*, *roman* pentru *român*, *romanes* în loc de *românesc* etc., etc. În context, nu putem să nu ne amintim de reputatul (și rafinatul) scriitor și lingvist George Pruteanu, cel care de pe la mijlocul anilor '90 ai sec. XX, apoi și la începutul sec. XXI ne-a delectat, instruindu-ne temeinic și convingător în cadrul emisiunilor personale *Doar o vorbă să-ți mai spun...*, transmise pe două dintre cele mai prestigioase și mai cu priză la public posturi de televiziune din România. Ei bine, în opinia profesorului G. Pruteanu, nu putea fi considerat românesc un text scris „englezește”, adică fără semne diacritice! Se întreba redutabilul filolog și îi întreba și pe cei care au avut contact cu civilizația vest-europeană: „Vă puteți imagina un francez (german, spaniol, portughez...) care să scrie în limba sa maternă neglijând accentele sau semnele diacritice?!” Nu, așa ceva e de neînchipuit acolo. Pot confirma și din proprie experiență: o bună prietenă de la Paris m-a rugat să nu-i mai scriu prin *net*, ci prin poșta tradițională, scrisori de mână, atîta timp cît nu pun în mesaje accentele specifice limbii franceze. Mai mult: din aceleași motive, mi-am suspendat corespondența cu un profesor din Cracovia, dînsul pretinzînd că nu îmi înțelege mesajele – scrise în polonă, dar fără literele „tipice” ale acestei limbi, cu o mulțime de semne diacritice.

Drept consecință pentru acest segment de articol, vom spune cu toată claritatea: ***este necesar, trebuie să folosim alfabetul românesc la scrierea textelor în limba maternă.*** Să nu ne lenevim să trecem de la engleză la română! Să ne cultivăm obișnuința de a scrie prioritar, în primul rînd, preferabil și cum este necesar – în română – și abia după aceasta să căutăm alte instrumente lingvistice de lucru. Da, a scrie englezește (și la propriu, și la figurat, adică într-o română „englezită” din

punctul de vedere al ortografiei) este mai simplu, dar noi avem a face de obicei cu limba noastră, nu cu limbi străine.

Alte consecințe, care în context, ne-ar duce pe drumul cel drept țin de relația cu cartea. Să răsfoim din cînd în cînd îndreptările ortografice. Dicționarul ortografic, dar și cel explicativ, ale limbii române, ca și alte surse de referință enciclopedice trebuie să se afle mereu la îndemîna bibliotecarului, mai ales a celui pus în situația de a elabora / a scrie / a redacta / a corecta texte – de la avize și alte informații utile beneficiarilor, rapoarte sau dări de seamă de serviciu ș.a.m.d. pînă la articole pentru presa periodică. De altfel, în multe redacții de ziare și reviste textele (articole, recenzii, reportaje, interviuri etc.), trimise prin internet fără semne diacritice, sînt trecute cu vederea, asemenea trimiteri, de regulă, sînt rebutate, pur și simplu nu sînt luate în considerație, indiferent de valoarea lor și de prestigiul autorului.

Nu vom exagera defel spunînd că în opinia generală, un bibliotecar este perceput, de cele mai multe ori, în primul rînd, ca un om de cultură. Iar cultura omului se vede și în felul cum scrie – în genere, iar acum, în epoca vitezelor – cum scrie la calculator, recurgînd la internet.

Tocmai de aceea e bine să fim mai prudenți cu „*graba calculatorului*”, cu „*goana internetului*”. Acestea pot fi, bineînțeles, o explicație, o scuză. Însă numai uneori, nici pe departe nu putem face din internet un „*țap ispășitor*” pentru toate situațiile. Mai ales în cazurile ce țin de pregătirea noastră profesională, care e de neconceput fără cunoașterea limbii materne și fără respectarea neabătută a regulilor de scriere și exprimare corectă.

EU, BIBLIOTECARUL

Cuvânt de salut pentru „Duplexul profesional”

Profilul bibliotecarului: studii și cercetări recente

(Chișinău, octombrie 2009)

Eu, Bibliotecarul, din cămăruța aceasta cu cărți de unde vă scriu, mărturisesc, fără putință de tăgadă, că nu aș putea trăi, dacă lumea aceasta a Verbului, căreia mă închin, precum Faust odată, nu m-ar lăsa să viețuiesc, în armonie și împăcare cu miile de tomuri al căror paznic și familie sunt.

Eu, Bibliotecarul, am trăit truda, nu zadarnică, a legăturilor de cărți, cărate sifific, la temelii de biblioteci, am simțit maiestatea rafturilor pline de înțelepciunea veacurilor, dar și tristețea sau așteptarea, atinsă mai întotdeauna de aripa istoriei, a rafturilor goale, pe care tot eu, bibliotecarul, le-am umplut mai apoi, carte cu carte, atingând, cu fiecare tom așezat unde trebuie, eternități de o clipă...

Eu, Bibliotecarul, am visat, deopotrivă, labirinturi borgesiene și ferestre înalte pentru biblioteca mea și am trăit, ascuns de privirile alor mei, propria-mi durere Ghetsimani, dar nu am uitat niciodată să fiu un veșnic căutător al ideilor și al oamenilor care au nevoie de mine și nu știu să mă găsească.

Eu, Bibliotecarul, sunt aici, lângă tine, trecătorule, prieten și tovarăș de drum, învățător și frate, niciodată străin, niciodată singur, niciodată învins.

Eu, Bibliotecarul, semăn, sau poate chiar sunt, ca o continuare de poveste, Ana lui Manole, pe care toți o știu acolo, răbdătoare și sfântă, între ziduri, dar pe care n-o văd niciodată, unii pentru că nu au sufletul pregătit, alții pentru că nu au ochiul atent...

Eu însumi am crezut mai întâi, că sunt paznicul **Cărții de nisip** a lui Borges, dar, cu timpul, când mi-au încărunit tinerețile, am înțeles metafora care nu-mi dădea deloc pace, i-am înțeles destinul: Eu sunt aidoma Cărții de nisip, așezată la intrarea în Templu, sunt ochiul, sunt sufletul Templului numit Bibliotecă...

Eu, Bibliotecarul, sunt un om și nimic mai mult, dar vă privesc pe Dumneavoastră, frații mei de profesie și de suflet, și-mi spun: aici sunt, o, Doamne, și puterea cărților și puterea cuvintelor și destinul mișcător al bibliotecilor, aici sunt, în forța fiecăruia și a tuturor laolaltă, în sclipirea din privirea Dumneavoastră, în mângâierea și fermitatea cuvintelor pe care le mănuiți și le săpați în suflete.

Eu, Bibliotecarul, ucenicul celor buni, de ieri și de azi, care am răs, plângând, de urcușurile și coborâșurile mele de-a lungul istoriei, mă uit la Dumneavoastră, bunii mei bibliotecari și prieteni și, cu mâinile împreunate în reverență, vă spun: respectată să vă fie munca și dragostea pentru cărți și oameni deopotrivă, iubiți să fiți pentru generozitatea de fiecare zi și sporită să vă fie faima și izbânda.

*Drd. Teodora FÎNTÎNARU,
director, Biblioteca Județeană
„Duiliu Zamfirescu” Vrancea*

ANCORATĂ ÎN REALITATE, ORIENTATĂ SPRE VIITOR – BPO „PETRE ȘTEFĂNUCĂ” DIN IALOVENI

*Dr. conf. univ. Lidia KULIKOVSKI,
director general al BM „B.P. Hasdeu”*

Adrian Marino, în *Ideea de literatură*, vol. II, p. 23, numește biblioteca *instrument cultural*. „Obiectivul esențial al bibliotecii, continuă autorul, este, bineînțeles, cel instructiv, cultural, legat intrinsec de studiul literelor... fiind foarte apăsată și nuanța pedagogică, și educativă.” Tot aici A. Marino spune că *idealul cultural al epocii se răsfrânge asupra constituției și structurii bibliotecii*.

Are epoca noastră un ideal cultural? Traversăm un timp confuz, crizist, incert... traversăm o societate fondată pe informație și pe stimularea nevoilor. În această societate mulți sunt actorii care pretind la timpul pe care îl are *Homo consumericus*. Cum să-l fidelizăm, să-l orientăm spre cultură, educație, instruire dacă, așa cum afirmă Adrian Dinu Rachieru, *Omul este robul valorilor de confort?*

Ce poate face o bibliotecă publică, ea însăși social fragilă?

Volumul *Biblioteca Publică Orășenească „Petre Ștefănucă”* vine să demonstreze ce poate face. Și face foarte multe.

Biblioteca publică orășenească (BPO) nu mai este un simplu depozit de cărți. Este unul dintre cele mai atractive spații pentru viața comunității ialovenene. Asumându-și rolurile de bază pe care i le reclamă Societatea Cunoașterii – de centru cultural, centru educațional, centru de informare și documentare, centru comunitar –, ea se află într-o continuă transformare din dorința de a identifica noi forme și mijloace de diseminare a informației către cetățenii ialovenilor. Pentru ei a făcut efortul uriaș de a moderniza tehnologic serviciile, pentru

ei construiește baze de date bibliografice în locul cataloagelor și chiar aspiră la un obiectiv pe termen mai lung – la biblioteca virtuală. Biblioteca Publică Orășenească „Petre Ștefănucă”, ancorată în realitate, demonstrează că biblioteca virtuală nu este doar o tendință modernă, ci o necesitate a lumii moderne din care face parte.

BPO valorifică cu succes extraordinara oportunitate de a contribui la încadrarea fiecărui utilizator în această rețea de comunicare globală prin servicii bazate pe web, prin noi căi de difuzare a informațiilor, prin alfabetizarea tehnologică a locuitorilor acestui brav oraș. Obiectivul-cheie al BPO „P. Ștefănucă” este să devină un portal spre informație utilizând cele mai noi și performante căi.

De la fondare și până în prezent BPO „P. Ștefănucă” se află în căutarea unor căi noi de dezvoltare. Ca să se mențină la înălțime în spațiul cultural întotdeauna a căutat noi metode de activitate, și-a revizuit funcțiile, s-a adaptat la condițiile și cerințele timpului. De fapt, scopul pe care și l-au trasat bibliotecarii din Ialoveni – orientarea spre informatizarea bibliotecii, diversificarea serviciilor, programele culturale – au răspuns cerințelor și aspirațiilor comunității ialovenene. Este un scop bine definit – de a-și aplica strategia de activitate și dezvoltare în funcție de imperativele actuale, de solicitările și doleanțele comunității în care activează, acestea caracterizând-o ca pe o instituție deschisă, plurifuncțională.

Ultimii ani au fost foarte productivi, dominați fiind de automatizare și informatizare, de acțiuni de anvergură – *Anul*

Ștefan cel Mare și Sfânt, Anul Cetățeniei prin educație, Anul Andersen, Anul Mozart, Anul Eugen Doga, Anul Mircea Eliade, Anul lecturii, Anul Ion Druță, Anul Promovării bibliotecii publice în localitățile din Republica Moldova, Zilele Bibliotecii „P. Ștefănuță”, Zilele filialei „N. Titulescu”, Zilele filialei „S. Vangheli”. Biblioteca „P. Ștefănuță” a putut focaliza cu succes asemenea activități care au avut răsunet național... La BPO au fost și se mai petrec fapte de cultură vizibile mult mai multe și mai diverse decât în alte biblioteci orășenești.

Această monografie a BPO ne permite să afirmăm că biblioteca din Ialoveni nu stagnează. Mai mult, ancorată în realitatea comunității ialovenene, ea înregistrează succese. Pe canavaua faptelor relevate în volumul de față se conturează imaginea unei biblioteci luptătoare. Da, da, biblioteca este ca și o ființă vie: cu personalitatea ei, cu atmosfera ei, cu idealurile ei.

BPO a obținut succese pentru că: a pus utilizatorul în fruntea priorităților, l-a ascultat, l-a angajat, l-a implicat în modernizarea serviciilor ca să răspundă mai eficient necesităților lui reale; a acordat atenție specială necesităților copiilor, familiilor și tinerilor și a depus eforturi pentru a le satisface; a îmbunătățit calitatea stocului de resurse și materiale, a serviciilor în scopul atragerii și sporirii utilizării bibliotecii; a lucrat în cooperare, dezvoltând parteneriate pentru ca publicul să primească servicii consistente de nivel excelent; a modernizat spații, a deschis noi structuri, servicii pentru a satisface cererile și necesitățile, așteptările comunității; a muncit mai eficient, a utilizat resursele mai bine și a investit mai mult în furnizarea serviciilor digitale. Dovadă sunt cifrele și datele relevate în monografie: vizite, împrumuturi, utilizatori înscriși, iar de curând – și vizite virtuale. Acestea ne dovedesc că efortul, succesele înregistrate se reflectă direct proporțional în activismul ialovenenilor de utilizare a bibliotecii, fiind indicatori de valoare și semnificație atât pentru bibliotecă, cât și pentru comunitate.

Biblioteca „P. Ștefănuță” s-a preocupat, alături de cultivarea prin diverse forme, metode a valorilor culturale, și de impactul transmiterii acestor valori. Într-o lume a divertismentului biblioteca și-a croit oferta culturală pe necesitățile de educație, de instruire, de recreere ale ialovenenilor. Concentrarea, preponderent, pe programe ca *Ora poveștilor, Lecturile verii, Caleidoscopul copiilor, Zilele BPO „P. Ștefănuță”, Zilele filialei „N. Titulescu”, Zilele crengiene, Zilele filialei „S. Vangheli”, Săptămâna lecturii, Săptămâna cunoștințelor*, a avut ca scop constituirea, educarea unei comunități de cititori. Activismul comunității, la aceste programe, se poate urmări iarăși, prin cifrele și exemplificările din prezenta lucrare.

În efortul de a îmbunătăți colecția, BPO „P. Ștefănuță” a dezvoltat parteneriate durabile cu instituții similare din țară și din străinătate, a elaborat proiecte în urma cărora ocupă un loc de frunte la comparativul calitatea colecțiilor printre bibliotecile publice din RM: 60% volume în limba română – un indice de excelență și, la fel, de excelență este indicele de 5,9%, al volumelor în limbi străine.

BPO valorifică eforturile memorabile ale înaintașilor ialoveneni și poate de aceea rezultatele au fost întotdeauna notabile... Activitatea bibliografică, cercetarea este o prerogativă principală a colaboratorilor bibliotecii. Lucrearea *Petre Ștefănuță (1906-1942), Nicolae Roșioru – poet și publicist* și alte biobibliografii, în format electronic, scot în evidență o preocupare responsabilă a BPO de trecutul acestui oraș.

Privită din afară, cu toate că personal nu sunt chiar din afară (am fost de multe ori la BPO, am participat la manifestări, la acțiuni de instruire; au venit ei la noi, la diverse acțiuni de dezvoltare profesionale), vezi o bibliotecă activă, cu preocupări demne de biblioteci mari ca Biblioteca Națională, Biblioteca Academiei, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, cu care strâns colaborează.

Volumul *Biblioteca Publică „Petre Ștefănuță”* justifică motto-ul *Toate organizațiile sunt alinate perfect pentru a obține rezultatele pe care le obțin.*

Autorii lucrării, Larisa Petcu și Lidia Rusu, au încercat să prefigureze locul distinct al BPO în cultivarea, educarea, civilizarea comunității ialovenene, rolul ei de participant activ la creșterea și consolidarea vieții culturale. BPO, suntem martori, nu o dată a adunat intelectualitatea culturală și academică la evenimente științifice de anvergură, transformate în fapte memorabile, cu multe episoade remarcabile.

Autoarele au încercat să contureze ponderea contribuției acestei instituții la tezaurizarea prezentului comunității ialovenene, la valorificarea istoriei și culturii și au reușit să dea contururi clare acestui obiectiv.

Vocația omului se află acolo unde se întâlnesc talentele și nevoile omului, spunea Aristotel. Care loc, decât biblioteca, este ideal pentru aceasta? Unde este vocație, găsim și pasiune. Pasiunea este mobilul tuturor resurselor, tuturor energiilor unei ființe, pasiunea este puterea extraordinară care unește o echipă, îi potențează talentele și devoțiunea. Echipa BPO este compusă din oameni implicați cu trup și suflet în profesie, oameni care muncesc cu spor, oameni care sunt stimulați de ceea ce fac pentru că biblioteca este locul unde își manifestă din plin talentele, inteligența, creativitatea.

Aici, la BPO „P. Ștefănuță”, și-au găsit împlinirea profesională – alături de Larisa Petcu, directorul și sufletul acestei biblioteci – și Lidia Rusu, Valentina Plămădeală, Raisa Platon, Valentina Țurcan, Sofia Mușat, Liubov Russo, Maria Gânda, Grigore Miron, Anastasia Cazan și alți tineri specialiști care, cu certitudine, vor sluji cauza bibliotecii la fel ca și bibliotecarii consacrați.

Dna Larisa Petcu, care în acest an împlinește 35 de ani de muncă exemplară în această bibliotecă, a înțeles că cel mai bun mod de a-i stimula pe oameni să realize-

ze performanțe este să îi convingi prin tot ceea ce faci și prin atitudinea, aspirația ta de zi cu zi că ești mereu gata să îi sprijini, să-i susții din tot sufletul.

Aplicând un succes managementul motivațional, a putut depăși obstacolele formând un climat, care își are produsul final – servicii de calitate și imagine pozitivă. Efortul managerului se simte în ajutorul și sprijinul acordat de către Consiliul Orășenesc Ialoveni, de către primarul Gheorghe Caracuian, și se materializează în acel adaos de 20% la salariu, în primele pe care le au bibliotecarii, în faptul că lucrătorii BPO sunt printre primii din R. Moldova care au obținut finanțare chiar de la 1 ianuarie 2007 pentru gradul de calificare.

Atunci când te inspiră un țel măreț, un proiect extraordinar, toate gândurile și energiile ți se descătușează. Mintea transcende limitele care apar în cale, conștiința se accentuează în orice directive și brusc îți dai seama că te afli într-o lume nouă, o lume măreață și minunată [*Sutrelle yoga ale lui Patanjali*]. Ai impresia că bibliotecarii de la BPO „P. Ștefănuță” se află mereu în proiecte, în urmărirea unor scopuri de modernizare și transformare, se află într-o stare permanentă yoga, pentru a trece peste dificultățile timpului, pentru a nu renunța la viitor.

Prin acest volum Biblioteca Publică „Petre Ștefănuță” din Ialoveni îmbracă strai de sărbătoare, raportează succese, demonstrează că e pregătită să răspundă la provocările prezentului, gândindu-se la viitor, gata oricând să intre în orice scenă pe care o oferă comunitatea locală sau cea profesională.

Felicitări autorilor și instituției căreia îi urez ani mulți, buni și rodnici și norocul de a avea oamenii competenți, devotați, pasionați, pe măsura celor care au adunat munca instituției într-un volum, apărând-o de risipire.

Volumul de față ne mai demonstrează și lecția licuriciului care luminează doar atunci când zboară, doar atunci când e în acțiune.

NEASTÂMPĂR PROFESIONAL, SINONIM CU REUȘITA INSTITUȚIONALĂ ȘI INDIVIDUALĂ

Dr. conf. univ. Lidia KULIKOVSKI

Activitatea unui bibliotecar poate avea mai multe grile de apreciere: cum se prezintă la locul de muncă; în ce mod își construiește relațiile cu colegii și cu conducătorii; cum se ajustează la exigențele tehnologiilor informaționale etc., etc. O oglindă fidelă a activității bibliotecarului este scrisul lui: articole, studii, cărți...

Volumul *Biblioteca și bibliotecarul: aspecte ale eficienței profesionale** debutează cu un citat: „Trebuie să ai neastâmpăr în străfundul ființei și mereu să te întrebi ca un copil curios”, aparținând scriitorului filosof Vasile Vasilache – foarte nimerit în fața porții care anunță cunoașterea unui profesionist, a unui expert, cum e și Ludmila Corghenci.

Ales de autoare ca motto, citatul exprimă esența ființei ei. Ne dăm seama, chiar de la început, de la cuprins – succesiunea, extrem de cântărită, a fiecărui capitol, a fiecărui text, a fiecărui titlu – că nuanțează meticulozitatea, responsabilitatea pentru finalitatea și calitatea demersului pe care îl oferă audienței, calități cunoscute de comunitatea profesională și amplificate prin acest volum ce inserează subiecte indispensabile dezvoltării domeniului bibliotecomic.

L. Corghenci deschide volumul cu „*lucrarea sufletului său*” – Școala de Biblioteconomie din RM, pusă în fruntea capitolului, cu articolele inserate sub umbrela

* Corghenci, Ludmila. *Biblioteca și bibliotecarul: aspecte ale eficienței profesionale* / Ludmila Corghenci. – Chișinău : Epigraf SRL, 2009. – 112 p.

genericului *Instruirea continuă a bibliotecarilor – cerință inerentă a excelenței instituționale și individuale*, prin care scoate în evidență rolul, impactul acestui organism temporar, în viețile bibliotecarilor și în activitatea bibliotecilor din RM. Temporar, dar extraordinar pentru bibliotecari și foarte important pentru L. Corghenci. Aici și-a demonstrat vocația și dedicația, responsabilitatea și profesionalismul, excelența și creativitatea.

ȘBM-ul, reiese din analiza foarte profundă întreprinsă de autoare, a modernizat cunoștințele și deprinderile profesionale ale bibliotecarilor, a reorientat și adaptat mentalitatea profesională la noile contexte tehnologice, informaționale și sociale. ȘBM a fost – cu părere de rău vorbim la trecut – liantul care a unit comunitatea bibliotecară într-un timp când era stringentă nevoia să strângem rândurile, dar mai presus de toate a scos în evidență potențialul formatorilor locali, competența lor, abilitățile pedagogice și didactice, profesionalismul lor.

Pentru prima dată s-a produs cooperarea resurselor intelectuale ale SNB, dar și o cooperare în sensul adevărat al cuvântului între biblioteci de diverse tipuri. Niciodată bibliotecile universitare, științifice, naționale nu au fost mai aproape, or, acesta este meritul Ludmilei.

În *stilul Corghenci*, sintetizat, logic, cu cifre, indicatori, feedback, demonstrează aceste virtuți și în sinteza asupra proiectului *Școala de Vară a bibliotecarilor* – exem-

plu practic de cooperare a resurselor intelectuale, profesionale și materiale.

Alt proiect, *Pro Centrul de Formare Profesională Continuă a Bibliotecarilor*, înaintat Ministerului Culturii și Turismului, este o încercare disperată a autoarei de a asigura continuitate ȘBM. Așa cum Ministerul Culturii nu a reacționat la proiect, Ludmila face cunoscută această inițiativă comunității profesionale la ședința în plen a Conferinței ABRM. *De ce un sistem de instruire continuă a bibliotecarilor?* Pentru că este o necesitate stringentă, profesională și personală; pentru că sistemul de instruire a bibliotecarilor, creat în Republica Moldova, are un caracter descentralizat, sortit eșecului; pentru că oferă bibliotecarului cunoștințe și deprinderi „de a prinde peștele, și nu peștele propriu-zis”...

Dar, parcă intuind că nu-i de ajuns să demonstrezi de ce ne trebuie un sistem de instruire continuă a bibliotecarului și care sunt avantajele lui, Ludmila încheie cu o *Chemare la acțiune: viața profesională activă – prin instruire continuă; asigurarea funcționalității elementelor sistemului; crearea unei atmosfere favorabile instruirii.*

Activitatea desfășurată de L. Corghenci în perimetrul educației permanente a bibliotecarilor a conturat un bun director, un abil manager și strateg, un harnic formator, un pasionat pedagog... „Ordinea valorilor, susține Nicolae Balotă, operează necruțător în ordine ontologică. Pasiunile noastre, cu cât sunt mai înalte, cu atât desemnează făpturii noastre un loc mai înalt pe o nevăzută scară axiologică” (Balotă, Nicolae. *Despre pasiuni*, ed. a 2-a, rev. – Bistrița, Pergamon, 2007, p. 42).

O altă pasiune, permanentă, a autoarei este cea pentru DIB ULIM, căruia i se acordă un spațiu mai amplu în economia volumului.

Aici experimentează, reinventează, inovează, cercetează, descoperă. Prin ea, prin articolele ei, cunoaștem această in-

stituție-laborator. DIB și-a schimbat imaginea: mai întâi pe cea de instituție închisă, de austeritate, impunându-se ca o bibliotecă deschisă și utilă comunității profesionale, deschisă cooperării și colaborării profesionale; apoi pe cea de bibliotecă „ca toate celelalte”, devenind o bibliotecă expert; și-a modificat imaginea practică, orientându-se spre produs, demonstrând inovativitate... Ludmila, cu mândria apartenenței la această instituție, ne dezvoltă măsura, amplexarea transformărilor, metamorfozelor de la DIB puse pe rol ca (1) răspuns la acceptarea schimbării, la tendințele de schimbare și (2) ca proces de creare a schimbării, ca proces proactiv, *de lanț care reclamă evoluții în mentalitatea personalului și activitățile Departamentului.*

Din experiența proprie de angajat cu responsabilități de dezvoltare a DIB, ca manager al ȘBM formulează concluzii de neglijat: „Competitivitatea DIB depinde în mare măsură de gândirea neconvențională, de încurajarea proceselor de învățare și inovare, [...] de câștigarea credibilității comunității servite și a celei profesionale.” Autoarea ne spune explicit: că DIB pe aceste componente și-a construit competitivitatea.

„O bibliotecă își are, ne mai spune Nicolae Balotă (op. cit., p. 54), personalitatea ei, atmosfera ei, ca o făptură vie.” Personalitatea DIB ULIM este una ofensivă, atmosfera de acolo – una creativă, iar vivacitatea o asigură oamenii ei, oameni precum Ludmila Corghenci, care produc, creează, iar în acest volum, precis și subtil, nuanțează elementele care dau identitatea inconfundabilă DIB ULIM. Găsim în articolele despre DIB o instituție care își justifică eforturile și inteligențele manageriale, acțiuni care-o urcă pe un podium al excelenței.

Neastămpărul profesional îl sesizăm în întrebările pe care autoarea le are, oricare

ar fi subiectul abordat și discutat. Știe, și ne convinge și pe noi, că ideile bune apar ca răspuns la întrebările bune. Iar o idee bună oferă o soluție pe potrivă la o anumită problemă sau, cel puțin, un mod benefic de a merge înainte. Ludmila Corghenci face și vrea să facă progrese. Având în față un articol de al dânei, cititorul avizat știe că trebuie să existe pe undeva și o întrebare. O găsim cu siguranță și ne convingem că întrebarea, la L. Corghenci, dă scop investigației derulate.

Subiectele abordate și problemele puse în discuție în cadrul acestui volum pe cineva poate să intimideze prin persistență, grandoare, importanță (pentru domeniul nostru) și, totodată, prin neclaritatea lor – instruirea continuă, inovarea, creativitatea, inteligența profesională. Nu însă și pe autoarea noastră. Ludmila nu pendulează între întrebările „de ce?”, „ce?”, „cine?”, „cum?”, „unde?”. Ea se concentrează asupra unor aspecte deficitare și, în căutarea soluțiilor practice, întrebă... sau se întrebă... ne răspunde sau își răspunde. Fermitatea afirmațiilor vădește stăpânirea conținutului expus.

Știm cu toții că o practică profesională fără întrebări este una lipsită de plăcerea și entuziasmul de a învăța. Pe L. Corghenci o cunoaștem ca pe o entuziastă, ca pe o persoană a domeniului, care învață cu plăcere, cu pasiune – permanent și de la oricine.

Materialele prezente în volum scot la suprafață gândirea analitică și bine focalizată a Ludmillei în efortul de a rezolva o problemă, de a semnală o neregulă, de a raporta o împlinire, de a demonstra necesitatea unei acțiuni, importanța sau impactul subiectului pentru instituție și profesie. Autoarea vădește o gândire conștientă, bazată pe claritate, precizie și deducție logică, astfel parcă incitându-ne și pe noi să conștientizăm necesitatea acestui tip de gândire pentru a putea să învățăm noi strategii.

O componentă importantă a succesului profesional, în viziunea autoarei, este

comunicarea, L. Corghenci fiind convinsă că este o condiție indispensabilă dezvoltării individuale, dar mai ales a celei profesionale, afirmând că „*astăzi este prețuit acel profesionist, care pe lângă deținerea cunoștințelor și deprinderilor, știe să le gestioneze*”.

Autoarea scoate în relief carențele comunicării în comunitatea profesională, unde, insistă ea, „*există loc pentru mai multă consistență*”. Și pune fireasca întrebare: „*Care este cauza? Cred eu, scrie L. Corghenci, că în primul rând poate fi menționat dezinteresul, pasivitatea profesională, dar posibil că ar putea fi reliefate și motive privind accesul comunității la informația profesională, la subiectele pentru discuții. Oricum, „josul” (rețele, biblioteci concrete, bibliotecari) trebuie să fie mai insistent, mai implicat în soluționări profesionale.*”

L. Corghenci punctează idei, soluții de îmbunătățire... dar identifică și o problemă gravă: „*În comunitatea noastră însă nu există [...] ceea ce se numește spațiu de comunicare profesională.*” Rezolvarea o vede în implicarea tuturor la crearea acestui spațiu de comunicare, de la fondatori la bibliotecarul care „*se respectă pe sine și profesiunea pe care o practică*”, fiind convinsă: „*comunicarea trebuie să devină – atât pentru instituție, cât și pentru fiecare angajat – un instrument de dezvoltare a profesionalismului, o filosofie a instituției și a bibliotecarului.*”

L. Corghenci identifică probleme la majoritatea subiectelor abordate. Vorbind despre o bibliografie a dlui prof. univ. dr. hab. P. Parasca, iată ce spune: „*Îndemnându-vă să utilizați, să analizați, să reflectați asupra publicațiilor DIB, încerc să închei cele expuse cu un semn de întrebare, provocându-vă poate la o discuție: persoanele, care au efectuat cercetări bibliografice și au elaborat o publicație bibliografică, dețin statutul de autor sau, cum îi categorisește CNC – de alcătuitoari?*” L. Corghenci consideră că

astfel se minimizează efortul de investiga-re, de elaborare a lucrărilor bibliografice. Cu trimiteri la legislație și la lucrări de referință, ne convinge de incorectitudinea tratării muncii creatoare, originale a bibliotecarilor. E un punct de vedere pe care îl împărtășim întru totul cu autoarea.

Ni se pare foarte interesantă abordarea subiectului *Cultura profesională a bibliotecarului: componente, tendințe*. „De ce acest subiect?” – se întreabă autoarea și vine cu argumente în sprijinul necesității abordării, studierii, dezvoltării și implementării culturii profesionale a bibliotecarului, oferă „*algoritmul culturii profesionale a bibliotecarilor*” care, după părerea ei, ar valoriza profilul bibliotecarului contemporan.

Are perfectă dreptate L. Corghenci când afirmă că importanța și actualitatea subiectului *Cultura informațională vs educația intelectuală* reiese din elucidarea lui insuficientă în rândul bibliotecarilor, precum și din reflectarea originală a relației dintre cultura informațională și educația intelectuală, care țin de nivelul de cultură al bibliotecarului: pentru a-i învăța pe alții, trebuie mai întâi să înveți tu.

Convinsă că, totuși și creativitatea poate fi învățată, citează exemple de activitate și inițiative proprii, demonstrând cum se poate realiza aceasta. „*Eficiența conducerii, susține ferm autoarea, corespunzător, a funcționării unei instituții infobibliotecare, este determinată în mare parte de încurajarea proceselor de învățare și inovare, de gândirea neconvențională a personalului, de utilizarea rațională a timpului, a puterii de muncă, a creativității.*” Cuvintele-cheie din acest volum: *ascensiune, competența de învățare, educație intelectuală, comunicare profesională, repere metodologice, politici de instruire, stăpânirea schimbării, gândire flexibilă, succes, gândire neconvențională, principii, creativitate, inovare, managementul eficient, imagine, competitivitate, credibilitate* – întăresc, în ochii cititorului, opți-

unea și orientarea *pro inovare* a Ludmillei Corghenci.

Ceea ce menține atenția pe tot parcursul volumului este meticulozitatea autorului de a elucida problema, de a o analiza, de a o evalua, de a căuta la alți specialiști răspunsuri când ea nu le are. Anume conștiinciozitatea autorului o vedește aspectul sursologic – cercetarea și consultarea izvoarelor, surselor... Un exemplu: pentru a prezenta un bibliotecar, face trimitere tocmai la un *guru* al managementului, Stephen R. Covey, spunându-ne, de fapt, că este bibliotecarul care se bazează pe principii în activitatea sa. Alt exemplu: *Noțiunea și rolurile bibliometriei* le-a elucidat într-un articol despre o bibliografie, pentru că știe exact că nicăieri nu s-a abordat din punct de vedere noțional, dar nici la general subiectul bibliometriei. Și, responsabilă cum e, L. Corghenci face claritate și aici.

Volumul, muncit cu febricitate, este, neîndoielnic, o performanță într-o comunitate profesională flămândă de literatură de specialitate și într-o literatură de specialitate în care aparițiile editoriale sunt mai rare. Îmi exprim convingerea că această nouă carte se va înscrie în circuitul profesional național. Pentru că înseși claritatea, metoda și precizia muncii Ludmillei pot fi o inspirație, iar reînnoirea abordării unor teme bine explorate și cercetate de dumneaei dă mărturie despre interesul permanent, durut chiar, al Ludmillei față de profesiune...

Un volum este o casă, cum spunea undeva Alexe Rău. Casa Ludmillei este o construcție temeinică, etalată printr-o rânduiala savantă, de proximitate și adâncime, pe șarpanta căreia se articulează, solid și profund argumentate, elementele conținutale. Textului, caracterizat printr-un discurs deschis către profesioniștii instituțiilor infobibliotecare, autoarea îi conferă, voit, o asceză a formei, respectată în fiecare articol. Geometria textului este unică pentru

toate: ipoteză sau problemă, teoremă sau demonstrație (metodologie) și rezultat, ceea ce trebuia de demonstrat.

Construcția unei case, ca și elaborarea, scrierea unei lucrări, este un proiect. Așa cum Ludmillei îi place să lucreze în proiecte, simțim proiectul și în acest volum. Fiecare articol are structura tip-proiect – context, scop, obiective, metodologie, activități, impact, feedback...

Asceza voită a prezentării textului nu implică, însă, și o asceză asupra exprimării, iarăși voită, a autoarei, de a pune în evidență realizările la care este părtașă, inițiatore sau realizatoare. Iată o secvență referitoare la DIB: „...menținerea poziției de lider biblioteconomic la capitolele: **Managementul resurselor umane în bibliotecă, Instruirea continuă a bibliotecarilor, Planificarea strategică în bibliotecă, Educarea / formarea pentru informație**” – lucruri pe care le spune cu tărie, lucruri adevărate, cunoscute și recunoscute la nivel național.

Structurată în cinci capitole, cartea realizează mai mult decât ne sugerează titlul... L. Corghenci, care este foarte calculată, insistentă, vrea (ca scop), cred, ca volumul să producă schimbări atât în mentalitatea și viziunea bibliotecarilor, cât și în modul în care aceștia se raportează la profesiune. Cu certitudine, volumul este un bun și util suport educațional pentru bibliotecarii care vor să-și îmbunătățească performanțele și imaginea, care vor să vadă altfel lucrurile în comunitatea profesională – prospere.

Observațiile mele referitoare la volumul în cauză nu se încadrează în metodologia prefațării; am încercat să urmăresc în ce măsură problemele biblioteconomice o individualizează pe Ludmila Corghenci?

Mi-am dat seama că demersul meu nu-i suficient în a-i afirma valoarea, originalitatea... Însă i-am aflat un loc într-o posibilă ierarhie: un autentic specialist profesionist care își orientează permanent efortul, cu destule realizări, de a se menține în sfera ideilor inovative...

Miyamoto Musashi, un celebru spadasin din sec. al XVII-lea, în *Cartea celor cinci inele*, descrie vederea concentrată de profunzime raportată la lupta cu spada. După acest spadasin japonez, există două feluri de a vedea lucrurile. Prima se numește *ken*, observarea aspectelor și a mișcărilor de suprafață. Cealaltă este *kan*, vederea profundă în esența lucrurilor, pe care trebuie să o stăpânească samuraiul pentru a deveni un războinic desăvârșit. *Ken*, explică Musashi, depistează rapid punctele slabe sau moarte, detectează problema înainte ca aceasta să apară.

Modul *kan* ne ajută să fim calmi, să ne îmbunătățim puterea de concentrare, creativitatea, intuiția și capacitatea de a ne extinde câmpul de vedere. *Kan* este modul de a vedea și atunci când vrem să vedem și imaginile ascunse.

Acestea sunt și metodele Ludmillei de a vedea lucrurile. Cine nu știe că atunci când L. Corghenci prezintă un subiect, nu-maidecât îi va analiza mai întâi punctele slabe, apoi punctele forte, riscurile, rezultatele preconizate, impactul... ca, în cele din urmă, să formuleze teorema, concluzii, recomandări, chemări la acțiune...

Ludmila și prin acest volum ne cheamă la acțiune în beneficiul profesiei și instituției infobibliotecare, încă o dată (a câta oară?) dovedește că este cel mai bun spadasin și samurai al domeniului biblioteconomic. Felicitări pentru asemenea frumoasă împlinire profesională.

FENOMENUL WEB 2.0

Ludmila PÂNZARU,
director adjunct al BM „B.P. Hasdeu”

Am întâlnit, pentru prima dată, termenul Web 2.0 în 2006, atunci când lucram la crearea catalogului electronic al bibliotecii. Ultimele noutăți referitoare la dezvoltarea cataloagelor online le găseam pe site-ul OCLC¹, care în acest gen de întrebări deține un loc de frunte în lumea întreagă. În aceeași perioadă întrebarea *Ce este Web 2.0?* mi-a fost adresată de o persoană curioasă și foarte receptivă la cele mai noi idei. Programatorii, entuziasmați de noile servicii și produse ale corporației Google, s-au străduit să-mi explice ce include termenul, dar conștientizarea fenomenului a venit mai târziu. Și acum, când deja se vorbește de Web 3.0, în cele ce urmează voi încerca să expun pe scurt ce este Web 2.0 și ce schimbări induce. A propos de Web 3.0, el este definit astfel: „crearea unui conținut de înaltă calitate și a serviciilor produse utilizând tehnologia Web 2.0 ca platformă”. Dacă Web 3.0 este un element al viitorului, noi deja am deschis ușa spre el.

La finele anilor '90, creatorul Webului, Sir Tim Berners-Lee², menționa: „Webul este mai degrabă o creație socială decât una tehnică. Scopul final al webului este să ofere suport și să îmbunătățească existența noastră de tip web...”³ În ultimii 15 ani webul a crescut enorm, extinzându-se de la un grup de tehnicieni pentru care era un instrument de lucru, pînă la un spațiu informațional global cu circa un bilion de utilizatori. Webul a crescut nu numai ca vo-

lum, dar s-a schimbat și tehnologic, intrînd într-o fază nouă, socială, numită Web 2.0.

Articolul lui Tim O'Reilly *What is Web 2.0: Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software*⁴, publicat în 2005, în care autorul abordează problema unei noi concepții a webului, a dat startul tuturor discuțiilor referitoare la Web 2.0.

Web 2.0 nu este un nou standard, o nouă etapă în evoluția Internetului. Web 2.0 se bazează pe încredere, pe o nouă generație de dezvoltatori, pe Open Source, pe broadband și pe oameni, pe cunoștințele lor, pe dorința de comunicare. Toate aceste schimbări sînt unite printr-o singură idee – webul nu mai are centre unice, webul astăzi este o comunitate de opinii distincte. Cei care se află în avangardă sînt milioanele de utilizatori de pe tot globul.

Oferirea serviciilor sociale, conținut generat de utilizatori (web participativ, așa-numitul *read-write web*), soft ca serviciu (softul poate fi rulat oriunde, interfața-utilizator avînd un caracter unitar furnizat de standarde ca XHTML, SVG etc.), inteligența colectivă, miza pe valori ca deschidere, transparență, respect – sînt principiile ce stau la baza Web 2.0, webul inteligent.

Analizînd istoria webului putem evidenția trei etape. Prima poate fi numită etapă inițială sau etapa zero – perioada apariției fenomenului web, atunci când Internetul era folosit de corporațiile hy-tech și altele pentru care a fost creat Internetul.

¹ www.oclc.org

² <http://www.w3.org/People/Berners-Lee/Weaving/Overview.html>

³ Programarea în Web 2.0 / coord. S. Buraga. Iași, 2007. P. 12.

⁴ O'Reilly, Tim. *What is Web 2.0: Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software*. <http://www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html>

Standardul utilizat (SGML) asigură numai stocarea documentelor textuale legate între ele prin linkuri.

Următoarea etapă în evoluția webului, Web 1.0, este caracterizată prin unele schimbări esențiale produse în anii '90 ai secolului trecut:

- Webul este un spațiu de aprovizionare cu date, prin intermediul căruia se realizează o distribuție de informații
- Internetul devine un loc unde poți găsi orice: fotografii, muzică, video, texte
- Acces la Internet, deși inițial prin dial-up, puteau avea toți deținătorii de computere
- Apare web-designul – Internetul își schimbă aspectul exterior
- Utilizatorul este un consumator pasiv de conținut
- Interacțiunea cu utilizatorul se realizează prin intermediul poștei electronice, al cărților de oaspeți (guestbooks); prin forumuri, chat-uri; unii își creează site-uri personale
- Pentru a crea un site utilizatorul trebuie să facă cunoștință cu HTML, să plătească pentru hosting etc. De aceea epoca „dot com-ului” poate fi considerată ca epoca site-urilor și nu a persoanelor
- Căutările de documente se bazează pe cuvinte-cheie sau pe cataloage de termeni (directories)
- Apare *curentul e-*: *e-business, e-learning, e-government, e-marketing* etc.
- Redarea conținutului este nestandardizată, dependentă de browser (aici putem menționa concurența între Internet Explorer și Netscape).

În 2005 lucrurile se schimbă. Un grup de specialiști a reestimat utilizarea „tehnologiilor noi”, care în principiu existau și mai înainte, dar nimeni nu s-a gândit să le

utilizeze în modul convenit. De aici începe istoria fenomenului Web 2.0, care este constituit din componentele:

Prima componentă – aplicațiile web – se manifestă prin crearea aplicațiilor care utilizează avantajele tehnologiei *Ajax*. Boomul *Ajax* datează din 2005, odată cu apariția termenului *Ajax* și a Google Maps.

A doua componentă – democrația.

Democrația Webului 2.0 se manifestă prin posibilitatea *producerii conținutului*. Orice persoană poate publica pe Internet tot ce vrea. Deci, noi nu mai citim noutăți sau conținuturi filtrate de cineva, putem alege ceea ce considerăm interesant pentru noi. Un alt element al democrației Web 2.0 sînt noutățile – **RSS feed**-urile.

A treia componentă – atitudinea tolerantă față de utilizatori.

Ce include această componentă? Ideea constă în următoarele – nu cereți de la utilizator informații de genul: înregistrare pe site, indicarea adresei email, deschiderea unei pagini în fereastră nouă etc. Ca cea mai bună atitudine față de utilizator / navigator pe Internet este livrarea gratuită a conținutului. În anii '90 mulți credeau că în viitor va exista un sistem de plăți electronice bine organizat. Dar lucrurile au evoluat altfel și acum site-urile care au găsit modalități noi de livrare a conținutului gratuit au mai mult succes decît celelalte.

La etapa dot com-ului unele site-uri populare aveau o atitudine arogantă față de utilizator. Site-urile elaborate în anii '90 erau pline de banere care apăreau la orice deschidere a paginii sau mișcare a mouse-ului, de brandinguri, acestea blocînd încărcarea paginii etc., aveau un design ce lăsa de dorit.

Sînt cunoscute mai multe servicii utilizate în unele instituții de învățămînt, care corespund conceptului Web 2.0. Ele includ bloguri, wiki, servicii partajate multimedia, podcasting etc. Multe din aceste aplicații web sînt destul de mature, au apărut

cu mulți ani în urmă, astăzi li s-a adăugat funcționalitate, capacitate și calitate. În concluzie – tehnologiile noi utilizează servicii vechi.

Ajax

Tehnologia Ajax este una din cele mai importante atunci când vorbim de Web 2.0. Evitând detalii de ordin tehnic, putem constata că Ajax este o tehnologie care permite ca întreg conținutul paginii web să se schimbe fără reîncărcarea ei, ca în aplicațiile off-line. Pentru a vizualiza avantajele tehnologiei este suficient să vizităm serviciile Google sau Yahoo, care asigură independență și confort maxim utilizatorilor:

- Google Maps este cel mai ilustrativ exemplu. Încercați să deplasați harta într-o direcție oarecare – pagina nu se reîncarcă, se schimbă numai un segment – harta;
- Gmail, construit totalmente pe Ajax, a devenit o alternativă pentru BAT, Outlook etc.;
- Google Docs permite stocarea documentelor pe Internet și accesarea lor în orice loc.

Bloguri

Una din cele mai vizibile descoperiri ale Web 2.0 o constituie blogurile. Pentru prima dată am auzit despre blog în 2002, de la programatorul nostru. La întrebarea mea ce este un blog, mi-a explicat că blogurile sînt niște jurnale – de la *web log* – jurnal web. Termenul *web log* sau *blog*, propus de Jorn Barger în 1997, se referea la o simplă pagină web care cuprindea o scurtă informație, opinie, înregistrare personală sau câteva linkuri, aranjate în ordine cronologică. Primul post fiind cel mai recent. Atunci nu am fost foarte atentă la celelalte detalii. Și numai după ce am văzut cît de mult este folosit acest tip de site-uri și am creat un blog personal,

apoi profesional, pot să răspund la întrebările: *Ce reprezintă aceste jurnale? De ce au devenit atît de populare?* Caracterul democratic și facilitatea creării stau la baza popularității acestui fenomen. Blogurile pot fi personale, tematice, profesionale. Utilizatorul nu trebuie să aibă cunoștințe speciale pentru a deschide un cont, să-și aleagă un model și să creeze un jurnal pe Internet. Postările sînt efectuate prin operații simple, cunoscute de toți cei care folosesc pentru redactarea textelor Microsoft Office Word.

Ce este Twitter?

Twitter este o rețea socială gratuită și de microblogging (mesaje scurte de 140 de caractere) care permite să trimiți informații actualizate despre activitatea personală către rețeaua de prieteni. Twitter este un amestec al blogului cu ICQ. Aceste „noutăți” sunt postate pe pagina proprie și ajung la cei care le „urmăresc”. Comunicarea cu prietenii este facilă și mobilă (serviciul poate fi utilizat direct de pe iPhone).

Wiki

Cred că mulți din bibliotecari sau utilizatori, căutînd informații, s-au folosit de Wikipedia⁵, cea mai populară sursă de referință online – un exemplu de *wiki*. Dar cred că nu toată lumea înțelege care este esența lor. Wiki sînt pagini web care pot fi ușor editate de oricine are acces la ele. De obicei, la crearea unui site lucrează o persoană sau un grup de specialiști: schimbă informația, adaugă pagini, șterg compartimentele neutilizate sau neeficiente etc. Să ne imaginăm munca la o enciclopedie. O singură persoană nu este în stare s-o realizeze. Tocmai de aceea sînt implicați mai mulți autori. În cazul organizării muncii de elaborare a unei enciclopedii online apare un set de probleme, inclusiv: asigurarea accesului la administrarea

⁵http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

site-ului, ceea ce este un lucru fragil din punctul de vedere al securității. Pentru a înlătura acest gen de probleme au fost create wiki, care în același timp reprezintă un site, un limbaj accesibil, înțeles de toți, și o întregă filosofie a democrației webului. Mediul wiki a fost creat în 1995 și utilizat de unele biblioteci din Statele Unite ale Americii, Marea Britanie în interacțiune cu utilizatorii⁶.

Wikipedia este unul dintre cele mai ilustrative exemple – o enciclopedie deschisă, creată și completată de utilizatorii Internetului în multe limbi ale lumii. Coautor al acestei enciclopedii poate fi oricine. Utilizatorul poate crea un nou compartiment, un nou articol, poate corecta greșeli, adăuga informații, comentarii etc. Experții caracterizează calitatea conținutului ei ca una medie. Site-ul este gratuit și în comparație cu *Britannica* online ea poate fi citită de toată lumea. În schimb conținutul cu acces limitat de pe Internet poate fi considerat ca inexistent.

Tagging

Tagurile sau etichetele, sau cuvintele-cheie sînt unele din cele mai importante elemente ale Webului 2.0. Tagurile sînt cuvintele-cheie legate de conținut (articol, postare, imagine etc.) care ajută ca întreg conținutul să fie sortat și identificat. Joshua Schachter⁷ a reușit să facă din taguri un standard, el inventînd serviciul *del.icio.us*⁸. Acest serviciu permite utilizatorilor să asocieze taguri relevante pentru bookmark⁹-urile personale pentru ca, la sfîrșit, să existe o „supă” cu taguri prin care putem naviga în oceanul informațional exact spre ceea ce ne interesează. Cu alte cuvinte, atunci cînd creăm multe taguri

devine dificil să te orientezi. *Tag clouds*¹⁰ reprezintă un set de cuvinte-cheie, organizate după frecvența accesării în forma unui nor – cuvinte-cheie cel mai des utilizate sînt prezentate cu litere mai mari și sînt concentrate în centru, iar cele mai puțin utilizate se află la periferia norului. Astăzi tagurile sînt prezente pe multe site-uri, bloguri, pe Flickr, YouTube, asigurînd comoditatea utilizatorilor și ridicînd uzabilitatea site-ului.

Partajare de resurse multimedia

Serviciile care facilitează stocarea și partajarea conținutului multimedia s-au dezvoltat foarte mult. Cele mai cunoscute exemple sînt site-urile *YouTube* (fișiere video), *Flickr* (imagini) etc. Aceste servicii populare includ ideea de participare a utilizatorilor la producerea conținutului web. Dezvoltarea a devenit posibilă în urma adoptării tehnologiilor media de o calitate înaltă, dar cu un cost relativ mic – camere digitale, camere web.

Torrente și rețele peering

Cred că există foarte puțină lume care nu a auzit de *torrente*. File-serverele de pe care descărcăm (*downloadăm*) informație, softuri, muzică, video etc., prin intermediul FTP-ului, astăzi sînt un arhaism. Ele sînt schimbate de rețelele *peering* sau *p2p* (*peer2peer*)¹¹, rețele fără un loc de păstrare unic, dar în care există milioane de utilizatori ce posedă fișierul cu softul, muzica, filmul, cartea necesară.

Rețelele p2p se bazează pe unul din principiile Web 2.0, cel al democrației, și constituie un exemplu de inteligență colectivă. Pentru utilizarea rețelelor de peering avem nevoie de un torrent-client (de ex. BitTorrent) și un treker (de ex. torrents.ru). Avînd un cont pe torrent, orice utilizator poate să copieze și apoi să partajeze

⁶ <http://wiki.oss-watch.ac.uk/>

⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Joshua_Schachter

⁸ <http://delicious.com/>

⁹ Bookmark – semn de carte (traducerea autorului).

¹⁰ Tag clouds – nor de etichete / cuvinte-cheie (traducerea autorului).

¹¹ peer2peer – utilizator-utilizator (traducerea autorului).

fișierul pe care-l deține. Problema copyrightului, care apare în acest context, la momentul actual nu este abordată.

RSS

Această tehnologie a stat la baza discuțiilor privind un nou web, deși, în principiu, nu conține nimic nou. Încă cu vreo câțiva ani în urmă existau site-uri care publicau informații depistate de ei. Pentru a face cunoștință cu ultimele știri, utilizatorii trebuiau să deschidă mai multe site-uri. În temei și acum mai există site-uri de acest gen. Dar situația s-a schimbat odată cu apariția tehnologiei RSS. Acum există o noutate / știre creată de un site, care poate fi preluată pentru publicare de oricare alt site. Noutățile (articole, notițe, postări) nu mai sînt părți componente ale unui site, ele există ca unități autonome. Orice utilizator se poate abona la noutățile care îl interesează. Astăzi, practic, orice server de știri, portal informațional și blog publică RSS-feeduri.

Web 2.0 include nu numai tehnologii noi și idei noi, el a schimbat și unele abordări ale web-designului. Site-urile bazate pe Web 2.0 se caracterizează printr-un design minimalist cu logotipuri clare și lizibile în comparație cu site-urile elaborate în anii '90.

În afară de serviciile menționate mai sus, există și altele, foarte populare în mediul internaților. Cîteva date statistice pentru a ilustra utilizarea acestor rețele sociale:

- Facebook – circa 250 milioane de membri (iulie 2009);
- Flickr – circa 4 bilioane de imagini (octombrie 2009);
- Hi5 – 97 milioane de membri (decembrie 2007), locul al doilea între cele mai vizitate rețele sociale din România;
- Myspace – circa 220 milioane de utilizatori (martie 2009);
- Twitter – circa 20-25 milioane de membri (iulie 2009).

Prezentînd pe scurt termenul Web 2.0, nu putem să nu menționăm și un alt fenomen discutat în ultimul timp în comunitatea bibliotecară. Termenul *Library 2.0* a apărut paralel cu cel de Web 2.0 și, evident, era legat de acesta, pentru că filosofia Webului 2.0 stă la baza concepției *Library 2.0*. Din 2006 și pînă în prezent lumea discută despre dezvoltarea și metodologia de aplicare a Bibliotecii 2.0. Unii consideră că noua bibliotecă trebuie să integreze blogurile, wiki, twitterele, RSS și altele în serviciile bibliotecii. Alții descriu modalități de atragere a utilizatorilor în activitatea bibliotecii, care ar permite implicarea lor la dezvoltarea serviciilor, în special, la extinderea conținutului.

Principiile-cheie ale *Library 2.0* nu se referă numai la accesul la documente, informație, ele includ inventivitatea indivizilor, creativitatea comunității și sînt realizate grație potențialului oferit de *social computing*¹². Utilizatorii sînt încurajați să relateze idei, sugestii, comentarii despre documentele din colecție. Prin urmare, *Library 2.0* permite utilizarea, reutilizarea și ameliorarea colecției.

Library 2.0 este prezentată ca o platformă care oferă: acces liber deschis la baze de date; utilizarea aplicațiilor cu funcții read-write; utilizatorii participă la alegerea echipamentului, la îmbunătățirea colecției și a serviciilor etc.

Rezumînd cele spuse, am putea evidenția două direcții de bază: participarea activă, directă a utilizatorilor la diversificarea și ameliorarea serviciilor de bibliotecă, utilizînd tehnologiile Web 2.0.

Tim O'Reilly scria: „*Web 2.0 este atitudine și nu tehnologie.*” Același lucru putem să-l spunem și despre concepția *Library 2.0*, care se referă și la atitudinea bibliote-

¹² Termen utilizat în informatică și care se referă la conduita socială față de sistemele computerizate. În: http://en.wikipedia.org/wiki/Social_computing

carului față de schimbările ce se produc în aria profesională.

Internetul și dezvoltarea accesului online la documente, din ultimii ani, ne-au făcut să regândim practicile noastre. Deși, în acest context, nu poate fi vorba despre dispariția fizică a bibliotecilor. Evoluția tehnologiilor conduce la interacțiunea dintre cele două dimensiuni – realul și virtualul și, în același timp, pune multe întrebări: *Ce ar trebui să fie schimbat? Cum să asigurăm accesul mai larg la documente, informație? Ce posibilități oferă noile tehnologii? Ce se ascunde după termenul Web 2.0 și instrumentele numite sociale?*

Serviciile Web 2.0 au ca scop ideea de a întări legăturile dintre bibliotecă și utilizator. Aceasta nu include numai primirea binevoitoare a utilizatorilor în bibliotecă, dar și intervenția directă a utilizatorilor în activitatea bibliotecii, apropierea lor de informație. Biblioteca ce se află pe web nu trebuie percepută ca o simplă vitrină a instituției. Site-ul web oferă utilizatorului servicii noi și conținuturi oriunde el s-ar afla. Folosiți-l și promovați-l.

Bibliografie

¹ *Programarea în Web 2.0* / coord. Sabin Buraga. Iași: Polirom, 2007. 264 p.

² Berners-Lee, Tim. *Weaving the Web*. <http://www.w3.org/People/Berners-Lee/Weaving/Overview.html> (accesat: 5.10.2009).

³ Maness, J.M. *Library 2.0 Theory: Web 2.0 and Its Implications for Libraries* // *Webology*. Vol. 3, nr 2, June, 2006. <http://www.webology.ir/2006/v3n2/a25.html> (accesat: 5.10.2009).

⁴ Musser, John. *Web 2.0: Principles and Best Practices*. http://oreilly.com/catalog/web2report/chapter/web20_report_excerpt.pdf (accesat: 3.10.2009).

⁵ O'Reilly, Tim. *What is Web 2.0: Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software*. <http://www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html> (accesat: 20.08.2009).

⁶ *Web 2.0 Conference* : [site-ul oficial al conferinței anuale privind Web 2.0]. <http://web2.con.com> (accesat: 5.10.2009).

⁷ *What put the '2' in Web 2.0?* http://www.adaptivepath.com/images/publications/essays/What_puts_the_2_in_Web_20.pdf (accesat: 3.10.2009).

⁸ *Библиотека 2.0* : [prezentare]. <http://schoolibrary-stranger.blogspot.com/2008/01/20.html> (accesat: 3.10.2009).

CALITATEA ASISTENȚEI INFORMAȚIONALE – FACTOR IMPORTANT ÎN SATISFACEREA NECESITĂȚILOR UTILIZATORULUI

Carolina GÂSCĂ,
șef oficiu, CID „Chișinău”, BM „B.P. Hasdeu”

Prioritatea principală a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” este calitatea. Misiunea politicii noastre în domeniul calității este orientarea către utilizator, pentru a-i identifica cât mai exact nevoile, cerințele și a le satisface deplin prin serviciile prestate și produsele furnizate.

Calitatea asistenței informaționale reprezintă aptitudinea de a răspunde cerințelor utilizatorului, acesta fiind în măsură să facă aprecieri asupra calității asistenței.

Calitatea prestării serviciilor creează în mare parte imaginea bibliotecii. Pentru a depista nevoile reale ale utilizatorilor,

bibliograful trebuie să cunoască: statutul profesional al beneficiarului și să determine scopul informației cerute. Numai un bibliotecar bine informat va putea răspunde cerințelor informaționale ale cititorilor.

Principiile de bază ale calității BM sunt:

- orientarea către utilizator;
- implicarea totală;
- angajamentul;
- răspunsul rapid;
- perspectivele pe termen lung;
- sistemul de măsurare;
- formarea continuă;
- dezvoltarea parteneriatului.

Obiectivul de bază al Serviciului de referințe „Infobirou” este asistența, instruirea și îndrumarea utilizatorilor bibliotecii în procesul de căutare, identificare și selectare a informației.

Accesibilitatea informației depinde de starea aparatului informativ, de nivelul de informare al utilizatorilor, de orientarea lor în resurse.

Serviciul oferă consultații profesionale și lecții săptămânale pentru cei ce utilizează catalogul electronic, internetul, bazele de date: *Jurist, EBSCO, Informații comunitare* etc.

Asistența informațională se face prin viu grai, în scris, prin telefon, e-mail sau on-line prin intermediul Serviciului „Întrebă bibliotecarul”.

Formarea utilizatorilor bibliotecii depinde totalmente de echipa bibliotecarilor de referință și de calitatea serviciilor prestate.

Pentru a evalua calitatea serviciilor oferite de bibliografi, Serviciul de referințe „Infobirou” a efectuat un sondaj în perioada aprilie-mai 2009. Au fost repartizate 100 de chestionare, dintre care s-au restituit 92, rata de recuperare constituind 92%. Utilizatorii au cuprins vârsta:

- până la 20 ani – 22%;
- 20-40 ani – 69%;

- mai mult de 40 ani – 9%.

42% din cei chestionați au fost de sexul masculin, 58 % – de sexul feminin; cu studii superioare – 43%, cu studii superioare incomplete – 32%, cu studii medii – 25%.

Persoanele chestionate au răspuns la 10 întrebări, opt dintre ele au fost de tip închis și două – de tip deschis.

Actualitatea sondajului este evidentă mai ales în *Anul imaginii bibliotecii în comunitate*.

Analiza frecvenței vizitelor denotă următoarele: 71% din respondenți ne vizitează des, 23% – zilnic, iar 6% – rar.

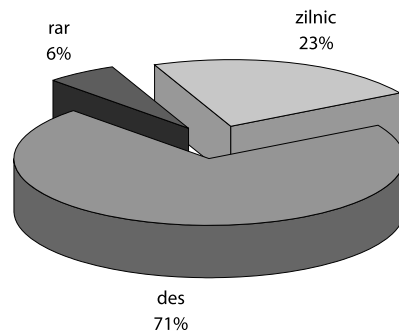

Diagrama 1. Frecvența vizitelor.

Gradul de satisfacție a utilizatorilor reflectă următoarele date: 72% sunt satisfăcuți, 24% – satisfăcuți parțial și 4% sunt nesatisfăcuți.

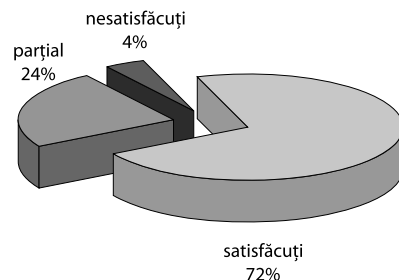

Diagrama 2. Gradul de satisfacție a utilizatorilor.

Întrebați cum consideră că este calitatea serviciilor oferite de bibliograf la căutarea în OPAC, 54% au răspuns „bună”, 29% – „foarte bună”, 9% – „satisfăcătoare”, 8% – „slabă”.

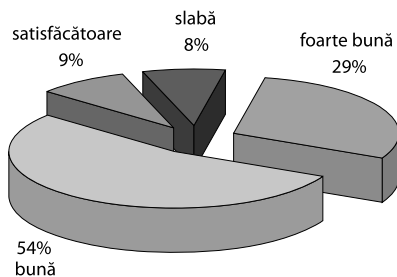

Diagrama 3. Gradul de deservire la căutarea în OPAC.

La întrebarea Cum este calitatea serviciilor oferite de bibliograf la căutarea resurselor din internet am obținut următoarele răspunsuri: 52% – „bună”, 41% – „foarte bună” și 7% – „satisfăcătoare”.

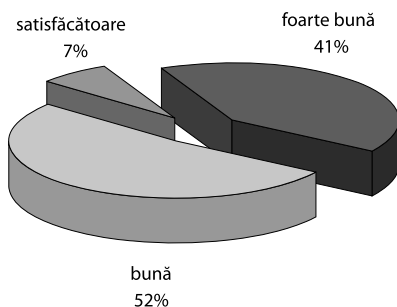

Diagrama 4. Calitatea serviciilor la căutarea resurselor din internet.

Întrebați dacă ar avea nevoie de ajutorul bibliografului în serviciul „Rezervarea calculatorului”, 72% au răspuns afirmativ, ceea ce denotă necesitatea unor modificări în regulile de utilizare a serviciului, și anume: mărirea numărului de calculatoare și a timpului de utilizare.

La întrebarea Aveți nevoie de instruire informațională?, răspunsurile s-au repartizat în mod egal: 50% au răspuns „da”, 50% – „nu”.

Am putut deduce că dintre formele de instruire informațională (lecții, consultații, ghiduri și pliante informaționale) majoritatea respondenților au nevoie de consultații și de pliante.

Un loc aparte în studiul întreprins a revenit abilităților și calităților bibliografului.

S-au examinat astfel de abilități și competențe precum cunoașterea terminologiei profesionale, cunoașterea calculatorului și formarea utilizatorilor.

Analiza a reliefat că utilizatorii apreciază pozitiv abilitățile personalului.

Privitor la cunoașterea terminologiei profesionale, 41% au răspuns „foarte bună”, 41% – „bună”, 14% – „excelentă” și 4% – „acceptabilă”; abilități la utilizarea calculatorului: 48% – „bune”, 42% – „foarte bune” și 10% – „excelente”; modalități de formare a utilizatorilor: 42% – „foarte bune”, 36% – „bune”, 10% – „excelente”, 9% – „acceptabile” și 3% – „slabe”.

Utilizatorii au fost rugați să aprecieze următoarele calități ale bibliografului: amabilitatea, rapiditatea, receptivitatea și comunicarea.

Nivelul de amabilitate a fost desemnat ca „excelent” de 36% din respondenți, câte 28% au răspuns că este „bun” și „foarte bun”, doar 5% – „acceptabil” și 3% – „slab”.

La capitolul rapiditate, 48% afirmă că ar fi „bună”, 25% – „foarte bună”, 17% – „excelentă”, 3% – „acceptabilă” și 7% – „slabă”.

Receptivitatea bibliografului este „bună” în răspunsurile la 36% de respondenți, 25% consideră că bibliograful este foarte receptiv, 20% – că are o receptivitate „excelentă”, 10% – „acceptabilă” și 9% – „slabă”.

Nivelul de comunicare al bibliografului este apreciat ca „foarte bun” de 37% din respondenți, „bun” – de 28%, „excelent” – de 22%, „acceptabil” – de 10% și 3% au notat: „slab”.

Ne bucură faptul că utilizatorii apreciază mult calitățile bibliografului. Deși nu chiar relevante, ne pun în gardă, însă, ace-

le 3% care ne consideră puțin amabile, 7% – puțin rapide, 9% – nereceptive și 3% – de comunicare slabă.

Este evidentă necesitatea unui personal instruit, cu cunoștințe vaste din domeniul, abilități de comunicare, dinamic, atent, cu spirit de observație și inițiativă, rezistent la stresuri, cu o capacitate apreciabilă de a stabili relații de comunicare libere, călduroase și chiar de prietenie, care va tinde să diminueze elementele ce duc la suprasolicitare.

Angajații serviciului reprezintă imaginea lui și, respectiv, calitatea serviciilor prestate de ei, pregătirea necesară asigură buna desfășurare a activității în bibliotecă.

La final, respondenții au fost rugați să formuleze servicii suplimentare, propuneri și sugestii referitoare la calitatea asistenței informaționale. Tabloul este următor: cei mai mulți respondenți solicită extinderea timpului de lucru la internet, mărirea numărului de calculatoare, accesul de la toate calculatoarele la site-uri sociale. Toate aceste doleanțe sunt determinate de „mania” de care suferă majoritatea celor tineri – comunicarea prin site-uri sociale. Zilnic, 70% din utilizatorii care ne vizitează, accesând rețeaua internet, solicită site-urile sociale.

Dintre alte preferințe ale utilizatorilor vom menționa: necesitatea procurării unui scanner, deschiderea unei cantine (ceai, cafea), împrumutul la domiciliu, unii ar dori chiar și un masaj relaxant (medical) după câteva ore de lucru la calculator, existența unui WC.

Ne bucură, însă, faptul că utilizatorii, în cea mai mare parte, ne aduc cuvinte de laudă, mulțumiri pentru efortul făcut, ne încurajează și ne doresc succes.

Evaluarea serviciului este un mijloc de control al muncii prestate de către bibliografi. Astfel de evaluări ne fac mai responsabili, mai conștienți de unele lucruri, mai comunicativi cu beneficiarii de serviciile noastre, care devin într-o anumită măsură membrii *Echipei Hasdeu*. E necesar să punem în vizor și dorințele utilizatorului, care tinde să devină prietenul nostru. Oamenii sunt diferiți și este practic imposibil (chiar fiind foarte exigenți în efortul depus!) să satisfacem cererile utilizatorilor „sută la sută”. Totuși, ar trebui să tindem spre excelență în asigurarea asistenței informaționale a utilizatorilor și astfel vom putea asigura o continuitate în garantarea calității serviciilor oferite, care a devenit un indiciu al activității BM „B.P. Hasdeu”.

Bibliografie

Lamy, Jean-Philippe. *Evaluarea serviciilor de referință* / trad. din lb. fr. de L. Pânzaru // *BiblioPolis*. – 2004. – Vol. 12, nr 4. – P. 14-19.

Olaru, Marieta. *Managementul calității*. – București : Ed. Economică, 1999. – 504 p.

Pânzaru, Ludmila. *Servicii de referință și informare* // *BiblioPolis*. – 2004. – Vol. 10, nr 2. – P. 14-16.

Politica calității Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” / elab. de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. – Chișinău, 2007.

Țurcanu, Nelly. *Evaluarea serviciilor de referință // Dimensiunea socială a bibliotecii publice în societatea informațională: Culegere de comunicări*. – Chișinău, 2003. – P. 68-72.

EVOLUȚIA SERVICIULUI INFORMAȚII COMUNITARE LA BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”

Claudia TRICOLICI,
bibliotecar principal, CID „Chișinău”

Se știe că biblioteca publică este instituția de informare cea mai apropiată de cetățeni, fiind punctul de acces deschis pentru oricine are nevoie de informație. În același timp, este o poartă de intrare la cunoștințe, instruire, diversitate și un catalizator al schimbărilor.

Prin misiunea și funcțiile sale, biblioteca publică este și trebuie să fie un pol focalizator pentru promovarea serviciilor de informare a comunității.

Interesul crescând al utilizatorilor bibliotecii și, mai ales, al nonutilizatorilor pentru informații locale privind adresele, numerele de telefon ale organizațiilor cu diferite profiluri, adresele de ambasade, de universități de stat și particulare, ale instituțiilor medicale, informații privind amplasarea în câmpul muncii, întrebări legate de drept, informații necesare pentru a-și rezolva problemele cotidiene etc. a constituit impulsul principal pentru crearea unui serviciu de informare și, totodată, un centru de furnizare a informațiilor pentru comunitate. Astfel în anul 1997, în cadrul Centrului de Informare și Documentare „Chișinău”, a fost creat *Serviciul Informații Comunitare*, care avea menirea de a presta servicii nonbibliografice populației și oaspeților capitalei, devenind factorul principal în satisfacerea nevoilor de informare ale comunității pe care o servește. La constituirea *Serviciului Informații Comunitare* s-a ținut cont de experiența informațiilor comunitare oferite de bibliotecile publice din România și alte țări, de cerințele și preferințele utilizatorilor noștri. Sondajul de opinii elaborat și efectuat de *Serviciul Marketing și Publicitate* a elucidat interesele utilizatorilor și nonutilizatorilor bibliotecii.

Serviciile de informații comunitare răspund necesităților comunității, obiectivul principal fiind facilitarea legăturilor dintre cetățenii care necesită ajutor și resursele din comunitate, care se află în afara bibliotecii. Implementarea unui asemenea serviciu prezenta o problemă pe cât de eficientă, pe atât de dificilă și complexă, în special pentru sistemul de relații ce trebuia stabilit între bibliotecă și alte instituții publice (Primărie, instituții de învățământ, medicale, de cultură, economice etc.). Au fost stabilite relații cu peste 200 de organizații, care ne-au prezentat informații despre activitatea lor. La colectarea informației de date necesare au participat bibliotecarii filialelor Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din toate sectoarele capitalei. După identificarea instituțiilor, s-a procedat la interviuarea lor, în urma căreia au fost fixate temele de interes selectate pentru crearea bazelor de date. Inițial, au fost create următoarele trei baze de date:

- *Asistența medicală* (ambulatorii, asociații medicale, centre medicale, farmacii, direcții de ocrotire a sănătății, maternități, policlinici, spitale, cabinete stomatologice, puncte medicale, sanatorii, preventorii, dispensare etc.);
- *Asistența socială* (companii de asigurare, internate, aziluri, pensioane, case de copii, organizații de binefacere);
- *Piața forței de muncă* (oficii ale forței de muncă, posibilități de angajare, cursuri profesionale, organizații filantropice, departamente).

În 1998 a fost constituită baza de date *Învățământ* (instituții de învățământ superior, colegii, licee, gimnazii etc.), mai târziu

s-au pus la dispoziție și bazele de date: *Centre, Ambasadă, Organizații internaționale, Loisir* (cluburi, dancieri, cluburi sportive, parcuri), *Finanțe, Telecomunicații, Servicii* (hoteluri, restaurante).

Informația obținută a fost inițial stocată în programul *Acces*. Paralel, diferite informații factografice (telefoane, adrese, informații cu caracter comunitar) au fost xeroxate și stocate în mape tematice sub formă de liste:

- *Agenții de turism;*
- *Misiuni diplomatice ale Moldovei peste hotare și acreditate în Moldova, aflate în Chișinău;*
- *Indexurile poștale ale localităților din Republica Moldova;*
- *Lista bolilor ce nu permit recrutarea în forțele armate;*
- *Numărul telefoanelor de urgență;*
- *Lista medicamentelor compensate în ramurile medicinei asigurate;*
- *Cursuri de secretar, chelneri, contabili, de studiere a limbilor străine;*
- *Servicii legate de obținerea documentelor (certificat de naștere, de căsătorie, buletin de identitate, pașaport);*
- *Școli-internat și de tip sanatorial;*
- *Oferta locurilor de muncă în țară și peste hotare (www.hr.md);*
- *Cluburi distractive din Chișinău;*
- *Farmacii din rețeaua „Farmacie Orient”;*
- *Repartizarea populației, conform recensământului din 2004, după naționalitățile de bază, în profil teritorial;*
- *Telefoanele directe ale Primăriei, serviciilor municipale și ale administrației prezidențiale;*
- *Spălătorii de mașini din Chișinău;*
- *Circulația microbuzelor;*
- *Graficul circulației autobuzelor și trenurilor;*
- *Actele pentru cetățenia română etc.*

Analiza solicitărilor adresate bibliografului ne-a permis să constatăm cei mai

activi utilizatori instituționali și individuali: posturile de televiziune, redacțiile ziarelor, organele juridice, bibliotecile (îndeosebi Biblioteca Palatului Feroviarilor, filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”), studenții, elevii, șomerii, persoanele cu deficiențe fizice, pensionarii (în special prevalau pensionarii, studenții, elevii). Cel mai des erau utilizate următoarele resurse: internetul, paginile web ale organizațiilor locale și internaționale, serviciile „Moldtelecom”-ului (1188 – *Informații*), revistele de informație și publicitate *Makler, Pagini de aur, Varo Info, Ghidul BM „B.P. Hasdeu”, Ghidul de utilizare OPAC, Ghidul bibliotecilor din R. Moldova*, buletinele informative *Intrări noi în colecțiile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Ghidul străzilor din Chișinău*, revistele *Abiturient, Anuarul statistic*, enciclopediile și dicționarele care puneau la dispoziție informație imediată.

În perioada 1998–2005, *Serviciul Informații Comunitare* a suferit unele schimbări. Nu se mai simțea necesitatea redactării bazelor de date create inițial la deschiderea Serviciului, pentru că utilitatea lor nu era eficientă, ele fiind solicitate din ce în ce mai rar. Acest fapt s-a datorat dezvoltării tehnologiilor informaționale – informatizarea rapidă a societății a schimbat unele forme tradiționale de deservire a utilizatorului. A crescut numărul de persoane care pot accesa internetul acasă sau la serviciu. Utilizatorul de azi preferă să apeleze la instrumentele informaționale moderne, care permit realizarea unei căutări rapide și obținerea unei informații mai ample. Paradigma carte-lectură-cititor este înlocuită cu paradigma informație-utilizator, lărgind astfel sfera de activitate a bibliotecii.

Complexitatea informației, noile cerințe sociale, obligă biblioteca la o revizuire a funcțiilor sale, la o abordare nouă a serviciilor în sensul extinderii și perfecționării lor. Se află la o răspundere de oportunități și *Serviciul Informații Comunitare* al BM „B.P. Hasdeu”, care este pus într-o contrabalansare pentru a-și menține un rol viabil în relația

cu utilizatorul, fiind preocupat de calitatea serviciilor pe care le oferă.

Ținând cont de aceste schimbări, *Serviciul de Informații Comunitare* a continuat să se dezvolte prin colectarea, selectarea și regăsirea informațiilor și datelor cu scopul de a le rezuma, sintetiza, sistematiza și a le comunica la cererea beneficiarilor.

Informațiile de tipul „comunitare” actualmente sînt bazate:

– în primul rînd, pe *sursele web* ale organizațiilor locale de toate tipurile care, pe site-urile proprii, plasează informații actualizate zilnic;

– în al doilea rînd, pe *diverse surse* colectate din: materialele de referință, periodice, anunțurile publicitare, avizele apărute în presa cotidiană și pe internet.

În consecință, în anul 2007 am inițiat o bază de date nouă de *Informații comunitare*, disponibilă local la Sediul Central al Bibliotecii Municipale, care include adrese electronice, telefoane utile ce permit realizarea unei căutări rapide și obținerea unei informații mai ample. În 2008 datele cu caracter comunitar au fost sistematizate în vederea plasării lor pe pagina web a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

În prezent, postată pe pagina web a Bibliotecii Municipale (www.hasdeu.md), baza de date *Informații comunitare* cuprinde următoarele domenii:

- 1) *Telefoane și adrese utile;*
- 2) *Administrație locală (municipală);*
- 3) *Angajarea în cîmpul muncii;*
- 4) *Ajutor social;*
- 5) *Autoritățile puterii și administrației de stat ale Republicii Moldova;*
- 6) *Departamente. Servicii;*
- 6) *Finanțe. Bănci;*
- 7) *Învățămînt;*
- 8) *Loisir;*
- 9) *Medicină;*
- 10) *Misiuni diplomatice ale Republicii Moldova. Ambasade și consulate;*
- 11) *Religie;*
- 12) *Servicii pentru populație;*
- 13) *Servicii juridice;*

14) *Servicii poștale;*

15) *Sport;*

16) *Transport;*

17) *Turism.*

Solicitările care ni se fac se referă la informații de utilitate imediată, cerințele fiind de a da un răspuns rapid și prompt. Căutarea în această bază de date este posibilă după cuvîntul-cheie, ceea ce permite de a primi un răspuns rapid la întrebarea solicitată.

Avantajul informației de pe site este că, majoritatea filialelor bibliotecii dispunînd de calculatoare și avînd acces la internet, se pot folosi de informația postată în scopul acordării asistenței informaționale.

Impactul informației de pe pagina web este vizibil în statistica lunară a vizitelor de pe pagina respectivă (în prima jumătate a anului 2009, în medie, s-au făcut cîte 100 de accesări pe zi). Oricare cetățean sau oaspete al capitalei, contactînd biblioteca noastră sau accesînd de la domiciliu site-ul BM, dispune de acces la informația comunitară gratuită din diverse domenii ale vieții comunității chișinăuene.

Astfel internetul, site-urile web și accesul la baza de date *Informații comunitare* oferă cetățeanului capitalei o gamă imediat disponibilă de mijloace de informații ce se referă la comunitate.

Implicarea bibliotecii, în special a Departamentului Marketing, în alcătuirea materialelor promoționale și informaționale (ghiduri pentru utilizatori, prospecte etc.) de asemenea constituie niște surse comunitare binevenite pentru utilizatori.

Sarcina principală a *Serviciului Informații Comunitare* la momentul actual constă în colectarea unui fond cît mai bogat de referințe, a noilor publicații electronice cu caracter comunitar, a noilor site-uri pe diferite domenii, a cooperării bibliotecilor publice cu organizațiile publice și private în scopul îmbunătățirii serviciilor comunitare, asigurînd astfel accesul la informațiile necesare chișinăuienilor și oaspeților capitalei.

FORUMUL DE DISCUȚII

Victor RUSU,
șef Serviciu automatizare

Ultimele decenii ale sec. XX au fost marcate de dezvoltarea Internetului, care a devenit o necesitate socială. Unii folosesc e-mailul, alții caută informații necesare pentru studii, altora le place să-și petreacă timpul pe chat etc. Fiecare persoană face alegerea după interesele sale. Odată cu dezvoltarea tehnologiilor Web 2.0 și Web 3.0 Internetul pune la dispoziția utilizatorilor servicii de socializare ca: forum, blog, tweeter, facebook etc. Iar bibliotecile, care utilizează tehnologia Library 2.0, le încadrează în aria serviciilor oferite.

În ceea ce urmează vom încerca să facem o prezentare a unuia din aceste servicii, deși mai vechi, dar utilizat constant de internauți.

Dacă analizăm utilizatorii, navigatori pe Internet, din punctul de vedere al atitudinii față de forum, constatăm trei categorii:

- navigatori pe Internet, care nu intră pe vreun forum pentru că nu știu ce este acela un forum;
- navigatori pe Internet, care intră pe un forum sau chiar pe mai multe, dar nu au o idee bine formată despre forum;
- navigatori pe Internet, utilizatori activi ai forumurilor, care știu ce reprezintă un forum.

Totuși, ce este un forum? Răspunsul nu este atât de simplu. Cuvântul a fost folosit pentru prima oară în Roma antică. Forumul reprezenta o piață publică. Acolo se întâlnea lumea și discuta. Dicționarul explicativ al limbii române (DEX) oferă următoarea definiție a cuvântului for / forum: „*Piață publică în Roma antică, unde era concentrată viața social-politică, religioasă și*

economică a orașului.” Dicționarul Webster adaugă la această definiție: „...loc de întâlnire a locuitorilor.”

Ținând cont de aceste definiții putem conchide că forumul este un loc de întâlniri, discuții pentru o comunitate.

Care sînt scopurile utilizatorilor și creatorilor de forum?

Pentru *utilizatori*, cel mai important este să stabilească de la bun început care sînt domeniile (temele) de interes ale forumului pe care au intrat. Aceste domenii fac o primă selectare a membrilor acestui forum. Evident, o persoană, intrînd pe un forum, observă că domeniile de interes de pe acest forum nu îl atrag. Dimpotrivă, altul poate găsi domeniile foarte interesante – el devenind un membru activ al acestui forum.

De aici reiese primul rol al *promotorilor unui forum*: de a oferi și a propune informații și subiecte de discuție interesante, de valoare, actualizate la timp, capabile să incite interesul utilizatorilor.

Ce este un forum de discuții?

Un forum de discuții este o aplicație care facilitează discuțiile dintre membrii comunității. Forumul este o comunitate de oameni care se adună să discute probleme cotidiene sau probleme legate de un anumit aspect al vieții noastre. Un utilizator de Internet care vizitează un forum de discuții și observă că este interesat de una dintre temele discutate poate introduce propriul comentariu sau tema de discuție. Ca funcționalitate, un forum de discuții se aseamănă cu un chat cu camere grupate pe teme de discuții, diferența fundamentală fiind că membrii participanți la discu-

ții nu sunt on-line în același timp. Fiecare mesaj de pe forum are un autor. De obicei, forumul constă din subiecte, iar răspunsurile sînt o parte componentă a unei discuții deschise. Subiectele și răspunsurile se păstrează un timp nelimitat.

Ce trebuie să facem pentru a deveni membri ai unui forum?

Înregistrarea

Pentru a deveni membru al unui forum trebuie completat un formular foarte simplu și succint, în care se indică:

- un alias / nickname unic și protejat prin parolă (acest nick poate reprezenta un nume sau o combinație de litere și cifre);
- e-mailul (e-mailul pe un forum este foarte important și ajută în stabilirea contactelor) și
- codul de confirmare. Confirmarea de înscriere vine prin intermediul e-mailului. După activarea codului utilizatorul este înregistrat.

Autentificarea și activitatea

Din momentul în care utilizatorul este înscris pe un forum el poate participa la diverse subiecte de discuție, poate ajuta sau primi ajutor. Totul este foarte simplu: pentru a discuta, a exprima opinia proprie, trebuie efectuată *autentificarea* cu numele de utilizator și parola înregistrată. Autentificarea este poarta de intrare pe forum.

Se evidențiază patru tipuri de forumuri:

1) *public* – forum deschis, care nu cere înregistrare. Oricine poate crea și citi mesaje;

2) *privat* – forum închis, accesibil numai pentru utilizatorii înregistrați;

3) *protejat* – forum în care utilizatorii neînregistrați pot numai citi mesajele, iar pentru a participa la discuție ei trebuie să se înregistreze;

4) *special* – forum al cărui utilizatori sînt organizați în grupuri cu permisiuni speciale.

De obicei, un forum este împărțit pe mai multe categorii. De exemplu, un forum dedicat informațiilor biblioteconomice poate avea următoarele categorii:

- *marketing de bibliotecă* – cu subiecte de discuții referitoare la promovarea unui site, a unui serviciu sau program, a colecției bibliotecii etc.;
- *utilizarea tehnologiilor* – aici pot fi găsite discuții despre cum se accesează informațiile din Internet sau bazele de date etc.;
- *resursele bibliotecii* – secțiune dedicată diverselor probleme care se referă la resursele informaționale ale bibliotecii etc.

Un forum poate conține și cîteva subforumuri. De exemplu, forumul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” are trei componente: subforumurile *Informații profesionale*, *Buletinul cititorului* și *Regulamentul* (cu multiple categorii legate de diferite aspecte ale activității unei biblioteci).

Reguli

Regulile de folosire a unui forum sînt foarte simple. Vom reține că în funcționarea unui forum se apelează la bunul-simț al user-ului. Pe un forum nu este permisă recurgerea la cuvinte obscene sau la tonul ironic cu un utilizator mai neinițiat. În cadrul unui subiect de discuție toți participanții trebuie să se refere în mesaje la acest subiect („on topic”). Bunăoară, dacă la o secțiune se discută probleme legate de site-ul unei biblioteci, alt utilizator nu ar trebui să ridice probleme legate de pagina personală. Dacă utilizatorul vrea să facă o remarcă ce nu are legătură cu subiectul de discuție respectiv, atunci răspunsul ar trebui să înceapă cu „off topic” ori „în afara subiectului de discuție” sau expediază un mesaj privat.

Un forum are mai multe tipuri de utilizatori: *administratori, moderatori și utilizatori propriu-ziși*.

Administratorii sunt persoanele care administrează forumurile de discuții. Ei se ocupă de partea tehnică a forumului. Administratorii dețin controlul deplin asupra unui forum:

- pot șterge sau edita un răspuns în cadrul unui subiect de discuție;
- pot să baneze (a bana = a ridica dreptul unui user de a posta) un utilizator. Orice banare este anunțată și însoțită de avertismente. Dacă utilizatorul nu se conformează, atunci va fi banat. Banarea este de două feluri: *parțială* – pe o perioadă limitată de timp și *totală* – utilizatorul nu mai poate participa la activitatea forumului.

Rolul unui administrator pe un forum este foarte complex: trebuie să informeze utilizatorul despre schimbările de pe forum, să încerce să ofere un mediu cât mai plăcut de discuții. Administratorii sînt cei care încearcă să facă totul pentru binele comunității din care fac parte.

Moderatorii sînt niște utilizatori care, de regulă, au cunoștințe vaste într-un domeniu ce se discută pe forum. Ei sînt selectați dintre utilizatorii forumului. Pe lângă faptul că dețin ample cunoștințe, moderatorii trebuie să mai știe să aplaneze conflictele care se pot isca între diferiți utilizatori ai forumului. Moderatorii sînt

administratori ai unei secțiuni. Ei trebuie să fie mereu dispuși să ajute pe cei din categoria pe care o moderează, trebuie să intervină cînd discuția degenerează pe o direcție greșită, dar și atunci cînd trebuie să anime discuțiile la categoria respectivă.

Cîteva sfaturi pentru începători:

- dacă ați făcut înregistrarea, nu uitați să vă autentificați de fiecare dată cînd deschideți forumul;
- formulați întrebările clar, iar comentariile scrieți-le succint și coerent;
- stăpîniți-vă emoțiile, nu fiți agresivi în cadrul discuțiilor de pe forum.

Forumul este: un loc în care poți să afli răspunsuri la numeroasele întrebări care te interesează; un mod de a promova munca; un schimb de experiență, de idei și opinii; un loc în care poți să cunoști persoane care au aceleași pasiuni ca și tine...

Surse utilizate:

www.ro/wikipedia.org
<http://www.roportal.ro/discutii/ftopic5403.html>
<http://43zone.yoo7.com/ce-este-un-forum-f6/>
<http://dojoblog.info/2007/10/16/ce-este-frumos-in-a-avea-un-forum/>
http://www.chtotakoe.info/articles/forum_217.html
<http://chronologia.org/cgi-bin/dcforum/dc-board.cgi?az=help&cat=a&question=1>
<http://3des.com.ua/Blog/?p=138>

PARTENERIAT ÎNTRE BIBLIOTECĂ ȘI SOCIOLOGIE

Nadejda TROFIM,
masterandă, USM

Ce este mai ușor: să educăm o cultură a lecturii pentru tineri sau să vindem blugi albaștri? Ce este mai simplu: să vindem cartofi fri sau să convingem oamenii să utilizeze serviciile unei biblioteci?

A schimba comportamentul, atitudinile societății față de carte, literatură și bibliotecă este adesea mai complicat decât a vinde pantofi, pizza ori chiar a realiza emisiuni televizate. Diferența de bază între acestea constă în scopul vinderii lor: într-un caz vindem materie cenușie, intelect și lucruri intangibile, iar în celălalt caz comercializăm gust, miros, plăcere tangibilă.

În secolul „boom”-ului tehnologic, bibliotecile tradiționale au sarcina de a crea o nouă strategie și o nouă abordare a beneficiarilor ei. Accesul la internet, existența unei platforme largi de informație multidisciplinară, viteza și confortul din fața unui ecran „bibliotecar” generează nașterea beneficiarilor „alintați” și mai mult „domestici”. Însă poate oare Google-ul să-ți ofere o carte legendară cu mirosul specific de hîrtie, să te întrebe ce mai faci și dacă ți-a plăcut acea informație, așa cum o fac bibliotecarii? Poate oare Internet Explorer să-ți ofere un spațiu și o atmosferă liniștită de studiu, așa cum o pot face bibliotecile?

Conflictul informațional este inevitabil...

Despre acest subiect se scrie mult și se discută diferite aspecte ale lui, cel mai impunător fiind: contactul cu marea cultură. Odată cu transformările strategice, schimbările survenite în structura organizațională, paleta serviciilor etc. bibliotecă contemporană tinde să comunice mai mult cu cititorii săi. Să cunoști cine sînt ei, cum sînt și ce cred ei despre instituție – ca rol, imagine, impact – este extrem de important.

Importanța este argumentată prin:

- necesitatea cunoașterii profilului „preferențial” al cititorilor în vederea satisfacerii lor cu: informația necesară, atmosfera de lucru agreabilă, condițiile și termenele accesibile de împrumut de carte, programul de lucru al bibliotecilor, serviciile adiacente, personalul calificat, sortimentul de literatură etc.;
- necesitatea cunoașterii doleanțelor și a propunerilor pentru a îmbunătăți aspectele de funcționare a bibliotecii, precum și cunoașterea impresiilor publicului larg despre ceea ce reprezintă biblioteca în societate.

Soluțiile și recomandările necesare survin direct de la societate. Trebuie doar să o întrebăm și să comunicăm cu ea. Sociologia (prin cercetări sociologice) poartă un dialog deschis cu societatea și e prima știință care oferă răspuns calificat la problemele și nevoile oamenilor. Dar ce este ea, sociologia?

Infoboxă

Sociologia ca știință e **definită** în variate modalități:

- *știință a faptelor sociale*, după Em. Durkheim;
- *știința fenomenelor sociale totale*, după G. Gurvitch;
- *știința realității sociale*, după D. Gusti;
- *știința societăților omenești*, după Tr. Herseni;
- *știința acțiunilor sociale*, după Max Weber;
- *știința ce studiază devenirea socială*, în viziunea lui Petre Andrei.

La întrebarea frontală „Ce este sociologia?” un răspuns categoric, în termenii unei definiții categorice, nu este dificil de formulat. Perspectiva sociologică, de factură științifică, ne invită să ne privim pe noi înșine și să privim mediul nostru înconjurător altfel decât am făcut-o mai înainte, cu mai multă competență și responsabilitate față de condiția noastră umană, relațiile cu aproapele și societatea în care trăim. Ea ne permite să obținem o imagine proaspătă asupra societății din care facem parte (inclusiv asupra instituțiilor publice – adică a bibliotecilor), pe care o considerăm *dată* și nediscutabilă, să examinăm mediul în care ne aflăm cu aceeași curiozitate ce ne-ar anima dacă ne-am afla în mijlocul societății străine. Sociologia dezvăluie conexiunile dintre ceea ce face societatea din noi și ceea ce facem noi înșine, explică în ce mod ne creăm propria noastră individualitate, în ce mod activitatea noastră structurează, modelează lumea socială înconjurătoare.

Fundalul pe care și-au făcut apariția originile sociologiei îl reprezintă schimbările radicale generate de Revoluția Franceză de la 1789 și de revoluția industrială în Europa. Dispariția modurilor de viață tradiționale provocate de aceste schimbări a determinat tentativa gânditorilor de a formula o nouă percepere atât a lumii sociale, cât și a celei naturale. Ca știință independentă, sociologia s-a constituit la mijlocul secolului al XIX-lea, având la origini pe marii gânditori Auguste Comte, Emile Durkheim, Karl Marx, Max Weber. Spre sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea sociologia este recunoscută instituțional, fiind introdusă ca disciplină de învățământ în universitățile din SUA (Chicago), Franța (Paris), Anglia (Londra) etc. Chiar de la începuturi sociologia și-a impus utilitatea prin studiul științific al comportamentului uman, prin cultivarea imaginației – a capacității de a ne desprinde de imediațetea circumstanțelor perso-

nale și de a ne reprezenta lucrurile într-un context mai amplu, de a sesiza legăturile ce se stabilesc între indivizi și instituțiile sociale, de a înțelege forțele istorice care influențează viața noastră, de a conștientiza că multe probleme ce pot să privească doar individul sînt, de fapt, expresia unor vaste tendințe sociale.

Noțiunea de sociologie a fost introdusă de **Auguste Comte** (1798–1857), în anul **1832**, în lucrarea *Planul lucrărilor necesare pentru reorganizarea societății*. A. Comte considera că **sociologia trebuie să studieze societățile umane, concepute sub raportul structurării și funcționării lor**. Adică sociologia este știința care cercetează componentele sistemului social pentru a determina raporturile dintre acestea, modul de funcționare și legitățile după care ele interacționează. În sensul cel mai general, sociologia este o știință a socialului. Pentru a delimita însă cu mai multă precizie specificul abordării sociologice, este necesar a se lua în considerare constituția și dinamica în timp a sociologiei, relațiile ei cu celelalte științe sociale:

Infoboxă

Analiza etimologică a termenului de *sociologie* denotă că el este compus din două rădăcini: „*socio*” (lat.) – societate, social, sociabilitate; „*logos*” (gr.) – cuvînt; știință. Deși rădăcinile sînt străvechi, *sociologia* ca știință este tînără în raport cu matematica, logica sau fizica.

- spre deosebire de alte științe sociale, sociologia nu se limitează la o latură sau la un domeniu al realității sociale. Ea studiază societatea integrativ, unitar și obiectiv;
- sociologia poate deveni un instrument pentru dobîndirea informației despre noi înșine și pentru a interveni în viața socială, spre a ne atinge anumite scopuri.

Infoboxă

Obiectul de studiu al sociologiei poate fi grupat în patru mari aspecte:

- a) *acțiuni sociale* (munca, educația, propaganda politică etc.);
- b) *instituții sociale* (școala, familia, biserica, bibliotecile etc.);
- c) *grupuri sociale* (de la microgrupuri – utilizatori activi a bibliotecilor, la macrogrupuri – categorii sociale, populația unei țări etc.);
- d) *diverse fenomene sociale* (mobilitatea socială, delincvența, abandonul, suicidul etc.).

Majoritatea dintre noi percepem lumea în funcție de caracterul, calitatea propriei noastre vieți. Sociologia, însă, demonstrează necesitatea de a ne extinde viziunea asupra motivației existenței noastre și a comportamentului nostru. Ea deseori atestă că ceea ce se consideră a fi firesc, inevitabil, bun sau adevărat poate să nu fie așa și atunci curriculum vitae al nostru este puternic influențat de multipli factori istorici și sociali. Nu în zadar am oferit exemplul diferențial între a vinde o carte / cultură și a vinde pizza. La prima vedere putem spune că sînt două lucruri total diferite și nu au nimic tangențial cu activitatea bibliotecii ori a sociologiei, pentru că „a vinde” ține de domeniul economiei. Însă, scopul care și-l pune în față sociologia este unul îndrăzneț și de mare responsabilitate, întrucît subiectul ei este rezultatul propriului nostru comportament ca ființe sociale. Mai exact vorbind, biblioteca devine agentul socializator care, prin intermediul fondului de carte, al serviciilor prestate „vinde” cunoștințe, capacități și intelect celor ce o frecventează regulat. Prin stabilirea colaborării cu sociologia, biblioteca poate afla și formula „oferte mai atractive” publicului său, menținînd versus lărgind numărul utilizatorilor; la fel poate modela comportamentul indivizilor.

Comportamentul social este nucleul dinamizator al societății. În acest context, sociologia are menirea de a face o distincție clară între scopul comportamentului nostru – ceea ce intenționăm să facem – și consecințele neintenționate ale acestui comportament, de a studia echilibrul rezultat dintre *reproducerea socială* (felul în care se mențin în timp societățile) și *transformarea socială* (schimbările pe care le suportă societățile).

Sociologia are numeroase implicații practice. Ea oferă activității utilitare, cunoștințe teoretice despre mecanismele funcționării vieții sociale, despre consecințele directe sau indirecte, intenționate sau neintenționate ale diferitor procese sociale sau intervenții; informații empirice despre realitatea socială (în cazul nostru, despre realitatea bibliotecilor); predicții asupra dinamicii sistemelor sociale, a variatelor tendințe; diagnoza problemelor sociale și soluții la acestea; evaluarea programelor de schimbare socială, inventarierea continuă a eficienței diverselor activități sociale (inclusiv a activităților culturale efectuate de biblioteci).

Într-o lume în schimbare accelerată, într-o perioadă de cumpănă a tranzițiilor și opțiunilor, sociologia este investită cu responsabilitatea de a analiza procesele din trecut și de a identifica și a explica transformările prezente și viitoare (de exemplu, inițierea unei cercetări care are drept scop *identificarea evoluției valorice a literaturii în viața studenților*). Studiarea și analiza acestor procese este realizată prin cercetări sociologice calitative sau / și cantitative.

Termenul de **cercetare sociologică** în înțelesul său cel mai larg se referă la obținerea și prelucrarea informațiilor obiectiv verificate în vederea construirii explicațiilor științifice ale fenomenelor, faptelor, proceselor sociale. Cercetarea sociologică poate fi **de cabinet** (doar teoretică, exemplul

studiului *Sinuciderea* de Em. Durkheim) și **de teren** (empirică, practică). Cercetarea empirică presupune atât observarea directă a realității, aplicarea unor metode, tehnici specifice de recoltare a informației (ancheta sociologică: interviul, chestionarul; sondajul de opinie publică), cât și metode și tehnici specifice de prelucrare a informației (programul de prelucrare statistică a datelor SPSS). Atunci când cercetarea empirică poartă un caracter preliminar, explorator sau are o scară ori profunzime reduse avem a face cu o *investigare sociologică*. Studiile (sociologice) comparative privind fenomenul lecturii la nivelul mai multor țări sînt destul de puține, principala dificultate constînd în realizarea unui corpus de indicatori care să se regăsească în cazul fiecărei entități (țări) investigate. Este vorba, în esență, de nomenclatoarele socio-profesionale care dezvăluie diferențe semnificative de la o țară la alta. Totuși, analizînd literatura de specialitate, am găsit prezentarea unor astfel de studii care dau, cel puțin la nivel orientativ, repere privind starea actuală a lecturii, tendințele ei de evoluție. Astfel, Emil Tudor, într-un articol foarte bine organizat, prezintă rezultatele unor anchete la scară europeană. Sînt enumerate cîteva astfel de studii:

1) studiul realizat de „France-Edition” (1993);

2) anchete intitulate *Regards croisés: Lire en Europe, une comparaison – Allemagne, Italie, Grande-Bretagne, Espagne, France*, realizate în anul 1994 de Direcția pentru Carte și Lectură din Franța și de compania „France Loisirs”, cu prilejul Tîrgului de Carte *Temps des Livres*. Acest studiu a fost finalizat în anul 1996;

3) ancheta despre practicile de lectură din liceele aflate în cinci capitale europene *Grinzane Europa 97. Les lycéens d’Europe et la lecture*, realizată la inițiativa Fundației Grinzane Cavour din Italia;

4) ancheta *Grinzane Europa 99*, inițiată de aceeași fundație.

Articolul amintit mai sus redă unele din constatările studiului *Practicile de lectură în Franța, Germania, Marea Britanie, Italia și Spania*. Este un studiu comparativ, realizat de Colombe Schneck pentru „France-Edition”, în anul 1993. Studiul, structurat în trei părți (profilul cititorilor, factorii socio-demografici și mediile politice și culturale (instituționale) au dus la relieful multor constatări interesante în ceea ce privește evoluția fenomenului lecturii. Despre *Lectura ca obiect al investigației sociologice* citiți în numărul următor al revistei *BiblioPolis*.

BIBLIOTECILE CA SPAȚII FIZICE

Vera OSOIANU,
director adjunct, BNRM

O comunitate, indiferent de dimensiuni, are nevoie de un spațiu deschis pentru toți, în care membrii comunității să se simtă bineveniți, să poată discuta în voie, să pună la cale lucruri pentru binele comunității, să socializeze, asigurând în felul acesta coeziunea socială. Exact așa cum o familie sau o casă are un spațiu unde se

întâlnește toată familia, deși fiecare are (sau ar trebui să aibă!) camera lui, așa și o comunitate trebuie să aibă un spațiu unde se pot întîlni cu diverse ocazii membrii ei. Niciuna din instituțiile din raza unei comunități nu sunt mai indicate pentru această funcție decât bibliotecile publice. Personalul bibliotecii trebuie să facă tot

posibilul pentru ca aceasta să fie percepută ca un spațiu neutru, accesibil tuturor, sigur și bine reglementat, unde utilizatorii să se simtă în siguranță. O bibliotecă dirijată cu eficiență și spirit creator poate contribui enorm la crearea conștiinței de comunitate.

După mai multe turbulențe și debateri, întrebarea dacă în era informației digitale va mai fi nevoie de bibliotecă în formula tradițională cunoscută de noi treptat a fost scoasă de pe ordinea zilei. În ultimii ani, presa de specialitate din mai multe țări vorbește tot mai insistent despre rolul bibliotecii ca spațiu fizic. Mulți biblioteconomiști consideră că biblioteca din viitorul imediat trebuie să se identifice cu un spațiu fizic real, parte componentă a vieții culturale și sociale a comunității. Fără o clădire a bibliotecii localitățile par a fi fără suflet, iar utilizatorii își pierd sensul orientării în labirintul mașinării unite în rețea.

Studiile elaborate în ultimii ani, poate în special studiul *Bibliotecile și resursele informaționale în percepția utilizatorilor*, efectuat în anul 2005 cu participarea respondenților din SUA, Canada, Australia, Singapore, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și India, scot în evidență, printre multe alte aspecte, și pretențiile utilizatorilor reali și potențiali față de bibliotecă în calitatea acesteia de spațiu fizic. Utilizatorii pretind bibliotecii spații confortabile, curate, luminate, încălzite, cu un sistem de semnalare bine definit, cu un program de activitate care să corespundă stilurilor lor de viață și unde să știe că sunt bineveniți și în siguranță. O atenție deosebită se acordă iluminării bibliotecii. Spațiile întunecate conferă bibliotecii un aspect negativ.

Pentru a fi funcționale și exploatate cu eficiență la maximă capacitate, spațiile bibliotecii trebuie să corespundă misiunii și rolurilor principale ale instituției. Toate

spațiile de amplasare de care dispun astăzi bibliotecile noastre au fost proiectate pornind de la funcția bibliotecii de a colecta, prezerva și a oferi pentru acces publicațiile tipărite. În condițiile diversificării spectaculoase a purtătorilor de informații, modernizării tehnologiilor de informare și comunicare, bibliotecile actuale se simt ca într-o haină demodată din care au ieșit demult.

Unele țări, în special cele din spațiul anglo-saxon, unde bibliotecile publice sunt foarte bine puse la punct, semnaleză o discrepanță între numărul de împrumuturi și numărul de vizite, cel din urmă, în creștere fiind, argumentând ideea că există o cerere considerabilă pentru un spațiu de comunicare socială deschis pentru public. Acolo, bibliotecile, deja nu mai pot fi concepute fără o cofetărie, unde utilizatorul poate răsfoi în liniște o carte sau revistă sau poate întreține o discuție pe marginea unei cărți, informații sau a unui eveniment. Camerele speciale, mobilate plăcut, au devenit un element esențial, care invită publicul să pășească pragul bibliotecii pentru o discuție, pentru a naviga în internet, a se bucura de o ceașcă de cafea sau a citi o carte într-un mediu relaxant. Tot mai mulți oameni vin la bibliotecă pentru a-și petrece timpul liber; în acest scop vin nu numai utilizatori individuali, dar și familii întregi. Se evidențiază tot mai mult funcția hedonică a bibliotecii. Toate acestea trebuie să influențeze planificarea și reamenajarea spațiilor, selectarea mobilierului, orele de funcționare etc.

În conceperea și planificarea bibliotecii moderne un loc mai important decât oricând îl au mobila și accesoriile care să corespundă experienței utilizatorilor și să ajute la designul spațiilor flexibile, destinația cărora să poată fi foarte ușor modificată. Se va lua în considerare faptul că biblioteca trebuie să aibă program de activitate și în zilele de odihnă, și serile

târziu. Biblioteca de mâine trebuie să fie sursa de inspirație colectivă, un loc unde să domine o atmosferă pozitivă și un stil atractiv, neformal, unde oamenii doresc să petreacă timpul și unde pot explora lumea informației, a cărții și a mediilor actuale. Spațiile bibliotecii moderne nu mai sunt folosite doar pentru studiul individual și în grup, întruniri, prezentări, expoziții, lecturi, dezbateri etc.

Biblioteca este principala instituție care oferă acces gratuit la informația digitală. Prin oferirea spațiilor pentru activități de alfabetizare informațională, a consultanței și a ajutorului organizatoric și profesional bibliotecarii ajută la crearea abilităților necesare utilizării tehnologiilor de informare și comunicare atât de necesare utilizatorului modern.

Bibliotecile bine amenajate, echipate și organizate, pot contribui la revitalizarea spațiilor civice. Toate acestea au favorizat apariția conceptului de „biblioteca – a treia casă”, după casa propriu-zisă și locul de serviciu sau studiu.

Deși conform ultimelor sondaje, efectuate la nivel internațional, marca bibliotecii încă rămâne a fi cartea, bibliotecarii din lume fac eforturi enorme pentru a extinde marca bibliotecii. Așa cum standardele și necesitățile utilizatorilor se schimbă rapid, biblioteca trebuie prezentată în altă lumină, plasată mai spre centrul instruirii continue, mai ales a autoinstruirii, și în centrul planificării culturale. Ca să reușim, este necesară o campanie excesivă de îmbunătățire a imaginii bibliotecii pentru a o debarasa de concepția tradițională, învechită și total eronată de bibliotecă îmbâcsită cu documente vechi, destinate împrumutului la domiciliu. Multe țări deja au reușit să reabiliteze biblioteca, în special prin accentele puse pe funcția informațională, promovând masiv accesul la internet, oferind baze de date gratuite, antrenându-se în proiecte serioase de digitizare. Euforia

acestui succes însă a ținut puțin. Așa cum este clar că, în era digitală, informația poate fi accesată de oriunde – nu numai de la bibliotecă –, biblioteca va trebui să găsească alte modalități de a se impune comunității și de a oferi servicii pe care alți promotori de informații nu le pot asigura.

Stocurile de cărți și informații nu-i încercă bibliotecarului să ajute utilizatorii să-și găsească o slujbă, să se pregătească pentru un interviu de angajare, să redacteze un CV, să acceseze servicii publice, rețele sociale, să învețe să-și deschidă o poștă electronică etc.

Bibliotecile de la noi sunt încă la etapa când experimentează diferite proiecte de promovare a informației. E bine însă de știut că aceasta nu va fi o panacee și că după ce vom trece și prin această „boală” va trebui să mergem mai departe și să găsim noi valențe pentru a asigura vitalitatea instituției. Este indiscutabil că funcția informațională va rămâne printre funcțiile principale, dar nu va mai fi una dominantă.

Statisticile demonstrează că mai mulți oameni merg la bibliotecă decât la meciurile profesionale de fotbal, mai mulți oameni merg la bibliotecă decât la teatru.

Un *Eurobarometru*, efectuat cu câțiva ani în urmă la solicitarea Comisiei Europene, clasifica preferințele culturale ale europenilor în felul următor: frecventarea cinematografului – 2.03, frecventarea bibliotecii – 1.67, vizitarea monumentelor istorice – 1.65, mersul la evenimente sportive – 1.64 etc. Însă, dacă sporturile și artele au modele și avocați de nivel național care fac lobby, ca aceste domenii să fie percepute drept părți vitale și indispensabile ale vieții sociale, bibliotecile au restanțe mari la acest capitol. Bibliotecile încă nu au asemenea avocați sau dacă îi și au, ei nu sunt suficient de vizibili.

Mulți bibliotecari n-au nicio șansă și nici măcar nu visează, cel puțin în viitorul apropiat, la o nouă clădire pentru bibli-

otecă. Însă ei pot învăța cum să facă mai atractive spațiile disponibile.

Bibliotecile trebuie amplasate convenabil pentru toți membrii comunității, varianta optimă – în centrul localității și să fie deschise atunci când oamenii au nevoie de ea, inclusiv în zilele de odihnă și până seara târziu. Unele biblioteci din lume experimentează de mai multă vreme conceptul de „midnight library”, bibliotecă cu un program de activitate până la miezul nopții sau centre de informare non-stop. În Marea Britanie, după acest principiu au apărut și librării non-stop, care au înviat comerțul cu cărți, creând o alternativă pentru cei pasionați de viața nocturnă cu nuanțe intelectuale. Pentru o mai bună eficiență bibliotecile trebuie amplasate în vecinătatea altor centre comunitare: magazine, centre culturale etc.

Pentru comoditatea utilizatorilor este foarte important ca biblioteca să fie poziționată central. Prin tradiție, încă din cele mai vechi timpuri, bibliotecilor le erau destinate cele mai bune spații, acestea numărându-se printre clădirile emblematice ale localității și constituind de multe ori cartea de vizită a acestora. Majoritatea bibliotecilor de la noi: municipale, raionale, orășenești, comunale sunt amplasate în spații acomodate. Indiferent, însă, dacă biblioteca are un spațiu special sau acomodată, cerințele principale rămân aceleași: amplasarea în centrul localității, accesibilitatea tuturor utilizatorilor, nivel maxim de confort pentru utilizatori. În țara noastră arhitectura de bibliotecă este unul din cele mai anacronice domenii. În

lume, tendințele actuale ale arhitecturii de bibliotecă reflectă problemele protecției mediului înconjurător, folosirea materialelor reciclabile, folosirea la limită maximă a luminii naturale etc.

Așa cum domeniul bibliotecar încearcă să se adapteze necesităților erei informaționale cu noi servicii și noi așteptări din partea utilizatorilor, în ultimul deceniu lumea bibliotecară internațională urmărește cu mare interes apariția proiectelor de clădiri noi sau renovări ale spațiilor vechi.

În anul 2007 IFLA a editat ghidul *IFLA library building guideline: developments and reflections* și tot în același an, în luna octombrie, sub egida Secției clădiri și echipamente de bibliotecă (Library Buildings and Equipment) IFLA, la Biblioteca Națională a Olandei, în Haga, a avut loc conferința *Building for the Future: National and Academic Libraries from around the Globe*. La conferință au fost prezentate cele mai reușite clădiri de bibliotecă, date în folosință în ultimii ani. Scopul conferinței a fost să scoată în relief cum sunt proiectate noile clădiri pentru bibliotecile naționale și universitare, pentru a face față provocărilor erei digitale. Așa cum costurile pentru construirea unei biblioteci moderne variază între 45-85 milioane de euro, acest subiect încă multă vreme nu va sta la ordinea zilei pentru bibliotecarii din Moldova, rămânând doar un vis frumos. Dar un aspect din dezbaterile pe această temă ar putea să ne intereseze, și anume – renovarea spațiilor existente, pentru a face față, fie și parțial, aceluiași provocări.

VOLUNTAR IFLA – O EXPERIENȚĂ INEDITĂ, UNICĂ ȘI INDIMENTICABILĂ

(Descoperiri, amiciții și satisfacții profesionale
la IFLA Congress, Milano, Italia, 23-27 august, 2009)

*Natalia GRAMA,
studentă la Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării,
secția Biblioteconomie și Asistență Informațională, USM*

Acronimul IFLA, ce era în primul an de facultate o absolută necunoscută, o încifrare indescifrabilă, un nume, o definiție ce a trebuit s-o memorez, a devenit realitate și un fapt absolut real în august 2009.

Ceea ce citisem în manuale (vezi cartea dnei Natalia Goian, *Organizarea informației*, Chișinău: USM, 2005) a început să se apropie nespuse de mult de realitate în momentul în care dna Lidia Kulikovski, profesorul meu universitar, după un examen, aflând că locuiesc la Milano, mi-a vorbit despre faptul că în acest an, 2009, Congresul IFLA va avea loc chiar în orașul meu adoptiv și astfel mi-a sugerat ideea voluntariatului.

Toate acestea s-au petrecut în ianuarie 2009, în februarie, întorcându-mă la Milano, am aflat detalii pe site-ul oficial al IFLA, am trimis o scrisoare de motivație comitetului organizatoric din Italia, însoțită de CV-ul meu, solicitând înscrierea mea ca voluntar. Răspunsul l-am primit chiar la câteva zile – eram acceptată!

De la înscriere și până la munca de voluntar propriu-zisă au urmat luni de tăcere totală din partea Comitetului Organizatoric

IFLA și doar cu o lună înainte de începerea Congresului am primit primele mesaje. Au sosit mai întâi cele cu informații de ordin general, turele de lucru, fiind incluse aici orele și funcțiile fiecărui voluntar în parte. Apoi am primit, tot prin e-mail, *Manualul voluntarului*, pe care, răsuflându-l, am răsuflat ușurată: dacă până în acel moment am avut mereu o stare de panică internă, mă frământau mii de gânduri și de temeri, *Manualul* m-a ajutat să le depășesc pe toate. În cele 30 de pagini pe care le cuprindea, am găsit informații de toate genurile, începând cu mijloacele de transport cu care puteai să te deplasezi ca să ajungi în Italia, apoi la Milano, iar la sfârșit găseai ușor *Milano Convention Center* (analog cu *Moldova EXPO* de la Chișinău), impozantul

edificiu unde a avut loc Congresul IFLA. După care urmau informații de ordin general în ceea ce privește Congresul IFLA: istorie, origini, tradiții etc.; orașul Milano: infrastructura, istoria, cultura, rețeaua de biblioteci comunale și despre Italia, în general.

Tot în *Manual* erau descrise cu lux de amănunte funcțiile fiecăruia dintre noi, voluntarii, modul în care puteau și trebuia a fi rezolvate diverse probleme practice, cu care puteam să ne confruntăm și pe care, mai târziu, le-am rezolvat cu ajutorul... *Manualului!*

Cu câteva zile înainte de deschiderea Congresului IFLA, a avut loc adunarea generală a voluntarilor, unde pentru prima dată mi-am văzut viitorii colegi de voluntariat (peste 250 persoane). Am cunoscut și Comitetul Organizatoric al Voluntarilor din partea Italiei, cu reprezentanții săi Manuela Melosi și Cristina Selva, dar și reprezentanți din partea Comitetului Organizatoric IFLA – *Congrex* din Olanda, unde se află Cartierul General al IFLA. După partea festivă, unde ni s-a vorbit despre IFLA în general și despre importanța muncii de voluntariat în cadrul manifestărilor de acest gen, ni s-au repartizat tricourile de recunoaștere a voluntarilor, badget-urile personale și ni s-a urât: *Spor la muncă!*

*

Dacă atunci când citeam în manualul dnei N. Goian despre IFLA, mi se părea totul absolut ireal: o informație necesară studiului, dar foarte îndepărtată de viața de zi cu zi a unui bibliotecar sau student în biblioteconomie... Dar, în acest august 2009 m-am convins că teoria din facultate nu era doar istorie sau rânduri bune de uitat într-o carte. Am cunoscut o lume absolut fascinantă și n-o să mă tem deloc să pun acest adjectiv lângă IFLA. Ba dimpotrivă! Aș putea adăuga multe altele, încadrându-le perfect cu starea mea eu-

forică de nevoluntar la un Congres IFLA adevărat!

A fost o experiență absolut de neuitat, unde am înțeles că atât bibliotecă, cât și cititorul și cartea, în toate variantele lor posibile și imposibile, au un viitor atâta timp, cât mai există încă oameni care iubesc cartea, o expun celorlalți, încearcă să iasă din crize de tot felul (economice, politice, ideologice, existențiale etc.) și continuă să muncească asiduu pentru promovarea informației, pentru accesul liber al acesteia la toate categoriile de cititori din toate colțurile lumii, indiferent de stări materiale, distanțe fizice sau condiții climaterice!

Vorbesc despre bibliotecari, căci anume ei au fost protagoniștii Congresului IFLA, indiferent de faptul că reprezentau comisii, asociații, comitete, indiferent de culoarea pielii sau de faptul că purtau turbane sau văluri ce le acopereau chipurile, indiferent de locul de unde proveneau – toți erau adunați la Milano, în zilele 23-27 august 2009, la Congresul IFLA – pentru a se informa, pentru a face schimb de experiență, pentru a-și promova propria cultură, națiune și bibliotecă!

*

Dar lucrul cel mai minunat din experiența IFLA a fost și rămâne faptul că am cunoscut o mulțime de lume frumoasă din rândul colegilor de voluntariat. Persoane absolut diferite între ele, vorbitoare de diferite limbi și apartenenți ai diverselor națiuni și etnii, dar care aveau lucrul cel mai frumos în comun: credința nestrămutată în carte, în viitorul bibliotecii, și dorința de a se face util și de a promova mereu cartea, oricând și oriunde!

Voluntarii, ca și participanții la Congres, veneau din toate colțurile lumii, veneau în Italia și la Milano pentru prima dată în viață, acest lucru era valabil și pentru foarte mulți voluntari italieni, care veneau din toate colțurile peninsulei în ca-

pitala nordică a Italiei pentru prima dată, poate, cu ocazia acestui Congres IFLA. Ca și participanții, voluntarii doreau să vadă cât mai multe, să cunoască lume nouă, să facă schimb de experiență, dat fiind faptul că cerere pentru voluntariatul IFLA nu puteau să depună decât persoane care aveau o anumită tangență cu realitatea biblioteconomică: bibliotecari, studenți, masteranzi, cercetători științifici, profesori, editori, funcționari publici etc.

Și dacă anterior credeam că atât cartea, cât și biblioteca sunt bunuri utilizate doar în societățile sărace sau, cum li se spune mai recent, în curs de dezvoltare, la Congresul IFLA m-am convins cât de mult greșeam. Cartea a fost și va fi mereu căutată, citită și iubită de cei însetați de cunoștințe, de nou, de inedit, iar aceștia nu au o locație anume, o țară, un continent al lor. Omul însetat de nou e pretutindeni și nu are importanță apartenența socială, culoarea pielii sau numărul banilor din buzunar. Nu contează dacă vii din Occident sau din Orient, din Sud sau de la Nord, la IFLA am cunoscut personal oameni extraordinari, veniți din Brazilia, Spania, Africa de Sud, Germania, Danemarca, Polonia, care mi-au demonstrat, în toate acele zile deosebite din cadrul Congresului IFLA, că biblioteca, lectura, cartea pot prilejui un loc de întâlnire pentru toate categoriile de persoane: occidentali sau orientali, ei pot vorbi ore întregi despre Google, despre dreptul de autor sau despre Paolo Coelho; albi și negri, creștini, musulmani sau hinduși, toți devenim egali atunci când descoperim că una dintre minunile lumii este și Cartea!

*

Cinci zile de entuziasm, de agitație și de voie bună, cinci zile de discuții, dezbateri, întruniri pe teme importante, pe teme inedite, pe teme absolut inimaginabile de gândit și de încadrat în tematicile biblioteconomice... Toate acestea le susțin eu, un voluntar al IFLA, unde toate mi se păreau

extraordinare! Funcția mea în cadrul muncii de voluntariat mi-a permis să vorbesc cu o mulțime de participanți, care mi-au împărtășit întru totul entuziasmul: am fost denumită reporter de pe lângă cotidianul Congresului (funcția avea un nume destul de impozant: Asistent Express IFLA), ce s-a numit *Express IFLA 2009*¹. Motivul pentru care mi s-a dat anume această funcție și nu alta, în cadrul Congresului s-a datorat faptului că vorbeam (ironia sorții!) limba rusă... Și dacă la noi în republică îți vine să zâmbești la auzul acestei vești, la IFLA limba rusă este una dintre cele șapte limbi oficiale ale Congresului, după engleză, franceză, germană, spaniolă, chineză și arabă! Iar dintre toți voluntarii IFLA din acest an eu eram unica ce vorbea această limbă, iar editorii cotidianului oficial al IFLA erau interesați ca să apară vești despre participanți din toate colțurile lumii, să fie atrași în discuții participanți vorbitori de diverse limbi, reprezentând diferite culturi și realități politice.

În acest fel eu am avut misiunea de a intervieva, mai ales, persoane vorbitoare de limbă rusă și alte limbi slave cu care puteam să mă înțeleg, dar nu mi-a fost interzis să comunic sau să intervievez și persoane ce nu făceau parte doar din această categorie! Dimpotrivă! Am interviuat o mulțime de participanți la eveniment, care, în unanimitate, mi-au confirmat aceeași stare de entuziasm: indiferent de faptul dacă erau „noi” sau „vechi” la IFLA, toți erau absolut încântați de atmosfera de lucru energizantă din cadrul Congresului. Toți erau nerăbdători să afle lucruri noi din aria propriilor domenii de activitate, să facă schimb de experiență cu semenii lor din alte colțuri ale lumii. Toți erau veniți acolo cu un scop bine precizat, să lase ceva și să ia experiență nouă în schimb. „*Nu vine nimeni la IFLA ca să se distreze sau să piardă timpul...*”, mi-a declarat foarte serios un delegat chinez, reprezentant al Bibliotecii Naționale din China.

*

Am adunat un mănunchi de impresii despre Congresul IFLA din acest an, culese de la participanți veniți din mai multe țări. Unele impresii, le reproduc în rândurile ce urmează.

Olga Sinițina, directorul Bibliotecii de Arte, Moscova, Rusia: „...După atâția ani de implicare în activitatea IFLA, fiecare Congres îmi pare ca primul [...]. Deja percep atmosfera magică de lucru, care face fiecare Congres unic în felul său.”

Svetlana Gorohova, vicedirector, Biblioteca de Literaturi Străine, Moscova: „Toleranța – iată tema care mă interesează îndeosebi, știind că Italia, ca și Rusia, este o țară multietnică [...], iar scopul bibliotecii moderne este de a favoriza dezvoltarea societății multiculturale.”

Rosa Berdigaliev, președintele Asociației Bibliotecarilor din Kazahstan, nu a lipsit de la niciun Congres IFLA, din 1990 (Elveția) până în prezent: „Fiecare IFLA are ceva special, a fost și este mereu interesant, o experiență unică, unde am cunoscut o mulțime de prieteni.”

Absalom Umarov, directorul Bibliotecii Naționale a Uzbekistanului, care era

entuziasmat de atmosfera congresului, s-a interesat de activitatea bibliotecilor din Republica Moldova.

Dr. conf. univ. **Lidia Kulikovscki**, directorul general al BM „B.P. Hasdeu” din Chișinău, **Nelly Țurcan**, conf. universitar la USM, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, și **Mariana Harjevschi**, directorul Bibliotecii de Drept, Chișinău – un grup mic, dar omogen de specialiști în domeniul biblioteconomiei din R. Moldova, în prima zi de congres, când le-am întâlnit, erau încântate de orașul Milano și de IFLA și așteptau cu nerăbdare deschiderea și lucrările Congresului.

Valentina Pașkova, președintele Asociației Bibliotecarilor din Ucraina, pe care am cunoscut-o în cadrul sesiunii de postere din cadrul Congresului IFLA, unde a participat cu posterul: *Bibliotecile publice din Ucraina spre accesul nelimitat la informație: trecut, prezent și viitor*, mi-a vorbit despre proiectul național *Bibliomost*, care înglobează munca bibliotecarilor ucraineni în realizarea unei rețele de biblioteci, unificate la nivel național.

De asemenea, o discuție interesantă am avut cu domnul **Wey Wey**, de care am amintit ceva mai sus, reprezentant al Bibliotecii Naționale a Chinei, Beijing, care mi-a mai spus că, deși biblioteca pe care o reprezintă participă la fiecare Congres IFLA, dumnealui este pentru prima dată la acest important eveniment: „Îmi place mult. [...] Am venit aici să cunoaștem și să ne facem cunoscuți”, a încheiat domnul Wey pe același ton serios, cu care a vorbit pe toată durata interviului.

Am mai cunoscut pe reprezentanții a două biblioteci, foarte diferite între ele ca structură și finalitate, dar originale în ideea lor de apariție și utilitate. Prima bibliotecă este încă în fază de proiect, dar care are deja un nume cunoscut în mediul biblioteconomic italian și în cel european – Biblioteca Europeană de Informație și

Cultură (BEIC)². Ideea acestei biblioteci este absolut unică în Europa, care ar facilita accesul la informație și cultură pentru utilizatorii din toată Europa, on-line, dar și direct, la sediu. Biblioteca va avea trei etaje la suprafață și unul subteran, va fi construită integral din sticlă și înălțarea acestui impozant edificiu va începe cât de curând la Milano, cu ocazia desfășurării în acest oraș a EXPO 2015.

Cealaltă este biblioteca de pe lângă Centrul *Benedetta D'Intino Onlus*³ de la Milano, pentru copiii cu probleme grave de comunicare și / sau cu dizabilități motorii. Ascultând-o pe dna **Erica Lobina**, directoarea centrului, mă gândeam la dna **Tamara Malanețchi**, fosta mea colegă de muncă de la Biblioteca „Alba Iulia” din Chișinău, care avea și are, sunt sigură, și acum aceeași pasiune pentru munca sa, ca și interlocutoarea mea italiană. Dna T. Malanețchi făcea același lucru la „Alba Iulia” chișinăuiană, ca și centrul despre care vă povestesc, doar că la un nivel mai redus. Biblioteca din cadrul Centrului *Benedetta* este una cu statut special, mi-a zis dna Lobina, fiindcă se ocupă de dezvoltarea pe etape a capacităților comunicative ale copiilor cu probleme, în funcție de vârsta și de problemele specifice ale fiecăruia. Biblioteca este dispusă să împărtășească experiența acumulată și propune servicii speciale pentru toate categoriile de bibliotecari, doritori să învețe: servicii de consultanță, laboratoare practice de lucru, printre care o absolută inovație este crearea unor cărți speciale pentru copiii cu probleme motorii sau / și de comunicare.

*

...Ar fi incorect, ca acum, la încheiere, tot vorbind despre munca de voluntariat, despre ce am văzut, am cunoscut și m-a impresionat la acest Congres IFLA 2009,

să nu pomenesc despre persoanele care mi-au sugerat să încep a scrie aceste impresii. Este vorba despre colegii mei de voluntariat, care prin entuziasmul, simpatia lor m-au ajutat să înfrunt unele bariere lingvistice și m-au încurajat de fiecare dată când aveam nevoie de acest lucru. Pe baza entuziasmului molipsitor al majorității dintre ei, a fost creat pe facebook⁴ și grupul voluntarilor IFLA 2009, unde fiecare participant poate lăsa oricând mesaje, impresii despre evenimentul IFLA din acest an. Vă asigur că acestea nu întârzie să apară chiar și acum, la câteva luni de la încheierea Congresului! Nu mai vorbesc că primesc săptămânal e-mailuri de la prietenii ce mi i-am făcut în august la Milano... Și astfel am hotărât să scriu aceste rânduri, ca mărturie a faptului că IFLA mi-a adus foarte mulți prieteni ai Bibliotecii, ai Cărții, că simpatia pentru ei nu ține numai cât durează un Congres IFLA, ci persistă în timp mereu!

Dintre colegii mei de voluntariat, aș vrea să le mulțumesc pentru susținere prietenelor din Italia: Anna Massimi (Sassari, Sardegna), Maria Ivana Bugini și Silvia Favero (Bergamo), Andrea Paoli (Roma); celor din Polonia, ambele locuitoare de ani buni în Italia: Bogumila Zilka și Izabela Kobylanska (Brescia, Italia); toată grațitudinea mea pentru Matthias Einbroth (Germania), Aina Giones Valls (Barcelona, Spania) și mulți alții.

Bibliografie:

¹ <http://www.ifla.org/annual-conference/ifla75/ifla-express2009.htm>

² <http://www.beic.it>

³ <http://www.benedettadintino.it> și <http://www.comune.milano.it/dserver/webcity/bibcedoc.nsf/weball/566E837586ABD02AC125757E002F6CE0?opendocument>

⁴ <http://www.facebook.com> (grupul *IFLA Conference 2009 – Volunteers*).

IMAGINEA BIBLIOTECII ESTE DE NECONCEPUT FĂRĂ CONTRIBUȚIA ENERGICĂ A ANGAJAȚILOR EI

Genoveva SCOBIOALĂ,
șef Serviciu marketing

Anul 2009 a fost desemnat de către Ministerul Culturii și Consiliul Biblioteconomic Național din Republica Moldova drept *An Național al imaginii bibliotecii publice în comunitate*. S-a inițiat și un concurs cu premii pentru promovarea bibliotecilor în vederea creșterii ponderii și prestigiului lor în societate. Nu știm dacă în aceste condiții precare autoritățile își vor onora promisiunile (de altfel, relativ simbolice), dar afirmăm cu siguranță că Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și-a luat în serios rolul de bibliotecă solicitată și apreciată, cu priză la chișinăuieni, ambiționându-se în a-și impune prezența în comunitate, amplificând și promovând activitățile și acțiunile cu o mai mare intensitate.

Nu putem, însă, să vorbim despre instituția bibliotecară fără a evidenția figura prominentă a celui care o servește și la a cărei bună funcționare contribuie – bibliotecarul.

Crearea unei imagini favorabile a bibliotecii depinde foarte mult de bibliotecar, care la BM se identifică cu însăși instituția pe care o reprezintă. El, bibliotecarul, conectează chișinăuienii la carte și la informație, le cultivă dragostea de lectură și setea pentru cultură.

Era modernă pe care o parcurgem i-a transformat rolul prioritar de custode într-un specialist cu sarcini multiple și extrem de complexe. La BM, elementul uman a reușit să personalizeze fiecare filială, să iasă din stereotipul trecutului, să conjuge armonios tradiționalul cu modernul.

Cum au acționat aceste noi provocări asupra muncii bibliotecarului, cum le-au

perceput înșiși bibliotecarii noștri, cum încearcă ei să le depășească – sunt doar câteva puncte de reper la care vom încerca să răspundem prin prisma unor concluzii care au reieșit din două sondaje: unul realizat de Asociația Bibliotecarilor din R. Moldova, cu genericul *Statutul social al bibliotecarului din RM*, și altul – *Rolul bibliotecarului în crearea imaginii bibliotecii*, efectuat de către Serviciul marketing al BM. În primul caz au participat 73 de respondenți / angajați, în cel de-al doilea – 110.

Deși formulate diferit, întrebările din chestionare reliefează răspunsuri clare la mai multe frământări: care este gradul de satisfacție pentru activitatea bibliotecarului, care ar fi calitățile primordiale ale unui bibliotecar modern, aspirațiile lui și – nu în ultimul rând – rolul unui bibliotecar la crearea imaginii de ansamblu a bibliotecii. Anume la acest aspect ne vom referi mai amănunțit în rândurile ce urmează.

Raportându-ne obiectiv la rezultatele sondajelor, putem evidenția din start *rolul foarte important*, chiar *decisiv*, al bibliotecarului în formarea imaginii unei bibliotecii, considerat ca atare de către toți subiecții, dar și *factorii ce contribuie la crearea imaginii pozitive a bibliotecii*, expuși chiar de ei astfel, în ordine descrescândă: *calitatea serviciilor oferite (86%), pregătirea profesională a bibliotecarilor (74%), dotarea tehnico-materială a bibliotecii (72%), publicitatea (50%)*.

Mărturiile obținute ne permit să conchidem că, oricare ar fi astăzi statutul social al bibliotecarului (știm bine că este problematic perceput în societate, că pro-

blematică este atitudinea unor persoane decizionale față de el, cum problematică este și remunerarea lui etc., etc.), el conștientizează că pentru a fi capabil să răspundă provocărilor actuale, trebuie să ofere servicii de excelență, să dispună de studii și cunoștințe din domeniu, precum și să stăpânească noile mijloace de regăsire și stocare a resurselor informaționale.

Profilul multiplu al unei bibliotecii publice impune ca bibliotecarii să fie nevoiți a-și perfecționa mereu cunoștințele, să se documenteze continuu, să însușească noile curente din specialitatea lor. Ei recunosc că fac acest lucru zilnic (61%), săptămânal (28%), iar sursele tradiționale, cărțile și revistele de specialitate nu le mai sunt suficiente. Cele mai citite sau poate chiar studiate sunt: *BiblioPolis* (96%), *Biblioteca* (67%), *Magazin bibliologic* (22%), *BiblioCity* (30%). Am dorit de asemenea să aflăm care este tematica de care ar fi interesați și ar necesita o mai amplă reflectare în *BiblioPolis*, revista noastră – și iată care au fost sugestiile: *practici internaționale, metode creative și inovative, sociologia lecturii, metodologia activităților culturale, știința comunicării, istoria bibliotecilor, bibliotecarii de ieri etc.*

Or, anume lucrările de specialitate deschid bibliotecarului noi posibilități de formare a altor viziuni, facilitează cunoașterea reciprocă a noilor metode de activitate, impulsionează sinteza gândirii.

Secretul eficienței activității bibliotecarilor constă în munca depusă sistematic, cu tenacitate și rigurozitate. Tentați să fie mereu în frunte, exercitând un autocontrol permanent și o autoevaluare continuă, ei și-au conturat singuri profilul profesional, ierarhizarea primelor trei calități aparținându-le în exclusivitate: *amabilitate, profesionalism, erudiție.*

Astfel de competențe (caracteristici) contribuie din plin la prestația deosebită într-o activitate de performanță în domeniu, angajându-i masiv la promovarea valorilor instituției în care muncesc.

Am mai adăuga aici că bibliotecarii noștri, pe lângă faptul că sunt buni profesioniști, mai sunt și buni cititori. Lectura, pentru 22% dintre ei, este un hobby, pe care îl îmbină armonios cu florăritul, artizanatul, audierea muzicii. În timpul liber 52% din bibliotecari preferă iarăși să citească sau să navigheze pe internet, tocmai pentru a fi în măsură să influențeze bunul gust al cititorilor, respectul valorilor, să dirijeze interesul pentru lectură. Astfel, bibliotecarii BM se manifestă formidabil prin modificarea și adaptarea serviciilor / produselor la imperativul timpului, prin îmbunătățirea calității lor, prin crearea altora, în concordanță cu necesitățile utilizatorilor. Aceștia din urmă, în procesul obținerii informației, prin felul cum li se prestează serviciul, determină încrederea în profesionalismul bibliotecarilor, le conturează imaginea lor profesională. Odată formată, această imagine trebuie mereu îmbunătățită și motivată. În contextul diversificării și modernizării serviciilor, gradul de complexitate al profesiei crește, impunându-le cerințe legate, în primul rând, de recente tehnologii informaționale, care implică noi abilități. Lipsiți de prejudecăți, adepți ai schimbării și ai spiritului competitiv, ei reclamă, pe lângă cunoștințe de specialitate, și capacități specifice: *imaginație, creativitate, spirit organizatoric.*

Acest lucru nu îi sperie, nu le provoacă un grad de nesiguranță, nu îi determină să părăsească lumea bibliotecară. Dimpotrivă, devotamentul față de profesie, dragostea față de carte, de oameni (rolul de mentor al bibliotecarului este de a-i ghida, a-i orienta spre informația actuală, pertinentă, sigură) îi obligă să-și multiplieze abilitățile, să-și dezvolte creativitatea și ingeniozitatea, realizându-și obiectivele și viziunile: *cu satisfacție – 80%, iar 16% cu mare satisfacție.* Ar pleca de la serviciu, ce-i drept, doar pentru un salariu mai mare 27%, aceștia fiind, de regulă, persoane tinere, cu deprinderi de utilizare a calculatorului, cu o altă mentalitate, care consideră necorespunzătoare

recompensa și care încă nu sunt obișnuite să lucreze din entuziasm.

Cinste, în schimb, celor care, deși consideră remunerarea neadecvată prestației, doresc să-și exercite profesia în continuare, cu riscul de a oscila în fața altor tentații, de însușire a altor competențe pentru a ridica prestația profesiei de bibliotecar la nivel european. Bibliotecarii din această categorie se simt utili comunității, sunt unitari cu instituția pe care o reprezintă, răspunzând necesităților tot mai sofisticate ale utilizatorilor într-un timp minim. Aplicând regula lui Ranganathan *Economisiți timpul utilizatorului*, bibliotecarii își focalizează aptitudinile în oferirea celor mai eficiente metode de identificare a informațiilor, îi propun cele mai variate și mai ingenioase programe de lectură și relaxare. Or, economisirea timpului și oferirea informațiilor relevante, actuale și precise, conferă calitate sporită serviciului și asigură competența prestatorului. Bibliotecarul își pune amprenta personală asupra organizării colecției, a informației; asupra diversificării programelor culturale și cognitive; asupra ambianței plăcute din fiecare filială pentru ca cei care trec pragul bibliotecii să confirme sintagma *Omul potrivit la locul potrivit*.

În această epocă a globalizării, este foarte important ca bibliotecarul să comunice eficient și firesc: cu administrația, cu colegii, cu reprezentanții diferitor instituții de cultură, dar în primul rând – cu utilizatorul. E chiar o obligație a noastră să fim deschiși, amabili și interactivi cu toate tipurile de utilizatori, pentru a le câștiga încredere, pentru a demonstra transparență și toleranță, apropiindu-i, astfel, și conectându-i pe toți consumatorii de informație prin cultură și solidaritate. *Indiferența, rigiditatea, incompetența* sunt trei caracteristici ale bibliotecarului care, în opinia lor, ar afecta imaginea bibliotecii.

O comunicare aparte, importantă și corectă, e necesar să avem și cu mass-media. Prin presă și mijloace audiovizuale informăm atât utilizatorul real, cât și pe cel potențial despre activitățile noastre, realizările și succesele, câștigând, astfel, prestigiu profesional. Cu ajutorul presei reușim să exte-

rriorizăm o idee bună, o concepție clară, o optimizare a serviciilor, să ne formăm și să ne consolidăm imaginea. Această colaborare fructuoasă și benefică este reflectată anual în circa 400 articole, dintre care peste 200 constituie actul de creație al bibliotecarilor. Asemenea concluzare cu mass-media generează un impact pozitiv asupra imaginii bibliotecii – așa consideră 76%, dar 55% cred mai mult în comunicarea din rețea și în spiritul de echipă. Procedeele dat stabilește exact rolul fiecărui angajat, contribuie la faptul ca sarcinile să le fie repartizate conform gradului de specializare și al abilităților. Practicarea unor relații publice interne adecvate, colaborarea profesională intensă nu reprezintă altceva decât o coordonată esențială a performanței care, în consecință, a și constituit *Echipa Hasdeu*.

Rezumând ideile expuse de respondenți, precum și conchiderile noastre, putem afirma că pentru a pune în valoare potențialul cultural și informațional al bibliotecii, pentru a o putea transforma într-un spațiu dinamic, flexibil și accesibil, bibliotecarului îi revine rolul primordial. El este primul care intră în contact cu utilizatorul, căruia îi formează percepția și imaginea serviciilor. Fiind un bun ofertant de produse, precum și un consultant bine documentat, comportamentul profesional și civic al bibliotecarului creează satisfacție și tentații de revenire. Iar cei peste 100 000 utilizatori activi din acest an demonstrează utilitatea BM în comunitate, importanța ei civilizatoare, oportunitatea ei pentru acțiuni de informare, culturalizare și socializare. Acest spațiu al BM este personalizat de bibliotecari: cu dragoste, pasiune, respect, entuziasm. Cu mult, mult profesionalism ei contribuie la formarea și fortificarea imaginii bibliotecii în spiritul utilizatorului: a celui prezent, dar și a celui de viitor.

Fraza lui C. Brâncuși „*Și merită să încerci totul*” îi însoțește mereu în ceea ce realizează, demonstrând că ei nu numai încearcă, dar și reușesc să facă lucrul foarte bine și până la capăt, revitalizând, astfel, rolul bibliotecarului, dar și al bibliotecii ca instrument primordial în dezvoltarea umană.

BIBLIOTECA „ALBA IULIA” DIN CHIȘINĂU UTILIZEAZĂ CU SUCCES VOLUNTARIATUL

*Cristina CIOBANU, Olesia BALICA,
studente la USM, anul II BAC, Facultatea Litere,
specialitatea limba și literatura română*

Am devenit voluntari ai bibliotecii în urma acceptării administrației acesteia de a ne desfășura practica de vară în *Tabăra de lectură și agrement „Vara 2009”*.

Precum Universitatea de Stat din Moldova ne recomandă, pentru perioada estivală, angajări voluntare cu acumulări de experiențe în vederea formării aptitudinilor profesional-pedagogice, ne-am decis să mergem la o tabără de vară pentru copii. Întrucât locurile de pedagogi la taberele școlare la care am apelat erau ocupate, am intrat la Biblioteca „Alba Iulia” să ne informăm dacă nu cunosc cumva (bibliotecarii având, cu certitudine relații cu instituțiile de învățământ din sector) vreo școală care ar putea accepta oferta noastră de voluntariat.

Aici ni s-a spus că însăși biblioteca organizează vara o Tabără de lectură și, de obicei, acceptă studenți voluntari care își desfășoară practica pedagogică, iar în ultimii ani numărul celor care își propun serviciile de voluntariat devine din ce în ce mai mare.

Stăteam în dubiu, nu știam cum să procedăm, dar, pentru orice eventualitate, am rugat directoarea acestei instituții de cultură să ne înscrie în lista doritorilor, mai ales că dumneaei a menționat că vom fi printre primele.

Mai mult din curiozitate, am hotărât, dacă ne vor accepta, să venim în această tabără, aflând pe parcurs de mai sunt locuri libere. Spre finele lunii mai dna directoare, Elena Roșca, ne-a asigurat că ne acceptă, chiar dacă vor fi mai mulți doritori.

Și la 2 iunie ne-am prezentat la bibliotecă. În curte erau deja mulți copii între șase și doisprezece ani, preponderent fete, și un bibliotecar, care pe parcursul unei luni de vară se transformă în pedagog. Toți împreună puneau la punct ultimele instrucțiuni, citind și comentând copiilor Regulamentul *Taberei de lectură...*

Acum, când spectacolul literar-muzical „Adio, Tabără” e pe sfârșite și atmosfera de despărțire a copiilor, un pic tristă, ni se transmite și nouă, recunoaștem că nu regretăm nicio clipă alegerea acestei tabere, din contra. Aici am găsit un colectiv de oameni muncitori, ingenioși, buni profesioniști, inteligenți, prietenoși și cu multă dragoste pentru copii. Am descoperit, pe parcurs, momente deosebit de interesante pe care, sunt sigură, la o tabără obișnuită, nu le puteam observa.

Grupul de copii cu care am lucrat a fost unul special: din familii vulnerabile, în rest – copii normali, organizați, inteligenți, sărguincioși, capabili, iubitori de carte și conștienți de faptul că au venit anume la o tabără de lectură și agrement, unde, spre surprinderea noastră, se face multă lectură.

Ceea ce am apreciat îndeosebi la această tabără este relația firească și agreabilă dintre bibliotecarul-pedagog și copil, dar și modul în care copiii se implică personal în organizarea activităților: discuții despre scriitori și carte, concursuri literare, ore de povești, ore de lectură, prezentări de carte, jocuri cognitive, rebusuri, excursii.

Relația noastră cu copiii s-a stabilit după prima săptămână. Sfoși și reținuți în comunicare la început, s-au acomodat destul de bine în câteva zile, s-au deschis față de noi, creându-ne o stare de spirit degajată, iar atitudinea colegială, binevoitoare a bibliotecarilor de aici față de noi a contribuit la dezvoltarea unor relații de încredere reciprocă, de sprijin profesional ori de câte ori am simțit nevoia. Grație acestei experiențe noi am reușit să ne autocontrolăm, să acumulăm cunoștințe practice în relația cu copiii, să ne asumăm responsabilități în ceea ce întreprindem, să ne deschidem în relația educator-copil și să adoptăm unele metode și procedee noi de organizare, capabile să sporească interesul copiilor față de carte, față de lectură îndeosebi.

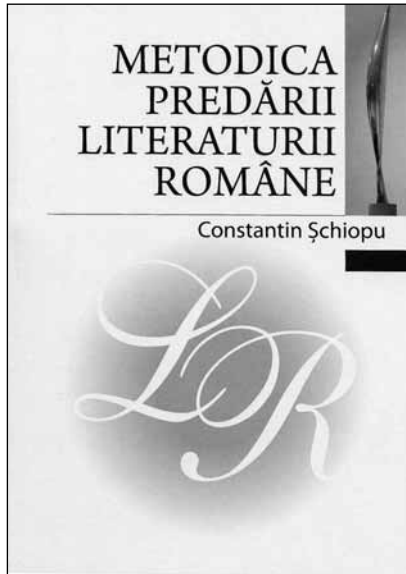
A fost o surpriză aparte pentru noi să vedem copii între 11-13 ani, angajați într-o tabără de odihnă și, concomitent, făcând voluntariat: prezentări de carte, ore de povești, ore de lectură, prezentări de expoziții, înscenări literare pentru copiii de la grădinițele nr. 183, 185, 158, pentru semenii lor din Taberele liceelor „L. Deleanu” și „O. Ghibu”, școala primară nr. 16, care sistematic, conform unui program stabilit din timp, veneau în grupuri la bibliotecă – în sala din curte sau în sala pentru copii a bibliotecii. Ne-a uimit încrederea cu care bibliotecarii de aici lasă cartea și activitatea cu cartea la discreția copiilor, doar urmărindu-i din culise. Este extraordinar să-l vezi pe Victor Nedenco, elev în clasa a II-a la Liceul „Dante Alighieri”, prezentând o carte micuților de la grădiniță și roiul de copii adunat în jurul lui și pus pe discuții printr-un limbaj copilăresc, dar foarte serios, sau pe Alexandrina Borzin, prezentând o oră de lectură elevilor din clasele I-IV din taberele școlare sus-numite. Alexandrina, elevă în clasa a VII-a la Liceul „L. Deleanu”, este o membră fidelă a Taberei de lectură – nu a lipsit nici un an din tabără și în toată această perioadă a învățat multe lucruri din ceea ce face un bibliotecar: să prezinte cărți, să facă expoziții, să ștampileze cărți, ziare, reviste, să aranjeze cărțile pe raft... E foarte interesantă relația dintre copii și bibliotecari aici, un exemplu aparte pentru pedagogi. Noi, recunoaștem sincer: am învățat multe de la bibliotecarii și copiii care se adună aici: în special în aspect educațional.

Pășind în al 11-lea an de activitate, Biblioteca „Alba Iulia” din Chișinău, și-a format și dezvoltat o imagine specială în comunitatea chișinăuienă și prin relațiile de conlucrare cu voluntarii, prin programele și proiectele creative în care sunt angajați aceștia. Cu siguranță, vom colabora cu Biblioteca „Alba Iulia” și în calitate de profesoare, când vom fi angajate în câmpul muncii în Chișinău.

LANSAREA UNUI NOU MANUAL: METODICA PREDĂRII LITERATURII ROMÂNE

Raia ROGAC

La Biblioteca Publică „O. Ghibu” din Chișinău a avut loc lansarea unui nou manual – *Metodica predării literaturii române**, autor **Constantin Șchiopu**, conferențiar la Catedra literatură română și comparată de la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă”, profesor la Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Prim”, autor a peste 100 de lucrări, în special manuale școlare, avându-i de coautori pe **Mihai Cimpoi**, **Marcela Vilcu-Șchiopu** ș.a.

Cartea s-a dovedit a fi un produs proaspăt, foarte solicitat, deficitar în același timp, dacă ținem cont că ultima lucrare în domeniu a fost editată în 1984 și s-a bucurat de aprecierile celor pentru care e foarte binevenită: profesori, cercetători literari, doctoranzi, studenți, elevi etc.

În debutul evenimentului, directoarea bibliotecii, dna **Elena Vulpe**, a menționat că manifestarea se înscrie de minune în șirul de acțiuni dedicate *Anului Creativității* în curs, de asemenea, poate răspunde și Programului *Nu pentru școală învățăm, ci pentru viață*, aflat în plină desfășurare atât în cadrul instituției-gazdă, cât și al celei tutelare – BM „B.P. Hasdeu”.

* Șchiopu, Constantin. *Metodica predării literaturii române*. / Constantin Șchiopu. – Chișinău : [S.n.], 2009. – 332 p.

Moderatoarea **Ludmila Armașu**, dr. conf. la UPS „Ion Creangă”, a făcut o scurtă prezentare a lucrării, menționând că autorul întotdeauna a știut să vină în ajutor școlii cu manuale necesare pentru ciclul preuniversitar, noul volum însă este adresat unei categorii mai largi de beneficiari. În continuare, prof. dr. **Eliza Botezatu** a menționat: „Am venit să ne bucurăm împreună de apariția unei cărți bune. Autorul este un literat, mai întâi

de toate, și aceasta este foarte bine. Am rămas impresionată și de haina poligrafică, și de conținutul cărții. Metodica se naște din experiență, lucru pe care l-a dovedit autorul. Meritul cărții este că dl C. Șchiopu nu a teoretizat excesiv, cum uneori se întâmplă. E mai greu să fii simplu. Autorul propune multe sugestii practice care vor fi de real folos instituțiilor de învățământ. Este bine că s-a ocupat de genurile literare. Ar mai fi și alte idei, dar pentru altă ocazie; acum nu-mi rămâne decât să urez: „Drum bun cărții!” și „La mai multe cărți!” **Ludmila Berzoi**, dr. conf. univ., USM, a prezentat câteva reflecții, specificând următoarele: „Fără ezitare pot spune că este vorba de un nume de prestigiu, care s-a impus nu numai prin activitatea didactică, dar și prin cea de cercetare. În manualul care se lansează autorul nuanțează metodici,

prezintă proiecte didactice, deopotrivă cu sugestii pentru organizarea lecțiilor. Sunt multe aspecte pozitive, lucrarea în ansamblu este o mare realizare.”

Lectorul superior la UPS „Ion Creangă”, **Liuba Cibotaru**, a arătat că autorului nu i-a scăpat nimic din vedere, lucrarea apreciind-o ca pe una originală, bine structurată, care se bazează pe multe exemple, autorul neeschivându-se de la cele mai greu de abordat. Doctoranda **Ludmila Cașu**: „Noi, tineri specialiști, de multe ori ne confruntăm cu multe cazuri mai dificile de predat, cartea dlui C. Șchiopu răspunde la multe întrebări care par a fi anticipate, este o lucrare ce nu va lipsi de pe masa mea de lucru.” O altă doctorandă, **Elena Melnic**, consideră că prin această lucrare autorul a umplut un mare gol în istoria pedagogiei și chiar a literaturii naționale, mărturisind că o parte din sugestiile oferite a și reușit să le aplice în practica pedagogică. **Viorica Goraș-Postică**, dr. conf. univ., USM, completând cele relatate de alți vorbitori, a afirmat că autorul vine documentat din literatură, materialul propus ajută la aprofundarea cunoștințelor în domeniu, sensibilizează cititorul întru stimularea procesului de lectură prin savurare și plăcere, îndeamnă colegii să abordeze competent și profesionist metodicile de predare a literaturii române. **Victoria Fonnari**, dr. în filologie, și-a amintit de perioada de studenție, când l-a avut ca profesor pe C. Șchiopu, apreciindu-i meritul de bun formator, care-i determina pe studenți la meditație și simțire a textului prin prisma proprie, îndemnându-i, în primul rând, să fie buni cititori, apreciindu-i și calitatea de bun valorificator al creației populare. Eleva Liceului „Tudor Bubuioc” din Bubuieci, **Mi-**

haela Rusu, discipolă a profesoarei de limba și literatura română E. Popovici, remarcând perceperea pozitivă a manualelor de limbă română elaborate de C. Șchiopu, a amintit de afirmația scriitorului M. Preda: „*Misiunea scriitorului român de azi, conștient de bogăția expresivă a limbii sale, trebuie să vizeze dezvoltarea fără limită a frumuseții unei istorii și a unei limbi*”, concluzionând că autorul nostru urmează cu demnitate acest deziderat. Se consideră greșit, a mai spus eleva, că limba și literatura română, în ultimul timp, nu are nevoie de sacrificii intelectual, de lecturi substanțiale. Anume C. Șchiopu este unul din pilonii spiritului românesc care prin manualele sale reușește să se coboare în sufletul elevilor, pentru că, pe bună dreptate se zice că în suflet se înalță sensul lumii.

Evenimentul, dar mai ales protagonistul, s-au bucurat de prezența unui număr mare de colegi de facultate și de activitate profesorală, de prieteni, studenți, elevi. În final, C. Șchiopu avea să mărturisească: „Mi-am dorit să am o întâlnire de suflet cu cei dragi, este prima mea ieșire și încercare la public după 30 de ani de activitate didactică. *Metodica...* este cartea care-mi place cel mai mult, poate și de aceea că am lucrat la ea zece ani, poate și pentru că este una utilă și așteptată. Vreau să mulțumesc cu ocazia lansării și directorului A. Silvestru, să nu uităm că omul creativ este azi în vogă.”

Manifestarea a fost întregită de un frumos recital de muzică și poezie susținut de colegele de universitate Maria Mocanu, Margareta Sârbu, elevele Tamara Costrițchi, Mihaela Gribincea, Dumitrița Moraru și ansamblul vocal „Prometeu”, conducător artistic Victor Adam.

O SĂRBĂTOARE DE SUFLET LA BIBLIOTECA „TÂRGU-MUREȘ”

*Tatiana PETRACHE,
șefa secției Cultură, Tineret și Sport,
Pretura sect. Rîșcani*

Fiind cea mai importantă instituție de specialitate din sectorul Rîșcani, Biblioteca „Târgu-Mureș” oferă acces fără restricții la informație și lectură, oportunități de instruire și de loisir printr-un spectru larg de servicii și resurse, încurajează dreptul de a cunoaște și de a susține libertatea de expresie.

În pofda faptului că astăzi internetul, calculatorul au devenit o necesitate și o pasiune a multora, activitatea colectivului Bibliotecii „Târgu-Mureș” este orientată spre reabilitarea cărții și lecturii. În acest sens, desfășurăm pe parcursul anului câteva programe: *Ora poveștilor*, *Chișinăul citește o carte*, *Copiii Chișinăului citesc o carte*, *Lecturile verii*.

Am fost invitată la activitatea de totalizare a programului *Lecturile verii* de către directorul bibliotecii dna Claudia Șatravca. Am găsit aici o atmosferă de sărbătoare,

surprinzător de plăcută, mulți copii, părinți, bunicuțe, învățători – cititorii fideli ai bibliotecii. Programul *Lecturile verii* și-a atins scopul: de a consolida, amplifica, fortifica interesul utilizatorului pentru lectura de plăcere în perioada estivală, de a contribui la dezvoltarea aptitudinilor creative și abilităților de exprimare liberă a propriilor opinii.

Inaugurarea programului, în colaborare cu Pretura sectorului Rîșcani, a avut loc în Parcul de odihnă Rîșcani, la 1 iunie curent, de Ziua Internațională a Copilului.

Programul a cuprins următoarele activități: *Ora poveștilor*, *Ora de lectură*, *Ora de poezie*, *Ora ghicitorilor*, prezentări de carte, concursuri, întâlniri cu scriitori și editori. La ele a participat un număr considerabil de copii, dar grupul-țintă cu care a colaborat biblioteca a fost Tabăra de vară a Liceului „Ștefan cel Mare” și grădinița „Îngerașul” (nr. 100). Fiind cititoare active ale biblio-

tecii, învățătoarele Galina Corj și Aurelia Sîrbu și-au încurajat discipolii să participe la majoritatea activităților desfășurate în luna iunie. Memorabile pentru ei au fost prezentările de carte *Știați că?* și *Caleidoscop enciclopedic*, precum și întâlnirea cu scriitoarea Silvia Ursache și cu Petru Rusu, directorul Editurii „Iulian”.

Activitatea de totalizare a avut următoarele repere:

- mesaj de bilanț al programului *Lecturile verii* (C. Șatravca);
- discurs despre importanța cărții și lecturii (M. Casap);
- întâlnire cu scriitorul Victor Prohin;
- impresii ale copiilor despre cărți și lectură;
- mozaic artistic;
- *Lecturile verii* în imagini;
- decernarea premiilor.

N-aș putea lăsa fără atenție întâlnirea cu scriitorul Victor Prohin. Domnia Sa a găsit foarte ușor un limbaj comun cu copiii. Le-a propus o călătorie imaginară în satul lui de baștină, în lumea unde a copilărit. Le-a povestit despre nereușita primei poezii, pe care a ars-o. Și-a amintit de frumoase vizite la scriitorii Samson Șleahu, Grigore Vieru, Petru Cărare, Nicolai Costenco.

Scriitorul a menționat că tot ce e frumos în literatura pentru copii de la noi este legat de numele regretatului Gr. Vieru și renumitul scriitor S. Vangheli. Cu duioșie le-a vorbit copiilor despre revista *Alunelul* la care lucrează de mulți ani. Inspirați de această întrevvedere cu scriitorul, copiii au recitat și au cântat.

Elevis au ținut să-și împărtășească impresiile despre lecturile lor preferate. Laura Istrati, cititoare fidelă a bibliotecii, a

spus că programul i-a trezit interesul pentru lectură, a citit mai multe cărți în vara aceasta, dar i-au plăcut în mod deosebit romanele *Colț Alb* de Jack London și *Copiii căpitanului Grant* de Jules Verne.

Iată și alte impresii ale copiilor despre program:

- „Programul Lecturile verii mi-a făcut cunoștință cu cărțile jubiliare în 2009. Cît de mult trăiește o carte!”
- „Prezentările de carte la care am participat au fost interesante și m-au intrigat, m-au provocat să citesc cît mai mult.”
- „Lecturile verii mi-au oferit posibilitatea de a-mi face noi prieteni printre cărți și copii.”

Activitatea a culminat cu momentul înmînării diplomelor pentru:

- participare activă la program;
- cel mai fidel cititor;
- cel mai curios cititor;
- cea mai activă familie;
- cea mai activă bunicuță;
- cea mai activă profesoară;
- cel mai bun voluntar.

Pe lângă diplome, copiii au primit în dar și cărți.

A fost o mare surpriză pentru copii prezentarea fotografiilor de la activitățile programului *Lecturile verii*. Curioși, interesați, veseli, micuții se regăseau în fotografii, surprinși în diverse momente.

Urmărind copiii pe parcursul activității, m-am convins de adevărul afirmației lui Honoré de Balzac precum că cei mici sînt atrași de frumusețe pentru că ei înșiși sînt frumoși. Or, ce este mai frumos decît o bibliotecă plină de copii. Ca un acord final a fost o fotografie comună a celor 72 de participanți și colectivul Bibliotecii „Târgu-Mureș”.

CASĂ NOUĂ PENTRU BIBLIOTECA „MARAMUREȘ”

R. ANDREI

Printre evenimentele culturale de mare importanță din capitala Republicii Moldova, desfășurate în ultimul timp, se înscrie și redeschiderea Bibliotecii Publice „Maramureș”, amplasată de data aceasta în sectorul Centru al capitalei (anterior a fost în sectorul Buiucani) – la Centrul de copilărie, adolescență și familie.

Inaugurarea a avut loc în prezența mai multor personalități marcante de pe un mal și altul al Prutului, secundați de un public numeros, setos de manifestări culturale. De la bun și salutabil început, pretorul Vladimir Șarban a mulțumit Lidiei Kulikovski, directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, pentru onoarea de a găzdui biblioteca, care, vine să acopere o necesitate stringentă de lectură într-o zonă de margine a Chișinăului, văduvită de instituții biblioteconomice.

Grație faptului că au fost anulate vizele pentru cetățenii români, impuse de fosta conducere comunistă, la eveniment au participat: Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare,

ctitorul de la început al Bibliotecii Publice „Maramureș” din Chișinău, care a fost deschisă în anul 2001, însoțit de o parte din echipa sa: Alina Lemnean, Simona Domota, Ioana Dragotă, Sorina Sandor, Ioan Micule. Au venit, ca de fiecare dată, cu donație de carte, și de data aceasta lotul fiind destul de considerabil. Azi, donația băimărenilor constituie circa 10 mii de exemplare, constând din literatură valoroasă, inclusiv dicționare și enciclopedii, des solicitate mai ales de cititorii care fac parte din generația tânără – studenți și elevi de la diverse instituții de învățământ.

Lidia Kulikovski avea să menționeze că datorită bibliotecilor-filiale de carte românească din sistemul municipal, deschise și tutelate de instituții biblioteconomice din București, Constanța, Cluj-Napoca, Târgoviște, Baia Mare, Alba Iulia, Bistrița-Năsăud, Târgu-Mureș, Focșani, până în prezent în număr de nouă, a fost posibilă schimbarea proporției de carte românească, ajungându-se la 50 de procente, față de nouă procente, cum se atestase în primii ani de renaștere națională.

La rândul său, Teodor Ardelean și-a exprimat mulțumirea că, împreună cu oamenii inimoși din alte zone din Țară, s-a reușit schimbarea statisticilor din Basarabia la capitolul carte românească.

Bucuria bibliotecarilor și a cititorilor cu mesaje călduroase a fost împărtășită și de acad. Mihai Cimpoi, președintele Uniunii Scriitorilor din Moldova, scriitorii Nicolae Dabija, Ion Hadârcă, Vlad Zbârciog, Iulian

Filip, Ianoș Țurcanu, profesorii universitari Vasile Șoimaru, Lidia Grosu ș.a.

Manifestarea a fost întregită de vernisajul unei expoziții de fotografii a jurnalistului Andrei Viziru, fiind prezentată de scriitoarea Claudia Partole și prof. univ. Victoria Fonari, conducătoarea cenaclului literar „Magia cuvântului” de la Biblioteca Publică „Maramureș”.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ «PETRE DULFU»

Baia Mare 430123, bd. Independenței 4B, tel.: 0262-275583, 275699, 275799
 fax: 0262-275899, www.bibliotecamm.ro, e-mail: biblioteca@bibliotecamm.ro

Doamnei Dr. Lidia Kulikovski
 Director Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Chișinău, Republica Moldova

Stimată Doamnă Dr. Lidia Kulikovski,

În numele meu și al colegilor mei de la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare, care am avut deosebită plăcere de a fi oaspeții Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, în perioada 4-6 octombrie 2009, țin să vă mulțumesc în mod deosebit pentru înalta calitate culturală și profesională a activităților la care am participat, prilej de îmbogățire sufletească și schimb de experiență în domeniul biblioteconomic, cât și pentru ospitalitatea desăvârșită de care ne-am bucurat pe timpul șederii noastre în Republica Moldova.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” se bucură de un prestigiu deosebit în lumea biblioteconomică românească, datorită implicării remarcabile în viața comunității, a unei activități excepționale prin intensitate și calitate, a ideilor novatoare după care se călăuzește, a deschiderii spre dialog și, nu în ultimul rând, a profesionalismului angajaților și a înaltei competențe manageriale sub care își desfășoară activitatea. O dovadă vie a acestor calități, care plasează Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău în rândul elitei bibliotecilor publice europene, au fost și acțiunile organizate în cadrul Zilei profesionale a bibliotecilor, la care am avut privilegiul să participăm și pentru care vă felicităm din toată inima! Ne-au impresionat calitatea dialogului profesional, oferta de servicii și condițiile de excepție de care beneficiază filiala „Maramureș”, care onorează numele ținutului nostru.

Pe parcursul celor trei zile petrecute în Republica Moldova am avut prilejul să vizităm locuri și obiective turistice renumite și am petrecut momente de neuitat, pe care le vom păstra cu drag în amintirea noastră.

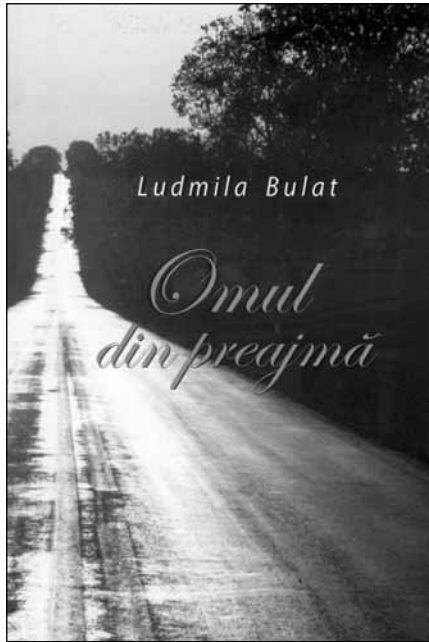
Cu speranța că dialogul profesional și cultural dintre instituțiile noastre va continua cu și mai mare intensitate în viitor, vă rog să primiți expresia celei mai înalte considerații pentru activitatea desfășurată. Vă rog să transmiteți colegilor dumneavoastră mulțumirile și felicitările noastre, împreună cu urări de succes și gândurile cele mai bune.

Dr. Teodor Ardelean
 Directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare

CU DRAGOSTE DESPRE OMUL DIN PREAJMĂ

R. PELIN

Exemplul frumos trebuie să ne însuflețească, să ne inspire, consideră Ludmila Bulat, redactor de carte, cea care câteva decenii de viață le-a consacrat activității editoriale în mai multe unități de profil, dar în special celei de la Editura „Cartea Moldovenească”. În acest mediu de naștere a cărților s-a pătruns de dragostea de ele, de oamenii care participă la întreg ciclul de scoatere a lor în lumină, de limba română, de istoria și oamenii

Țării etc. În cunoștință de cauză și în semn de omagiu s-a gândit să adune între două coperti, o serie de eseuri, schițe, risipite în presa periodică, anterior, într-un elegant volum, intitulat simplu – *Omul din preajmă**, dar și foarte sugestiv în același timp, căci ne duce cu gândul, fără doar și poate, la preceptul biblic: **iubește-l pe aproapele tău**. Și anume cu multă dragoste a scris Ludmila Bulat această carte, depășind condiția de redactor, fiind înzestrată cu spirit de observație și har de la Dumnezeu pentru mărturisirea celor văzute și auzite.

Cine sunt protagoniștii, adică cei din preajmă? Ne răspunde chiar autoarea în

cuvântul de salut către cititor, argumentând că cei din preajmă au fost oamenii pe care îi cunoaște de mulți ani, alături de unii a crescut și s-a format, de la alții a învățat și le-a urmat povețele, simțindu-le căldura și omenia. O bună parte din aceștia au făcut parte din publicul numeros care s-a adunat la o întâlnire de suflet la **Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”** pentru a lansa recenta apariție în cadrul Editurii „Pontos” din Chișinău, în prezența și cu susținerea autoarei. Acțiunea a fost moderată de scriitorul și neîntrecutul publicist și stilist Vlad Pohilă, care chiar din start a subliniat rolul muncii pline de splendoare, dar și de greutate a editorilor și poligrafiștilor, menționând: aducem și pe această cale, un omagiu, toată recunoștința și prețuirea redactorilor de carte, corectorilor, tuturor celor care se află în serviciul de editare și tipărire, care de cele mai multe ori sunt în umbra autorilor. Despre ei s-a scris puțin. Or, în cumplita perioadă de ocupație sovietică tocmai scriitorul și redactorul au ținut aprinsă făclia spiritualității, a cărții.

În *spovedania* către public Ludmila Bulat și-a împărtășit emoțiile, bucuria de a fi cunoscut și lucrat în preajma unor

*Bulat, Ludmila. *Omul din preajmă*: [publicistică] / Ludmila Bulat. – Chișinău : Pontos, 2009. – 152 p.

mari personalități lingvistice – Valentin Mândăcanu, Foca Obadă ș.a., de la care în mod practic, zi de zi, a învățat limba română, împreună cu alți colegi. Și-a exprimat mândria și satisfacția că din 1989 a avut șansa de a îngriji în procesul editorial de opere ale unor mari savanți și scriitori români, bunăoară, Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu, Marin Preda, Gane, Giurescu și alții, pe care o parte din noi nici nu puteam visa să le ținem în mână, decât pe ascuns, la Biblioteca *Krupskaia*, în secția literatură străină. În primii ani de renaștere națională a bătut *ceasul de aur* pentru editorii și poligrafii din Republica Moldova. Cărți valoroase, într-o ținută grafică impecabilă, la prețuri accesibile, se editau în tiraje de sute de mii, în special cele din seriile *Biblioteca școlarului*, *Cartea pentru toți* ș.a. Unii chiar au inițiat un negoț profitabil de cărți cu frații de peste Prut. În același timp, Ludmila Bulat nu a putut să nu-și exprime regretul împărtășit de foarte mulți în legătură cu situația deplorabilă în care se găsește domeniul editorial astăzi, nefiind protejat sub nicio formă de către stat. Casa Editurilor, nu mai este a lor, cum, de altfel, nimic aproape n-a mai rămas din Casa Presei, care să confirme că slujitorii acesteia se află acolo și nu zeci de firme și firmulițe, businessmeni, care și-au instalat grele uși de metal ce generează o atmosferă sumbră, în care muza inspirației nu-și prea găsește locul.

Și-a depănat amintirile în continuare despre colegi, în special despre cea care i-a adunat cu prilejul ei de sărbătoare, Ludmila Batâr, veteran al activității editoriale, care a remarcat că Ludmila Bulat și-a asumat rolul de cronicar al vieții editoriale, ceea ce i-a reușit de minune, iar Lora Bucătaru, de asemenea un redactor de carte cu multă experiență de muncă, și-a exprimat bucuria că evenimentul de cinstire a unei

noi cărți a fost provocat de o colegă – foarte bun specialist. Artista Emerită Ninela Caranfil a spus că atunci când o carte este scrisă cu sufletul, ea se citește ușor, dovadă că volumașul oferit anticipat de autoare l-a citit în doar două zile. Redactorii sunt părinții cuvintelor, a mai adăugat ea, oferind sărbătoritei și publicului un frumos recital de poezie, intitulat expres: *Eu nu mă las de limba noastră*. Cu felicitări pentru cea de-a treia carte editată de Ludmila Bulat a mai venit Pahomie Bejenaru, impresionat de *Vlăstarii viguroși ai Seminarului Teologic*, *Un muzeu cu țigăncușe în prag*, *O floare pentru un redactor*, referindu-se doar la câteva titluri din carte, dar care toate merită același interes sporit de lectură. Aceeași opinie au avut-o și alți vorbitori: Ionel Căpiță, Maria Ișaeu, Ion Rotaru și alții.

Subscriu în totalitate la punctele de vedere care s-au exprimat vis-à-vis de această carte și autoarea ei – este o carte care emană lumină, bunătate și oferă exemple de urmat. Limbajul lucrării, după cum a observat și moderatorul Vlad Pohilă, este mustos și se apropie după gen de cel al nuvelei. Folosind stilul clasic, de manieră crengiano-sadoveniană, cartea *Omul din preajmă* de Ludmila Bulat este accesibilă pentru toate categoriile de cititori. Este o carte scrisă cu dragoste despre dragostea față de aproapele său.

Merită și a fost apreciată ținuta grafică, îmbogățită cu o imagine a maestrului în fotografie și doctorului în economie Vasile Șoimaru, imagine care semnifică *Drumul spre lumină*.

Cu gândul că această lucrare va completa fondurile de carte ale bibliotecilor, îndemn eventualii cititori s-o citească, căci nu vor regreta. Gustul după lectura unei asemenea cărți este unul de plăcere, satisfacție, împlinire și dorința de a fi numaidecât mai bun *cu cei din preajmă*.

ZILELE TÂRGUMUREȘENE – 2009

*Claudia ȘATRAVCA,
director, BP „Târgu-Mureș”*

Municipiul Târgu-Mureș din România are o carte de vizită în configurația căreia stau peste 700 de ani de atestare documentară. Reședința a județului Mureș, Târgu-Mureș reprezintă un puternic centru administrativ, economic și cultural pe o suprafață totală de 4 930 ha, cu circa 150 mii de locuitori.

Anual, în luna iunie, Primăria mun. Târgu-Mureș organizează *Zilele târgumureșene*, cea mai mare și cea mai reprezentativă sărbătoare a orașului, eveniment emblematic, reunind, an de an, un număr crescând de participanți. „*Acest lucru ne onorează, dar ne și obligă în demersurile noastre de a ne etala performanțele, demonstrând că orașul poartă faptic, nu declarativ, blazonul european*”, menționează dr. Dorin Florea, primarul mun. Târgu-Mureș.

Tradiționalele *Zile târgumureșene* îmbină în mod armonios mai multe evenimente culturale, artistice, sportive, reuniuni economice și turistice, care sunt adresate, fără excepție, tuturor locuitorilor orașului, indiferent de vârstă. Evenimentele subsumate *Zilelor târgumureșene* răspund celor mai exigente gusturi, iar în materie de gusturi și exigențe, târgumureșenii au dovedit, nu o dată, emancipare, rafinament și simț al frumosului.

Pe parcursul unei săptămâni am avut frumoasa ocazie să particip la *Zilele târgumureșene*, ediția a XIII-a. La acest reprezentativ eveniment a fost prezentă și o delegație de la Pretura sect. Râșcani, condusă de pretorul Mihail Cârlig.

Anul curent, manifestarea în cauză a fost onorată chiar de Traian Băsescu, Președintele României, care a fost întâmpinat

de comunitatea municipiului cu multă căldură și afecțiune.

În cadrul *Zilelor târgumureșene*, începând cu 1997, anual, Primăria folosește fericitul prilej pentru a onora personalitățile marcante ale orașului (și nu numai), care prin activitatea și munca lor au contribuit esențial la ridicarea prestigiului mun. Târgu-Mureș în diferite domenii de activitate, decernându-le titlul de „Cetățean de Onoare” și distincția „Pro Urbe” ale municipiului Târgu-Mureș. În anul acesta titlul de „Cetățean de Onoare” a fost acordat lui Lazăr Lădăriu – scriitor, publicist, redactorșef al cotidianului „Cuvântul liber”, care a vizitat biblioteca noastră nu o dată, participând la *Zilele Bibliotecii „Târgu-Mureș”*.

Zilele târgumureșene au fost marcate prin diverse activități. Un interes sporit au trezit expozițiile din Piața Victoriei și din Cetate: expoziția de grafică *Clădiri vechi din Târgu-Mureș*, expoziția de pictură *Culori din suflet*, o expoziție fotografică și tradiționalele expoziții economice.

De factură eterogenă, evenimentele acestei mari sărbători s-au configurat într-un mozaic splendid: *Nunta de aur*, *Ziua Drapelului* și concursul „Miss Târgu-Mureș”. În programul *Zilelor târgumureșene* au fost nelipsite: premiera elevilor care au avut rezultate deosebite, promovarea Universității „Dimitrie Cantemir”, a instituțiilor și ONG-urilor de cultură. Armonioase, *seara de românești* și *seara de șansonete* au răspuns celor mai exigente gusturi. Teatrul de Vară a găzduit spectacolul de divertisment cu interpretii Lavinia, Corina Chiriac, Marcel Pavel și alții. Târgumureșenii, înzestrați cu rafi-

nament și simțul frumosului, au apreciat înalta calitate a spectacolelor de teatru, a recitalurilor și Festivalului Folcloric Internațional.

Atmosfera de sărbătoare a pus stăpânire pe întreg orașul, i-a contaminat și pe cei mai mici cetățeni ai lui. O dovadă în acest sens au fost marea animație în Parcul de distracții al copiilor și spectacolele interactive pentru micuți.

În cadrul *Zilelor târgumureșene* am participat în mod practic la activitățile culturale organizate de Primărie, Biblioteca Județeană Mureș, Uniunea Scriitorilor – Filiala Mureș.

La sediul Centrului de dezbateri socio-politice „Emil Dandea” a avut loc o masă rotundă *Cartea – între Târgu-Mureș și Chișinău*, la care au participat: Nicolae Băciuț, directorul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Mureș; Dimitrie Poptămaș, președintele Fundației culturale „Vasile Netea”; Liliana Moldovan, directorul Bibliotecii Județene Mureș cu un grup de bibliotecari; scriitorii Valentin Marica, Dan Cetină, Lazăr Lădăriu, Cornelia Jinga Hetrea și alții.

Directoarea Bibliotecii Județene Mureș a prezentat anuarul *Libraria*, nr. 7 (Studii și cercetări de bibliologie), elaborat de bibli-

oteca gazdă. Deși are un conținut bogat, mai mulți participanți la lansare au remarcat studiul *Umorul, un remediu de îmbunătățire a comunicării interpersonale și instituționale*, semnat de dr. conf. univ. Lidia Kulikovski.

Subsemnata, în alocuțiunea prezentată, am reliefat rolul cărții și al lecturii în comunitatea chișinăuiană, al serviciilor și programelor pentru cititorii de orice vârstă. În mod deosebit i-au impresionat pe colegii noștri programele *Chișinăul citește o carte* și *Lecturile verii*, programe absolut inedite pentru târgumureșeni. Receptivi, flexibili și deschiși spre nou, bibliotecarii din Târgu-Mureș și-au propus să implementeze aceste programe în aria lor de activitate.

În scopul schimbului de experiență, alături de echipa de bibliotecari de la Biblioteca Județeană Mureș am vizitat două biblioteci. Primul popas l-am făcut la Biblioteca Municipală din Târnăveni, unde cu concursul activ al scriitorilor L. Lădăriu, V. Marica, D. Poptămaș, R. Ducan, A. Hâncu, D. Ducan a fost prezentată cea mai nouă carte a scriitorului Nicolae Băciuț – volumul de publicistică *La Răsărit de Apus*. Al doilea popas a fost la Biblioteca Comuna-

lă Hodac (județul Mureș), care ne-a invitat să participăm la reuniunea cultural-istorică *Secvențe hodăcene*. Programul acestei activități culturale a cuprins: alocuțiuni (Nicolae Băciuț, Lazăr Lădariu, Valentin Marica), comunicări (Dimitrie Poptămaș, Marin Șara, directorul Bibliotecii Municipale din Reghin, Lupu Basaraba Vasile, bibliotecar din Hodac), vernisajul expoziției „Familiile”, vizionarea filmului *Udatul nevestelor – un vechi obicei local*. Un moment de excepție a fost prezentarea de cărți noi a celei mai active edituri din Târgu-Mureș – Editura „Nico”: *Martor și Văsele timpului* de L. Lădariu; *În apa duhului* de V. Marica. N. Băciuț, directorul Editurii „Nico”, i-a înmânat solemn scriitorului V. Marica Diploma și Premiul Festivalului „Romulus Guga”, ediția 2009, pentru volumul menționat mai sus.

Profund impresionată de manifestarea culturală de la Hodac, am ținut să mulțumesc și să-mi exprim profunda recunoștință pentru clipele de vibrație sufletească pe care le-am resimțit alături de colegii de breaslă și de marcante personalități mureșene. Cu mândrie le-am vorbit despre Biblioteca „Târgu-Mureș” din Chișinău, partenerul fidel al Bibliotecii Județene Mureș, rodul unei colaborări fructuoase și al unei prietenii durabile.

Participarea la activitățile din cadrul *Zilelor târgumureșene* și întâlnirile impresionante cu oamenii cărților din această parte a României m-au stimulat și m-au provocat la noi proiecte de promovare a valorilor culturale. M-am pătruns astfel, o dată în plus, de adevărul cuvintelor lui Marin Preda: „Cultura e o formă de viață prin care o colectivitate umană își exprimă forța creatoare.”

NICOLAE DABIJA, ÎNTR-O „VIZITĂ POETICĂ” LA MIROSLOVEȘTI

Înv. Gheorghe PÂRLEA,
comuna Mirosllovești, județul Iași

Prietenul și consăteanul nostru **de Onoare** conf. univ. dr. Vasile Șoimaru de la Chișinău ni l-a adus la Mirosllovești în seara zilei de 29 septembrie 2009 pe marele poet și patriot român din Basarabia Nicolae Dabija. Ni-l promisese pentru 12 iulie, la Sărbătoarea satului, dar atunci și-l revendicase (cu prioritate, evident) Ana Blandiana, la o manifestare cultural-civică pe care cunoscuta poetă o patrona. Acum, un prilej fericit pentru noi, poetul se afla în drum spre un alt eveniment cultural de anvergură, de la Sighetul Marmației, unde musafirul nostru special urma să primească Marele Premiu al Festivalului Internațional de Poezie. Tenacele Vasile Șoimaru,

cel care ni i-a adus în vizită și pe scriitorii Andrei Vartic, Nicolae Rusu, Vlad Pohilă, dar și pe faimoasa actriță Ninela Caranfil, acum a reușit să-i croiască celebrului său prieten drumul astfel încât itinerarul călătoriei cu început la Chișinău să fie musai *via Mirosllovești*.

Grupul de dascăli miroslloveșteni, împreună cu reprezentanți ai elevilor, primarul și consilierii locali l-am întâmpinat pe poet la Primărie, într-o formație ad-hoc, înjghebată sub constrângerea timpului scurt dintre anunțarea evenimentului și consumarea lui.

În ce mă privește, citind sporadic rubrica sa permanentă „La Est de Vest” din *Lite-*

ratura și arta și eseurile lui Vlad Pohilă din *BiblioPolis*, multe dedicate personalităților demne de pana eseistului, mi-a fost suficient ca să-l percep pe Nicolae Dabija ca pe un intelectual remarcabil, ca pe purtătorul de stindard al patrioților basarabeni, mai ales după moartea poetului Grigore Vieru. Desigur, mulți știau asta mai devreme și mai profund decât mine – un dascăl de școală primară din satul Mirosllovești de pe Valea Moldovei, aproape de uitatele urme ale voievozilor descălecători, veniți din Maramureșul spre care acum călătorea poetul.

Mai emoționat decât toți cei de față, în contextul acestui moment istoric pentru comunitatea noastră, n-am îndrăznit să ies în întâmpinarea distinsului musafir. Universitarul Vasile Șoimaru mă „prezentase” (în lipsă) poetului ca pe un „cărturar local” – a confirmat-o celor de față chiar poetul, spre marea mea jenă pentru metafora la care prietenul meu mai vechi recursese, cu referire la mine. (Noi, prietenii basarabeni, îi spunem dlui învățător Gh. Pârlea *academicianul de la Mirosllovești* – nota red.) Faptul că-mi apăruseră câteva demersuri publicistice cu tematică culturală (de fapt, a publicat zeci de articole și eseuri în *Tribuna învățământului*, de la București, dar și la Chișinău – în *Literatura și arta* și în *BiblioPolis!* – nota red.) și că am participat alături de prietenii noștri basarabeni cu modeste eseuri la prezentările lor de carte, ori la comemorările dedicate lui Mihail Sadoveanu, mi-a atras – din partea lui Vasile Șoimaru, om cu umor – porecle conținând o nuanță intelectuală, care exced statutul celui vizat să le poarte, în numele prieteniei onorante cu autorul etichetelor glumețe.

Evident că, deși încerc o oarecare păsuire față de cel care mă tachinează pentru măruntele mele preocupări culturale, port cu disconfort aceste etichete. Povara asta mă apăsa mai ales în împrejurarea în care trebuia să mă cunoscă „pe viu” maestrul de la Chișinău. I-am ieșit totuși în cale, ti-

morat și surprins de bonomia poetului, felul comun de a se purta cu anodinii săteni care îi ieșiserăm în drum, la coborârea sa din mașina doctorului Vasile Șoimaru. Mi-am reglat spontan surprinderea cu privire la statura sa relativ scundă, printr-o comparație, venită automat de undeva din subconștient, cu vrednicul Voievod ce-și are sălașul de veci la Putna. Așa trebuie să fi fost clădit și bravul Ștefan, mi-am zis, și, desigur, mi-am sfârșit eu gândul, Nicolae Dabija ar putea mânui cu vlagă sabia falnicului Domn al Moldovei. De fapt, o și face. Cu un altfel de sabie însă: **Cuvântul**.

În sala Consiliului Local, unde poetul s-a adresat dascălilor și consilierilor, în prima etapă a întâlnirii noastre, m-am sfiit să-i stau în preajmă. Un coleg mai autoritar aproape că m-a împins în vecinătatea omului de cultură, la masa ovală a consilierilor, element de mobilier care acum servea o cauză enorm mai nobilă și care, iată, căpăta (conjunctural) și patina istoriei.

Pe fundalul încăperii se derula un filmuleț de prezentare a comunei, lucru remarcat de poet și folosit ca suport romantic pentru cuvântul său către gazde. Ne-a vorbit despre Basarabia și condiția băștinașilor din această provincie românească sacrificată de istorie. Între intervențiile celor doi distinși însoțitori ai săi, unul menționat, iar celălalt fermecătorul naist basarabean Vasile Iovu, își nota câte ceva, cu o economie explicabilă, într-un carnetel, cu file îngălbenite fie de trecerea timpului, fie de calitatea modestă a materiei prime din care a rezultat acest element de recuzită a poetului. Însemnările acestea erau, probabil, suport pentru interpunerile sale în dialogul liber care a urmat în sat și la *Hanu Ancuței*, locul făcut celebru de Sadoveanu, aflat în vecinătatea comunei noastre, comună care include și Verșenii copilăriei „*Ceahlăului literaturii române*”. Aici, la *Han*, unde oaspeții noștri din stânga Prutului au făcut popasul de peste noapte și unde câțiva dintre noi i-am însoțit la o cină ro-

mantică, patronată de spiritul părintelui literar al locului, „*salvatorul limbii române în Basarabia sovietizată*” (precizarea aparține poetului-oaspete), Nicolae Dabija a continuat să ni se dezvăluie în profunzimea și frumusețea staturii sale spirituale.

Cultura istorică a vorbitorului și harul poetic, într-o îngemănare inseparabilă, au tăiat respirația auditoriului. Ne-a citit și recitat în două rânduri din poeziile sale, o dată nouă, adulților, apoi elevilor, în contextul întâlnirii cu aceștia în Căminul Cultural. Mai ascultasem versuri din gura creatorilor, cu intonația aceea monotonă, inflexibilă, care, probabil, e o cutumă a breslei. Poetul Nicolae Dabija ni le-a citit (sau recitat) cu totul altfel: trăit, cu instrumentele unui actor autentic... Și, mai ales, fără pic de rezervă discriminatorie, dat fiind statutul cultural modest al celor de față.

Profesorul local de istorie, realizând că se află, categoric, în fața unui reper, în materie, și-a dezvăluit nedumeririle sale în legătură cu aleatoriul care bântuie în manualele de *Istoria românilor* din școlile din dreapta Prutului. Poetul a reacționat cu patetismul celui afectat adânc de sacrilegiul de a lăsa prezentarea istoriei Neamului pe seama diletanților, a falsificatorilor. S-a arătat revoltat împotriva celor care au scos legendele din cartea de istorie, argumentând că avem nevoie de legendele care clădesc și nu de cele care dărâmă (făcând aluzie, spre exemplu, la cele care lovesc în statura europeană și sacrosanctă a lui Ștefan cel Mare).

Am descoperit în poet și creștinul cu minte, fără accese de habotnicie, atunci când ne-a dezvăluit, în context, două din revelațiile sale: efectul liniștitor al *Psalmlor lui David* asupra stării sale sufletești de după moartea tatălui și forța premoniției unui vis, care a făcut ca masiva icoană de deasupra căpătâiului ficei sale să refuze rolul nefast de ghilotină.

Ne-am despărțit de poet târziu, după miezul nopții, îmbrățișându-ne ca între vechi prieteni, confirmându-ni-se astfel generozitatea celui aflat în inimile noastre încă înainte de a-l cunoaște în trup și suflet.

Pentru cele două ipostaze ale întâlnirii noastre cu Poetul și Patriotul de la Chișinău, cea dinainte de întâlnire și cea de după întâlnire, îi suntem recunoscători intermediarului acestui privilegiu puțin meritat, vechiului nostru prieten dr. Vasile Șoimaru.

Profit de ocazie să amintesc aici că din inițiativa Domniei Sale avem în cadrul bibliotecii școlare de la Miroslavești o *mini-biblioteca basarabeană*, ce se completează continuu prin grija ctitorului ei, dr. V. Șoimaru, și grație donațiilor de carte de la alți oameni de suflet de la Chișinău. Astfel încât, s-ar putea ca peste ani, mirosloveștenii să fie cei mai buni cunoscători ai vieții literare, culturale și sociale din Basarabia.

Pe Poet îl asigurăm de adâncă recunoștință pentru onoarea de a nu ne fi ignorat și de admirația noastră (mai mult intuitivă și mai puțin clădită pe opera celui care scrie mai mult decât putem noi citi) pentru ceea ce face în toate ale sale, pentru ceea ce face *La Est de Vest* în slujba Neamului.

Și încă ceva: după ce l-am întâlnit pe Poetul de la Chișinău, **dorul**, dorul în general, a început să capete și pentru noi, cei din Miroslavești, o dimensiune nouă, cea care răzbate din „...*Doru-mi-i de dumnea-voastră / Ca unui zid de o fereastră*”.

P.S. Reproduc – cu mândrie că pana Poetului a mângâiat, într-o adiere, și numele baștinei noastre – cuvintele autorului din Cartea de Onoare a satului: „*De vii o dată la Miroslavești, / la apele Moldovei te încearcă bucuria / că tu, basarabeanul, singur nu mai ești, / că e cu tine toată România.*”

Gh. P.

CENUȘĂREASĂ SAU „BUNĂ GOSPODINĂ”?

In memoriam Grigore Vieru

Acad. Mihai CIMPOI

Acum 20 de ani, pe 31 august 1989, primul Parlament democratic al Republicii Moldova a adoptat un document istoric fundamental despre funcționarea limbilor în tânăru stat care peste doi ani urma să-și declare Independența.

Cei 20 de ani, la care se adaugă încă mulți alți ani antecedenti, au constituit o perioadă de luptă continuă, deci nu doar de consemnare festivă, în chip de *dolce farniente* a unei victorii. Și în acest caz s-a manifestat diabolica politică a jumătăților de măsură și dublele standarde ale autorităților comuniste care și-au pus în față – în mod viclean – paravanul „statalității moldovenești”. „Statalitate moldovenească” înseamnă, prin urmare, și „limbă moldovenească”.

Pe ici-acolo, în anumite situații ambientale, s-a spus că limba română și așa-zisă „limbă moldovenească” sunt „cam una și aceeași”, dar din moment ce există „statalitatea moldovenească” *trebuie* să existe și „limbă moldovenească”. Urmând această logică aberantă, *ar trebui* să existe o limbă austriacă din moment ce există o „statalitate” austriacă, o limbă cubaneză din moment ce există o „statalitate” cubaneză, o limbă braziliană din cauza că există o „statalitate” braziliană, o limbă mexicană din simplul motiv că există o „statalitate” mexicană ș.a.m.d.

Avem de-a face cu o clasică *contradictio in adjectum*, o contradicție în termeni.

Pe de o parte, „statalitatea”, care e un cald după rusescul „gosudarstvennosti”, semnifică în limba română – corect – **organizare de stat**, iar pe de alta, avem o demonstrație clară a unei ignorări strigătoare la cer a chiar *paternelor* comuniștilor – Marx, Engels și Lenin, care au afirmat în lucrările lor că basarabeni sunt **români** și că limba pe care o vorbesc ei, basarabeni, este **româna**. S-a vorbit mult

despre acest lucru, fiind publicate și multe studii, încât nu mai stăruim asupra lui.

Ne punem, însă, întrebarea: de ce această perseverență în *minciună* la nivel de politică de stat?

Lucrurile sunt simple ca „bună ziua”, dar, întrucât situația din republica noastră pare stranie celor din străinătate (cum se face că există „sărbătoare națională” a limbii și un imn care se cheamă *Limba noastră*), e cazul să ne mai referim la motivele și rațiunile ce stau la temeiul acestei lupte continue.

Între limbă și ființă, între limbă și ființa națională e un raport de absolută identitate. Într-un articol *România și Austro-Ungaria*, publicat în *Curierul de Iași*, în noiembrie 1876, Eminescu spune decis: „Spirit și limbă sunt aproape identice, iar limbă și naționalitate asemenea”.

Să amintim – încă o dată – adevărul spus deopotrivă de Eminescu și Heidegger: că limba este casa ființei și că dă unui popor certitudinea de a fi ca ziditor de istorie. „Ea dă garanție, adică oferă certitudinea că omul poate *să fie* ca ființă ce aparține Istoriei” (Martin Heidegger, *Originea operei de artă*, București, 1982, p. 197).

Despre unitatea limbii române, vorbite „încă din veacul al XV-lea atât în Moldova, cât și în Muntenia și în Transilvania”, scria în *Evenimentul literar* din 27 februarie 1894 Constantin Stere, care susținea că nu trebuie să ne limităm la introducerea cuvintelor străine, ci și „trebuie ca, plecând de la limba vorbită de popor, să creezi cuvinte noi din rădăcinile în ființă, potrivit *spiritului* și legilor limbii românești” (C. Stere, *Scrieri*, V, Chișinău, 1991, p. 9).

Să mai amintim și de declarația istorică a lui Alexie Mateevici, cel care ne-a dat cel mai inspirat imn *Limba noastră*, declarație făcu-

tă încă până la săvârșirea actului Marii Uniri, că nu avem două limbi și două literaturi, ci una și aceeași cu cea de peste Prut.

Cei douăzeci de ani au redeschis scena înfruntărilor, a aceluși „teatru de război” în care am fost implicați mișelește din nou, – a luptei pentru adevărul științific privind limba și ființa noastră. Autoritățile, înarmate cu întregul arsenal de arme ideologice, propagandistice și cu uriașul mecanism al „statalității”, au continuat-o *in extremis*, oamenii de cultură, profesorii, studenții, liceenii având ca singură armă eficientă doar adevărul.

Lupta a revenit, în chip manolin, la gradul zero, la punctul de reîncepere a zidirii, ca și în cazul cunoscutei legende.

Sub temelia Casei ființei noastre s-au pus dinamite în ideea diversionistă promovată oficial de a o arunca în aer, recurgându-se și la mai vechile mijloace și strategii stalinist-jdanoviste: mistificarea adevărului, impunerea moldovenismului primitiv, dirijismul ideologic și supunerea ideologiei partidului de guvernământ. S-a încercat, în chip diabolic, reorientarea învățământului spre neadevăr, alcătuirea de alte manuale, înlocuirea **Istoriei românilor** prin **Istoria integrată**, calificată de noi drept „ingrată”, lichidarea a însăși Sărbătorii Limbii, lichidarea Institutului de Filologie, după ce a fost lichidat în fond Institutul de Istorie, presiuni asupra învățătorilor și profesorilor din școli, licee, universități. Tabloul fenomenologic al luptei împotriva limbii și ființei noastre s-a vârșuit piramidal cu evenimentele dezastruoase din 7 aprilie curent, când s-a recurs la mijloace monstruoase de reprimare a protestelor tinerilor, vorbitori declarați de limbă română.

Din cauza acestor acțiuni aplicate, repetăm, la nivel de politică de stat, de apărare a așa-zisei „statalități”, Limba română a redevenit la noi o Cenușăreasă în loc să i se rezerve rolul propus de Eminescu: aceea de bună gospodină la ea acasă. Aceasta ar fi concluzia generală.

Totuși, remarcăm și o situație sociolingvistică mai bună, o mai corectă limbă română vorbită la radio, televiziune și scrisă în presă, utilizată în sfera universitară. Tinerii noștri au, în majoritatea lor, o vorbire românească îngrijită.

În lupta pentru limbă l-am avut, în avangardă, pe marele poet Grigore Vieru, care merită acel monument viu care s-a propus: consfințirea în Constituție a denumirii corecte a limbii.

Cele două testamente ale sale – primul ținut cu ocazia decernării titlului de Doctor Honoris Causa de către Academie și al doilea în fața Adunării consacrate împlinirii a 90 de ani de la votarea Actului Unirii Basarabiei cu România – sunt niște elogii aduse limbii române. **„Noul nume al Limbii Române în Basarabia de sub ocupația țaristă, apoi de sub cea sovietică jignește un popor ce a trudit la rezidirea Limbii noastre istorice, dar și memoria celor, care, prin har și jertfă, au remodelat-o, dându-i o desăvârșire deplină, așezând-o în rândul celor mai civilizate limbi ale lumii”** (Grigore Vieru, *Taina care mă apără*, Iași, 2008, p. 424).

Să amintim și câteva foarte frumoase consemnări aforistice ale poetului:

„Sub ochii îngroziți ai Limbii Române adevărul s-a sinucis de atâta nedreptate”;

„S-ar putea crede că întreaga natură a trudit la zidirea Limbii Române”;

„Toate zilele mele izvorăsc și se înalță din adâncul și din puterea Limbii Materne”;

„Din mila, din dragostea și dărnicia Limbii Române am răsărit ca poet. Limba română este destinul meu agitat. Poate că și osteneala mea este o parte din norocul ei în Basarabia”;

„Dreptatea mea cea dintâi este Limba Română în care lucrează iubirea lui Dumnezeu”;

„Stilul este Limba Română cutreierată de bunul-simț”;

„Două lucruri am întâlnit pe lumea asta zidite cu adevărat până la capăt: Biblia și Limba Română”;

„Întotdeauna m-am mirat cum poți să rămâi un prost în mijlocul unei limbi atât de frumoase și înțelepte cum este Limba română”.

Sunt ziceri durute, frumoase, înțelepte; sunt ziceri testamentare.

Să ținem cont de ele în lupta noastră de mai departe.

27 August 2009

B.P. HASDEU – IPOSTAZE INEDITE

Dr. Olga BĂLĂNESCU,
Facultatea de Litere,
Catedra de Comunicare și Relații Publice,
Universitatea din București

Preliminarii

Autenticitatea comunicării a preocupat natura umană dintotdeauna. Locutorul Receptor (R) a fost interesat să primească, odată cu mesajul, expresia gândirii și simțirii Emițătorului (E) pentru a se încrede în spusele acestuia. Este adevărat ca puterea argumentului logic, rațional este indubitabilă. Cu toate acestea, s-a demonstrat că argumentul de natură afectivă este mai eficient în demersul persuadării.

La mijlocul secolului trecut, publicul cititor a început să manifeste o tendință tot mai acută spre descifrarea scriiturii subiective: jurnale, autobiografii, corespondență. Acestea manifestă, în cel mai înalt grad, participarea afectiv-subiectivă a E la construirea mesajului, deoarece dispăre (sau cel puțin... așa ar trebui să se întâmple) preocuparea pentru artisticitatea exprimării, pentru imaginea clădită în ochii celorlalți, pentru cizelarea textului în detrimentul autenticității informației. În cazul jurnalului și corespondenței, autenticitatea mesajului se sprijină pe un deziderat absolut irepetabil în alt tip de scriitură: suprapunerea „timpului trăirii” cu „timpul mărturisirii”, după cum frumos numea aceste doua momente profesorul Eugen Simion în jurnalul parizian *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* [1].

La ce servește îndeplinirea acestei condiții? La încadrarea scriiturii într-o categorie unică și inconfundabilă, aceea a mesajului necontrafăcut, „nefardat”, rela-

tat imediat ce faptul s-a petrecut, fără a lăsa filtrul timpului să cearnă sentimente și argumente, să estompeze emoții sau să tempereze spirite... Avem certitudinea că, în fața scrisorii sau a paginii de jurnal, E este încă sub impulsul trăirii imediate, vrea să immortalizeze clipa, așa cum a fost trăită ea, cu percepția din momentul respectiv, dar nu după ce faptul s-a petrecut, iar rațiunea impune alte criterii de evaluare.

Există, de aceea, o poetică aparte a scriiturii subiective, o poetică dată tocmai de negarea implicită a oricărei intenții de șlefuire a exprimării în detrimentul transmierii observației propriu-zise. Obstinația cu care construirea mesajului se face în permanență pe axa temporală prezentă sau prin abundența construcțiilor eliptice dovedește intenția E de a se situa cât mai aproape de faptul trăit, pentru a nu-i știrbi nimic din autenticitate. Martha Bibescu are, în jurnalul ei [2], notații făcute în avion, iar pe pagina de jurnal apare scris [3]: „*Scriu pe genunchi, în avion, spre Paris. Incomod și trist. Răbdare...*” (23 noiembrie 1939). Dumitru Țepeneag notează toate oscilațiile avute referitor la problema emigrației. Să plece din țară sau să rămână în Franța? „*În țară cum să lupt? În Franța ce să fac? Îmi vine să-mi trag palme*” (18 ianuarie 1971) [4].

Corespondența aduce, mai mult decât jurnalul, sub ochii noștri clipa trăită, căci ea este immortalizată în chiar momentul ivirii lui. Autenticitate totală. Acces liber la mo-

mentul petrecerii faptului. Sunt aspecte care au fost trecute sub tăcere în jurnale, cum ar fi, de exemplu, divorțul lui Titu Maiorescu, căsătoria nereușită cu Clara Kremnitz, iubirea de-a dreptul pasională pentru Ana Rosetti... Toate se regăsesc în corespondența lui cu prietenii, căci Olimpianul avea conștiința propriului geniu. Început la numai 15 ani, la 1 noiembrie 1855, jurnalul lui Maiorescu ne dezvăluie ceea ce a vrut autorul să se știe despre el, scriind pentru a ști „*oricând ce este și ce a fost, de unde a plecat și încotro va merge*” [5].

Dar valoarea unei corespondențe nu stă în bogăția informației oferite, ci în bogăția afectivă și intelectuală a celor care își scriu. Ea presupune ca cei doi locutori să nu fie doar Emițător și Receptor, ci să comunice sufletește unul cu altul, să se instituie o relație de apropiere care să le deschidă inimile și să-i aducă în pragul sincerității, așa cum ar fi în fața paginii de jurnal, când nimeni nu le stă în preajmă, iar ei pot scrie nestingheriți.

Așa stau lucrurile cu savantul B.P. Hasdeu în corespondența lui cu Lilicuța, fiica lui, adolescenta atât de apropiată de vârsta păpușilor, dar atât de matură, erudită, profundă... Surprinzătoare armonie a spiritului de copil, încă entuziasmat de găștele „cucoanei Svârleasca” cu maturitatea precoce și aplecarea spre pătrunderea tainelor vieții.

Ipostaze inedite: savant și tată

Corespondența cu fiica lui, Iulia, este pentru savantul B.P. Hasdeu o modalitate de supraviețuire după severa hotărâre a soției de a-l părăsi pentru a locui cu fiica la Paris. Calomniile, se pare că, și-au atins scopul, iar viața profesorului este tulburată până aproape de dezechilibru: „*aproape că-mi pierd mințile*” [6]. Cu toate acestea, nota distinctivă a scrisorilor este a bunei dispoziții și a jovialității. Tonul este dat de savant care întoarce totul în glumă și nimic nu-l bucură mai mult ca Iulia să-l seconde-

ze, să-și păstreze teafără capacitatea de jubilar, „*căci posace sunt numai naturile mediocre sau răutăcioase*”.

Aflăm din scrisori amploarea „șantie-rului” în care muncește asiduu: proiecte academice de mare amploare se nasc și se finalizează văzând cu ochii. Scrisorile ne edifică, de asemenea, asupra scadențelor muncii și a traiectului exterior al activității. Înțelegem că profesorul refuză filosofia speculativă (înțeleasă ca pură elaborare spirituală, desprinsă de datele concrete oferite de știință și viață). Mai intuim, apoi, dorința de a înfăptui ceea ce nimeni până la el nu a reușit: un dicționar de proporții monumentale.

În decembrie 1887, le împărtășea celor doua lullii secretul elanului și pasiunii lui: „*În lipsa voastră, în cruda singurătate la care sunt osândit, numai această colosală enciclopedie a poporului român, numai contactul zilnic cu spiritul unei întregi națiuni [...] mă scapă de urâtul ce m-ar prăpădi. După vorba unui împărat roman, simțesc că mă fac zeu și simțind-o, îmi vine a râde.*”

Corespondența lui distonează cu ceea ce știam despre el. Spiritul academic, auster, face loc omului echilibrat, în deplin acord cu sine însuși și cu lumea, având certitudinea vocației și contând optimist pe succesele muncii lui rodnice. Tumultul trăirilor interioare, care i-a fost atribuit, este neregăsit. Se poate și pentru că se adresează unei copile aflate în pragul adolescenței care nu ar fi receptivă la aceste manifestări.

Destinul impetuos al savantului ne dezvăluie acum fața tatălui îngrijorat de pojarul fiicei, de întârzierea scrisorilor, de programa de învățământ a școlăriței care își continua studiile la Paris. „*Eram ca un nebun neprimind de la voi atâta timp nicio scrisoare, cu atât mai mult că nu știam nici adresa voastră, căci tu ai uitat să spui în depeșă că ați tras tot la Rue de Tournon*”, notează el la 11 septembrie 1881, într-o scri-

soare adresată Lilicăi. Dar tonul general predominant este încurajator și, surprinzător, Hasdeu glumește întruna și o îndeamnă și pe Lilicuța să-i urmeze exemplul.

Este tot numai grijă față de copil, pe care îl urmărește, cu drag, crescând de la distanța impusă de mult prea intransigentă soție. „*Eu am citit scrisorile tale către Alexandrina și către Matilda: scrisori foarte drăgălașe. Sum fericit aflând că înveți bine și te silești mult la studiu. În Paris vei fi auzit deja proverbul «noblesse oblige»*”, este notat în scrisoarea din 4 octombrie, stil vechi, 1881). Hasdeu s-a străduit (și a reușit) să-i insuflă micuței românce sentimentul de apartenență de neam, cu nimic mai prejos decât alte nații: „*Arată-le la franțuzoaiice că o româncă este mai presus decât ele dacă vrea*” (18 octombrie, stil vechi, 1881).

Îi urmărește și îndrumă lecturile, îi ascultă (deși depărtarea îi împiedică) gândurile și devine cea mai importantă ființă din preajma fetei.

B.P. Hasdeu și cele două Lulii ale lui – soția și fiica

Este știut că orice părinte este dispus a vedea mai pregnant laturile bune ale caracterului copilului său. Cu Hasdeu, însă, acest fenomen este supradimensionat. Romantic prin structură, plin de orgoliu, convins că are geniu și că genialitatea este transmisibilă, el își vede fiica un geniu în devenire, cu atât mai mult cu cât, toată lumea pare să fie dispusă a recunoaște precocitatea copilei. „*Ea este de o inteligență fenomenală și de o rară inocență și sinceritate în toate*”, îi scria Hasdeu soției la 4 noiembrie 1881, curând după sosirea la Paris. Comparând scrisorile primite cu cele trimise, el recunoaște fără ezitare superioritatea luliei: „*Vă întrec în cantitate, dacă nu în calitate, căci în calitate, ca vioiciune și varietate, mărturisesc că Lilicuța mă biruiește*” (28/10 octombrie 1883).

Altă dată, scuizându-și indigența epistolară cu argumentul vârstei, scria tot superlativ despre fiica lui: „*Lilicuța îmi scrie așa de frumos și-mi cere să-i scriu și eu tot așa. Dar când omul este de o jumătate de secol, i se zbârcesc și gândurile, și stilul, nu numai fruntea: e numai bun pentru a fi pus în Archivă și închis într-un dicționar. Și-apoi copilul este a doua ediție a părintelui său și, când a doua ediție e mai bună, cea dintâi poate să stea liniștită în rafturile bibliotecii, lăsând să vorbească cea de-a doua mult și bine*” (25 ianuarie, stil vechi, 1886).

Hasdeu își adoră fiica. Lulia își idealizează părintele. Rar s-a putut remarca o mai profundă și trainică legătură între părinte și fiică, cei doi fiind la distanță, ca în cazul de față. Hasdeu este admirat de Lulia. Fata găsește legitime onorurile care, după ani lungi de nerecunoaștere, îi consacră, în fine, opera: alegerea ca membru corespondent al Academiei din St. Petersburg ori ca membru al Societății de lingvistică din Paris.

Între cei doi se stabilește o relație de respect mutual, de dragoste purificată grație depărtării, de plasare a celuilalt într-

un univers de o puritate absolută, ideală. Între Hasdeu și fiica lui s-a stabilit, ne dovedesc scrisorile dintre ei, o relație absolut unică și irepetabilă: afinitatea de structură mentală. Nimeni n-a fost atât de apropiat de Hasdeu precum micuța Lulia, nimeni nu l-a venerat mai mult decât acest copil drăgălaș, de nimeni nu a fost sufletul lui mai atașat. Ei gândesc la fel, au aceeași atitudine în fața vieții, același tip de umor, aceeași concepții, aceeași conduită față de oameni, aceeași generozitate.

Surprinde și impresionează respectul cu care Hasdeu își tratează fiica. Pentru el, Lulia nu este un copil deștept față de care părinții manifestă, uneori, o condescendență ostentativă, fapt care îi determină să se închidă în ei, să refuze comunicarea și să își construiască bariere imaginare îndărătul cărora să se refugieze. Hasdeu o tratează pe Lulia pe picior de egalitate. Evită argumentele de autoritate, este mereu prietenos, jovial, înțelegător, acceptând fără supărare să fie contrazis și făcând haz când, cu motive întemeiate, este luat „la vale”.

Ceea ce nu înseamnă că nu-și sfătuiește fiica. O face, dar nu cu aerul adultului atotștiutor care își strivește, prin personalitate și autoritate, copilul, ci cu aerul prietenului mai mare care zâmbește când aude de vreo boroboacă, îi face cu ochiul și nu stăruie asupra moralei mai mult decât ar trebui un copil inteligent să priceapă. Această atitudine îi dă încredere Luliei în propriile puteri și îi instalează pe cei doi într-o atmosferă de camaraderie cordială și nonconformistă, fără nicio stânjenire.

B.P. Hasdeu ne apare în ipostaza părintelui ideal: iubitor, dar nu autoritar, grijuliu, dar nu strivitor al personalității copilului, liber în gândire, dar nu delăsător, într-un cuvânt, un părinte pe care și l-ar dori orice tânăr la vârsta adolescenței.

Scrisorile ne mai dezvăluie un amănunt: la un moment dat, el cochetează cu

ideea de a obține un mandat în Cameră. Ține un discurs fulminant la Iași și relatează cu mare satisfacție succesul avut. Faptul nu o bucură pe doamna Hasdeu care se teme că savantul ar fi tentat să părăsească drumul științei în favoarea politicii. Nu își cunoștea prea bine soțul. Hasdeu avea nevoie doar de varietatea ocupațiilor, simțea nevoia să pătrundă în toate dimensiunile vieții sociale și culturale din jur, să explozeze toate domeniile cu care era sau putea fi compatibil.

De fapt, nici nu se gândea să renunțe la știință. Era vorba doar de neastâmpărul firii și de curiozitatea cu care voia să exerseze buna funcționare a mașinăriei intelectuale.

Scrisorile ne dezvăluie, deci, (și ne accentuează totodată) varietatea domeniilor în care a pătruns spiritul său, robustețea intelectuală nedoborâtă nici de responsabilitățile sociale, nici de eroziunea anilor, demersuri care se resimt atât de pregnant la mulți semeni ai noștri.

Privit din perspectiva corespondenței, destinul lui Hasdeu este de tot prozacic: o existență burgheză, confortabil-decentă, dar fără excese, deci modestă, cu dificultăți financiare, cu datorii de plătit, cu calcule care includ costul apei minerale, al pantofilor, al taxelor școlare... Ne impresionează scrisoarea trimisă soției pe 14 iulie 1881: „*Fă socoteala banilor mei, dar s-o faci cu sânge rece, și vei vedea dacă poate să-mi rămână măcar pentru fleacuri. N-aș putea să ies în capăt dacă nu s-ar întâmpla câteodată vreun venit suplimentar, după cum au fost în anul acesta cei 1000 fr. rămași de la premiu [7], de unde, pe lângă datoria de la Kunst și la Ruppel, am mai îngrijit și pentru bunica și mi-am luat un rând de haine.*”

Nu îi este ușor să întrețină două familii. Cheltuielile celor două stabilite la Paris sunt tot mai mari. Viața este scumpă, deși acestea trăiesc la limita decenței, iar el se străduiește să le facă față. Are vocația

muncii și consideră că este de datoria lui să le asigure celor două tot ce acestea îi solicită.

Are și o filosofie optimistă a vieții, caracteristică omului ridicat prin propria muncă și prin propriile puteri. Consideră că destinul îi va răsplăti pe cei care se străduiesc și luptă pentru drepturile lor, că fericirea le va fi hărăzită, într-un final, tocmai datorită eforturilor depuse. Aceasta nu înseamnă că nu vor cunoaște și nefericirea. Ea face parte din dialectica vieții și i se pare normal ca omul să traverseze și situații dramatice: *„O viață numai cu mulțumire, fără supărare din când în când, fără suferințe trecătoare, ar tâmpi pe omul cel mai inteligent. Paradisul, așa cum ni se zugrăvește întotdeauna, trebuie să fie o împărțire a idioților...”*. Și adaugă: *„Câte injustiții am suferit și eu în viață, ba mai sufăr încă, și totuși prin străduință și voință biruiesc pe dușmanii sau pe pizmașii mei. O succesiune periodică de plăceri și neplăceri agerește mintea și oțelește inima omului”* (2/14 martie 1884).

Înțelegem acum de ce se resemnează în fața hotărârii doamnei Hasdeu de a se despărți. Este convins că, într-o bună zi aceasta își va da seama de injustețea acuzelor care i-au fost aduse și atunci familia se va reuni. Speră din tot sufletul să fie alături de fică și de soție și crede că „prin voință și străduință” va reuși să treacă și peste acest necaz. B.P. Hasdeu nu a avut nicio clipă imaginea despărțirii definitive de familie. Gândul revenirii soției alături de el l-a făcut să sufere cu stoicism și să accepte destinul. Se pare însă că destinul nu a mai avut răbdare. Familia nu s-a mai întregit niciodată, iar sfârșitul iubitei lui fiice l-a azvârlit în cea mai neagră deznădejde.

Totul se schimbă. Savantul încrezător în forța argumentului logic, rațional nu își mai găsește rostul în viață. Omul jovial, zâmbitor, pus pe șotii dispăre, iar în locul lui apare un taciturn încrâncenat pe viață,

elanul patriotic se topește și se pare că nimic nu îi mai poate explica sensul vieții.

Atât demonismul romantic, cât și devotamentul față de spiritul poporului român, își vor irosi curând puterea incitativă.

După catastrofa suferită în 1888, B.P. Hasdeu, care declara că se simte precum zeii, este zdrobit de durere. „Râsul” hohotitor de trufaș se va transforma într-un plâns amar, savantul va depune armele, ferecându-se în singurătate și tăcere, renunțând la tot ceea ce însemnase sistem valoric, idealuri, bucurii spirituale, speranțe, împliniri, proiecte de viitor...

Scrisorile ne dezvăluie un Hasdeu inimaginabil de puternic legat de fiica lui. Dacă am avut vreodată un cât de mic dubiu asupra iubirii lui față de Lulia, acest final dramatic (de ambele părți) ne dovedește că B.P. Hasdeu își pierde, odată cu Lulia, speranța de viață.

Deși a fost acuzat că insistențele lui repetate ca Lulia să învețe tot mai mult și tot mai bine, să-și depășească la învățătură colegile franțuzoaise pentru a le arăta ce poate o româncă, ar fi distrus „acest sfânt și feciorelnic destin” [8], scrisorile dovedesc, dimpotrivă, o grijă deosebită față de sănătatea și sufletul adolescentin al Luliei. Hasdeu îi scria deseori soției să fie mai puțin severă cu micuța la carte și o sfătuia să îi facă un program cât mai adecvat nevoilor vârstei și sănătății ei. Iată un exemplu: *„În genere însă... n-o forța la muncă; lasă-i destul timp de recreațiune și chiar de neastâmpăr copilăresc”* (4 octombrie 1881).

În 5/17 mai 1882 observă că *„lecțiile particulare ale Lilicuței sunt prea multe. Mai ai în vedere de a nu se abuza de forțele ei încă prea fragede... Când oare mai are ea vreun singur moment liber? Gândește-te, dragă lulie, și mai gândește-te încă o dată”*.

Grija lui Hasdeu pentru sănătatea Luliei este permanentă și, în momentele de criză, se manifestă impresionant. Când află,

în toamna lui 1881, că s-a îmbolnăvit de pojar, supradimensionează evenimentul, cade în genunchi, se închină, aleargă pe la doi medici spre a-i întreba dacă există vreun pericol, nu închide ochii toată noaptea, ba chiar vrea să ia primul tren spre Paris „fără a lua concediu, fără a cugeta la ceea ce fac” (26 octombrie 1881).

Ulterior, când scrisorile de la Paris vestesc dureri de cap repetate și bronșite, Hasdeu revine insistent asupra reducerii eforturilor intelectuale ale copilei: „Durerile de cap ale Lilicuței mă îngrijorează grozav. Ele au mare influență și asupra miopiei. Să nu lucreze peste măsură: are destul timp în viitor” (3/15 mai 1883).

Dar fata se hotărâse deja să-și treacă bacalaureatul la 16 ani, licența la 18, doctoratul la 20.

Scrisorile de față sunt, prin urmare, o dovadă evidentă a calităților savantului de tată iubitor și soț fidel, de părinte devotat familiei, tot așa după cum i-a fost devotat și poporului. Umorul, spiritul jovial, justificarea fiecărui bănuț în fața soției, mărturisirea dificultăților financiare și povara achitării datoriilor, satisfacția cu care trimite pachete la Paris („cu icre moi”, după gustul Lilicuței), toate acestea sunt trăsături pe care le aflăm din lecturarea corespondenței sale cu Lilicuța. Acestea contribuie la conturarea unei laturi puternic umane, sensibile a caracterului său, întregind astfel portretul savantului.

Note bibliografice

⁽¹⁾ Simion, Eugen. *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*. – București: Editura Cartea Românească, 1979.

⁽²⁾ Bibescu, Martha. *Jurnal politic (1939-1941)*. – București: Editura Politică, 1979.

⁽³⁾ Bibescu, Martha. *Ibidem*.

⁽⁴⁾ Țepeneag, Dumitru. *Un român la Paris*. – Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1993.

⁽⁵⁾ Maiorescu, Titu. *Jurnal și epistolar*. Vol. I (noiembrie 1855 – martie 1859). – București: Editura Minerva, 1975.

⁽⁶⁾ *Corespondența B.P. Hasdeu – Iulia Hasdeu*. În: *Documente și manuscrise literare*, vol. III, ediție publicată, adnotată și comentată de Paul Cornea, Elena Piru, Roxana Sorescu. – București: Editura Academiei RSR, 1976.

⁽⁷⁾ În 1880, lui Hasdeu i se acordase Premiul „Ion Heliade-Rădulescu” al Academiei, în valoare de 5000 lei, pentru primele două tomuri din *Cuvente den bătrâni*.

⁽⁸⁾ După cum scria Ion Aurel Manolescu într-o carte de tip hagiographic-sentimental din 1939.

Rezumat

Materialul de față are menirea de a aduce în prim-plan câteva ipostaze inedite ale personalității savantului B.P. Hasdeu: tatăl devotat și soțul fidel, părintele dedicat cu totul familiei lui. Aceste aspecte au fost extrase din corespondența profesorului B.P. Hasdeu cu fiica lui, Iulia, în timpul șederii acesteia la Paris, alături de mama ei, doamna Hasdeu. Au fost scoase în evidență elemente care potentează, în mod surprinzător, componența structurală afectivă a textului. Spunem „surprinzător” pentru că ne frapează atâta deschidere, sinceritate și caldă vibrație a sufletului din partea austerului savant, renumit pentru marele volum de muncă și pentru proiectele ambițioase și copleșitoare întreprinse în cercetare (pe multiple planuri).

Cuvinte-cheie: *scriitura subiectivă, autenticitate, corespondență, ipostaze inedite, spirit academic, tată devotat, soț fidel.*

Dr. Olga Bălănescu este lector la Catedra de Comunicare și Relații Publice a Facultății de Litere de la Universitatea din București. Este titulară a cursurilor de pragmatică lingvistică, redactare de texte, structuri de text publicitar. Domeniile sale de interes sunt: lingvistica, discursul publicistic, politic și publicitar.

ALEXE RĂU ȘI POEZIA ANIMISTĂ

Am pornit lectura jurnalului de poezie *Absența e mai mare ca prezența* (Chișinău, Editura „Museum”, 2006)* de bibliotecarul scriitor **Alexe Rău** (născut la 23 decembrie 1953) cu o curiozitate și chiar cu o prejudecată, pentru care cer iertare. Curiozitatea era să văd mișcarea poetică a sale de la volumele precedente către cele nescrise (*Spune ceva*, Chișinău, 1993; *Uniluconul*, Chișinău, 1997; *Nuca lui Nevermore*, Timișoara, 1999; *Pe noi vouă du-ne*, Timișoara, 2003). Mai doream să văd totodată cum însoțește calitatea absorbantă de bibliotecar și bibliolog (Vlad Pohilă notează într-un eseu: „El crede într-un Dumnezeu al bibliologiei”), cu aceea de scriitor nu oricum, ci scriitor de creație literară, cum își împarte cu măiestrie timpul între republica literelor și imperiul bibliotecii, fiind din anul 1992 directorul general al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Respectiv, prejudecata, adică să caut în poezia sa elementele de poezie animistă, care este cea mai veche atitudine de cunoaștere și recunoaștere a omului în față cu realitatea, de care omul primitiv se teme și pe care căuta să o înțeleagă, mijlocit prin neștiința din sine, închipuind viață și dând viață regnului mineral, suflet regnului vegetal sau personificând fiarele din regnul animal.

Curată fenomenologie! Astfel s-a creat odinioară apologul, care este fabula relicvară, recuperată în Biblie, dar mult mai veche decât aceasta, cu locuri antologice precum apologul spicelor sau pilda vitelor slabe și grase. Poezia animistă a fost cea dintâi cale, prin care omul de atunci, la fel de inteligent ca și noi, doar mai puțin experimentat, a vrut să comunice, a vrut să se împace cu dușmăniile multe din pământ și din cer, a vrut să se facă prieten cu pie-

trele, trunchiurile de copaci, cu coarnele și dinții animalelor de pradă, cu tunetele și trăsnetele, care-l copleșeau din bolta plină de sprâncenele norilor încruntați, a vrut să se apere de plantele otrăvitoare, să-și apropie plantele bune, fructele și spicele, vorbind cu ele, formând cu ele primul mediu cognitiv din jurul său, mobilat cu intuiții și imagini pilduitoare.

Poezia animistă este infinită și veșnică, a format și formează un cordon ombilical cu rol de viaticum, un coridor nesfârșit în poezia lumii vechi și moderne, ea este peste tot în mintea și scrisul omului de rând, care se stămpără și se ajută cu ea în căile cunoașterii. Ea este în primul rând temelia axiologică a oricărei culturi populare, în toată varietatea ei de cuvinte, mișcări și imagini. Estetica poeziei animiste este intrinsecă, este organică și naturală în datul omului, este moștenire similară informației genetice, omul se naște cu ea, grație ei

* Rău, Alexe. *Absența e mai mare ca prezența* / Alexe Rău. – Chișinău : Editura Museum, 2006.

are înclinația de a învia și însufleți tot ce este inert, de a înzestra pietrele, să zicem de pildă, cu semnificații morale și filosofice, văzând metaforic în golul lor mineral un ochi și o cămară plină de promisiuni.

Animismul este peste tot și ajută copilul să înțeleagă repede lumea din jur, prin comparație și personificare, fiind într-o completitudine cu matricea genetică de structură gramaticală generală, schematică și logică, pe care de asemenea o dobândește ereditar și care-l ajută pe copil să învețe repede și vioi limba maternă, ca o aplicație de sistem, luând din sânul mamei acordul în gen, număr și caz, fără să-și bată capul ca și Trăsnea, ce sunt categoriile gramaticale. Pe acest drum, cazul biografic al lui Trăsnea depășește personajul literar și devine filosofia accidentului, care confirmă regula generală: el nu putea învăța acele reguli stângace, deoarece le avea mai clar în minte și în folosință din zestrea maternă, cu care acel manual primitiv intră în conflict.

Caracterul antic meditativ al texturii poeziilor, culese din sine de către Alexe Rău, un poet atât de arbore bun în sondajele sale jurnaliere, care se exprimă ca un bizon moldovenesc, ce cântă nostalgic litanii prelungi din coarnele sale, m-a decis să-i caut paradigma animistă și am găsit că aceasta există și este puternică. Ceea ce este chiar normal.

Există și este puternică, mult decantată față de primitivismul apologului antic, prin folosința de metafore și judecăți poetice subtile. Dar, care de acolo vin, înveșmântate în taina cuvântului creștin, care se suprapune ca al doilea strat, cu rol de termen de căutare și comparație de măsură. Iată un eșantion din chiar poemul de început al cărții: „*Vino muzică / apă a duhului / cu lemnul cuvântului de început / pe valurile-ți plutitor / Adu-l și mie dă-mi-l / Dar cum să mi-l dai / când eu sunt / măduva lui?*”

Animismul constă aici în mutarea potetului din organic în vegetal, care este ca și mutarea în firul de iarbă, în animal, în lup sau în cerb, extrem de frecventă în culturile vechi. Din contextul întregii cărți, aceasta poate fi și o formă de nemulțumire și evaziune față de societate, care este mai rău alcătuită, decât societatea vegetală. Sau un exemplu de construcție animistă: „*Răchita poemului / din el s-o cresc / s-o înverzesc / cu verde pe verde călcând / peste albul acesta / curat ca moartea... / (Aceeași nemulțumire!) / leși-m-aș din lemnul / cuvântului de început / verde nevăzut / din verde nevăzut / fratele tău / ce te au-simte și te au-caută / în mine din mine să ies.*”

Ideea și trăirea unirii cu natura, ca alternativă la altă unire frățească, posibilă acum numai în unicitatea globală prin vegetal, este o constantă a cărții, în care îmbracă o sumedenie de imagini sapiențiale, care sunt bine filtrate, dar gesticăz evident în motive poetice repetate, precum cel al salciei, personificată cu cetina acum în bernă: „*Ea cel mai tare arbore este / un capăt de lemn din ea de rămâne / îl pui și se prinde și salcie crește / dacă-i sădită lângă a ei apă / căci e ființa ce locul nu-și schimbă... / Această salcie călugăriță / cu jerbe de verbe prinse-n cunună / cununi de cuvinte îi sunt coroană / păzindu-și de soare tainele ei / și de aceea lui închinându-se / privindu-l în apă pe Dumnezeu / această salcie plâpândă și eternă / este Limba maternă.*” Iată mai departe și intuirea nașterii din mineral: „*Pe locul satului nostru / se prăbușise o piatră mare din cer / căzută din inelul Creatorului / Noi am ieșit din stânci și / ne-am apropiat de ea / an cu an / am înconjurat-o și / o priveam adânc / amintindu-ne ceva / care a fost demult / dar nu poate fi spus...*”

Animismul păgân se mulează perfect și devine partea complementară cu paradigma creștină a cărții, dominată de căutarea lui Dumnezeu, precum, mai întâi interogativ: „*Doamne, fiindcă am potrivit mereu cu-*

vintele / nu pentru a mă juca ci căutându-te pe tine / răspunde-mi, Doamne, aici / în fața oglinzii / să te aud măcar / căci ochiul meu nu te poate desluși / după atâta osândă și căutare / spune-mi, Doamne, în această oglindă / în care mă ispitesc / fiindcă ziceai că m-ai făcut / după chipul și asemănarea ta / spune-mi, Doamne, seamăn eu oare cu tine? / Spune-mi că nu, Doamne, ca să nu te pierd!" Apoi urmează construcția, în care dalta din mâna lui Daniil Sihastru devine scula lui Dumnezeu cea veșnică și vie: „De dor de Dumnezeu / m-am ferit totdeauna de păcatul disperării / mi-am ascultat mâna / căci prin ea / El îmi arăta ce să fac / și așa am cuprins în palmă dalta / și am dat la o parte piatră și zgură / ca să-mi fac această stâncă / Loc de arătare a limitelor / dincolo de care noi nu am fi / Dalta aceasta / e privirea curățitoare a lui Dumnezeu...”

Excelentă mișcare și rezolvare, care unește prin simbolul de daltă (= logos) două epoci de gândire și judecată din istoria spirituală a omenirii, antichitatea păgână, însuflețită prin animismul ei generalizat și politeist, dar fără țință, fără coroana cuvântului, cu solidaritatea pe țință, monoteistă și justițiară din Evul Mediu timpuriu.

Însumând cartea, poetul Alexe Rău folosește bine ca materie probatorie o sumă de animisme, precum: **lemnul, cuvântul, mълul ființei, răchita limbii materne, copacul bătrân, dangătul de clopot, podul de cuvinte, ceasul viu, cămașa de lumină, plicul negru, sfera albastră, acvariul uriaș**, iarăși **salcia** ca arătare a sufletului și echivalent de nepieire a limbii materne. Apoi **piatra căzută din cer, căsuța ca strigăt nestrigat, moneda, cetatea, dealul,**

eșafodul, ghilotina, toate foarte socializate, **hârhuri, ulciorul, piramida, apa, aerul, soarele, făina, slănina, zgărđița roșie a mielului de sacrificiu, sceptrul, munții, crucea, aluatul din covată**, care naște ca femeia, **paharul limbii române** (reflex din simbolul grafic creștin – izvorul cel de viață dătător), **cubul european ciobit**, din care lipsește ceva ce-i aparține natural, adică Basarabia. Astfel se încheie cartea cu paradigma Unirii, o unire văzută sub mai multe fațete, care trebuie căutate cu atenție, fiind artistic transpuse în imagini memorabile de firesc natural.

Principala soluție artistică de utilizare a tradiției animiste din poezia lumii, puternic prezentă în scriitura poetului Alexe Rău constă din înveștmântarea și chemarea vechilor motive la viață prin cuvânt, poetul caută în ele cuvântul și le pune să vorbească în rând cu sine, la el regnurile vorbesc pilduitor, parcă mai bine și mai clar decât oamenii, care-s mai dosnici decât pietrele, plantele și animalele. Cu aceasta poezia sa de arcadă peste timp, compusă cu multă inteligență și viziune, are cu adevărat vocație și deschidere, pornind de la o experiență antică, ea este în evident progres către modern și universalitate.

Concluziv, animismul în poezia lui Alexe Rău este intrinsec, este un mijloc de sinceritate, un mijloc artistic de atingere sensibilă a unui mesaj puternic, care face din poetul basarabean unul din cei mai interesanți și atrăgători poeți ai limbii române de acum.

Ianuarie 2009

Dr. prof. Constantin MĂLINAȘ,
Oradea

DEZLEGAREA TAINELOR ÎN POEME

Emilian Marcu mi-a dăruit *Cartea celor optzeci și opt de taine**, dar abia când am rătăcit printre cuvintele așternute, ca într-o piramidă, mi-am dat seama ce dar frumos am primit. Titlul intrigant m-a ademenit și am urmat gândul poetului, pătrunzând întâi în noaptea de Sânziene, ca să aud „plânsul de zmeură în înalturi”, apoi nerăbdătoare am voit să aflu taina despre *desăvârșirea lucrării operei de artă*. În ambele, dar și în alte taine stăpân fiind un Grădinar deghizat. Și nu un grădinar oarecare! Ci unul dintre cei care „*cu multă migală și sfâșietoare răbdare / În chiar clipa aceasta de rătăcire... / Își țese în tainița gândului lui / Conținutul tainei a doua: Începutul / Călătoriei prin metagalactice lumi...*” – într-o a desăvârși marea lucrare! Citesc și am impresia că știu cine e Grădinarul (deși își camuflează chipul!), îmi amintesc: l-am întâlnit cândva (în veacul meu!) sub o altă înfățișare în *Profetul* lui Kahlil Gibran: este Învățătorul care, înainte de a se duce mai departe, își adună învățăceii și cu tristețe (care, însă, nu e contaminantă) le spune adevăruri prin omilii, pe care dâșii la momentul mărturisirii nu le pricep mesajul, dar vor urma să-l dezlege mult mai târziu, când cel care e venit cu *semănatul* va fi prea departe. E același lucrător al spiritului, care prin solvire în logos încearcă să modeleze, dar să și îmbânzească lumea (cea care este precum este!). Tainele Grădi-

narului sau misterele în care ne călăuzește acest personaj sunt urzite în pânza invizibilă a unui hamac așternut între naștere și plecare, între venire și re-venire. Iar din cele trei mari taine biblice se discern altele, căci: „*Atlasele cerului prin râuri de lobodă / Despre uimire întocmesc, / Întocmesc imateriale hărți ale tainei...*”

De la o taină la alta, poetul te preschimbă în drumețul unei călătorii (poate celei proprii, menite fiecăru?!), ca

să revezi într-o altă lumină dimensiunea lucrurilor și să recepționezi ca pe o realitate, bunăoară, pasul toamnei *în vitralii înalte iradiind universul* sau ca niciodată să urmărești cum *se arată zorii în chenarul pleoapei*. Emilian Marcu este un poet care naște din metafore alte metafore – imprevizibile, palpitate, de parcă ar metamorfoza înfățișarea lumii, ca într-un vis ce te poartă printr-un labirint unde nu vor intra niciodată acei care nu se pot dezbrăca de trup. Ești învăluit de imagini de o plasticitate debordantă, care te fac să-ți fie dor de ceva neîmplinit, intangibil – apropo de *Taina a patruzeci și șaptea sau despre perechea de îndrăgostiți...* „*Briza marină-n amurg / Răstignită fecioară pe apele tulburi / ușor se strecoară spre memoria mea...*”

Poemele lui Emilian Marcu sunt ca o respirație de îndrăgostit pentru care cuvintele ies din adâncul simțirii ca vegetația în primăvară, când până și firul de iarbă poartă coroana de rege al lumii. Citești și ai senzația retrăirii unor stări, unor clipe la un pas de o altă dimensiune. Tu fiind co-

* Marcu, Emilian. *Cartea celor optzeci și opt de taine*. – Iași : EM.OL.IS, 2008. – 94 p.

pilul care stă întins pe o pajiște – „Pe câmpiile cerului, pe pășunile fără sfârșit, / Prin ierburi mustind de verdeață și taină...” E atât de frumos zis, încât îți dorești și tu să călătorești spre iertare... Spre o lume pe care o pot naște doar pușinii culegători de clipe și risipitori de metafore.

Felul poetic (de a vorbi cu lumea) al lui Emilian Marcu e un fel de a medita asupra a toate cu ochi de copil și de profet! Își mărturisește această pasiune însuși poetul scriind (psalmodiind!): „*Ridic acest adevăr la rang de preafiericită mirare...*” Or, copilul are tănuț în sine darul mirării, iar profesorul are răspunsul tăcut în zâmbet pentru această mirare.

Emilian Marcu ne reîntoarce, printr-un miracol de cuvinte, la biblice timpuri – ca într-un periplu (cu sine) fiind lectura acestei cărți, în care Grădinarul „*așteaptă-n tăcere licorna, / Așteaptă în zumzetul harnicelor sale culegătoare...*” Iar noi (eu, tu – cititorul!) *călătorim într-o magică floare*. Un pelerinaj prin multele taine ale aceluiași mister zis Lume. Dar... Despre această căutare de sine prin lume strig în pustiu: *Îngere, în ce zodie mă călătorești, de sunt viu?*

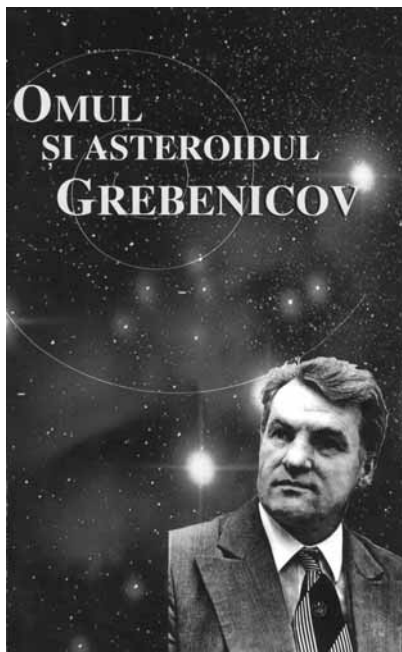
Este Cartea pe care o țin pe masă, în cercând în fiecare zi să lucrez în grădina Grădinarului, care l-a inițiat cu atâta mărinimie pe poet.

Claudia PARTOLE

UN URCUȘ SPECTACULOS: DE LA SLOBOZIA MARE PE ALTĂ PLANETĂ

Eugeniu Grebenicov vine din sudul Moldovei, vatră de Țară despre care un semen de-al său, sensibilul poet Gheorghe Vodă, spunea în chiar titlul unei cărți: *La Sud e Patria mea...*

S-a născut viitorul savant la 20 ianuarie 1932, în com. Slobozia Mare, jud. Ismail, România, într-o familie de intelectuali. În 1949 termină școala medie din Cahul și devine student la Universitatea „M.V. Lomonosov” din Moscova, Facultatea de Matematică și Mecanică, pe care o absolvă cu mențiune în 1954. Ulterior face doctorantura la aceeași Universitate și în 1959 susține teza de doctor, iar în 1967 pe cea de doctor habi-

litat. Își dedică întreaga activitate fizicii teoretice și experimentale, astronomiei, ciberneticii, algebrei, supercalculatoarelor.

Vom enumera câteva din realizările – numeroase, impresionante – ale celebrului savant. Este autorul a peste 25 de monografii (unele în colaborare) și a peste 250 de articole științifice. A scris monografia *Nicolaus Copernic*, apărută la Moscova în două ediții: 1973 și 1982, fiind tradusă în 18 limbi. A scris-o în limba rusă și s-a bucurat enorm când

cartea i-a apărut în limba mamei: la Editura „Lumina”, în 1973, tălmăcită de editoarea A. Moraru.

Este laureat al Premiului de Stat al ex-URSS pentru știință (1971) și laureat al Premiului Consiliului de Miniștri al ex-URSS pentru știință (1983), membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei (1991), membru al Academiei Internaționale de Științe Neliniare, Doctor Honoris Causa al Universității din Cluj-Napoca, România (1993), profesor universitar al Republicii Polonia (2000), Doctor Honoris Causa al UTM (2003), membru al Uniunii Internaționale de Astronomie (1969), membru al Consiliului Național din Rusia pentru probleme de mecanică teoretică și experimentală (1976) etc.

Sub conducerea Domniei Sale au susținut tezele de doctor peste 40 de discipoli ai săi (ruși, evrei, români, polonezi, kazahi, armeni, tătari etc.), inclusiv șapte din Republica Moldova.

În anul 1992, printr-o hotărâre a Comitetului Internațional de Astronomie, o planetă mică din Sistemul Solar, cu numărul 4268, a fost numită *Steaua Grebenicov*.

Numele lui Eugeniu Grebenicov este inclus în ediția 2002 a Centrului Biografic Mondial din Cambridge, Anglia: *2000 de savanți remarcabili ai lumii la începutul secolului XXI*.

Aceste lucruri, de-a dreptul spectaculoase, le aflăm parcurgând filele cărții *Omul și asteroidul Grebenicov**, care cuprinde amintiri, eseuri, crochiuri, interviuri, imagini foto. Concepția și realizarea volumului revine dlui Dumitru Păsat, scriitor, bibliograf, filosof, și el originar din comuna Slobozia Mare.

Primul compartiment al cărții include consemnări ale slobozienilor despre consăteanul lor. Mulți dintre ei sînt personalități cunoscute în Republica Moldova: Petru Chiriac, președinte al Confederației Sin-

dicatelor din Republica Moldova; Alexandru Tecuci, profesor de limba și literatura română din orașul Cahul; regretatul Constantin Reabțov, pedagog; Anatol Eremia, dr. hab. în litere, Institutul de Filologie al AȘM etc. Tot la acest compartiment sînt inserate amintirile pedagogilor despre fostul lor discipol, o serie de informații prețioase ale lui Ion Geantic, pedagog, fondatorul și directorul Muzeului de istorie și etnografie din comuna Slobozia Mare. După cum își amintesc colegii de clasă, nu reușea profesorul de matematică să scrie ecuația pe tablă, că Jenică o și rezolva... Unii slobozieni au contribuit și financiar la apariția cărții despre cel mai iubit consătean – cinste și recunoștință lor!

Activitatea prodigioasă a marelui savant basarabean, cu renume mondial, i-a inspirat pe mulți scriitori, academicieni, jurnaliști, savanți, lucru despre care aflăm din celelalte compartimente ale cărții. Se citesc cu interes eseurile: *Omul cu nume de stea* (Nicolae Dabija); *Demnitatea de naș al mecanicii celeste* (Gheorghe Marin); *Asteroidul cu numele Eugeniu Grebenicov* (Gheorghe Vodă); *Un Ceahlău al gândirii matematice* (Ion Stici) etc. Sînt și autori din România, de exemplu, Dionis Lica, dr. prof. univ. (București): *Un dăruit științei și un dăruitor de științe ș.a.*

Celebrul cineast Emil Loteanu, cu care se cunoșteau bine, era încîntat de felul cum recită Grebenicov poezii de Goga, Coșbuc, Alecsandri, îl considera *un naș al stelelor* și se gîndea ce denumire excelentă ar fi acest calificativ pentru un viitor film.

Orișice cititor, cît de cît inițiat, se va întreba: oare pentru un savant de atare mărime, nu s-ar fi găsit un loc la Academia de Științe a Moldovei; oare țărișoara noastră Moldova să nu fi avut nevoie de oameni erudiți? Răspunsul la întrebare îl găsim tot în filele acestei cărți și el ar fi rezumat astfel.

* *Omul și asteroidul Grebenicov*: [Amintiri, eseuri, crochiuri, interviuri, imagini foto] / Concepție și realizare: Dumitru Păsat. – Chișinău : Pontos, 2008. – 160 p.

Eugeniu Grebenicov s-a născut și va muri român. Națiunea „moldovenească” a fost inventată de Stalin, ca și noțiunea „limba moldovenească”. La Chișinău toți, inclusiv cei de la guvern, cunosc opinia savantului în chestiunea reunirii Basarabiei cu Patria-mamă, cu România. Dacă Pactul Molotov-Ribbentrop, în urma căruia o bucată din România a fost răpită de Stalin, este condamnat de toată lumea, atunci și consecințele acestui pact trebuie să fie lichidate. Eugen Grebenicov nu a acceptat invitația lui Ion Druță de a participa la organizarea Congresului „Casa noastră – Republica Moldova”...

În acest context, academicianul Petru Soltan, în meditațiile sale *Cine se teme de lumina astrilor?*, vizează, neîndoios, atitudinea excesiv de prudentă a unor politicieni de la Chișinău față de abordările sincere ale conaționalului nostru stabilit în Rusia.

Mai este acest Grebenicov și un om de societate, un animator al sindrofiilor savanților. În acele clipe ia chitara în mână și cântă ceva din Esenin ori vreun cântec românesc... Melodia sa preferată este *Tu-dorișo, nene*, aflăm din eseul lui Aurel Marinciuc, dr. conf., UTM.

Merită menționată munca enormă depusă de către coordonatorul volumului, Dumitru Păsat, pentru a-i aduna pe toți autorii, a le găsi fiecăruia locul cuvenit. Și D. Păsat este prezent, în carte, cu un șir de

eseuri despre consăteanul său nr. 1, supranumindu-l un *Copernic al românilor*. Nu putem trece cu vederea nici faptul că pentru concepția și realizarea cărții respective D. Păsat s-a învrednicit de Diploma de excelență a Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru anul 2008.

Cartea este înzestrată cu un breviar biobibliografic pregătit de experimentatul bibliograf Valeria Matvei, șefa secției Cercetări bibliografice de la Biblioteca Națională din Chișinău.

Lucrarea este un pios omagiu adus celebrului savant, al nostru, dar mai mult al lumii, iar materialele incluse în ea pot servi, sperăm, la scrierea unei viitoare monografii despre viața și activitatea lui Eugeniu Grebenicov.

„*Avem numele omului nostru fixat pe harta Universului: Eugeniu Grebenicov.*

Cei mărunți rămân cu numele doar în buletinul de identitate.

Citiți noaptea stelele.

Bucurați-vă, Eugeniu Grebenicov strălucește de sus către pământul său de leagăn.

Cine altul va urca mai sus decât el?

Salutați Asteroidul cu numele Eugeniu Grebenicov!”, consemnează Gheorghe Vodă.

Ludmila DOROȘENCU,
publicistă

DIN OLYMPIA SOLIE...

Toate au fost ca într-o pornire de basm și de legendă.

Demult, foarte demult, în munții frumoși ai Eladei, nemuritorii zei au pus la cale întreceri...

Și aceste întreceri, peste vremi, s-au transformat în Jocuri Olimpice. De unde își trag sorgintea, cine este întâiul care le-a zămislit, care este pământul ce le-a găzduit? Se presupune că e de la Ahile pornire... „Cea mai timpurie rela-

tare despre întrecerile grecilor a apărut în **Iliada** lui Homer. Ahile a fost primul care ar fi organizat competiții de alergări, curse de care, pugilat și lupte – evenimente legate de ritualurile religioase, în memoria prietenului său Partoclu, ucis de Hector în fața porților Troiei.” Se mai crede „...că locul primelor concursuri ar fi fost Elida, unde rege era Aitliu, de la care, unii consideră că ar proveni și etimologia substantivului „atlet”.

Aceste afirmații le-am desprins din prefața cărții semnată de Efim Josanu **Cartea Jocurilor Olimpice***. Un titlu pe cât de simplu, pe atât de sugestiv. Cartea a apărut la SA „Tipografia Reclama”, în anul 2008, într-o frumoasă colaborare: Efim Josanu – autor de proiect și responsabil de ediție; Ana Manole – editor, lector, design, prepress; Emilia Ghețu – redactor. O echipă de jurnaliști înzestrați cu harul cuvântului, dar și cu o bogată experiență în domeniu.

* Josanu, Efim. *Cartea Jocurilor Olimpice: Cronici. Portrete. Reflecții* / Efim Josanu; cop. Nicolae Sârbu. – Chișinău : SA „Tipografia Reclama”, 2008. – 640 p.

Un volum masiv, însumând peste 600 pagini, care cuprinde un bogat material factologic, date, cifre, tabele și un variat colaj fotografic. Structurată pe capitole, cartea ne poartă prin istoria jocurilor olimpice de la începuturi și până în prezent. **Începutul mării aventuri, Atena, 1896, Ediția I** – astfel și-a intitulat autorul primul capitol. Toate cele 29 de capitole cuprind istoria Jocurilor Olimpice cu specificul țării unde se desfășoară.

Sunt reproduse medaliile – avers și revers –, însoțite de comentariile de rigoare. Găsim aici și un tabel de o incontestabilă valoare – **Tabel recapitulativ (medalii)**, cu următoarele rubrici: *locul, țara, aur, argint, bronz, total*, care reprezintă clasamentul țărilor participante și numărul de medalii obținute la ediția respectivă. Este de remarcat și introducerea pe care o face autorul la începutul fiecărui capitol cu genericul **Momente semnificative**, unde sunt înșiruite evenimente senzaționale, neprevăzute, surprize de tot genul, care, de regulă, se produc în orice timp și orice spațiu, chiar dacă pregătirile au decurs cu succes. Cu lux de amănunte autorul descrie ceremonia de deschidere și de închidere a Jocurilor Olimpice din țara respectivă.

Lucrarea mai conține informații despre participările Republicii Moldova la Jocurile Olimpice, cu începere din anul 1960, la Roma, ediția a XVII-a, toate inserate la rubrica **Olimpicii (Participanți la Jocurile Olimpice)**.

Informații deosebit de utile pentru specialiștii din domeniu pot fi găsite la

compartimentele **Națiuni și coduri olimpice** și **Caseta tehnică**. Date exacte, cifre verificate, biografii ale campionilor olimpici, cu tot cu poze și comentarii. Toate acestea i-au solicitat autorului o muncă enormă de cercetare, de verificare, depistare și regăsire a informației. Așezată cronologic, într-un limbaj accesibil, cu vădită tentă publicistică, cartea te prinde de la început. Te captivează din prima. Lectura devine o adevărată revelație.

Începând cu capitolul XXI, intitulat **Montreal, 1976, Ediția a XXI-a**, toate celelalte vor conține și câte o mascotă, reprodusă în imediata vecinătate a medaliilor, care este însoțită și de un comentariu.

Și până acum îmi mai stăruie în memorie minunatul ursuleț Mișa, care a servit drept mascotă pentru Jocurile Olimpice, ediția a XXII-a de la Moscova, din anul 1980. Inspirat din poveștile pentru copii ale lui Viktor Cijikov, memorabila mascotă a purtat noroc Uniunii Sovietice și i-a adus o victorie fără precedent: 195 de medalii, inclusiv 80 de aur, 69 de argint, 46 de bronz. Atât a putut „acapara” faimosul ursuleț Mișa. Capitala Rusiei a găzduit 80 de țări, 5179 de participanți. „Eram în mijlocul evenimentelor de atunci, își amintește Efim Josanu, și multe lucruri le cunoșteam din interior. Recunosc cu toată sinceritatea, am pregătit în cadrul emisiunilor televizate și la radio multe comentarii, analize, știri desfășurate despre tot ce viza tema și oamenii implicați în pregătirile pentru Olimpiada-80. Eram purtătorul entuziast al idealului olimpic, ca și colegii mei de atunci... Între timp, se apropia ziua când din vechea Olympie va porni spre Moscova făclia aprinsă, după tradiție, în templul zeiței Hera... Ea va traversa și Basarabia”. Cu mult drag, autorul vorbește despre Mihai Buiuc, cel mai bun judocan de la noi, care a preluat flacăra olimpică de la sportivii români pentru a o transmite lui Piotr Bolotnikov, campion olimpic, medaliat cu aur pentru o strălucită victorie la proba de 10

mii de metri, reputată la Roma, în 1960, unde a reprezentat URSS. Astfel de evenimente emoționante găsim, în toate, dar absolut în toate capitolele cărții.

Această carte nu este doar o simplă cronică a Jocurilor Olimpice; e mai mult de atât. Este o adevărată enciclopedie, atent elaborată și bogat comentată. De aici și întrebarea: cine altul, decât Efim Josanu, o fi având dreptul de a scrie o astfel de carte, atât de binevenită, atât de necesară? Vasta experiență în domeniu: comentator sportiv al Redacției principale de informații a Televiziunii, realizator de emisiuni TV cu tematică sportivă, șef de secție sport în Redacția unită de informații a Radio TV, redactor-șef al Redacției pentru cultură fizică și sport a Comitetului de Stat pentru Televiziune și Radio; redactor-șef al Redacției Actualități **Mesager** a Televiziunii Naționale a Republicii Moldova și al Redacției de emisiuni TV matinală. Scenarist, realizator al emisiunilor de autor și prezentator al programului „O duminică cu noi”; autor al documentarului „Vive le sport”, premiat la Festivalul de filme documentare din orașul Berlin; președinte al Comitetului Național Olimpic al Republicii Moldova. Toate acestea îi acordă autorului dreptul moral și profesional de a-și imprima numele pe coperta cărții. Aici țin să deschid paranteza, pentru a face următoarea remarcă: coperta, realizată de către Nicolae Sârbu, este întocmai pe potriva conținutului. Între copertele acestei relevante lucrări stă așezată munca de o viață a redutabilului jurnalist, comentator sportiv Efim Josanu. O muncă uriașă, care presupune cunoștințe, experiență în domeniu, dar și curaj.

Important era să vină cel care să nu poată să nu aibă acest curaj.

Dar și talent.

Or, toate acestea poartă un singur nume **Efim Josanu**.

*Tamara COTOMAN,
bibliotecar principal, Biblioteca
Universității de Stat de Educație Fizică
și Sport*

P.S. Abia intrată în patrimoniul bibliotecii noastre, cartea se bucură de priză la cititori. Așezată frumos pe rafturi, ea ne va îmbogăți colecția și va fi de un real folos pentru studenți și profesori, dar și pentru toți acei interesați de istoria jocurilor olimpice.

Și pe această cale ținem să-i mulțumim domnului Efim Josanu pentru mărinimosul gest de a ne fi dăruit cele cinci exemplare de carte. Se poate afirma cu certitudine că noua sa apariție editorială **Cartea Jocurilor**

Olimpice, este unică de acest gen cu acoperire națională, fiind și o realizare de pionierat în arealul cultural și sportiv de la noi. Îi dorim autorului până ușoară și alte noi cărți, tot atât de valoroase, tot atât de necesare. Iar acest excepțional proiect, pe care tot Domnia Sa l-a inițiat, să fie unul de bun augur și cu bătaie lungă.

Magistrul și-a făcut datoria!

T. C.

LECTURI ZIDITOARE DE SUFLET

- *Viața de căsnicie este binecuvântată de Însuși Dumnezeu. Trebuie numai să existe de ambele părți credință, iubire de pace. Viața monahală nu se potrivește oricui, întrucât este grea. N-o pot trăi toți. (Sf. Serafim de Sarov)*
- *Ori de câte ori dai un sfat soției tale, întotdeauna să începi prin a-i spune ce mult o iubești. (Sf. Ioan Gură de Aur)*
- *Dacă fratele tău a păcătuit, acoperă-l cu haina ta. (Sf. Isaac Sirul)*
- *Precum cel bolnav de lepră îl molipsește pe cel curat, tot astfel legăturile cu cei răi strică și corup pe oamenii buni. (Sf. Ioan Gură de Aur)*

Am spicuit aceste înțelepte gânduri din culegerea *Cugetări duhovnicești. Din înțelepciunea sfinților** (vol. 1) – o apariție

* *Cugetări duhovnicești. Din înțelepciunea sfinților / selecție: Ala Rusnac, vol. I. – Chișinău : Epigraf, 2009. – 272 p.*

recentă la Editura „Epigraf”. Concepția cărții și selecția cugetărilor aparțin Alei Rusnac, redactor de carte la editura respectivă, o fire evlavioasă, pătrunsă de credință în Dumnezeu, enoriașă a Bisericii „Sfântul Dumitru” din sectorul Botanicală al capitalei.

La selectarea cugetărilor alcătuitoarea a consultat numeroase izvoare, fapt ce îl denotă ampla bibliografie de la sfârșitul cărții. Cea mai mare parte a cugetărilor sunt extrase dintr-o va-

loroasă colecție, *Filocalia*, o enciclopedie ortodoxă a rugăciunii și vieții spirituale, în 12 volume, tradusă din greacă de către unul dintre cei mai mari teologi ai sec. XX, părintele Dumitru Stăniloae (1903–1993). Alcătuitoarea a studiat și alte cărți din același registru: *Din frumusețile viețuirii creștine; Din învățătura Sfinților Părinți. Antologie de texte patristice; Mărgăritarele Sfântului Ioan Gură de Aur; Noi minuni ale Sfântului Ioan de San Francisco; Învățătura Sfinților Părinți despre boală; Cum să biruim depri-marea* etc. A citit, de asemenea, și viețile sfinților.

Cugetările duhovnicești sunt orânduite după o anumită tematică: *lertarea ofenselor; Bogăția, iubirea de arginți; Judecarea aproapelui; Boala; Păcatul; Virtuțile; Gândurile; Mânia, răutatea, indignarea* etc. Iată, spre exemplu, ce vom afla despre post:

- *Tu postești? Bine, dar arată-mi aceasta prin faptele tale! „Prin ce fapte?”, vei întreba tu. Apoi iată prin care: când vezi un sărac, miluiește-l; când vezi un dușman, împacă-te cu dânsul! De-l vezi pe aproapele tău că îi merge bine, nu-l pizmui, ci bucură-te pentru el! Ține-ți ochii în frâu, ca să nu arunce priviri pofuitoare și necurate! Căci nu numai gura trebuie să postească, ci și ochii, și urechile, și picioarele, și mâinile, și toate mădularele trupului tău. (Sf. Ioan Gură de Aur)*

Sau despre păcat:

- *Molia și viermele nu mănâncă așa de rău copacii și lâna după cum păcatul invidiei mănâncă înseși oasele invidioșilor și otrăvește sănătatea sufletului lor. (Sf. Ioan Gură de Aur)*

Îmi imaginez în ce momente ar trebui să apelăm la cumpătarea acestor reflecții. Vii seara acasă, după o zi de muncă cu multe probleme, stresat. Sau ai în viață niște situații complicate din care îți pare că nu mai este ieșire. Deschizi cartea la compartimentul *Necazuri* și citești:

- *O fericire pământescă nu este posibilă fără necazuri și neplăceri, precum florile nu pot fi fără umbre sau precum trandafirii nu pot fi fără de ghimpi. (Sf. Vasile cel Mare)*
- *Grădinarul retează pomii ca să crească mai repede și mai bine. Însă dacă retează prea mult din crengi și din tulpină, pomul se usucă. Crede că niciodată suferința ta nu poate întrece măsura. Dumnezeu veghează asupra fiecărui om mai cu grijă decât oricare grădinar asupra pomilor săi. (Sf. Nicolae Velimirovici)*

- *Dumnezeu nu îngăduie asupra noastră ispite mai mari decât puterile noastre, Meșterul lovește ușor în vasul de sticlă și de cleștar, ca să nu se spargă; iar în vasul de argint și de aramă bate tare; astfel celor neputincioși li se îngăduie ispite ușoare, iar celor tari ispite mai grele. (Sf. Tihon de Zadonsk)*

Este o carte care ne ajută să ne purificăm sufletul, să ne împăcăm cu noi înșine, să trecem mai ușor peste vitregiile vieții, să iertăm, să nu ne supărăm pe lume... Isus Hristos i-a lecuit pe zece bolnavi, dar numai unul i-a mulțumit...

Cugetările au fost ticluite în perioade diferite, dar multe din ele sunt foarte actuale în acest zbuciumat secol XXI.

Cartea este înzestrată cu un indice biografic al autorilor cugetărilor incluse în volumul respectiv, cu un mic glosar.

Pe coperta cărții este înfățișat chipul Mântuitorului de pe Giulgiul din Torino (pictor – Veronica Mariț). Credincioșii creștini susțin că ar fi pânza cu care Isus ar fi fost acoperit după coborârea de pe cruce, scepticii, însă, nu sunt de acord. Giulgiul din Torino, chiar și după secole, este învăluit de mai multe mistere; în martie 1983 a intrat în posesia Vaticanului.

„Cugetările Sfinților Părinți sunt ca un far situat pe piscul credinței, care luminează marea învolburată a acestei lumi aflate în căutarea bucuriei în afara eu-lui propriu. Sfinții Părinți învață că omul este fericit cu adevărat dacă are bucuria lui Hristos, că omul reușește în viață dacă are o comuniune cu Dumnezeu și dacă își iubește aproapele.

Sperăm că prezenta culegere să mângâie sufletele tuturor celor ce se vor pleca asupra ei și să contribuie la o mai bună cunoaștere a sfinților noștri, spre folos duhovnicesc și spre întărire în călătoria vieții acesteia spre zările veșniciei”, ne îndeamnă alcătuitoarea Ala Rusnac. Să ținem seamă de aceste sugestii și, cine știe, vom merge în viața de toate zilele poate mai ușor, poate mai sigur.

Ludmila BULAT

ISTORIA NOASTRĂ ADEVĂRATĂ

REZISTENȚĂ PRIN LITERATURĂ ȘI ARTĂ

Vlad POHILĂ

La începutul toamnei lui 1989, am avut o primă ocazie de a merge la rude în Țară... Spre deosebire de Stalin, Hrușciiov sau Brejnev, care vedeau în orice tangență cu străinătatea (poate cu excepția Bulgariei și a Mongoliei) – un pericol pentru edificarea comunismului în URSS, Gorbaciiov „ne dădea voie” să mergem, cel puțin în țările din lagărul socialist, într-un stil cu adevărat liberal, cu o reducere substanțială a formalităților și a umilințelor. Și ne mai permitea să schimbăm relativ mulți bani de cheltuielă și să ducem / aducem destul de multe cadouri... Știam de oribila penurie din Țară, doar că nu puteam să duc într-acolo salariuri sau brinzeturi, iar a lua, în calitate de cadou, niște icre negre sau de Mancuria era prea de tot scump, în plus, zău așa, îmi părea că aș recurge la un gest sfidător... Copleșit de dulcele gând la mult așteptata vizită în Țară, mi-am dat seamă că iată se apropie vinerea plecării mele și nu am nici umbră de mici atenții pentru rudele și prietenii de la București. O coadă enormă – căci cozi erau și la noi, chiar dacă era ceva mai multă libertate! – mi-a dat sugestia salvatoare. Joi dimineața, la toate chioșcurile din Chișinău, cele mai lungi cozi nu erau la produse alimentare, ci la... un număr nou al săptămânalului „Literatură și artă”! Am cumpărat un braț de exemplare ale acestei reviste; mai aveam o rezervă de exemplare, păstrate „pentru istorie”, ale revistei „Glasul”, ce apăruse clandestin, în acel an, la Riga (Letonia), apoi la Vilnius (Lituania), fiind și subsemnatul implicat, la modul cel mai direct, în tipărirea primei publicații cu litere latine în Basarabia sub ocupație sovietică, după interzicerea alfabetului latin, în 1945... Cu aceste „daruri spirituale” am și purces la drum. În dreapta Prutului, în

vama de la Nicolina, grănicerii, apoi și vameșii români, la unison – la un moment dat mă gîndeam dacă nu cumva se înțeleseseră înde ei! – m-au întrebat, mai mult în șoaptă: „Nu aveți vreun număr de „Literatură și artă?” Le-am dat cu plăcere cite o „revistă a lui Nicolae Dabija”, cum îi spuneam noi, încă pe atunci, împreună cu „Glasul”, de care, acei grăniceri și vameși, am impresia, încă nu au ziseră, sau poate se temeau să nu se trădeze că știu, doar tipărirea în ilegalitate a „Glasului” fusese semnalată la Radio Europa Liberă... Mai apoi, la București și pe unde am mai fost – la Sibiu, Sighișoara, Brașov, pe Valea Prahovei – am putut să bucur atîția oameni cu cite un exemplar din aceste publicații! Îmi stăruie și acum în memoria ochilor o scenă din Parcul Cișmigiu: un intelectual în etate deja, refugiat de la Chișinău în 1944, ca să scape de urgia sovietică, a luat cu mîinile tremurînde exemplarul de „Literatură și artă”, a sărutat hîrtia, apoi și-a acoperit cu ea fața, să nu vadă trecătorii cum plînge, neostoit, aidoma unui copil ce-și revede mama după o lungă despărțire...

Nu știu cîți studenți au scris teze de licență pe o temă intitulată eventual *Rolul revistei „Literatură și artă” în viața noastră*. Nu știu dacă au făcut în genere asemenea cercetări, însă este neîndoios că abordarea unui atare subiect ar merita toată atenția tinerilor noștri studioși. Mai mult: ar constitui un subiect onorabil și pentru o teză de doctor, poate chiar pentru citeva disertații, în care s-ar elucida diverse aspecte ale ființării acestei publicații, în condiții greu imaginabile – și sub ocupație sovietică, și în deceniile următoare, cînd, în linii mari, la nivelul cel mai înalt, mai mult s-a mîmat, totuși! – și reformarea democratică a soci-

etății, și ocrotirea idealurilor naționale, și atâtea altele pe care ni le-am dorit în memorabilii ani ai mișcării de eliberare națională, din Basarabia, 1988-1991 și mai înoace.

Într-un fel sau altul, *Literatura și arta* constituie – indubitabil – o epocă însemnată, cu adevărat remarcabilă, în istoria presei românești din Basarabia a cumpulului secol XX și iată, acum, în acest început de tulbure secol XXI.

Cronologic, ziarul – în formula sa inițială, din octombrie 1954, când se numea *Învățătorul Moldovei*, apoi *Cultura Moldovei* – a anticipat câteva evenimente magistrale în existența românilor basarabeni băgați cu forța tancurilor în imperiul sovietic: editarea primelor volume din opera marilor clasici ai literaturii române; reforma ortografică din 1957, prin care scrierea, la noi – chiar dacă mai rămânea sclavă a alfabetului rusesc –, s-a apropiat maximum posibil de cea din Țară; inaugurarea, în 1958, a Aleii Clasicilor, cu busturile a 12 mari scriitori români – loc ce a devenit, împreună cu monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfint, din preajmă, Putna basarabenilor, privați pentru cinci decenii de dreptul natural de a se închina la locurile sfinte ale Neamului nostru românesc.

În cea de-a doua etapă a existenței sale – anii '60-'70 ai sec. XX –, săptămînalul *Cultura* a oferit un model de jurnalism românesc într-un spațiu rupt de la matcă, aflat în condiții de prigoană pe care o știu, o trăiesc numai cei aflați sub o stăpînire nu pur și simplu străină, nedorită, ci chiar demonizată.

A devenit, la noi, în Basarabia, un loc deja comun rolul revistei *Literatura și arta* în anii de renaștere națională, de luptă pentru scuturarea jugului comunist de croială sovietică, șovină, kominternistă. Poate că și din acest motiv unii strîmbă din nas cînd este evocată această etapă de netrecătoare glorie a publicației în fruntea căreia venise, în 1986, poetul și patriotul dintotdeauna Nicolae Dabija, actualmente membru de onoare al Academiei Române. Or, noi trăim niște vremuri prea de tot grăbite, multe fapte meritorii se dau uitării

repede, inclusiv pentru că unii doresc să pună în prim-plan trecutul cela neguros pentru noi, dar după care ei au puternice nostalgii, iar alții fac tot posibilul să-și etaleze plener, continuu, peste tot, niște succese sau niște merite de moment. Tocmai de aceea este cazul, credem noi, să se amintească mereu că *Literatura și arta* din anii 1986-1991 a fost o porta-voce pe cît de sensibilă, pe atît de repercutantă la aspirațiile populației românești dintre Nistru și Prut, fără a uita, însă, și de frații din stînga Nistrului, de cei din Nordul Bucovinei și din Sudul Basarabiei. Mai mult încă – fără a neglija interesele altor etnii conlocuitoare de la noi, căci nu ziarele oficiale de atunci – *Moldova socialistă* ori *Sovietskaia Moldova* –, ci tocmai *Literatura și arta* a lansat pagini-suplimente în limba găgăuză și în cea bulgară. Alt merit incontestabil al revistei e că în acea perioadă a putut aduna o echipă de ziariști de aleasă prestație profesională, găzduind în paginile sale opiniile celor mai luminate minți ale Basarabiei. De fapt, aproape toți scriitorii și publiciștii noștri – acum consacrați, unii mai mari, alții ce se consolează că ar fi mari – au trecut „proba de foc” a meseriei și magiei scrisului prin *Literatura și arta*. Totodată, în paginile săptămînalului, s-a găsit întotdeauna spațiu și pentru opiniile, respectiv bucuriile sau durerile, a sute de mii de conaționali: era o perioadă cînd cam fiecare cititor simțea nevoia de a spune ceva, iar *Literatura și arta* atinsese un număr incredibil de abonați – peste 250 de mii! Dacă e să înmulțim această cifră la patru (nu la cinci, potrivit standardelor privind lectura presei periodice, vehiculate de sociologii din Vest), obținem un milion de potențiali cititori! Unicitatea acestui fenomen gazetăresc rezida nu numai în tirajul cu adevărat fantastic pentru o palmă de pămînt românesc cu vreo patru milioane de băștinași, ci și în extinderea, din punct de vedere geografic, a numărului celor care așteptau, citeau publicația numărul unu

a Basarabiei înrobite, mai și scriind pentru ea: firește, cei mai mulți abonați / cititori erau din perimetrul RSS Moldovenești; urmau nord-bucovinenii din jurul Cernăuților lui Eminescu, apoi românii din sudul Basarabiei, și acesta cedat Ucrainei; apoi moldovenii din Transnistria, pînă hăt la Bug... Dar nu se oprea aici geografia difuzării gloriosului săptămînal de la Chișinău! Avea mii de abonați și la Moscova, Lenin-grad (Petersburg), Kiev, în republicile baltice, în Kazahstan, în alte regiuni îndepărtate ale URSS-ului, precum munții Ural, Siberia, Cercul Polar, Kamceatka, insula Sahalin... Cu alte cuvinte – în toate colțurile imperiului sovietic, pe unde fuseseră mînați, de către „artizanii” deportărilor staliniste, de alte vitregii ale sorții, basarabenii și nord-bucovinenii sau unde au fost exilați ostașii și ofițerii români căzuți prizonieri la ruși în cel de-al Doilea Război Mondial.

De atunci, firește, multe s-au schimbat, inclusiv tirajele, inclusiv gusturile și atitudinile. Rămînînd mereu fidelă unei apreciable deschideri – în contrast cu adoptarea de către unele publicații de la noi a spiritului de gașcă pseudoelitistă, și totuși minoritară – *Literatura și arta* a putut păstra un segment extrem de important de cititori: „talpa țării”, adică sătenii care, în mulțimea de nevoi ce s-au abătut peste ei, găsesc și cîteva ore pentru lectură; apoi „fruntea țării” – intelectualii (considerați

de unii) „de modă veche”, dar care nu au decît marele avantaj de a nu fi fost nici intoxicați de propaganda rusească, nici vrăjiți de splendorile granturilor globalizante. Reprezentanții acestei categorii de cititori tratează cu indiferență apariția sau dispariția, la Chișinău, a tot felul de publicații „tinerești”, în rusă sau chiar în română, însă pentru ei ar fi o adevărată calamitate, o catastrofă națională, dispariția revistei *Literatura și arta*. Cum trăim într-o epocă tot mai egoistă, din fericire pentru noi, asemenea „calamități spirituale” ar provoca în sufletele multor conaționali din stînga Prutului și lipsa, în chioșcuri, respectiv, în case, a încă vreo cîteva publicații românești din capitala basarabeană: ziarele *Timpu*, *Jurnal de Chișinău*, *Capitala*, revista *Limba Română* sau tăcerea postului de radio *Vocea Basarabiei*... – iertată să-mi fie graba din a cărei cauză cu certitudine îmi scapă și alte nume de ziare, reviste, posturi de radio și TV ce ar trebui amintite, aici. Deie Domnul ca aceste instituții mass-media – în fruntea cărora punem *Literatura și arta*, la aniversarea pe care o marchează acum – să-și bucure cititorii, respectiv, ascultătorii, printr-o prezență continuă, palpitantă, la cota exigențelor vechi și noi, la nivelul aspirațiilor celor care îi așteaptă joia sau în oricare altă zi a săptămîinii.

Octombrie 2009

PROBLEMA MEA

Ion MISCEVCA,
student la Istorie, an. II, USM

Problema mea este că sunt o problemă. Pentru că respir, pentru că gîndesc, pentru că merg pe stradă purtând chipiul „Basarabia – pămînt românesc”. Recent, m-am convins că încă cel puțin 20 000 de tineri nu vor să fie considerați probleme. Dar parcă nici otomanii nu și-au dorit problema orientală.

...Mă iertați, am uitat să mă prezint: sunt basarabean, român, moldovean și, de fapt, pe jumătate ucrainean. Celor care recurg la afirmația lui S. Bărnuțiu: „Dușmani ai naționalității române sunt străinii din mijlocul nostru”, le-aș replica în stilul lui T. Maiorescu: „Singura noastră temere nu este că vom deveni vreodată germani,

lucru imposibil, dar că principele german ar putea deveni prea român". Da, sunt naționalist. Cei care nu privesc mai departe de streășina casei și spun: „la mai lăsați-mă cu națiunea, ajunge că-mi bat capul de familie” ar trebui să știe că trăim în mileniul III, când națiunile, și nu triburile, determină evoluția omenirii. Totodată, nu suntem niște mașini biologice, iar ideologia *homo sovieticus* ține de domeniul trecutului; nemavorbind că cea mai influentă instituție din lume se intitulează „Organizația Națiunilor Unite”, și nu „Organizația Statelor Unite”. Îmi iubesc neamul românesc, limba pe care o vorbesc și trecutul pe care îl cinstesc. Spre deosebire de un ultranaționalist, nu voi distruge niciodată bustul lui A. Pușkin din Chișinău, dar nici nu voi fi acel „patriot” indiferent de tergiversarea amplasării bustului lui L. Rebreanu.

De-a lungul scurtei vieți, am observat cum alții se dădeau mai patrioți decât mine. O doamnă vorbitoare de limba rusă, cu origini din Bielorusia, m-a apostrofat că Moldova este și patria ei. Și-atunci care este patria mea? N-am mai întrebat-o la care Moldovă se referea: la cea istorică sau la asta isterică? Am încercat să o înțeleg, pentru că „e bine să învețe un popor de la altul, însă nu e bine să învețe un popor pe altul” (Gr. Vieru). În rusă, la *patrie* i se zice *rodina*, adică „țara unde te-ai născut”, în timp ce în română *patrie* echivalează cu „țara părinților, adică România Mare” (VI. Beșleagă). Probabil dacă doamna respectivă s-ar fi născut în Zimbabwe aceea ar fi fost patria ei. Nu știu dacă același lucru se poate spune despre un român adevărat. O altă persoană, completând un formular în prezența mea, s-a apucat să scrie la rubrica limba maternă: „rusa” și „româna”. Am rămas nedumerit: dacă nu poți avea două mame, cum poți să ai două limbi maternă?... În condițiile unor „hotare care în loc să ne-nconjoare, ne separă”, ale unei „României înconjurate de români”, basarabienii au ajuns a fi prinși între ciocan și... seceră

(sau era nicovală). Ba chiar, aud și reproșuri: „Când le-o veni cheful se vor debarasa de comunism.” De aceea întreb: oare vreunui ostatic, atunci când „i-a venit cheful”, a reușit să scape de răpitori? Cert e că dacă România se va feri de noi ca de leproși (C. Tănase), riscăm să rămânem mult timp în „rezervație”. Din păcate, protestele din aprilie au fost ca un dans pe o corabie ce se scufundă. Pe net circula următoarea afirmație: „Revolta tinerilor a fost ca o mișcare browniană, care și-a făcut iluzia că schimbă regimul.” E adevărat că, manifestând în stradă în mod dezorganizat, am sărit în gol fără parașută, dar mai grav este că nu văd de unde ne-ar crește aripi, în timp ce idealul se pierde la orizont... În schimb, susținerea venită din dreapta Prutului, în special de la acei „pașoptiști contemporani”, de la tinerii plecați la studii în România, induce ideea că am depășit faza luptei cu morile de vânt. Motiv pentru care ne încercăm un sentiment de grațitudine. Cu alte cuvinte – vă mulțumim! Neîndoielnic, drumul este lung, dar până și cel mai lung drum începe cu un pas (sperăm, nu cu stângul). După cum spunea Seneca: „Nu pentru că aceste lucruri sunt grele nu îndrăznim, ci pentru că nu îndrăznim ele sunt grele.” Revenind la vechea mea problemă, pentru care unii tot încercăm soluții noi, să vă explic de ce insist asupra denumirii „Basarabia”. E mai mult decât „un colț de Românie”, dacă ne gândim că „toate provinciile românești și-au adus contribuția la formarea poporului român” (V. Pârvan). Nu neg faptul că, inițial, Basarabia cuprindea doar stepa Bugacului, dar odată cu anexarea din 1812, tot spațiul pruto-nistean a fost „botezat” astfel. Dacă în 1917 deputații alogeni din Sfatul Țării optau pentru Republica Basarabia, iar majoritarii insistau asupra „Republicii Democratice Moldovenești”, atunci astăzi lucrurile stau altfel. Odată cu sensul, dacă nu peiorativ, atunci eufemistic al cuvântului „moldovean”, e necesară revenirea la termenii utilizați de către N. Iorga și

M. Eminescu. Nemaivorbind de confuzia ce se produce atunci când unii basarabeni se cred mai moldoveni decât cei din dreapta Prutului. De altfel, noțiunea de „Moldova”, fiind mult mai veche celei de „România” (propusă pentru prima dată de către istoricul sas Martin Felmer abia în sec. XVIII), este mai îndrăgită în Basarabia. Asta cu toate că prima are doar semnificația istorico-geografică, pe când a doua – pe cea națională, căci toți moldovenii sunt români (fie că-și dau seama de asta, fie încă nu), dar nu toți românii sunt moldoveni!

S-a spus că suntem „o insulă latină într-un ocean slav” (sau „o enigmă și un miracol istoric” – Gh. I. Brătianu). În acest caz, basarabeni au fost și sunt expuși mareelor. Dar cât poate să ne tot ia pe sus fluxul acelei Mări Roșii, care se zice că a secat? Până una-alta, locuitorii acestei fâșii de pământ (indiferent de etnie), încearcă să ducă nu un mod de trai, ci unul de supraviețuire (mulți nu-și pot asigura măcar coșul minim de consum). Și cum n-ai drege-o, suntem cu toții complexați, simțindu-ne periferici: românii se uită la București, rușii – la Moscova. Dar nu toți rușii sunt roșii. Bineînțeles, unii dintre aceștia se întrebă cine are nevoie de ei, acolo, în România? **Și grav e că nu se explică la nivel înalt că România nu e doar acolo, ci și aici.** România e oriunde sunt români, și nu de azi, și nu de ieri. Dacă în sec. XIX, sub discursul naționalist se putea citi voința de integrare europeană, atunci în sec. XXI, opțiunea de aderare la UE ascunde dezideratul național. Cu alte cuvinte: de ce, într-o Europă unită, românii trebuie să fie separați?... Bineînțeles, astăzi „nu toți românii vorbesc la fel, chiar dacă toți vorbesc românește” (L. Boia), dar prin asta nu descoperim America și nici nu impresionăm Europa. Nu suntem singulari, cu toate că suntem singurii care au rămas în urmă (nemții au depășit această chestiune, austriecii optând, în cunoștință de cauză, pentru independență). Acuzațiile gen: „agresivitatea”, „imixtiunea”, ba chiar

„imperialismul” României (care, apropo, niciodată nu a avut o asemenea organizare statală – de imperiu, ceea ce nu poate fi spus și despre Rusia) dovedesc fără echivoc faptul că cineva are probleme la „mansardă”. Altfel cum se explică întregul tam-tam creat și cu ocazia împlinirii a 650 de ani de la... moartea cățelei lui Dragoș?! Orice om normal înțelege că se apelează la o diversitate, ce vrea să compenseze existența mediocră, plină de lipsuri a majorității populației. Acum e la modă retorica europeană. Mai mult decât atât, „stataliștii” moldoveni se bat cu pumnul în piept că R. Moldova trebuie să se considere un stat național. Asta cu toate că „în timp ce națiunea are cultură, valori și simboluri comune, statul național are obiectivul de a crea o cultură, simboluri și valori comune”, iar „membrii națiunii pot privi în urmă asupra trecutului lor istoric, dar dacă membrii unui stat național ar face asta, s-ar trezi în fața unei pagini albe – pentru că acel stat național pur și simplu nu exista în trecut” (Guibernau Montserrat, *Nationalisms: the nation-state and nationalism in the twentieth century*, Cambridge, 1996). Colac peste pupăză, în Europa Occidentală statele au devenit post-naționale, în timp ce la Chișinău se experimentează pre-naționalismul, acel moldovenism primitiv. La urma urmei, putem tolera și o asemenea idee, dacă n-am ști substraturile ei. Cert este că nu poți clădi la intersecția a două „plăci geopolitice” un stat-național și din motivul că există diferențe în perceperea calității de cetățean (cel mai important element al acestuia): dacă vest-europenii au acceptat cetățenia europeană, de vreme ce au putut-o păstra pe cea națională, moldovenii ar fi dispuși în orice moment să renunțe la cetățenia lor de dragul uneia europene (drept argument servește numărul mare al celor care solicită cetățenia română, în primul rând, din considerente social-economice și apoi patriotice). Ei, și cum poți să intri în Europa, ocolind România? Nu în zadar această re-

naștere națională are o conotație liberală, pentru că UE înseamnă (și) libera circulație a oamenilor, a capitalului și a mărfurilor. Iar în ceea ce privește aberanta blocare a frontierei de pe Prut, există un dicton (tot) liberal: „Unde granițele nu sunt traversate de mărfuri, trec soldații.” Mihai Eminescu zicea: „Săracă țară bogată” și dezbinată,

aș adăuga. Cu toate că mulți nu-și doresc unirea, având frica provincialului, a marginalizatăului: „Mai bine frunțaș la sat, decât codaș la oraș”, se pare că în sfârșit a apărut o nouă generație de „golani”. Și dacă nu se ajunge la vlădică, măcar să se ajungă la opincă: suntem români și punctum!

ИСТОРИЧЕСКОЕ ГОЛОСОВАНИЕ В СФАТУЛ ЦЭРИЙ: СУДЬБА ОДНОГО ИЗ ВОЗДЕРЖАВШИХСЯ

*Дину УРСУ,
профессор Одесского университета*

С большим опозданием и совершенно случайно попал мне в руки журнал «БиблиоПолис», издаваемый в Кишиневе Муниципальной библиотекой им. Б.П. Хашдеу (№ 1 за 2008 год). Журнал долго лежал нераскрытым, так как прежде я не интересовался библиотечным делом. Вообще я книги люблю и собираю, библиотеки посещаю регулярно вот уже 60 лет, но внимание мое было чисто потребительским, только как читателя или, говоря языком пользователей Интернета, как «юзера». Единственный раз я прикоснулся к библиотечной жизни изнутри, когда писал очерк «В библиотеках России, Украины, Франции и других стран», опубликованный в качестве послесловия к переводу книги Элизабет Кинг «How to use a library» (Челябинск: Урал, 1997). Так что к скромному по виду кишиневскому журналу я долго не притрагивался, пока, будучи на даче, не перечитал все взятые с собой книги и журналы.

Открыв «БиблиоПолис» и прочитав сначала оглавление, а затем редакционную статью о цивилизации знаний, я его уже из рук не выпускал. Пробежал все статьи и заметки подряд, вернулся назад и некоторые из них проштудиро-

вал повторно. Они этого заслуживали: передо мною лежала маленькая энциклопедия по библиографии, библиотечному делу. Ее богатое и разнообразное по тематике содержание было рассчитано не только на профессионалов, но и на широкий круг читателей. Симпатичная черта этого журнала – привлечение молодых авторов – студентов и аспирантов.

Мое особое внимание привлекли статьи, очерки, заметки Влада Похилэ – глубокие и свежие по разработке, разнообразные по жанру, но одинаково блистательные по стилю. Мастерское владение румынским языком просто восхищает читателя. Я не буду перечислять эти маленькие, а иногда и довольно пространственные, литературные шедевры, чтобы далеко не уклоняться от избранной темы. Скажу только, что был просто очарован портретной зарисовкой одного из сотрудников Муниципальной библиотеки по имени Валентина Турвиненко. Даже не имея нужды заходить в этот зал из-за незнания немецкого языка, хочется сюда заглянуть только ради удовольствия познакомиться с таким прекрасным человеком и высококлассным специалистом.

Меня, как историка, занимающегося новейшим периодом всемирной истории, заинтересовала статья доктора Михая Ташкэ и обобщающий комментарий к ней Влада Похилэ. Сознаюсь: до недавних пор я мало знал о прошлом своей родины – Бессарабии, так как всю жизнь занимался экзотическими темами: викторианской Англией, историографией Тропической Африки, культурой крымских татар. Короче говоря, сюжетами, бесконечно далекими от статьи доктора М. Ташкэ о работе национального парламента с приложением списка его членов, голосовавших 27 марта 1918 года за воссоединение с Румынией. Этот материал был для меня новым, незнакомым.

Историческое значение акта 27 марта 1918 г. кратко, но выразительно подытожил Влад Похилэ в заголовке своего текста: «То, что не забудется ни через 90, ни через 100 лет». Я бы добавил: не забудется никогда. Здесь читаем мы глубокие и справедливые слова об оккупации Бессарабии большевистской Россией и об ее превращении в колониальную зону ассимиляции и эксплуатации. В последнем абзаце статьи я обратил внимание на слова об уничтожении «советскими товарищами» всех попавших им в руки членов Сфатул Цэрий, в том числе и воздержавшихся при голосовании 27 марта. Прочитав эти слова, я вспомнил, что в местном архиве встречал упоминания об одном репрессированном в 1937 году члене Сфатул Цэрий, но не запомнил его имени.

Я нашел тетрадь с архивными выписками и в ней обнаружил документ с именем бывшего члена Сфатул Цэрий Криворукова. Поскольку в этом деле находились бумаги на исключение из партии, я поначалу решил, что его тоже собрались наказать за голосование 27 марта в пользу воссоединения Бессарабии с Румынией.¹ Сразу же обратился к списку, приводимому в статье доктора

М. Ташкэ, но там такой фамилии не оказалось. Тогда я решил: надо найти подлинный протокол этого заседания парламента и узнать, что же на самом деле сказал Криворуков и как он голосовал. К счастью, у меня имелся румынский журнал с этим любопытным материалом. Вот что дословно говорил Криворуков: «Имея в виду серьезность момента, когда Сфатул Цэрий под давлением безответственной политики небольшой группы призван совершить акт большого исторического значения и признавая, что Сфатул Цэрий не уполномочен на это народом республики, я, как представитель рабочего класса, считаю своим долгом заявить, что рабочий класс отклоняет ответственность за акт, который совершается за его спиной и отказывается брать участие в голосовании».²

Теперь мне стало ясно, что при голосовании вопроса о воссоединении депутат Криворуков **воздержался**. За что же тогда, спустя 18 лет, одесские коммунисты готовились его наказать? Я снова углубился в изучение архивных дел и обнаружил весьма любопытные и поучительные факты о судьбе членов национального парламента, очутившихся после воссоединения на советской территории. Их имена известны из исторической литературы – И.Н. Криворуков, Г.И. Бучушкан, В.В. Цыганко.

Чаще всего в документах мелькает первый из названных: Криворукову посвящены две большие архивные папки. Одна – из 18 листов, другая – из 275 листов. Его личное дело содержит автобиографии (1925 г. и 1931 г.), объяснительные записки, всевозможные анкеты, заявления, письма и т.п. Перед моими глазами предстала полная приключений жизнь человека незаурядного, но не имевшего твердого нравственного стержня, поверившего в большевистскую утопию и сгоревшего в пламени сталинской контрреволюции

1937 года. Особенности его биографии – отсутствие образования (окончил всего три класса, бедность, ранняя работа по найму, затем служба на Черноморском флоте и многолетний каторга) – наложили неизгладимый отпечаток на его характер и весь жизненный уклад. Вышедшие из-под пера Криворукова тексты настолько своеобразны по стилю, что отдают пародией на бессвязно-революционную речь героев романа Андрея Платонова «Чевенгур». Кроме литературных достоинств, его автобиографии и анкеты полны хвастовства, самовосхваления, откровенной лжи, пестрят разными фантастическими подробностями. Так, когда шло голосование 27 марта, то парламент, по его словам, был окружен румынскими войсками, а на здание направлены дула артиллерийских орудий, сверху же реяли самолеты. После его выступления на заседании Сфатул Цэрий прапорщик Цанцу выхватил револьвер и хотел его застрелить на глазах у всех.³ В другой, более ранней автобиографии, он живописует, как в октябре 1918 года, после прибытия в Одессу, занятую немецкими войсками, он организовал целый полк из бессарабцев в количестве 900 человек, а после прихода красных в 1919 году организовал второй бессарабский полк.⁴ Короче, полная хлестаковщина.

Криворуков приписал себе партийный стаж (об этом я скажу дальше), в анкетах стал писать, что имеет среднее образование, а по национальности – коренной молдаванин, хотя прежде честно признавался «русский». Также лживо он отвечал на вопрос анкеты о родном языке – сначала написал «русский», затем зачеркнул и дописал сбоку «и молдавский». Вместе с тем нельзя не признать, что в архивных документах Криворукова содержится обильная фактическая информация о событиях 1918-1940 годов в Бессарабии, мало или вовсе не известная историкам.

Меньше в одесских архивах материалов о двух других членах Сфатул Цэрий, бежавших за Днестр, – о Бучушкане и Цыганко. О первом в партийной анкете 1924 года кратко сказано: «Бучушкан Гаврил, крестьянин, партстаж с 1919 года, работает в Укрвинделуправлении, секретарь контрольной комиссии».⁵ Вскоре, после организации Молдавской автономной республики, он войдет в состав правительства и станет народным комиссаром просвещения. Об уровне работы наркомата, возглавляемого бывшим крестьянином, красноречиво говорит такой факт: в его штате, из 35 человек, молдаван было 5, евреев 15, остальные – украинцы и русские.⁶ Вот такие «просветители» народа. В сентябре 1928 г. Бучушкан был обвинен в «румынском национализме», снят с поста наркома и послан в столицу Украины (Харьков, позже Киев) постоянным представителем Молдавской автономной республики.

О Цыганко можно сказать еще меньше. В деле Криворукова имеется письмо Цыганко, в котором, среди прочего, он признается в том, что всегда был эсером и что якобы именно он подготовил Хотинское «восстание» 1919 г. Имеются сведения о том, что в 1936 г. Цыганко исчез из Одессы, бежал то ли в Восточную Сибирь, то ли в Ленинград.⁷

Чтобы лучше понять ход дальнейших размышлений о судьбе члена Сфатул Цэрий, воздержавшегося при голосовании исторической резолюции 27 марта, следует вкратце остановиться на политической обстановке в Одессе в те годы. Начиная с 1919 года, Одесса становится центром подрывной антирумынской деятельности. Здесь собралось большое число политэмигрантов из левых, просоветских групп и партий разных стран Восточной Европы. Одесские большевики их объединяют в интернациональные клубы – настоящие рассадники (инкубаторы) для подготов-

ки шпионов и диверсантов.⁸ Их главная задача – свержение законных органов власти, восстание, экспорт большевистской революции. Причем Бессарабия и Добруджа рассматриваются в качестве авангарда мировой революции. Вот рассуждения одного из заправил: «Для дальнейшего хода Всемирной Революции (с большой буквы. – Д.У.) Балканский полуостров, в частности, Бессарабия и Добруджа, как по своему географическому положению, так и по политическим причинам <...> будут играть первенствующую роль в деле дальнейшего хода Всемирной Революции». Для этого, продолжает оратор, нужно вести революционную пропаганду и в нужный момент поднять восстание. Это – во-первых. Во-вторых, подготовить интернациональные воинские части и в подходящий момент перейти румынскую границу и поднять там знамя «политической социальной революции».⁹ Пока же эмигранты просят 500 тыс. рублей, из них 200 тыс. в иностранной валюте, для содержания трех парусно-моторных шхун с экипажем в 12 чел.

Устремленность на «экспорт революции» в Румынию и Польшу, составивших санитарный кордон в Восточной Европе, поддерживают руководители Советской Украины М. Фрунзе и Д. Мануильский. Выступая в Одесском горсовете (1923 г.) они гневно клеймили «угнетение национальных меньшинств, проводящееся правительствами Польши и Румынии в Бессарабии, Белоруссии и Галиции». Свои речи закончили призывом «Да здравствует Мировая Революция!».¹⁰ Вскоре одесских большевиков предупреждают из Москвы о «предстоящей концентрации в Одессе большого количества политэмигрантов для переброски на работу за границу».¹¹ С 1918 г. в Одессе в глубокой тайне действовал передаточный пункт Заграничного отдела (Закордот) ЦК

Компартии Украины.¹² Приведем, в заключение, общие цифры о подрывной антирумынской деятельности: только за первые пять лет после воссоединения в Бессарабии было раскрыто 118 шпионско-диверсионных групп и ячеек и арестовано три тысячи их участников.¹³

Неудивительно, что в такой обстановке, когда было организовано «Общество бессарабцев», Криворуков, Бучушкан и Цыганко вступили в него первыми и стали здесь играть главные роли. Еще раньше Криворуков был в течение восьми месяцев председателем Чека в Тирасполе, одновременно руководя Приднестровской группой секретной агентуры. Хорошо понятно, какими грязными делами он занимался. Потом стал, уже в Одессе, секретарем Общества взаимопомощи политических эмигрантов и членом бюро молдавской секции губкома партии.¹⁴ Бывшие депутаты национального парламента Бессарабии теперь активно и регулярно выступали на всех антирумынских мероприятиях большевиков – митингах, собраниях, встречах, в печати. Криворуков даже наловчился написать целую фальсификаторскую «историческую» книгу «На рубежах отторгнутой земли» (Одесса, 1928). А Цыганко на одном митинге в Одессе проговорился о своих дружеских связях с... Муссолини. Когда в 1919 г. его, Цыганко, московские большевики послали в Париж протестовать от имени «трудового народа Бессарабии против оккупации» на Версальской мирной конференции, то во Францию он попал через Италию, где получить визы ему помогал лично вождь фашистов.¹⁵

Когда в конце 1924 г. объявили о создании Молдавской автономной республики, членами ревкома, а затем и народными комиссарами стали Бучушкан (просвещения) и Криворуков (земледелия).¹⁶ Земельными делами должен был заниматься человек, ни одного дня не

проработавшего в селе; как помнится, он был столяром по профессии, а в 1917 г. в Кишиневе возглавлял профсоюз пекарей, но вряд ли сам испек хоть одну булочку. Естественно, что с работой коммиссара он не справился, и в мае 1926 г. Криворуков вернулся в Одессу в хорошо ему знакомый трест виноградарских и винодельческих совхозов.

Тут, в Одессе, осенью 1936 года и настиг его удар, от которого он не оправился. Вернусь к началу этой статьи и напомню, что еще в мае этого года первому секретарю обкома партии Вегеру (спустя год его расстреляют как «матерого троцкиста») пришла совершенно секретная депеша. В ней начальник местного НКВД сообщает, что «по нашим данным» директор Укрсадовинтреста и член партии с 1902 года Криворуков Иван Николаевич совсем не тот человек, за которого себя выдает. Я не могу цитировать весь этот обширный документ и два протокола допроса, к нему приложенные; кратко изложу суть: Криворуков приписал себе членство в партии, даже в 1918 г. он к большевикам не примыкал и действовал вопреки их указаниям: большевики выборы в Сфатул Цэрий бойкотировали, а Криворуков пошел в депутаты. Подозрительно и то, что он остался в живых, а иных депутатов румыны будто бы убили – его единственного переправили за Днестр. В доносе были и другие обвинения, впоследствии оказавшиеся вздорными, однако механизм компрометации был запущен. Так возникло «дело Криворукова», сохранившееся в архиве парткомиссии в пухлой папке на 275 листах. Закончилось оно в ноябре того же года вынесением выговора с занесением в учетную карточку.

С этого момента имя Криворукова исчезает из одесских документов, как хранившихся в партийном хранилище, так и тех, что находились на государственном хранении. Наступил зловещий

1937 год и скорей всего о судьбе Криворукова надо спросить архив НКВД. Однако здесь выдают исследователям дела лишь на **реабилитированных**, поэтому его имени нет и в опубликованной 4-томной книге «Одесский мартиролог». Нет здесь и имен Цыганко и Бучушкана. Криворуков и Бучушкан могли проходить по групповому делу руководителей Молдавской автономной республики, казненных в Тирасполе в 1937 году.

Что же касается «Одесского мартиролога», то в его первых двух томах перечислены фамилии 34 тысяч репрессированных по Одесской области, которые впоследствии были реабилитированы. Не надо быть большим знатоком ономастики (раздел языкознания, изучающий собственные имена), чтобы определить, что главными жертвами «большого террора» были украинцы, евреи и русские. Немало также фамилий болгарских и молдавских (румынских).

Поговорим немного о последних, помня, что главная масса людей этой национальности прежде проживала на севере Одесской области, а затем отошла к Молдавской автономной республике. Никогда не думал, что самой распространенной фамилией одесских молдаван была Цуркан. Я насчитал среди репрессированных 47 человек с этой фамилией, из них 15 были расстреляны, девять получили по 10 лет исправительно-трудовых лагерей, несколько – по 25 лет. Затем идут четыре Драгана – все расстреляны, три Дука – по 10 лет лагерей, три Мунтян – расстреляны, шесть Кожухарь – расстреляны, три Корня, в том числе женщина, – расстреляны, еще один получил 10 лет, три Руссо – расстрел, еще две женщины получили по 10 лет. Одобеску Сергей расстрелян, Одобеску Калин – 10 лет, Арабаджи Демьян и Мария – оба расстреляны. И так далее. Сталинские изверги не пожалели даже однофамильцев героев гражданской войны: presta-

рельный Лазо Ефим Иванович получил 10 лет лагерей, а трое людей по фамилии Фрунзе осуждены на 4, 8 и 10 лет лагерей. В конце списка: Урсатий Авксентий – расстрел, Урсул Степан – расстрел, Урсуненко Семен – расстрел.

Общее количество репрессированных «националов» в 1937-1938 годах по Одесской области приведено в статье двух украинских историков,¹⁷ имевших возможность работать в Центральном архиве Службы безопасности Украины в Киеве. Это были поляки (больше всего), немцы, латыши, евреи, болгары, корейцы, китайцы, венгры. Всего было осуждено 2 435 чел., из них по 1-ой категории (расстрел) 1 686. По «румынской операции» (выражение чекистов) было расстреляно 350 чел. и 225 чел. брошено в лагеря. Дополнительно к маю 1938 г. было осуждено еще 221 чел.

Это было целенаправленное истребление лиц румынской (молдавской) национальности, проявивших чем-нибудь свою нелояльность или оппозиционность к советскому режиму. Были уничтожены и верно ему служившие, наподобие Криворукова и Бучушкану. И что удивительно: даже этот кровавый террор и многолетняя клеветническая антирумынская пропаганда не смогли заставить людей замолчать. Самые смелые вслух признавали, что в годы румынской власти в Бессарабии им жилось лучше, чем при коммунистах. Так, в декабре 1937 г. в Тирасполе был расстрелян М.В. Андрусенко, уроженец Измаила, который в 1935 г. писал ходатайство генконсулу Румынии в Москве о выезде на жительство в Бессарабию. Ему это вскоре припомнили и жестоко наказали. В обвинении сказано: «Проводил активную антисоветскую агитацию, клеветал на Советский Союз, восхваляя жизнь в Бессарабии».¹⁸

Еще более удивительная история произошла с однофамильцем предыдущего, уроженцем Одессы, тоже украин-

цем по национальности. Рядовой минометной роты Сергей Андрусенко в июне 1944 г. был осужден к 10 годам лагерей за рассказы сослуживцам о том, что в Одессе при румынской оккупации ему жилось легче, чем теперь в Красной Армии. Вот его подлинные слова: «Здесь кормят кукурузой, сухарями, лучше бы Сталин сам ел эти сухари». Вполне вероятно, что именно этого украинского парня встретил в лагере Солженицын и изобразил его в повести «Один день Ивана Денисовича» как «настоящего румынского шпиона». Даже после войны правда противостояла лживой пропаганде. Так, в 1950 г. жители Измаила, русский В. Бочаров и грек К. Андреев, получили по 5 лет тюремного заключения за то, что, по словам приговора «восхваляли жизнь населения Бессарабии при власти румынских бояр».¹⁹

Примечания

¹ *Одесский областной государственный архив* (далее сокращенно *ООГА*), ф. П-14, оп. 3, д. 60, л. 184.

² *Procesul-verbal al ședinței Sfatului Țării din 27 martie 1918 // „Familia română”*. – 2008. – Nr. 1 (28). – P. 13.

³ *ООГА*, ф. П-14, оп. 4, д. 3155, л. 129.

⁴ *ООГА*, ф. П-7, оп. 2/1, д. 1593, л. 9.

⁵ *ООГА*, ф. П-3, оп. 1, д. 1239, л. 56.

⁶ *ООГА*, ф. П-7, оп. 1, д. 924, л. 10.

⁷ *ООГА*, ф. П-14, оп. 4, д. 3155, л. 35; л. 44.

⁸ *ООГА*, ф. Р-134, оп. 1, д. 1434, 1445 и др.; ф. Р-969, оп. 1, д. 216; ф. Р-969, оп. 3, д. 451.

⁹ *ООГА*, ф. Р-99, оп. 1, д. 8а, л. 1-2, 97-98.

¹⁰ *ООГА*, ф. Р-1234, оп. 1, д. 3, л. 57-66.

¹¹ *ООГА*, ф. П-3, оп. 1, д. 884, л. 56.

¹² *ООГА*, ф. П-11, оп. 1, д. 1681, л. 21.

¹³ *Aspects des relations russo-roumaines: Retrospectives et orientations*. Paris, 1967. P. 120.

¹⁴ *ООГА*, ф. П-7, оп. 1, д. 924, л. 2; ф. П-7, оп. 2/1, д. 1593, л. 9; ф. П-3, оп. 1, д. 884, л. 1; д. 1239, л. 3.

¹⁵ *Известия Одесского окружкома*, 15.03.1927.

¹⁶ *ООГА*, ф. Р-99, оп. 4, д. 169, л. 22.

¹⁷ Бажан О., Лошицкий О. *Апогей «Великого террора» по Одещині // Юго-Запад. Одессика: Историко-краеведческий научный альманах*. – Одесса, 2007. Вып. 3. С. 171-173.

¹⁸ *Одесский мартиролог*. Одесса, 1999. Т. 2, с. 617-619.

¹⁹ Там же. С. 691-692; с. 648-652.

DIN GARDA DE ONOARE A BIBLIOGRAFILOR NOȘTRI

Istoric, om de cultură, bibliograf, Nicolae Sanalati s-a născut la 13 decembrie 1924, în or. Camenca, Transnistria, în familia țăranilor Carp și Elena Sanalati. A urmat școala medie moldovenească nr. 1 din localitate pe care, din cauza războiului, a absolvit-o abia în 1946. Este participant la al Doilea Război Mondial, fiind grav rănit pe front. Între anii 1947–1952 și-a continuat studiile la Facultatea de istorie și filologie, secția istorie, a Universității de Stat din Moldova.

Din 1951 și până în 1966 a activat în cadrul Bibliotecii Republicane a RSSM (azi, Biblioteca Națională a Republicii Moldova), ocupând posturile: bibliograf-șef, șef al secției de literatură și bibliografie națională, director adjunct, apoi director interimar al principalei biblioteci din Moldova. Timp de 11 ani (1966–1977) a condus Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de Științe din Moldova, ca mai apoi (1977–1983) să se transfere în calitate de director la Camera Cărții (în prezent, Camera Națională a Cărții din Republica Moldova), de unde a plecat la pensie.

Pe tot parcursul anilor, pretutindeni unde a lucrat, s-a manifestat ca bibliograf de forță, ca bun conducător și organizator, apt de a lucra cu oamenii. Anume sub conducerea lui și-au luat zborul bibliografi de pretutindeni: Ion Madan, Tamara Isac, Parascovia Cojuhari, Vlad Chiriac, Elisaveta Burlac ș.a. care au ridicat bibliografia națională la o treaptă prestigioasă. N. Sanalati a demonstrat aptitudini deosebite și în calitate de bibliograf. Este autorul indexurilor bibliografice: *Ce trebuie să citească crescătorii de vite din Moldova* (Chișinău, 1955), *Ce trebuie să citească pomicultorul și viticultorul* (Chișinău, 1955), *Grigori Ivanovici Kotovski* (Chișinău, 1963, în colaborare cu V. Ulianov); al

unui șir de articole: *Центральная научная библиотека* (1974), *Книжной палате Молдавской ССР – 25 лет* (1982) ș.a. Sub conducerea lui nemijlocită au fost pregătite mai multe bibliografii monografice fundamentale. Una dintre ele este *Istoria, arheologia, etnografia Moldovei* (Chișinău, 1973). Lucrearea de prestigiu a bibliografului N. Sanalati, obiectul

mândriei sale justificate, a fost și este *Cărțile editate în RSSM, 1944–1957* în trei volume.

Nicolae Sanalati a stat la leagănul secției de literatură și bibliografie națională a Bibliotecii Naționale, a fost unul dintre organizatorii Congresului al doilea al bibliotecarilor din Moldova (1963). Poartă titlul onorific de Lucrător Emerit al Culturii din RSSM (1963). Decorat cu medalii „Pentru victoria asupra Germaniei naziste” și „Gloria Muncii”.

La onorabila aniversare ce o marchează acum, îi urăm, din suflet, dlui Nicolae Sanalati, multă sănătate și rezistență, amintindu-i că nu sunt date uitării contribuțiile D-sale, fiind apreciate la justa lor valoare.

Bibliografie selectivă:

Cărțile editate în RSSM, 1944–1957. – În trei volume. – Chișinău: Editura de Stat a Moldovei, 1955–1958. – Vol. I (1944–1950). – 159 p.; Vol. II (1951–1955). – 343 p.; Vol. III (1956–1957). – 191 p.

Вклад научных библиотек в развитие науки и производства Молдавии // Библиотечно-библиотечарская информация: Библиотеки АН СССР и АН союзных республик. – 1968. – Nr. 3. – p. 34–52.

Referințe:

Madan, Ion. *Un promotor al bibliografiei naționale // Magazin bibliologic*. – 1999. – Nr. 4. – P. 13–14.

Șpac, Ion. *Nicolae Sanalati // Literatura și arta*. – 2004. – 15 dec. – P. 7.

Ion ȘPAC

DUMITRU MATCOVSCHI, POETUL REÎNVIAT CARE NE-A READUS *BIBLIA* ÎN CASĂ

(Din discursul acad. Gheorghe Duca, președintele Academiei de Științe din Moldova, la Conferința consacrată scriitorului și acad. Dumitru Matcovschi, care, la 20 octombrie 2009, a împlinit 70 de ani)

Mărturisesc: îmi face o deosebită plăcere să fiu alături de Dvs. la această Conferință consacrată scriitorului, academicianului Dumitru Matcovschi, organizată de Consiliul Suprem pentru știință și dezvoltare tehnologică al AȘM și de Consiliul științific al Institutului de Filologie.

Omagiem o personalitate marcantă a literaturii și culturii noastre, o figură emblematică a Mișcării de Renaștere Națională, un stejar viguros, care se trage din neamul răzeșilor lui Ștefan cel Mare *de la Nistru, la mărgioară*, un Om vrednic, care a avut întotdeauna bărbăția de a lupta „de unul singur împotriva srâmbătăților” istorice, precum avea să-l definească regretatul poet Victor Teleucă. Acad. Dumitru Matcovschi – poetul martir și omul Cetății – este astăzi alături de noi și-l salutăm, îl felicităm cu drag, exprimându-ne recunoștința pentru opera Domniei Sale, inclusiv pentru cuvintele frumoase spuse în *Imnul* templului științei și spiritualității din Republica Moldova – AȘM.

Poetul, dramaturgul, prozatorul, traducătorul, eseistul, publicistul, editorul de reviste culturale, Dumitru Matcovschi s-a impus în literatura și cultura română prin talent autentic, prin mesajul său nonconformist și prin spirit de sacrificiu, în semn de dragoste nemărginită față de neamul nostru și față de această palmă de pămant.

Pentru meritele sale incontestabile, scriitorul Dumitru Matcovschi s-a învrednicit de valoroase premii și distincții atât

din partea Republicii Moldova, cât și din partea României, țară care i-a recunoscut talentul literar și curajul civic încă în anul 1990.

Și totuși, cel mai de onoare titlu pe care-l poate deține o personalitate din domeniul literaturii este popularitatea în rândul cititorilor, recunoștința conașionalilor. Din acest punct de vedere, Dumitru Matcovschi este un om fericit și un scriitor împlinit. Domnia Sa este Scriitor al Poporului. Un maestru al cuvântului, care s-a afirmat prin excelență în toate genurile literar-publicistice pe care le-a profesat.

Ca poet, Dumitru Matcovschi s-a impus pe linia melodicității, a cantabilității și armoniei eminesciene. Nu în zadar, una dintre cărțile sale de rezistență se numește *Melodica*. Poezia lui Dumitru Matcovschi, la fel ca și cea a prietenului său, regretatul poet Grigore Vieru, este cea mai cântată și, grație acestei minuni care se numește muzica, a devenit cunoscută lumii. Femeia și Dragostea constituie Grădina Raiului prin care autorul ne poartă dorurile, visurile și gândurile. Circa 200 de poezii ale lui Dumitru Matcovschi s-au contopit cu muzica și vor rămâne pururea în patrimoniul culturii neamului nostru.

Nu cred că există cineva în această sală, care să nu fi trăit clipe tulburătoare, auzind versurile: „Bucurați-vă, prieteni, de prieteni și de frați”, „Sărut, femeie, mâna ta” sau „Sfântă ni-i casa cu focul ei veșnic din vatră”, cântate de Ion Aldea-Teodorovici; „Cu numele tău” sau „Hai pelinul floare de bărbat”, cântate la debutul său de Nina Crulicovschi; „Va fi cândva, va fi oriunde, / neapărat va fi, de aceea, / hai să vedem: ce vom răspunde, / noi am trădat sau nu ideea?”, versuri din spectacolul *Sperietoarea*, cântate de Anastasia Lazariuc; „Inimă de mamă, inimă de tată” și „Dincolo de ploaie, dincolo de dor / se întorc copiii la părinții lor”, interpretate de Sofia Rotaru; „Apără-mă, frunză de tei”, versuri cântate de marele actor Mihai Volontir; sau din piesele muzicale: „Toamnele, la Moldova toamnele” și „Trecută prin foc și prin sabie, / Furată, trădată mereu, / Ești floare de dor, Basarabie, / ești lacrima neamului meu”, imn al Basarabiei cântat de Mihai Dolgan, Lidia Botezatu și legendara formație „Noroc”.

Acestea sunt doar câteva titluri sau refrene celebre datorite nouă de poetul Dumitru Matcovschi, care a colaborat de-a lungul anilor și cu cunoscuții muziceni: Eugen Doga, Daria Radu, Ion Enache, Ion Suruceanu ș.a.

În aceeași ordine de idei, sunt concludente și aprecierile Domniei Sale făcute la adresa comunității științifice în versurile din *Imnul AȘM*: „Academia – neam și țară, / Academia – zbor înalt, / Academia – minte clară, / Academia – gând curat.”

Să menționăm aici că Dumitru Matcovschi este și un maestru al titlurilor. Drept mărturie ne stă numele popularei emisiuni *Focul din vatră*, realizată la Radio Chișinău de poeta Luminița Dumbrăveanu, care timp de trei ani ne-a ținut cu respirația întretăiată la aparatele de radio. Luminița mărturisea la Radio „Vocea Basarabiei” că titlul acesta, excepțional, foarte

semnificativ pentru rezistența din acest teritoriu este meritul prozatorului Dumitru Matcovschi, care are un roman cu acest nume, dar și un cântec înveșnicit de Ion Aldea-Teodorovici.

Rămânând la capitolul exemple, întâmplări din viață, care scot în evidență valoarea și originalitatea operei scriitorului Dumitru Matcovschi, voi menționa un fapt fericit pe care mi l-a povestit publicistul Vlad Pohilă. S-a întâmplat în vara anului trecut, în cadrul unui eveniment cultural de la Fălticeni, organizat la casele-muzeu „Mihail Sadoveanu” și „Ion Irimescu” de acolo. Era un public numeros și select și marea actriță Ninela Caranfil a fost invitată să susțină un recital de versuri. Actrița a început recitalul cu poemul *Doar femeia* de Dumitru Matcovschi: „*Mai regină decât floarea / doar femeia poate fi. / Mai adâncă decât marea / doar femeia poate fi...*” S-a lăsat o liniște cosmică, după care mulți au dorit să afle cine-i autorul, cine e acest poet-filozof, care a putut să scrie asemenea splendoare de versuri. Credeau că e vorba de un clasic al literaturii universale. Iar atunci când Ninela Caranfil le-a spus cu mândrie că este vorba de basarabeanul nostru Dumitru Matcovschi, aceștia l-au definit ca fiind un clasic român în viață. Felicitări, maestre!

Poezia l-a făcut celebru și fericit pe Dumitru Matcovschi, dar tot de la poezie au început și necazurile poetului cu regimul sovietic sau cu „stăpânii” și „spânii”, precum îi numește poetul pe asupritorii moldovenilor. În anul 1969, cenzorii CC-ului au interzis difuzarea tirajului cărții *Descântece în alb și negru*, au dat tot tirajul la cuțit și la ars. Constatăm, deci, că înainte de a fi poet-martir, Dumitru Matcovschi a fost cu adevărat un poet-disident, prigonit pentru puterea lirico-civică a poeziei sale, etichetată ca „naționalistă” și „antisovietică”. Dumitru Matcovschi a fost prima victimă a cenzurii și inculturii din RSSM, după

care au urmat alți pătimiți: Grigore Vieru, Petru Cărare, Gheorghe Cutasevici, Dumitru Moldoveanu. Probabil că anume acest destin dramatic al poetului D. Matcovschi l-a determinat pe acad. Mihai Cimpoi să-i definească poezia ca fiind „*un strigăt existențial*”.

Ca dramaturg, Dumitru Matcovschi, alături de Ion Druță, Aureliu Busuioc și Ion Podoleanu, au fost printre pușinii scriitori din Moldova sovietizată, care au menținut un repertoriu național, într-un spațiu dominat de dramaturgia rusă. Pe atunci, dramaturgia clasicilor români era practic interzisă. Cu piesele acestor mari dramaturgi ai noștri au crescut, s-au format, și-au păstrat limba și conștiința națională câteva generații de basarabeni. Cred că dacă nu am fi avut noroc de aceste mari talente, de pâinea cuvântului lor, asimilarea populației băștinașe ar fi atins proporții înspăimântătoare.

Mereu ne vom aminti cu drag și nostalgie ce mare sărbătoare era pentru noi să mergem la spectacolele-eveniment ale lui Dumitru Matcovschi de la Teatrul Național: *Tata, Pomul vieții, Destinul, Abecedarul, Președintele*. Biletele se găseau cu mare greu, dar odată intrat în sală te simțea ca într-o casă mare, ca într-o familie unită.

Grație și pieselor lui Dumitru Matcovschi s-au afirmat câteva generații de mari regizori și actori ai Neamului: Valeriu Cupcea, Dumitru Caraciobanu, Victor Ciutac, Veniamin Apostol, Ninela Caranfil, Viorica Chircă, Petru Baracci, Nicolae Darie, Ion Sandri Șcurea ș.a. Acum câteva zile, am primit în dar de la actrița Ninela Caranfil ultima carte a sa, *Nebănuita forță a scenei*, în care am găsit următoarele notițe: „...*fructuoasa colaborare a regizorului Veniamin Apostol cu dramaturgul Dumitru Matcovschi a fost o reîntoarcere la lume, la ființa și demnitatea noastră națională, la tot ce ne frământa, ne durea, ne bucura; a fost o reîntoarcere la viață.*”

Dramaturgia lui Dumitru Matcovschi a avut întotdeauna o continuare în romanele sale, or, gândurile pe care nu le-a putut spune în piesa de teatru – gen mai concentrat, le-a continuat și le-a extins în proză. **În dramaturgia și proza sa**, Dumitru Matcovschi se manifestă ca un excelent autor rustic, cunoscător al sufletului țărănilor noștri, poate în mod deosebit – al țărăncuțelor. În dramaturgia sau în proza sa, Dumitru Matcovschi nu a încetat să dumnezeiască femeia, considerând-o mai puternică, mai rezistentă, ființă pe care s-a ținut de fapt satul și însăși țara.

Ca eseist și publicist, Dumitru Matcovschi s-a manifestat plenar la publicația *Cultura*, dar, mai cu seamă, la revista *Nistru*, pe care, în 1990, a redenumit-o în *Basarabia*, în semn de protest față de regimul sovietic care a interzis acest cuvânt. Începând cu anul 1988, redactorul-șef Dumitru Matcovschi a avut curajul și înțelepciunea să publice în revista *Nistru*, în premieră pentru noi, o seamă de opere – mai vechi și mai noi – de o importanță epocală pentru supraviețuirea noastră ca neam și creștini. Să amintim înainte de toate de eseul-program de renaștere a limbii române *Veșmântul ființei noastre*, scris de marele cărturar Valentin Mândăcanu, document devenit deja istoric, care a aprins flacăra Mișcării de Eliberare Națională.

După cel de-al Doilea Război Mondial, când sovieticii împușcau oamenii doar pentru simplul motiv că țineau în casă *Biblia* cu litere latine, Dumitru Matcovschi a fost primul care a publicat integral, număr de număr, Sfânta Scriptură, cu alfabet latin, deschizând astfel această Carte a cărților pentru tot poporul. Dumitru Matcovschi a știut că renașterea națională trebuie începută de la izvoarele sufletului, de la esența ființei umane, pentru a putea deschide ochii minții omului.

Dumitru Matcovschi a publicat opere interzise, precum *Doina* lui Mihai Eminescu, *Spovedania unui învins* de Panait Istrati, în care sunt descrise ororile comunismului și sălbăticia colectivizării forțate. A publicat versurile talentatei poete Magda Isanos. L-a readus acasă pe marele nostru scriitor și om politic Constantin Stere, prin publicarea integrală a romanului-fluviu *În preajma revoluției*, roman unicat în literatura română.

Scriitorul Anatol Ciocanu îl definea pe Dumitru Matcovschi ca fiind un „*os basarabean în care s-a înfipt cuțitul*”. Pentru curajul său, dușmanii Neamului nostru nu l-au iertat. La 17 mai 1989, la trei zile după ce câștigase mandatul de deputat pentru Sovietul Suprem (Parlamentul) al URSS, poetul Dumitru Matcovschi a devenit victima unui accident rutier absurd. Toată suflarea Neamului s-a rugat pentru salvarea poetului, care devenise un simbol al Libertății și Dreptății. Și Dumnezeu ne-a auzit rugăciunile, Dumnezeu nu uitase că anume acest poet a avut tăria să publice *Biblia* și să-și lumineze poporul înrobit. Dumitru Matcovschi a reînviat și pentru că misiunea sa pe acest pământ nu era încheiată. Domnia Sa mai avea încă multe a spune în cărțile ce au urmat și vor urma. Acest caz dramatic a constituit un test extrem de dificil pentru medicina națională, pe care l-a susținut prin excelență, grație mobilizării generale a medicilor. Conduși de academicienii Diomid Gherman, Gheorghe Ghidirim, Constantin Țăbărnă, chirurgii și neurochirurgii noștri au săvârșit minunea de a-l readuce la viață pe marele poet, fapt pentru care le mulțumim din suflet.

Grigore Vieru i-a dedicat lui Dumitru Matcovschi una dintre cele mai frumoase poezii consacrate Limbii Române. Am în vedere poemul *Pentru ea (la Putna clopot*

bate), devenită un cântec tulburător, grație vocii și muzicii lui Ion Aldea-Teodorovici.

Iar poetul și publicistul Nicolae Dabija a dat *simbolului Matcovschi* o definiție magistrală: „Dumitru Matcovschi este unul dintre liderii noștri de Renaștere Națională, un drapel de suferință și un simbol: pentru vehemența cu care s-a înscris în bătălia pentru Limbă, Alfabet, Tricolor, Independență a fost condamnat de regim, fiind grav accidentat. Este unul dintre cei mai îndrăgiiții fii ai Neamului, patima și sufletul lui.”

Odată cu publicarea volumului *Măria Sa Poetul*, Dumitru Matcovschi a introdus în circuit o nouă formulă de politețe literară, dacă doriți – a imprimat Poetului noblețea regească. În acest mod, mi-a dat un prilej fericit să închei împăratește acest cuvânt de omagiere:

Să trăiască Măria Sa, poetul Dumitru Matcovschi!

Să trăiască și Doamna Sa, Alexandrina Matcovschi, doctor în filologie, o strălucită cercetătoare a literaturii române din Basarabia!

Domnule academician Dumitru Matcovschi, vă înmănăm, din partea Consiliului Suprem pentru știință și dezvoltare tehnologică, Diploma *Meritul academic*, florile recunoștinței și vă felicităm din toată inima cu ocazia zilei de naștere, dorindu-vă multă sănătate, noi succese literar-publicistice întru realizarea idealurilor naționale, pentru care ați luptat o viață!

Academia de Științe a Moldovei vă aduce, totodată, un omagiu-surpriză: volumul *Poet și om al Cetății*, consacrat operei Dvs., care constituie cap de serie în noua colecție de carte *Personalități notorii*; vă dăruim, de asemenea, volumul *Bibliografia scriitorului Dumitru Matcovschi*.

La mulți ani, maestre!

ALEXANDRU HORAȚIU FRIȘCU – OMUL DE ZIUA A ȘASEA

Geneza spune că pământul a fost creat în șase zile. Fiecare zi a avut importanța ei, fiecare lucru a fost creat la timpul său – lumina, uscatul, plantele, animalele, omul. Acest proces de dezvoltare în succesiune este același pentru tot ce ține de viață și, mai ales, de domeniul intelectual la care se raportează și Alexandru Horațiu Frișcu. Iar o aniversare, precum cea la care a ajuns dl Al. H.

Frișcu, cea de-a 60-a, face vizibile lucrurile care s-au întâmplat în viața lui, lucruri care adaugă dovezi că le-a făcut toate pe rând.

În viața de zi cu zi oamenii deseori încearcă să grăbească lucrurile, să scurteze procesul, să obțină cât mai repede rezultate și succese. Nu e și cazul lui Alexandru H. Frișcu. Nu a încercat niciodată să înlocuiască prioritatea cu rapiditatea, calitatea cu imitația, caracterul cu machiajul, substanța cu stilul, competența cu simularea ei.

Convins că nu există scurtături nici în dezvoltarea abilităților profesionale, a mers încet, dar sigur spre perfecționare fără să-și schimbe locul de muncă timp de 34 de ani. Acest răstimp, petrecut într-un context propice de dezvoltare personală – în cadrul unei biblioteci, în cadrul unui colectiv imens de femei, i-a permis să crească interior. Fiind bărbatul minoritar al *Echipei Hasdeu*, Al. H. Frișcu a învățat să asculte, să ofere, să susțină, să împărtășească, să înțeleagă. Aceste calități l-au făcut omul iubit, apreciat și respectat de toți (de toate!) din echipa noastră. Este iubit, apreciat și respectat încă și pentru că îi sunt străine

supărarea, invidia și nerăbdarea.

Îl mai iubim și apreciem pentru că nu este blocat în anumite tipare mentale, doar poate cu referire la comunism și comuniști – de care nu încetează să-și râdă –, și nici în paradigme, doar poate cu referire la rolul cărții și bibliotecii pe care le-a tot slujit 34 de ani și le mai slujește.

Se zice că fiecare

dintre noi trăiește în două lumi diferite. Una subiectivă, din capul nostru și a doua cea obiectivă, reală, din exteriorul nostru. Stephen R. Covey pe prima o numește „hartă”, iar pe a doua „teritoriu”. Nimeni nu deține harta perfectă, completă a „teritoriului” nostru. Dar printre noi sunt oameni care schimbă harta permițându-ne prin intermediul ei să privim altfel lumea reală [teritoriul]. Unul dintre noi (am în vedere *Echipea Hasdeu*) este Alexandru Horațiu Frișcu, care prin capacitățile sale literare ne face să percepem realist viața literară, culturală, profesională. Dovezi sunt epigramele sale prin care sesizează abaterile sociale, morale, culturale, literare din jurul nostru. Aici putem cita și volumul antologic de epigrame, editat de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, *Amuzament cu abonament*, la a cărei apariție și-a dat concursul, asumându-și, împreună cu epigramistul Ion Diviza, selecția materialului. Sau, dacă ne referim la teritoriul nostru profesional, trebuie să facem trimitere la articolele lui, mai puțin obișnuite, căci au, de regulă, o tentă polemică, critică, provocatoare, publicate în *BiblioPolis*:

„Hibridizarea” bibliotecii – rod al vieții ori „sâmbure al pieirii”; *Nemurire prin carte; Cu cartea după Robinson...*

Mai amintim intervențiile lui la ședințele noastre de dezvoltare, la adunările neformale, de socializare sau la diverse festivități din cadrul instituțional. Prin capacitatea lui de a clarifica lucrurile, de a aduce lumină în multe nebulozități profesionale, de a găsi motive pentru a lăuda colegii, a scoate în evidență omul frumos din colectivul nostru. Suntem norocoși, deci, că îl avem, pentru că după cum afirmă Dan Puric, astăzi omul frumos nu-i la modă, *la modă este omul util, la modă este omul eficient*. Al. H. Frișcu este și util, și eficient în relațiile organizaționale, dar mai întâi de toate este omul nostru frumos, care vine întotdeauna cu o epigramă la zi, cu o poezie consacrată femeii-bibliotecar, profesiei noastre.

Este omul frumos pentru că *e slujitorul de sufletul cărților, știutorul de cărțile cu suflet* (vorba lui Iulian Filip), omul care dă suflet cărților (vorba noastră), este omul care oferă ceva bun, permanent și tuturor (*întrebătorilor de carte*), nepretinzând nimic în loc.

Alexandru Horațiu Frișcu este ambasadorul nostru, mesagerul nostru în sferele mai înalte ale intelectualității basarabene – scriitorii, ziariștii, istoricii. A fost și rămâne alături de noi la evenimentele esențiale de reorganizare, rebrandare, renaștere a

sistemului de biblioteci publice din Chișinău, a fost alături atunci când șovăiam, când o luam razna cu tehnologiile: a fost și este veghea cărții, apărătorul ei – ne duce faima, nouă, colectivului prin volumele publicate; a fost și este liantul dintre noi, bibliotecarii, și epigramiști – un binom care funcționează foarte bine, fertil chiar.

Cu adevărat, Alexandru Horațiu Frișcu colorează frumos peisajul profesional și colectivul Bibliotecii Municipale.

Alexandru Frișcu are și acasă un mediu propice, cultural. Sunt, împreună cu soția Eugenia Manea Cernei, doctor în biologie, dar și poetă, scriitoare, o familie de cărturari. Muncesc împreună pe tărâmul literar și cultural. Amintesc aici ideea lor de a aduna multe informații utile pentru cultura generală într-un volum de natură cognitivă intitulat *Știați că? Caleidoscop enciclopedic*, utilizat cu interes, cu folos de liceeni și nu numai.

Cu emoție scriu, cu emoție și recunoștință aduc un omagiu de admirație și de respect și mulțumire unui coleg, unui scriitor, care a rămas fidel profesiei, a făcut trup comun cu cartea peste trei decenii contribuind inteligent la punerea ei la dispoziția publicului, aducând un prinos al său la procesul literar din Republica Moldova. Pentru aceasta îi purtăm toată stima și recunoștința.

Alexandru Horațiu Frișcu este omul de nivelul zilei a șasea.

O ABORDARE DIN PERSPECTIVĂ DIALOGICĂ A ROMANULUI ZBOR FRÂNT DE VL. BEȘLEAGĂ

Sergiu COGUT,
lector universitar, UPS „Ion Creangă”

Zbor frânt este, în opinia noastră, un roman ce poate fi apreciat ca ieșit din comun, absolut neordinar pe fonul celorlalte pânze epice ale timpului, aparținând prozatorilor basarabeni contemporani. Această unicitate îi este asigurată și de faptul că autorul, în mod intuitiv, a recurs în elaborarea lui la utilizarea diferitor structuri dialogale. Astfel, după cum afirmă criticul literar, prof. univ. dr. hab. Al. Burlacu în studiul său consacrat romanului lui Vl. Beșleagă și intitulat *Drama zborului frânt*, „unul și același eveniment este reluat și abordat din diverse perspective, cu reveniri și amplificări, afirmări și negări, anticipând, într-un fel, construcția întregului roman la diferite niveluri esențializate și centrate pe relații antitetice dintre *cei doi frați, două maluri, două lumi, două timpuri, chiar două nopți* etc. Acestea, la rândul lor, se includ într-o rețea de interrelații foarte complexe. Complexitatea acestor relații e accentuată de alternarea tehnicilor narrative foarte variate. Timpul, dilatat sau comprimat, ia în roman formele prezentului și trecutului, definind fie un timp obiectiv, fie unul subiectiv, dar și un timp al acțiunii și un altul al narării etc. Sunt modalități ce într-o operă deschisă accentuează și sugerează inepuizabile forme și ipostaze ale modului existențial, mai exact, ale *zborului frânt*. De aici și deschiderea romanului către neașteptate interpretări, uneori insolite și inedite chiar pentru autor. Această deschidere către noi realități existențiale e stimulată de parti-

cularitățile mecanismului de simbolizare și de varietatea structurilor dialogale” [1, p. 39-40]. În această ordine de idei, același critic precizează că protagonistul romanului, Isai, care ne este prezentat în ipostazele de copil și de adult, se află, „...mereu într-un dialog dintre *Eu-Acesta* cu *Eu-Acela*” [1, p. 25]. Acest fapt este confirmat în următorul fragment: „Poate de bună seamă mă jucam, eram tânăr – treisprezece ani, ce vrei? – și-mi plăcea să mă joc. Odată chiar i-am zis: „Bre Timoșa, zi-i căpitanului să-mi deie măcar un pistol să am și eu armă”. Timoșa dădea din cap: „Nu se poate! Or întreba aceia: de unde l-ai luat?... Nu se poate...” Apoi, odată, când m-a condus șchiopătând la mal, m-a oprit, mi-a pus mâinile pe umăr și mi-a zis: „Mi se pare că tovarășul căpitan nu prea crede ce spui tu...”. Am simțit că prinde a se-nvârti lumea cu tot cu mine. „Cum: nu crede?!” „Da, nu crede... adică nu crede tot ce-ai spus...” (Acuma, după ce au trecut atâția ani, îmi dau seama că nici nu putea altfel căpitanul: cum să-l creadă pe un băiețuș ca mine care trece la dușman, aduce știri – cine știe ce fel de știri? Or fi ele bune sau nu, dar că-s drepte nu se știe, că eu nu prea pricepeam multe, băietan, ce vrei? – dar atuncea parcă m-a lovit în inimă: „Așa? Nu crede?! Nu crede ce-i spun eu?” și m-a prins un fel de ciudă față de dânsul.)” [2, p. 230-231], precum și în secvența aceasta: „Deodată își dă seama Isai că vorbește nu cu cineva străin, ci cu feciorul lui – numai și-l închipuise mare,

așa cum a fost el atunci – și întoarce vorba: „Ascultă, fiule, am să-ți spun adevărul. Tot cum a fost și l-am simțit la anii aceia. Așa ai să înțelegi mai bine întâmplările prin care am trecut, vârtejul vremii care m-a trântit cu capul în jos în bulboana neagră dintre viață și moarte. Ascultă și caută să pătrunzi adâncimea lucrurilor și să nu te împiedici de un fir de colb, ca nerozii care se anină de un cuvânt al omului și caută să-l umfle, să-l răsucescă și să-l întoarcă în fel și chip, cuvântul, după firea lor plină de răutate și să-l îngroape pe om lăsând uitării bunătatea și suferințele lui...” „Am să încerc, tată...” „Și nu atât pe mine, cât vremea s-o înțelegi, că au fost grele tare vremurile, acum îmi dau seama... Dar atunci, atunci multe nu le pricepeam... Și totuși, așa neștiutor, boboc cum eram, m-a dus capul să-i fraieresc pe nemți, adică pe domnul ofițer (așa ziceam eu că l-am păcălit, amu care pe care a păcălit, vezi și tu, că dacă el m-a trimis dincoace, știut că credea că el m-a păcălit pe mine). Ei, dar atunci eram grozav de mândru că am pe malul celui, dincolo, un apărător așa de tare, și tot trăgeam nădejde că am să scap de sub ochii lui, și am să ajung în satul mătușii și am să-l găesc pe frate-meu...” [2, p. 232-233]. Acest dialog imaginat cu fiul său, de fapt un solilocviu dialogizat al lui Isai, este utilizat de autor pentru a reliefa discordanța în gânduri și în sentimente dintre *Eu-Acela*, copilul de treisprezece ani, și *Eu-Acesta*, adultul Isai, devenit deja el însuși tată și avînd o singură dorință ca măcar fiul său să-l creadă și să cunoască tot adevărul despre cele întâmplate cu dânsul la vârsta ceea fragedă.

Alte solilocvii dialogizate, ca de pildă acesta: „la, măi lle frate, ce spaimă am tras. Mai să intru în pământ când m-am trântit jos. Dar să nu mă crezi un fricos! Tu te-ai dus cine știe pe unde și nu te-ai temut, să știi că nici eu nu mă tem. Chiar dacă este cineva! Să vie să stau de vorbă cu dânsul! Ce caută pe aicea? Ce vrea de la mine? Ducă-se în

drumul lui și lase-mă pe mine într-al meu. Mă duc să-mi caut fratele... Pe tine, lle... lar tu, dacă ai chef de război, du-te la război, și pe mine lasă-mă-n pace... Auzi? Lasă-mă-n pace!” [2, p. 92], sunt folosite de prozator pentru a accentua conflictul dintre Isai cu dragostea lui de patrie și de neam, de familie și societatea dușmănoasă, turmentată de febra conflagrației, căci, după cum susține criticul Al. Burlacu, în acest roman avem „o contrapunere a individului unei societăți total ostile și agresive” [1, p. 37]. Această neînțelegere și înstrăinare a lui Isai care se dovedește incapabil de a acționa împotriva spiritului gregar se accentuează în urma celei mai mari dezamăgiri din viața unui om care e trădarea venită chiar din partea fratelui, căci atunci „când se gândea Isai mai vîrtos: dar ce-i aceea *vreme*, ce-i aceea *soartă*? nu se știe de ce în fața ochilor îi răsărea lle, frate-su, și de acum nici din vreme, nici din soartă nu mai rămânea nimic, ci rămânea lle, și lle era vinovat de toate. Pentru dânsul a trebuit să treacă prin foc, să-și puie viața în primejdie și dacă nu s-a prăpădit atunci și a rămas viu, a rămas numai ca să rămâie, doar ar face și el umbră pământului. Așa i se părea, așa se gândea Isai: pentru lle s-a nenorocit – și atunci, și mai pe urmă” [2, p. 221].

Solilocviul dialogizat ce urmează reflectă lupta interioară a protagonistului, în cadrul căreia el se ceartă pe sine pentru faptul că nu a putut da dovadă de tărie sufletească și de curajul de a minți în cazul când minciuna l-ar fi salvat de chinurile cumplite ce îl așteptau, el nimerind în captivitate la naștiți. Astfel, iată ce ne mărturisește eroul: „Când mi-a legat mâinile, nu mă durea, dar după ce-am mai mers puțin, fără să vreau, încercând să dau din mâini ori când să mă prăval ori să mă feresc de ceva, căutam să mă feresc, ori să mă sprijin, și atunci mă izbeam să întind măcar o mână să mă apuc de ceva, să mă țin, și nu puteam, ci numai sfoara îmi intra mai tare

în piele, mă tăia și mă ustura al dracului. Într-un loc am ieșit la o cărare netedă, am mers pe ea o bucată de vreme și nu știu cum că n-o vedeam, dar parcă o știam, cărarea (avea coturi – le simțeam dinainte și făceam după ele – poate cărarea singură mi le arăta?), parcă mai mersesem pe ea, și mergând m-am gândit că poate cărarea duce spre sat, și nici n-am băgat de seamă cum am cotit și am apucat spre sat. Da, vor să mă scoată din mijlocul lor, așa cu ochii legați, și să-mi deie drumul să mă duc (să mă duc? unde să mă duc? – în sat – în sat? or să mă lase ei în sat? – de ce să nu mă lase? pentru că știu că nu ești de aici, ești de dincolo – de dincolo? dar nu le-am spus că-s de dincolo – ba le-ai spus – când? nu ții minte? – de ce dracu n-am putut să țin una până la urmă că-s de aici și caut vaca? acum mi-ar fi dat drumul și...)” [2, p. 133-134].

Ultimul solilocviu dialogizat pe care îl vom analiza ne demonstrează dragostea lui Isai față de familia sa și grija pe care în mod natural fratele mai mare o poartă fratelui mai mic plecat în căutarea calului lor de care aveau toți mare nevoie în circumstanțele foarte dificile în care le-a fost sortit să trăiască. Așadar, protagonistul romanului își exprimă puternicele sentimente pe care le are față de familie și în special față de fratele mai mic în felul următor: „Măi frate Ile! Unde ești, măi băiete, că iaca m-am pornit să te caut și am lăsat-o pe mama singură, sărmana. Și nici nu vrei să știi măcar cât se chinuie cu sora, că-i bolnavă, s-a rupt nu știu ce într-însa de când cu bombele și sare uneori din pat (ce pat? nici nu-i pe ce dormi acolo, dormim prin poietele, șoproane, dar mai mult pe afară), mama o apucă și o ține cu mâinile să nu cadă, că poate să cadă de slabă ce-i, a rămas numai umbra de dânsa, săraca. De te-ai face s-o auzi cum întreabă: „Dar a venit Ile? L-a adus pe Suru?” Mama îi spune că de-amu vii, ești aproape. Ea: „Și atunci,

mamă, l-om înhăma pe Suru, ne-om sui în căruță și ne-om duce acasă?” Mama dă din cap, iar pe obraz îi curg lacrimile șiroi... Măi Ile, măi! Cum ai putut tu să te duci? Atâta vreme de când te-ai dus și nici o veste nu ne dai, nici unde ești, nici ce faci! Iaca m-am pornit să te caut, am lăsat vaca să ne-o pască alții. Mama crede c-am venit numai pân' acasă, la bunelul. L-ai găsit pe Suru? Numai pe urme puteai să-l găsești. Așa l-ai găsit? Știam că pe urme ai să-l găsești. De când cu chironul bătut în copită pășește oleacă strâmb, dar nici nu cred să se fi dus departe neamțul cu dânsul... Dacă a trecut pe la pod, tot în sus o fi luat-o, pe drumul Chișinăului... și din toate urmele... o găseai pe a lui. Zici că erau multe urme? și de cai, și de căruțe, și de mașini? Dar cum de-ai găsit-o pe a Surului? Ai găsit-o? Când m-ai chemat după colțul casei și mi-ai spus că te duci să aduci calul înapoi (să-l găsești, să-l furi, să faci tot ce-i putea, numai să-l aduci înapoi, că fără cal ce ne facem noi cu mama?), și-am spus, băiete, ce să faci? Să nu te bagi cumva iară între dânsii. L-ai găsit, sui călare (ori mai bine du-l de dârlog), vino până la mătușa, bagă-l în grajd, ascunde-te și așteaptă! Așteaptă până s-or duce nemții, așteaptă, nu te porni. Cum să te pornești amu? Vezi moscalii lui bunelul ce-au pățit? Ei, că-s soldați și știu ce și cum, tot i-a simțit neamțul și pe Tokombaiev acela care m-a prins de gulerul cămășii și mă târâia și zicea că-s spion și mi-a luat jumătatea de binoclu, l-au lăsat în Nistru cu tot cu neamțul prins, pe care-l ducea pe calul lui. N-a putut trece! Așa și tu – să șezi până s-or căra de aici, și atunci... Să șezi la mătușa, că eu am să vin...” [2, p. 89-90].

O altă structură dialogică depistăm în memorabilul episod al dialogului-polemical dintre cei doi frați în ipostaza de naratori care îi povestesc unui om, la o beție, „despre cum a încăput Isai pe labele neamțului și pe unde l-a dus” acesta. Propunem acest fragment din dialogul în

cauză, merit să evidențieze dorința prozatorului VI. Beșleagă de a-și convinge cititorul referitor la autenticitatea celor relatate, unul dintre naratori, și anume Ile, căruia tot Isai i-a povestit mai înainte această întâmplare, corectând greșelile fratelui său care, narând-o acum aceluia om pe care „se vede că-l strigase de pe drum”, încâlcește faptele, căci a uitat de atuncea: „A văzut Ile că Isai îi cam ciocnit, dar când l-a auzit povestindu-i omului aceluia... că el, Isai, cum a văzut neamțul la spatele lui, a rupt-o de fugă, dar s-a împiedicat de ceva și a căzut și neamțul a alergat, l-a prins, l-a legat cu o curelușă și l-a dus cu dânsul, – când a auzit asta, Ile a sărit cu gura (apucase a răsturna și el niște pahare pe gât și tot cerca să muște dintr-o coadă de ceapă): „Măi Isai, măi, nu-i drept ce spui. Ascultă, bre omule, să-ți spun eu cum a fost. Și către om: când l-a văzut pe neamț, la spatele lui, nu să fugă, dar nici să țiuie n-a țiuuit. S-a trântit jos și s-a apucat de pânțe și a început a plânge și a striga că i-i foame” [2, p. 94].

Dintre construcțiile hibride depistate de noi în roman, remarcăm următoarele: „Isai se îndreaptă de spinare (iar și-a în-sângerat unghia – afurisita, că mai bine ar cădea cu tot cu deget!) și pornește ome-nește mai departe” [2, p. 91], în care exclamația „...afurisita, că mai bine ar cădea cu tot cu deget!” e rostită de vocea eroului care întrerupe relatarea naratorului-autor, prozatorul recurgând la ea pentru a mări gradul de intensitate a durerii fizice a protagonistului, veridicitatea ei neputând fi pusă la îndoială; cealaltă construcție hibridă pe care am dori să o reliefăm se conține în enunțul „Isai se uită mirat, le cunoaște – îs ouăle pe care le-a luat de la babă – lunguiețe, ascuțite la un capăt și gălbui, dar de ce-s așa de mari?” [2, p. 111], în care descrierea ouălor „lunguiețe, ascuțite la un capăt și gălbui” și propoziția interogativă „dar de ce-s așa de mari?” aparțin vocii eroului care astfel își exprimă reacția la vă-

zul acestor ouă pe care „le cunoaște”, dar de care nu are nevoie.

În ce privește cuvintele bivoce care contribuie la creșterea forței expresive a discursului narativ, menționăm următoarele: cuvântul „cuminte” din enunțul „Și mai totdeauna femeia își aducea aminte cât de *cuminte* a fost Isai pe când era băietan, și zicea că nu degeaba a vrut să-l gătuie mamă-sa, și nu degeaba a fugit el peste front, că de astă parte totuna l-ar fi găbjit, și că, poate, era mai bine dacă nu-l mânau valurile la mal”. „Vorbele astea, ne informează prozatorul, i le spunea mai ales atunci când Isai venea acasă ori prea vesel, ori prea târziu, pentru că se întâlnea ba cu unul, ba cu altul, și el, om lumeț, nu putea trece pe lângă oameni cum treci pe lângă parii gardului...” [2, p. 20]. Acest cuvânt bivoce a fost remarcat de prof. univ. Al. Burlacu în studiul deja citat de noi, dedicat capodoperei lui VI. Beșleagă. Alt caz de bivocalitate îl depistăm în legătură cu îmbinarea „a spune minciuni” din fragmentul „...când se întâmpla să vorbească Isai cu cineva de vremea aceea și era și ea (soția lui – *n.n.*, S.C.) de față, numaidecât îi striga: „Dar mai taci odată cu nemții tăi, că mi-ai umflat capul! Crezi că tare le trebuie oamenilor să știe? Măcar dac-ai fi făcut vreo treabă acolo, dar așa numai lauda de tine!” și se ducea luând copiii cu dânsa să nu învețe și ei de la tatăl lor a *spune minciuni*” [2, p. 130]. Expresia evidențiată de noi face parte, dar numai aparent, din relatarea autorului: „...se ducea, luând copiii cu dânsa...”, deoarece în realitate ea exprimă atitudinea soției lui Isai față de această dureroasă amintire a lui din copilărie, atitudine care, de fapt, vine în contradicție cu realitatea, căci neagă veridicitatea unui eveniment autentic.

În concluzie, încă o dată subliniem locul și importanța pe care și le-a rezervat această proză a lui VI. Beșleagă, inclusiv prin faptul că e unul din puținele noastre romane pretabil la o analiză din perspec-

tiva teoriei dialogismului formulată de Mihail Bahtin în secolul trecut și care se bucură de mare popularitate în lumea științifică contemporană. Trebuie remarcat, însă, și faptul că prozatorul basarabean a reușit să illustreze prin *Zbor frânt* această teorie în mod intuitiv și totodată disproporționat, adică fără a fi cunoscut la momentul ela-

borării romanului său tratatele științifice ale marelui teoretician literar din Rusia.

Referințe bibliografice:

¹ Burlacu Al. *Texistențe*. Vol. I. *Drama zborului frânt*. Chișinău, Ed. „Elan Poligraf”, 2007.

² Beșleagă Vl. *Zbor frânt. Ignat și Ana*. București, Chișinău, Ed. „Litera Internațional”, 2004.

ȘAPTE PERSONAJE ÎN CĂUTAREA UNUI AUTOR

Margareta TĂTĂRUȘ,
coordonator Secția pentru copii și tineret,
Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu” Vrancea

Motto: „În definitiv, mi-am zis, de ce n-aș reprezenta ineditul caz al unui autor care refuză să dea viață unor personaje ale sale, născute vii în fantezia sa, și cazul lor, al acestor personaje care, după ce li s-a insuflat viață, nu se resemnează să rămână în afara artei? ...și să vedem ce-o să iasă...”

Luigi Pirandello

Trecând cu privirea și cu gândul prin dramaturgia lui Pirandello care, în opinia lui Alice Georgescu este un dialog al culorilor tari, puternice și mereu surprinzătoare, căci hohotul de râs poate fi, precum într-o indicație a autorului, și hohot de plâns, pe când lacrima și zâmbetul (ironic) se pot îngemăna pe negândite¹, gândul și sufletul m-au dus la căutarea permanentă care există în viața noastră, a bibliotecarilor. M-a dus acest gând năstrușnic și la ideea că există mai multe fețe și mai multe personaje

într-un singur autor. Autor care, pentru a trăi împreună cu acestea toate, are nevoie, nu numai de minte ascuțită, cât mai ales de suflet deschis.

Citind, zilele acestea, piesa scriitorului italian *Șase personaje în căutarea unui autor*, mi-am dat seama care va fi titlul acestui mic eseu despre bibliotecar. Cu o mică modificare. În urma analizei temei propuse și parafrazându-l pe Luigi Pirandello, am constatat că există șapte fețe și șapte personaje, care trăiesc împreună, în același om și călătoresc împreună în căutarea identității lui: aceea de bibliotecar. *Să vedem ce-o să iasă...*

Voi porni această demonstrație începând cu un extras dintr-o scrisoare postată pe blogul *PROLIBRO* (<http://prolibro.wordpress.com/2008/10/06/bibliotecaadouda-familie>), scrisoare ce aparține unei foste cititoare a bibliotecii noastre. E o scrisoare târzie, care se numește **Biblioteca... a doua familie** și care ne amintește că bibliotecarul este un *membru nevăzut* al fiecărei familii și că munca pe care o facem cu drag, rămâne sădită adânc și în timpul, și în sufletul *familiei* noastre de cititori.

¹ Georgescu, Alice. *Luigi Pirandello – Un autor dificil?* Postfață în: Pirandello, Luigi. *Șase personaje în căutarea unui autor*. – București : Art, 2008. – P. 407-413.

„Dragele mele,

Povestea începe într-un moment din viața fiecărui om când trecerea timpului nu prea are mare importanță... La o adică așa încep mai toate poveștile, în atemporal. Când ai între 14 și 18 ani cam așa stau lucrurile... asta dacă nu vrei să filozofezi pe această temă și să te plângi și tu, cum fac toți astăzi... Spațiul este unul retras, o străduță mică din centrul orașului Focșani. Când treci pe acolo, de ți-s ochii îndreptați doar către stânga sau în pământ, e posibil nici să nu o vezi... și treci mai departe.

Rostul acestor rânduri nu e acela de a vă arata motivațiile ascunse ale cititorilor, și nicio filozofie de timp și spațiu... ci vă sunt adresate dumneavoastră, bibliotecarilor din cadrul Bibliotecii Județene din Focșani. Natura meseriei dumneavoastră este din categoria celor care nu primesc nimic în schimbul amabilității și eforturilor, în afară de remunerația cuvenită.

Mă întorc acum cu gândul către dvs., doamnă Pârveu, către dvs., doamnă Mihaela, și (fără a o lăsa la urmă, dimpotrivă!), către tine Margareta... căci așa ai insistat tu să mă adresez... și mă întorc cu mii de mulțumiri.

De ce acum, după ce se împlinesc aproape doi ani de când am plecat din Focșani? Din simplul motiv că, tot de pe atunci, caut un loc la fel de familial sau primitiv și nu mai găsesc. Sunt studentă în Cluj, orașul cu cea mai mare bibliotecă universitară din țară, cu foarte multe biblioteci atribuite fiecărei facultăți și, credeți-mă, sunt destule la număr... Și totuși, din numărul ăsta mare, nu mai găsesc nimic care să semene bibliotecii de acasă. Straniu lucru, mi-am zis... oi fi eu de vină? Căci am cunoscut că poate exista o bibliotecă ca și o a doua familie.

Ar fi multe de zis, atât de multe că poate v-aș întrerupe prea mult activitatea... Mă limitez a mă înclina respectuos, spunându-vă încă o dată, că faceți treabă bună acolo și cu adâncă considerație, a vă mulțumi pentru cei patru ani petrecuți alături de dvs. Sper ca aceste gânduri bune să vă găsească

în momente plăcute ale vieții voastre, cu fâgăduiala, ca atunci când timpul îmi va permite, să vă fac o scurtă vizită și să stăm la o poveste așa cum făceam odinioară, în special în serile de poezie. Și asta pentru că am ajuns momentele, când timpul nu mai vrea să aibă răbdare nici cu mine...

Cu respect,

Florentina Cărbunaru, Cluj-Napoca”

Din această scrisoare îmi dau seama că această căutare existențială, nu este numai a noastră, a bibliotecarilor, ci și a lor, a cititorilor noștri. Pe mine această căutare existențială m-a determinat să călătoresc și în trecut și în viitor, în lumea și spațiul pe care le ocupă profesia de bibliotecar.

De aici și ideea de a alege cifra **7** pentru a defini un profil de bibliotecar. Șapte este o cifră magică, ca și trei, care potrivit credințelor multor popoare antice, ar fi o cifră mistică sau chiar sfântă. Este „numărul fermității, venerabil prin creație, simbol al existenței lui Dumnezeu pentru că este independent; și, dat fiind că îi cuprinde pe trei și pe patru, reprezintă prin primul *Trinitatea*, iar prin cel de-al doilea *Universalitatea* lucrurilor”². Suma lui trei și patru reprezintă o uniune indivizibilă a două lumi diferite: cea spirituală și cea materială. La fel de bine poate fi înțeleasă ca un univers în mișcare sau ca un simbol al omului perfect, al lumii desăvârșite, al creației, al creșterii, al naturii și al unității originare. Considerând lucrurile așa, șapte este numărul perfecțiunii ciclice în reînnoirea și în continuitatea sa.³

Poate și aceste răspunsuri îmi întăresc credința în existența certă a unei lumi într-o continuă și ciclică schimbare și, de aceea, cred în puterea desăvârșită de adaptare a bibliotecarului, tocmai pentru a participa efectiv la continuitatea și reînnoirea profesiei sale.

² Brondi, Angelo Tommaso. *Nozioni e curiosità araldiche*. – Milano : Sonzogno, [S.a.]. – P. 22.

³ Boncompagni, Solas. *Lumea simbolurilor: numere, litere și figuri geometrice*. – București : Humanitas, 2003. – P. 89-100.

Care sunt cele **șapte** fețe ale bibliotecarului?

- (1) Fața care oferă zâmbet;
- (2) fața care dăruiește;
- (3) fața plină de afecțiune;
- (4) fața caritabilă;
- (5) fața care oferă alinare;
- (6) fața care aduce bucurie;
- (7) fața plină de toleranță.

Sunt cele șapte fețe sacre pe care trebuie să le aibă bibliotecarul pentru a vedea la păstrarea imaginii sale, care de cele mai multe ori se confundă cu cea a bibliotecii în sine. Există și alte șapte, poate și alte șapte, și tot așa... Mai pot enumera multe fețe văzute și nevăzute ale aceluiași om care, împreună cu toate fețele sale, fac specială și diferită, de toate celelalte, profesia de bibliotecar.

Care sunt cele **șapte** personaje care întruchiează bibliotecarul?

- (1) Instruitul;
- (2) competentul;
- (3) responsabilul;
- (4) îndrumătorul;
- (5) cercetătorul;
- (6) abilul;
- (7) competitivul.

Sunt cele șapte personaje care, împreună pe scena profesiilor lumii, fac cunoscută dificultatea profesiei de bibliotecar și, nu în ultimul rând, capacitatea de a dovedi puterea noastră de a influența în bine universul înconjurător.

Mai pot găsi alte șapte personaje și chiar mai multe, diferite, care, dovedesc, tocmai prin faptul că sunt diferite, că vor reuși împreună să răspundă viitoarelor provocări. Iată câteva dintre ele:

- noi grupuri de utilizatori cu norme și așteptări diferite;
- extinderea fluxului de informație;
- noi servicii orientate spre necesitățile acestora;
- administrarea acestor servicii la standarde de calitate;
- noi competențe care să adauge plus-valoare serviciilor și produselor oferite.

Aceste fețe și personaje, care sunt întâlnite peste tot în biblioteci, mă determină să mă gândesc din nou la cifra 7, așa că am pus pe hârtie cu litere de suflet o relație: ...și să vedem ce-o să iasă...

$$\begin{array}{cccc} 1 & 2 & 3 & 4 \\ \text{[(OMUL + INSTRUIREA) \times DĂRUIRE + VOCAȚIE]} & & & \\ 5 & 6 & 7 & \\ \text{: CITITORI \times Y = BIBLIOTECAR} & & & \end{array}$$

Ecuatie, în care **Y** poate fi:

1) $Y = VIITORUL$;

2) $Y =$ tot ceea ce credeți că ar aduce bun *VIITORUL* (responsabilitate, abilități, noi competențe etc.).

Dacă ar fi să citez din spusele directoarei Bibliotecii Județene „Duiliu Zamfirescu” Vrancea, aș numi această ecuație: „**o relație matematico-afectivă**”, care îmi amintește mereu de ceea ce vrea și de ceea ce poate face bibliotecarul de pretutindeni, într-o nouă eră a cunoașterii și a informării, pentru conservarea și promovarea valorilor naționale și, desigur, a celor mai frumoase realizări ale umanității.

Aș vrea să închei cu ceea ce au reușit să facă bibliotecarii focșăneni într-o scurtă perioadă de timp, a ultimilor ani. E un moment bun pentru a sublinia și contribuția noastră la construirea unui profil reușit al bibliotecarului modern.

Astfel că, parteneriatele și proiectele cu finanțare internă și externă, încheiate începând cu anul 2004, au adus noi servicii pentru comunitatea vrânceană, noi produse de calitate oferite lor și, nu în ultimul rând, personal cu noi competențe în folosirea noilor tehnologii informaționale.

S-au continuat parteneriate externe cu **Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”** din Chișinău, Republica Moldova, cu **Biblioteca Centrală „Convent San Roc”** din orașul Gandia, provincia Valencia, Spania, și avem în derulare un parteneriat pentru înființarea unei filiale de carte românească la Tivoli și Torinese, Italia.

Au fost câștigate de bibliotecarele noastre două proiecte finanțate de IREX, la

Concursul de Participare Comunitară, din cadrul Programului *Global Libraries Romania*, în anul 2008, cu derulare și în 2009:

- **Biblioteca de cartier – spațiu de educație comunitară**, proiect coordonat de Liliana Mocanu de la Filiala Sud a Bibliotecii Județene Vrancea și care și-a propus prin obiectivele și activitățile sale să spună: **STOP VIOLENȚEI ÎN ȘCOLI**;
- **eFOTOGrafi@mea – Club de fotografie**, proiect coordonat de Margareta Tătăruș de la Secția pentru copii și tineret a Bibliotecii Județene Vrancea, proiect care a făcut posibilă o interacțiune constructivă, în spațiul bibliotecii, a copiilor de etnii diferite, prin utilizarea noilor tehnologii informaționale și a internetului.

Menționăm și participarea la **BOOKFEST**-Budapesta, în Ungaria, la inițiativa și cu finanțarea Fundației *NOI CITIM*, a unui grup de copii care au făcut parte din realizarea cărții unicat **BALANSOARUL CU FLUTURI**.

S-au extins și parteneriatele interne. Parteneriatul nostru cu **Fundația pentru nevăzători CARTEA CĂLĂTOARE** va deveni parteneriat extern, tocmai prin implicarea ambelor părți în crearea unui serviciu pentru nevăzători, la **Filiala „Ștefan cel Mare” din Chișinău**, reușind astfel să creăm oportunitatea deschiderii unui nou serviciu, pentru o nouă categorie de public chișinăuiean.

Din primăvara anului 2008 s-a înființat în cadrul bibliotecii noastre **Centrul de Limbi Străine**, secție care deține cărți obținute în urma unui proiect internațional de donație de 16 tone de carte din Statele Unite, împărțite în mod egal între cele trei biblioteci

județene din România care au participat la proiect: Vrancea – inițiatorul și coordonatorul proiectului, Baia Mare și Suceava.

Se derulează în cadrul **Bibliotecii Județene**, la toate secțiile de relații cu publicul, diverse cluburi – de limbi străine, lectură, desen, fotografie, de utilizare a noilor tehnologii, pentru copii, tineri și pentru adulți, diverse expoziții, lansări și întâlniri cu scriitori, ziariști sau personalități din țară și din afara ei.

În ajutorul acestor cluburi s-a dezvoltat în cadrul bibliotecii un program bine susținut de **voluntariat**, precum și de **do-nații importante și succesive de carte și echipamente IT**.

Colaborarea cu multe instituții, firme și fundații, realizarea unor evenimente neconvenționale (**Târgul de carte** – șase ediții consecutive, **Biblioteca de vacanță** – împrumut și lectură în perioada vacanțelor în afara spațiului bibliotecii, **Biblioteca dăruiește** – program social pentru categorii defavorizate de public, **editarea de cărți și publicații** despre personalități vrâncene și multe altele) completează activitatea unei mici biblioteci județene din România. Spun *mică* pentru că ea va crește prin oamenii ei, prin continuarea stimulării pe mai departe a curiozității intelectuale, a creativității, a educării și a formării comunității vrâncene pentru care, de fapt există și, vom primi cu siguranță, mai multe scriitori ca aceea pe care v-am citit-o.

Vreau să închei cu aceste vorbe, spuse cu drag de un adolescent căruia i-am fost alături ca bibliotecar: „... **bibliotecarul este cel ce-ți dă, atunci când vii – vorbe multe, legate într-o scoarță, iar atunci când pleci – o vorbă caldă legată-n bunăvoință...**”

ÎN POLONIA, GALAXIA GUTENBERG SE ȚINE TARE...

Gheorghe SOLTAN

La anul 966, pe timpul regelui Mieszko I, Polonia trece la creștinism, ceea ce a trasat căi noi, surprinzătoare, de dezvoltare a statului și a societății polone. În context, scrierile bisericești, dar și cele istorice, în limba latină, au fost primele opere care au concentrat în ele tradițiile populare poloneze. De la sfârșitul secolului al XV-lea, în calitate de centru al umanismului european, Universitatea Jagiellonă din Cracovia devine un leagăn al literaturii poloneze, inițial în latină, dar ulterior și în limba națională.

Din literatura secolului al XV-lea este de evidențiat opera celebrului cronicar **Jan Długosz** (1415-1480), autorul *Istoriei Poloniei în 12 cărți*, precum și creația scriitorului și diplomatului **Jan Ostroróg** (apr. 1436-1501), autorul unei dintre cele mai importante și progresiste lucrări ale gândirii politice poloneze din Evul Mediu – *Monumentum pro... Reipublicae ordinatone congestum*.

Renașterea a adus în Polonia înflorirea limbii naționale. Scrierile (dialogurile, alegoriile, epigramele, tratatele în proză etc.) ale lui **Mikołaj Rej** (1505-1569), considerat „părintele literaturii naționale poloneze”, sunt cele mai importante la epoca sa. Este celebră spusa lui Rej că polona nu este „limba găștei”, ci o limbă capabilă să exprime cele mai profunde emoții și trăiri. Limba polonă este dezvoltată de opera lui **Jan Kochanowski** (1530-1584), care la Paris l-a cunoscut pe însuși P. Ronsard și care va ridică poezia polonă la nivel european, precum și de sonetele

lui **Mikołaj Sęp-Szarzyński** (apr. 1550-1581), precursor al barocului. Menționăm în context că *Psaltirea în versuri* a lui Dossofei a avut drept model *Psalmii* lui Jan Kochanowski.

Opera literară a barocului polonez este reprezentată de creațiile lui **Wacław Potocki** (1621-1696) și **Jan Andrzej Morsztyn** (1621-1693). Să evidențiem celebra epopee eroică a lui W. Potocki *Tranzacția războiului de la Hotin*, care descrie bătălia polono-turcă de lângă Hotin din 1621, care, lucru cunoscut, a avut implicații și asupra Țării Moldovei la acea vreme.

În epoca iluminismului polonez s-a manifestat o pleiadă de scriitori polonezi, precum **Adam Naruszewicz** (1733-1796), **Ignacy Krasicki** (1735-1801), **Stanisław Trembecki** (apr. 1739-1812), **Tomasz Kajetan Węgiński** (1756-1787), **Franciszek Zabłocki** (1752-1821), **Wojciech Bogusławski** (1757-1829), **Franciszek Karpiński** (1741-1825), **Stanisław Staszic** (1755-1826), **Hugo Kołłątaj** (1750-1812) și **Franciszek Salezy Jezierski** (1740-1791). Merită a fi amintit aici și **Jan Potocki** (1761-1825), cunoscut călător și orientalist, scriitor și istoric polonez, care a scris, în franceză, o celebră operă literară – *Manuscrisul găsit la Zaragoza*, ecranizată cu mult succes la 1965 de cunoscutul regizor polon W. Has și avându-l ca protagonist pe neuitatul actor Zbigniew Cybulski.

Printre cei mai remarcabili exponenți ai romantismului din sec. XIX au fost și poeții polonezi: **Adam Mickiewicz** (1798-

1855), autorul poemului epic monumental *Pan Tadeusz*; **Juliusz Słowacki** (1809-1849), cunoscut prin lirica sa novatoare și de mare sensibilitate (aproso, anul curent, la 4 septembrie, s-au împlinit 200 de ani de la nașterea acestui poet); **Zygmunt Krasiński** (1812-1859) care, între altele, a lăsat o moștenire epistolară extrem de interesantă – peste 3500 de scrisori; **Cyprian Kamil Norwid** (1821-1883), autorul *Florilor negre*, dar și al *Florilor albe*, care până la urmă și-a creat un program poetic propriu, într-un fel în opoziție față de principiile romantismului.

Printre somitățile prozei poloneze de la sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX un loc aparte îl ocupă **Henryk Sienkiewicz** (1846-1916), laureat al Premiului Nobel (1905), autorul capodoperelor *Prin foc și sabie*, *Potopul*, *Pan Wolodyjowski*, *Quo vadis?*, *Cavalerii teutoni*; **Władysław Stanisław Reymont** (1867-1925), cel care a scris romanele *Pământul făgăduinței*, *Fermeții*, *Comedianta*, o trilogie istorică și, desigur, *Țăranii*, pentru care a primit Premiul Nobel în anul 1924; **Stefan Żeromski** (1864-1925), celebru prin romanele *Muncile lui Sisif*, *Cenușă*, *Primăvara timpurie*, nominalizat la Premiul Nobel pe anul 1924.

O perioadă aparte în istoria literaturii polone a fost cea marcată de activitatea grupării literare „Tânăra Polonie” (*Młoda Polska*), cuprinsă între 1890 și 1918. Acest termen este folosit practic ca un sinonim pentru „modernism” și „neoromantism”. Din generația moderniştilor au făcut parte poeții **Kazimierz Przerwa-Tetmajer** (1865-1940), **Jan Kaspruwicz** (1860-1926), **Leopold Staff** (1878-1967), **Bolesław Leśmian** (1878-1937). Majoritatea din ei și-au desăvârșit creația și în epoca următoare. Am vrea să menționăm balada lui B. Leśmian *Fata mare* (*Dziewczyna*), un poem deosebit, plin de sensuri tainice, simboluri, alegorii, cu

multe interpretări și în care se conține, spun unii, nucleul viziunii asupra lumii a lui Leśmian.

Un loc de frunte în literatura din perioada interbelică, dar și după cel de-al Doilea Război Mondial, îl ocupă poetul **Konstanty Ildefons Gałczyński** (1905-1953), **Zofia Nałkowska** (1884-1954), autoare de proză psihologică, precum și **Maria Dąbrowska** (1889-1965), prozatoare și ea. Lirica lui K. Gałczyński este prezentă atât în teatrele de cabaret, cât și în manualele de istorie a literaturii (unii îl plasează ca valoare alături de Kochanowski). De menționat este faptul că versurile lui Gałczyński sunt cântate de cei mai populari interpreți polonezi de muzică pop (chiar și rap!). Kira Gałczyńska, fiica poetului, spunea acum câțiva ani că există în jur de 200 de cântece, interpretări muzicale ale liricii și creațiilor satirice ale poetului. Cineva susținea că semenii literari ai lui Gałczyński sunt „clasici de bibliotecă – el este clasic viu”. Maria Dąbrowska s-a impus mai ales cu romanul *Noapți și zile*, o cronică de familie, comparată cu prozele lui Th. Mann sau J. Galsworthy, în care descrie destinul a trei generații de polonezi (de la 1863 până la 1914). Sunt celebre și *Jurnalele* ei, scrise în decursul a 50 de ani de activitate creatoare.

După cel de-al Doilea Război Mondial, de o recunoaștere internațională s-a bucurat creația lui **Stanisław Lem** (1921-2006), scriitor de literatură science-fiction (enciclopedia germană îl definește drept filosof), tradus în aproape 40 de limbi, autorul unor cunoscute romane și povestiri, precum *Omul de pe Marte*, *Astronauții*, *Solaris*, *Ciberiada*, *Congresul futurologilor*, *Eden* etc. Subsemnatul a avut fericita ocazie ca în 2005 să-i înmâneze personal lui Stanisław Lem un exemplar al publicației *Literatura și arta* cu un eseu dedicat reputatului scriitor la a 80-a aniversare. Gestul

mi-a fost apreciat ca atare, prilejuindu-mi plăcerea unei memorabile discuții...

De asemenea, remarcăm opera poetică a lui **Zbigniew Herbert** (1924-1998), al cărui volum *Raport din orașul asediat* se zice că era Biblia mișcării poloneze *Solidarność* în perioada de ilegalitate, a mișcării care practic a dat start transformărilor democratice din Europa Centrală și de Sud-Est. Cu siguranță, poezia lui Herbert era „o voce liberă, libertate asigurând”. De notat că în era editurilor clandestine din Polonia (anii 1970-1980), numeroși literați propuneau anume acestor edituri creațiile lor. Vorba e că aceste edituri în câteva luni publicau manuscrisul, în timp ce la editurile oficiale se aștepta cu anii, în plus, autorii mai trebuiau să înfrunte și cenzura. Despre amploarea activității editurilor clandestine vorbește un eveniment curios și anume – la începutul anului 1979, în Seimul (Parlamentul) polonez s-a făcut o interpelare de clarificare a faptului de ce pe piață lipsește hârtia, în timp ce editurile clandestine o au de ajuns. Un intelectual polonez (Tadeusz Markiewicz) își amintea mai târziu despre cazurile de „liberalism” ale unor reprezentanți ai puterii la situațiile de acest fel: „Cu hârtia a fost o anumită aventură în tribunalul militar. Unul din acuzați explica judecății că avea acasă 100 000 de foi (un întreg magazin de hârtie), deoarece fiul său este pasionat de desen. Judecătorul Lindecki, un căpitan tânăr, căruia ar trebui să-i ridicăm un monument falnic, încheind interogatoriul, a spus: „Consider această explicație neverosimilă, deși posibilă.”

Alte nume notorii în literatura postbelică polonă sunt prozatorul **Tadeusz Konwicki** (n. 1926), adorat de numeroși cititori polonezi, și celebrul reporter **Ryszard Kapuściński** (1932-2007), poezii **Miron Białoszewski** (1922-1983), **Ryszard Krynicki** (n. 1943), **Adam Zagajewski** (n. 1945).

Îmi amintesc de un interviu al lui Tadeusz Konwicki, pe care l-am citit acum vreo zece ani. Scriitorul povestea despre anii copilăriei, sărbătorile de iarnă, vremurile de odinioară, pe când locuia, în perioada interbelică, în regiunea Vilniusului. Provenea dintr-o familie nu prea înstărită. Mi-a atras atenția următorul fragment: „*Casa noastră era ascetică. Unchii care m-au crescut, erau oameni de modă veche, adică de o rigoare morală eroică și asceză enormă față de viață. În ce consta ascetismul? Mai întâi de toate hrana se servea, se consuma doar pentru aceea ca să ai putere, forță de muncă. Distracții nu existau. De fapt, unica „distracție” era rugăciunea sau puțină relaxare la o cană de ceai. Un element de severitate era și faptul că nu avea voie copilul să pornească vorba primul, să comenteze, să intre cu vorba primul. La masă – liniște absolută. Se adresau unul altuia la persoana a treia: cu Dvs., matală... Sărbătorile de iarnă erau în principal de familie și cu foarte multă zăpadă, ca din poveste, ca din basme vechi. Pe zăpezile acelea casele erau ca niște fortărețe ale sărbătorilor închise din interior...”*

Reputatul scriitor Ryszard Kapuściński (1932-2007), pe care Gabriel Garcia Marquez îl numea „Maestru”, a fost un apreciat publicist și reporter. A colindat lumea în lung și-n lat (apropo, a scris și despre Chișinău), devenind un cronicar profund al multor evenimente importante din lume. El a cultivat întâi de toate reportajul, am spune reportajul literar, ce se deosebește de reportajul strict gazetăresc, la zi, care se ocupă exclusiv de clipa curentă și nu aspiră la generalizări, noțiuni mai largi, care nu pretinde de a ieși dincolo de efemeritate, la care este condamnată formula zilnicului și chiar a săptămânalului. Specificul reportajelor lui Kapuściński rezidă în faptul că, deși ele povestesc despre mișcări de masă, mari transformări și mari cataclisme, naratorul

lor se interesează, de regulă, de oameni aparte, de experiența lor individuală (iar obiectul literaturii, se știe, este soarta individului). Ca orice scriitor mare, Ryszard Kapuściński a avut teme favorite, de bază: revoluțiile și revoltele, legate preponderent de marele proces al decolonizării, iar de la jumătatea anilor '70 și destrămarea sistemelor autoritare. Reportajele sale și-au păstrat actualitatea și azi. Îl interesa destrămarea acelor structuri, care au evoluat până la o stare ce le făcea nefuncționale. Și-a adunat combustia publicistică în două cărți, considerate drept cele mai mari realizări în lista bogată de opere create de Kapuściński: *Împăratul* (1978) și *Șahinșahul* (1982). Sunt capodoperele lui, poziții strălucite în proza poloneză din cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea. Ele erau citite în patria autorului și ca o alegorie ce reprezenta destrămarea sistemului, fapt pe care fiecare îl putea observa în Polonia Populară.

Doi din marii scriitori polonezi, **Witold Gombrowicz** (1904-1969) și **Sławomir Mrożek** (n. 1930), și-au creat opera literară mai ales în exil. Trăitor o habă în Argentina, W. Gombrowicz a scris romane și piese de teatru (*Ferdurdurke*, *Trans-Atlantic*, *Cosmos*, *Cunună* etc.), în care urmărea cu consecvență tema „existenței omului în lumea Formei”. S. Mrożek, stabilit în Franța, este unul din cei mai mari dramaturgi ai epocii contemporane, alături de E. Ionescu, S. Beckett și Dürrenmatt, iar trei dintre piesele lui – *Tango*, *Emigranții* și *Dragoste în Crimeea* – se joacă în cele mai reputeate teatre din lume, inclusiv la Chișinău, Iași, București, Cluj, Timișoara...

Un cuvânt aparte merită să fie spus despre **Wisława Szymborska** (n. 1923), laureată a Premiului Nobel pe anul 1996, și despre **Tadeusz Różewicz** (n. 1921), remarcabil poet, despre care criticii susțin că a avut nenorocul să scrie în același timp

cu **Czesław Miłosz** (1911-2004, laureat al Premiului Nobel în 1980) și Wisława Szymborska, când, chipurile, cota Nobelului pentru polonezi a fost epuizată. Aș invoca aici, cu titlu de curiozitate, replica lui Cz. Miłosz la întrebarea unei ziariste referitor la comportamentul poetului în fața istoriei: „*Poetul trebuie să-i întoarcă spatele și să fugă cât mai departe. Iar dacă istoria îl ajunge din urmă, atunci n-ai ce-i face!*” Cunoscutul ziarist disident Adam Michnik spunea despre Czesław Miłosz: „*Este ca Oceanul Pacific. Arată minunat, dar poți să te îneci în el. Noi, polonezii, suntem creștini (catolici) și trebuie să avem Sfânta Treime: îl aveam pe Papa Ioan-Paul II și pe Lech Wałęsa și atunci Dumnezeu ne-a trimis și Nobelul pentru Miłosz*”. Și tot el zicea: „*Fiecare din noi, citind cartea lui Miłosz **Mintea înrobită**, se simte într-un fel ca un ihtiolog, căruia i-a vorbit peștele...*”

Evident, este imposibil să cuprinzi într-un scurt eseu întreaga literatură polonă. După 1989 asistăm la o dezvoltare în ascensiune a literelor polone: și proze, și poezie, și drame, și eseu... Alături de nume deja consacrate, se afirmă generațiile născute în anii '50-'70: Piłch, Huelle, Sosnowski, Stasiuk (care afirmă că s-ar putea să fie mai bun decât Hemingway), Swietlicki, Tokarczuk, Różycki, Dąbrowski, Odija, Podsiadło ș.a.

În context, aș dori să citez o referire la predilecțiile actuale ale cititorilor polonezi în domeniul poeziei. Acum câțiva ani criticul literar Tadeusz Nyczek comenta în cotidianul *Gazeta Wyborcza* rezultatele unei anchete de opinie realizată prin intermediul Internetului, referitor la ierarhia poetică polonă contemporană: „*A învins Mickiewicz. Imediat după el s-a plasat preotul Twardowski. Urmează Herbert și Miłosz, Poświętowska și Stachura. Szymborska, lucru curios, a fost de-abia a șaptea. Gałczyński a fost al 14-lea – după*

Wojaczek, Osiecka (din câte știu anume Agnieszka Osiecka a scris versurile pentru baladele muzicale din spectacolul *Sfânta sfințelor* de Ion Druță, ce a fost montat în anii '70 ai secolului XX la Teatrul *Współczesny* din Varșovia – n.n.), *Kofta și Asnyk. Tot atâtea puncte a luat și Norwid.*"

În concluzie, vom spune că în Polonia cultura cărții rezistă în fața atacului culturii audiovizualului și de capitulare nici nu poate fi vorba. În țară cu regularitate sunt organizate numeroase târguri și expoziții de carte (unele devenite tradiționale), există chiar un Institut al Cărții, literatura polonă este promovată în întreaga lume,

iar cititorii polonezi fideli asaltează autorii consacrați să ia autografe. Personal dau mărturie că am stat la cozi de câteva sute de oameni să iau dedicații de la Mrozek, Różewicz sau Konwicki... După cum spune cineva, deși Imperiul Google atacă – Galaxia Gutenberg se ține tare...

În fine, subsemnatul propune mai jos câteva traduceri proprii, un buchețel de flori din poezia polonă contemporană, care este variată și bogată în nume, maniere, subiecte – chiar dacă toți poeții, de mii de ani, scriu în principal despre aceleași lucruri: dragoste și moarte...

Din lirica poloneză contemporană

Ryszard Krynicki (n. 1943)

Fericire iluzorie

Am găsit, într-un vechi sacou, tocmai
un sutar!
Sacoul poate deveni degrabă *retro*,
dar bancnota
e doar o mărturie a inflației anterioare.

Adevărul?

Ce este adevărul?
Unde își are reședința?
Unde se află cărmuirea sa?
Unde își are consiliul de control?
Unde-i sunt juriștii?
Unde-i sunt paznicii?
Unde își are secția de promovare?
Unde își are secția de marketing?
Ce nivel de vizionare are?
Ce forță de a răzbate?
Ce patronat mediatic?
Oare se vinde bine?
Oare-i prezent deja la bursă?
Cât valorează acțiunile lui?

Jakub Ekier (n. 1961)

animal planet tv sau un citat din Shakespeare

turma a dispărut în cadru
colții au ajuns-o pe una
e o istorie banală
cine pe cine

pământ deschis

de-acum niciodată
acum sicriul crinii trandafirii
pământ deschis deasupra lui preotul
nu-i auzit pe stradă trece-un autocamion
circulară autobuzele

116
130
410
700
E-2

**Eugeniusz Tkaczyszyn-Dycki
(n. 1962)****XLIII.**

maica își spală picioarele bolnave
foarte bolnave
și spune câte-n lună și-n stele că este
miezul nopții
și că își dorea în vis de unde și
până unde să înfigă un ac de păr

e o fatalitate sunt miezul nopții și multe
agrafe lăsate pe masă în oglindă
s-a interesat de ele și de propria-i
reflectare
luna mioapă care puțin ce vede
în mine deși a intrat prin geamul deschis
în odaia mea și nici măcar nu m-a salutat
nici măcar nu s-a iritat orbită de propria-i
reflectare
trece printre oameni

VI. Tumor linque

în odaia vecină se stinge maică-mea
de când mă țin minte moare adeseori
în odaia
mică de jos iar uneori în cea mare
de sus tocmai aici eu încep obligațiunile
de serviciu

în ce constau obligațiunile mele
de serviciu scriu versuri
stimabililor mă aplec deasupra foi
închipuie
de hârtie precum asupra mea însumi
și pogoară spre mine
inspirația pâlپăitoarea lumină o aprind
adesea

în odaia întunecoasă de jos ori de sus
funcție după cum evoluează situația
de când mă țin minte
nu am o atitudine stimabililor față
de versul
scris și finisat la revedere scumpa mea

Adam Zagajewski (n. 1945)**Flacăra**

Doamne, dă-ne nouă o iarnă lungă
și cântări liniștite, și buze răbdătoare,
și-un pic de demnitate – înainte
de a se încheia veacul nostru.
Dă-ne nouă mirarea
și o flacăra, înaltă, curată.

Viforul

Am ascultat îndelung muzică:
puțin din Bach, ceva mai trist –
din Schubert
Preț de-un minut ascultarăm și tăcerea.
Afară băntuia un vifor,
vântul își lipea de ziduri
chipul său vânăt.
Morții se fugăreau pe săniuțe
și aruncau cu bulgări de zăpadă
în geamurile noastre.

Fluturi de noapte

Fluturi de noapte se uitau la noi
prin fereastra
închisă. Priveau cum ședeam la masă
fluturi de noapte ne aruncau priviri
ca niște flăcări
mai mari decât aripile lor plăpânde.

Veți rămâne mereu afară,
dincolo de geam. Iar noi aici vom fi,
în interior,
tot mai mult în interior. Fluturi de noapte
ne priveau
prin fereastra închisă, în luna lui gustar.

**Marek Krzysztof Emanuel Baczewski
(n. 1966)****A sta culcat e un progres**

acela ce stă culcat are condiții
de a se concentra și de a ajunge
la concluzia

că merge mult mai repede ca alții

deoarece la asemenea concluzii se ajunge
întotdeauna cu prețul marșului

a sta culcat e un progres
oricare ar fi acesta
pentru noi va fi doar o poziție culcată

Ewa Sonnenberg

Ecce

Bărbatul locuiește în femeie pe-un timp
închiriază
patru pereți de trai direct din drum uneori
fără a-și scoate măcar pantofii

femeia dă buzna pe lungă scara-n spirală
niciodată nu-i sigură
dacă aleargă în jos sau în sus de aceea
privește-n oglinzi
ce-ncremenesc pe chipul ei prin machiaj

bărbatul nu-și are locul său ca o cheie
sau câteva în buzunar
femeia este întotdeauna același punct pe
hartă
trage cu urechea cum cheia intră în lacăt

Krystyna Lenkowska

Un bărbat în caschetă

Un bărbat în caschetă
sacrifică pe-ndelete o gâscă.
O ținea între
picioarele sale ca pe-un copil
la spălat...

Un pisoi urmărea
senzual
ritualul.
În preajmă treceau
oameni preocupați
de viață.

Doar foșnetul pădurii
și bătaia inimii mele
puteau fi auzite.
Tăcerea acestei priveliști
m-a lovit
în față.

Păi, da.
O gâscă milenară, un pisoi și noi.
Niște carne
de tun.

31.XII.2000

*Traducere din limba polonă
de Gheorghe SOLTAN*

LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ

Grigore Vieru a fost un mare poet al plaiului nostru. El a fost sufletul Patriei, pe care a iubit-o cu ardoare. A luptat pentru acest pământ ca nimeni altul și fiecare firisor de țărână din Moldova este îmbibat cu dragostea lui Vieru. El a purtat războiul cu ignoranța și nesimțirea aproape că de unul singur, aliații săi diminuându-se pe an ce trecea. Înarmat cu Sabia Poeziei și apărându-se cu Scutul Românismului, el încerca să învingă balaurul, dar numai îi tăia un cap, că în locul lui creșteau două și mai înfloritoare. Așa a ajuns Gr. Vieru un martir, sacrificându-și întreaga viață pentru o cauză ce la prima vedere pare sortită eșecului. Însă nu e așa. Căci noi, cei ce au prinsă cu rădăcini trainice în suflet lupta pentru românism, cei ce respiră dreptate și cărora le curge prin vene dragostea pentru frați, noi nu vom lăsa baltă nimic din ce a început Grigore Vieru. Vom duce mai departe, vom striga în lume, vom proslăvi în cele patru zări ceea ce el, marele maestru, a lăsat neterminat, fiind răpit cu cruzime de lângă noi.

A plecat între stele, devenind și el una din ele. Grigore Vieru e **Luceafărul de dimineață**, fratele spiritual al lui Eminescu – Luceafărul de seară. Ei ne veghează de sus lectura zi și noapte, îndreptându-ne pe drumul drept. Luceferii sunt ca niște faruri din Alexandria, care cu lumina lor ne ghidează pașii pe drumul cărților și noi știm că nu ne vor lăsa de izbeliște.

Însă, oare nu este păcat să ne amintim de Gr. Vieru doar pentru că el a plecat dintre noi tragic și prematur? Oare nu ar fi mai bine să păstrăm în memorie ceea ce a făcut el în tumultuoasa-i viață? Să ținem minte că am învățat a citi din **Albinuța** lui. Să ținem minte cum pentru el **Patria** și **Mama** erau un tot întreg. Să ținem minte al său **Legământ**. Să ținem minte toate poeziile lui, care înfloreau ca niște zimbete pe chipurile copiilor.

Cită bucurie aducea el! Asta să păstrăm în suflet despre Grigore Vieru! Asta să între în eternitate despre maestru!

Așadar, desigur că e tragic faptul că am fost jefuiți brutal, că ne-a fost luat poetul, dar trebuie să ne menținem credința că el se află într-o lume mai bună... Credința în Dreptate... Credința în Românism...

DORUL PLECAT ÎN ȚĂRILE CALDE

În timp ce **Clopotnița** strălucea în lacrimile soarelui, furnicile satului se îndreptau spre **Biserica Albă**, căci în inima ei se află alinarea pentru toți.

– Chinuiți și bătrâni suntem, asta este **Povara Bunătății Noastre**. Singuri în oceanul involburat al vieții, părăsiți de soartă; cei, care ne umpleau sufletul, sunt parcă într-un alt capăt de pământ. Ce folos că și **Casa Mare** îi așteaptă cu brațele deschise, dacă nu are pe cine mîngîia?

O lacrimă amară zbură de pe fața arsă de potopul de griji. **Frunze de Dor** se închină în fața durerii abisale ce se îndreaptă spre lăcașul salvator. Erau cu toții obosiți să poarte în spinare o povară greu de imaginat, știindu-și puii departe de aripa lor protectoare...

– Au zburat și **Păsările Tinereții Noastre**, a rămas pustiu cuibul părintesc... Ne răsplătesc nopțile în care nu am pus geană pe geană, cu un ciripit răzleț la fiecare jumătate de an...

– Clepsidra vieții se scurge, iar cînd noi vom pluti spre neant, va fi mult prea tîrziu pentru regrete. Poate că vor ciripi iertare puii, stropind locul nostru de veci, însă, ce folos... Stoluri-stoluri vom pleca, iar ei își vor aduce cu tristețe aminte de cei ce au vegheat lîngă leagăn.

– Tinerețea aduce cu sine orbirea, iar pușorii noștri de aur nu își dau seama că nu trebuie să alege după faimă și bani, ci să dobîndească înțelepciune.

– Viața este cea mai bună școală. Se va întoarce roata, iar odată cu maturitatea, vor vedea și dragii noștri cum e să crești o altă viață sub aripă, ca apoi să rămii nemîngîiat în fiecare zi și noapte. Să te trezești dimineața cu casa pustie, care strigă, disperată, la cei ce au umplut-o cîndva cu clopoței firavi de fericire infantilă.

– Să ne rugăm pentru sănătatea lor, ca să trăiască în profundă pace, în orice colț al lumii. Să îi păzească Domnul de acei balauri nemiloși, care te mîncă din rădăcină...

Însă, cînd au ajuns la biserică, toți au amuțit, au uitat de griji și de nevoi. Au uitat pentru o clipă de dorul ce îi macină. Au lăsat toată otrava sufletului la ușă, intrînd curați ca o fecioară. Și-au spălat păcatele, dar mai ales s-au rugat pentru puii cei de departe. Iar ei, de acolo, de după oceane și mări, simțeau o căldură în inimă, căci nimic nu se poate compara cu dragostea fierbinte a părinților. Ea te însoțește peste tot, e ca un înger păzitor, care te veghează. Părinții trimit îngerii din biserică, departe, deasupra norilor, de unde văd totul. Ei te păzesc mereu, căci nu închid un ochi. Iar în cuibul bătrînesc se oftează mai liniștit, căci au credință că biserica și îngerii vor îndrepta puilul pe cărările drepte ale vieții.

Bine că mai există ceva **Frumos și Sfînt**, care să aline durerile tuturor...

MANCHESTER UNITED, ÎN INIMA CHIȘINĂULUI

Clasa noastră este ca o echipă de fotbal. Mi-ar plăcea să cred că suntem *Manchester United*. Înainte ca cei ce țin cu alte cluburi să strîmbe din nas, explic și de ce... De fapt, nu e deloc greu de ghicit... Ei sînt campionii Angliei și, mai important, ai Europei.

Aș fi putut asemăna clasa și cu naționala Spaniei, care a cîștigat Campionatul European, însă ea are doar două titluri în toată istoria, pe cînd *Manchester United*, ah!, ce trecut prestigios are...

În loc să enumăr toate cupele, campionatele, titlurile, care ar ocupa prea mult

loc pe pagină, vă spun și de unde a venit asemănarea.

În clasa noastră, ca și în minunatul club de fotbal, există desigur, staruri. Cei care atrag atenția „presei”, sînt foarte populari și, din această cauză, un pic (sau mai mult) aroganți. Da... sînt cîțiva Ronaldo și la noi. Diferența este că jucătorul portughez este cel mai bun fotbalist din lume, și-a obținut faima prin muncă asiduă și talent înăscut, însă starurile noastre nu prea au cu ce se lăuda...

Mai avem și jucători „tăcuți”. Pe teren ei nu se prea deosebesc în mod special, ca Ronaldo, nimeni nu se uită la ei, nu sînt faimoși, însă fanii adevărați știu că ei sînt baza echipei. „Tăcuții” sînt loiali, nu le fug ochii după bani, nici nu doresc să se mute la *Real Madrid* din cinci în cinci zile. Ei sînt cei care susțin starurile, ei sînt cei care trec de adversari, ei sînt cei care pasează. Nu prea au multe goluri la activ, însă fără „tăcuți”, media clasei ar cădea brusc și mult.

Mai sînt și jucători, pe care îmi place să îi numesc „pentru sine”. Pe teren, ei parcă nu fac parte din echipă, ei evoluează doar pentru glorie proprie. Sînt egoiști, nici nu

prea se pricep să dea goluri, dar nici nu dau mingea altora. Țin să menționez că atît la *Manchester United*, cît și la noi în clasă aceștia se întîlnesc rar de tot.

Ceea ce nu am găsit în clubul meu preferat, dar am găsit la noi în clasă este „coada”. La *Manchester United* sînt selecția numai cei mai buni, deci codași pur și simplu nu există. La noi...

Ajungem și la final. Însă nu pot să termin fără a spune, demn, cu mîna la inimă: Sir Alex Ferguson! Omul pe care îl respect cel mai mult în lume. Creierul din spatele echipei, cîrmaciul, omul datorită căruia *Manchester United* este ceea ce este. Nu pot să descriu în cuvinte profunda mea admirație pentru Sir Alex. Iar la noi în clasă, aceasta este doamna profesoară Maria Rotaru. Cea care nu iese pe teren, dar de pe banca tehnică ia cele mai bune decizii, calculează șanse, își face griji și ne ține pumnii. În plus, ea știe să deosebească starurile, tăcuții, codașii, unii de alții, dar știe să îi și trateze pe toți cu aceeași dragoste.

Da, clasa noastră este *Manchester-ul* Liceului „Gh. Asachi”... Sper să îndreptăm așteptările...

O LUME IREALĂ ȘI TOTUȘI ADEVĂRATĂ

Motto: „*Literatura fantastică este o literatură care explorează cîmpul posibilului, așa cum ne permite știința să-l întrezărim. Ea este un fantastic încadrat într-un realism.*”

(Michel Butor)

Literatura *fantasy* îți prezintă o lume nouă, cu alte reguli, cu alte obiceiuri și alți oameni. Te introduce într-un alt univers, cu propria realitate. Însă greșim amarnic, crezînd că nu este adevărat. Căci, așa cum îi spune Albus Dumbledore lui Harry în ultimul volum al bestsellerului internațional *Harry Potter*: „Bineînțeles că toate lucrurile s-au întîmplat în mintea ta, dar de ce asta ar însemna că nu sînt adevărate?”

Așa e și cu literatura fantastică. Lumea ei, deși diferită de a noastră, e reală, înca-

drată între pereții adevărului. Lumea *fantasy* este în veșnică metamorfoză, pentru că ea se abate de la regulile normalului. Și, atunci cînd legile sînt în continuă schimbare, cum poți să fii sigur unde trăiești? Cum poți să fii sigur în ziua de mîine?

Asta e diferența între lumea creată de literatura fantastică și lumea noastră. Cufundîndu-te într-o carte, uiți de legile normale, de matematică, fizică și chimie și te bucuri de un univers ce trece peste obișnuit, ce calcă cu putere peste linia monotoniei și a insipidului.

De aceea, literatura *fantasy* înseamnă o lume nouă, anormală, dar care nu este mai puțin reală.

Doina EMILIAN, clasa a IX-a „G”,
Liceul român-francez „Gheorghe Asachi”

DUMITRU IRIMIA

Comunitatea științifică românească a mai pierdut o valoare. Pe 3 iulie 2009, a trecut „Dincolo” profesorul universitar ieșean Dumitru Irimia (21 octombrie 1939), o personalitate științifică plurivalentă și polimorfă. Opera sa este o sumă de studii moderne în care se intersectează lingvistica generală și filosofia limbii, lingvistica comparată a limbilor romanice și comparativismul cultural, stilistica generală și stilistica aplicată, poetica și retorica, istoria limbii și gramatica limbii române contemporane.

Absolvent al școlii filologice ieșene (1962) și doctor al Universității „Al. I. Cuza” (1976), cu stagii de pregătire la universitățile din Veneția și Perugia, a fost nu numai profesor la o catedră universitară, ci și coordonator și mentor al mai multor organizații și organisme științifice din țară și din străinătate, redactor al unor publicații de lingvistică generală și lingvistică comparată, coordonator al multor volume de comunicări științifice (inclusiv studențești), autor a peste 300 de studii și articole și a opt volume monografice (din domeniul stilisticii și al gramaticii limbii române contemporane), autor a șase cursuri universitare publicate în România și în Italia.

Profesorul s-a dedicat discipolilor săi cu o generozitate rar întâlnită astăzi. Nu numai doctoranzii săi (peste 30), dar și studenții săi au simțit influența benefică a unei personalități puternice și altruiste. A fost cu adevărat un model.

A excelat și s-a individualizat în ansamblul științelor filologice contempo-

(21.X.1939 – 3.VII.2009)

rane într-un domeniu deschis la începutul secolului al XX-lea de personalități complexe ca Philippide, Rosetti, Coteanu, Coșeriu și care a culminat, în contemporaneitate, tocmai prin cercetările sale științifice, mai ales în domeniul eminescologiei.

De remarcat că și lucrarea sa de licență și teza de doctorat au abordat acest domeniu. Prețuirea sa imensă pentru Eminescu s-a con-

cretizat în zeci de studii, în realizarea unor ediții de poezii ale lui Eminescu, în întemeierea Catedrei Eminescu și a Colocviului Național Studențesc „Mihai Eminescu”. Dar, mai presus de toate, eminescologul Dumitru Irimia a reușit să adune și să coordoneze un grup de specialiști, cei mai mulți tineri, pentru realizarea impunătorului și foarte importantului *Dicționar al limbajului poetic eminescian*, lucrare de referință pentru exegeza, poetica și stilistica eminesciană. Este cea mai importantă lucrare de eminescologie de la finalizarea ediției Perpessicius.

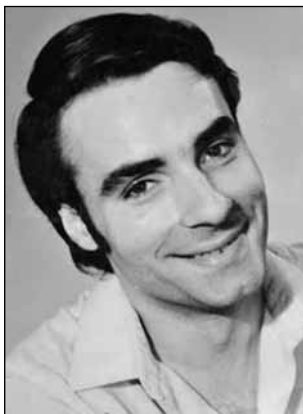
Poate nu este întâmplător faptul că eminescologul Dumitru Irimia a fost obședat de o temă culturală cu puternice implicații politice: Basarabia și Bucovina. A preluat, parcă, durerea celui care a scris *Doina*. Cursurile pe care le-a susținut la universitățile din Bălți, Chișinău și Cernăuți, manifestările științifice, colocviile și conferințele pe această temă, l-au situat în avangarda unei mișcări culturale pentru recuperarea valorilor naționale de dincoace de Prut.

FLORIN BOGARDO

Compozitorul Florin Bogardo, cunoscut pentru muzica de pe coloanele sonore ale unor filme precum *Liceenii* sau *Declarație de dragoste* a murit pe 15 august 2009, în urma unui atac cerebral.

Creatorul cunoscutului șlagăr *Să nu uităm nicicând să iubim trandafirii* ar fi împlinit la 16 august 67 de ani. Florin Bogardo era internat la Spitalul „Matei Balș” din București pentru analize, dar vineri a suferit un atac cerebral și a intrat în comă. Decesul a survenit sâmbătă dimineață.

Florin Bogardo a fost un cunoscut și apreciat compozitor de muzică ușoară, autor de versuri pentru melodiile sale și, ocazional, interpret al propriilor sale bucăți muzicale, uneori în duet cu solista Stela Enache, soția sa. A început să studieze pianul încă de la vârsta de cinci ani, cu renumita profesoară Cici Manta. Începând cu anul 1959

(16.VIII.1942 – 15.VIII.2009)

Bogardo a compus fantezii și preludii pentru pian, lieduri, coruri, teme cu variațiuni etc. Din 1963 s-a dedicat muzicii ușoare, melodiile sale de mare succes fiind interpretate de cei mai valoroși soliști: Margareta Pâslaru, Aurelian Andreescu, Mihaela Mihai etc. De prin anul 1972, Florin Bogardo a încredințat majoritatea melodiilor sale Stelei Enache. A compus peste 300 de piese de muzică ușoară, pe versurile celor mai mari

poeți români: Eminescu, Blaga, Alecsandri, Carianopol, Marin Sorescu etc. Ca un semn că muzica lui Florin Bogardo a rămas peste timp neatinsă de vitregiile lumii este faptul că piesa *Tu ești primăvara mea* s-a clasat anul trecut pe locul I în clasamentul întocmit de redacția muzicală Radio România în cadrul proiectului „80 de ani de muzică în 80 de ani de radio”.

Dumnezeu să-l odihnească!

VARIA

IMN CĂRȚII

Ea, Cartea... Prima și cea mai mare Minune a omenirii... Nevoia imperativă a ei de a lăsa semenilor, secolelor ce vin a sesizat-o genialul sculptor anonim, care a plăsmuit capodopera *Omul cugetător*, neasemuită creație care, privită și acum, peste milenii, ne zguduie prin expresivitate și prin mesajul-poruncă: „Cugetă! Îndrăznește! Gândește! Cutează!”

Aceeași necesitate imperioasă o desprindem și din desenele săpate de omul

primitiv pe pereții peșterilor ce-i serveau drept adăpost.

Arhivele asiriene de zeci de mii de tablite arse de lut cu scriere cuneiformă, papirusurile egiptene cu ieroglifele tainice nu denotă aceeași sete milenară a omului cugetător de a lăsa o urmă a nemuririi.

Marele Iorga ne-a lăsat, probabil, cel mai emoționant Imn închinat Cărții: „O, sfintele mele cărți, mai bune și mai rele, pe care soarta prielnică mi le-a scos îna-

inte, cât vă datoresc că sunt om, că sunt om adevărat ca oamenii din țările unde nu s-a întrerupt niciodată cultura, și de aceea cu toată lipsa unei averi, moștenită sau câștigată, cu câtă nesfârșită iubire, cu câtă nesățioasă patimă v-am cules de pe toate drumurile, din toate tristele colțuri ale părăsirii voastre, din împrăștierea atâtor furtuni și catastrofe casnice, pentru a face din voi, ce a lăsat mai prețios omenirea de pretutindenii și de oriunde în casa mea, deseori mutată, până la permanența unui dar prietenesc, biserica celor 40 000 de glasuri care înalță același imn, peste marginile morții cui v-a scris, aceluia mare și nobil sfânt martir de totdeauna, care e idealul uman.”

Montaigne în *Eseurile* sale exclamă despre carte: „...mângâietoare a sufletului meu, alinare a mâhnirilor, în ale cărei sfaturi mă încred.” Și tot el despre prețul Cărții: „...cea mai bună provizie pentru călătoria omenească.”

Egiptenii antici: „...preot ce te slujește după moarte.” Mai spre noi, marele Dostoievski: „Când văd cum oamenii în jurul meu, neștiind ce să facă cu timpul liber, inventează cele mai jalnice distracții, eu caut o carte și-mi spun în sinea mea: acest lucru mi-e suficient pentru o viață întreagă.”

Mult regretatul și bunul meu prieten – „zărtăiceanul” (așa sunt numiți în graiul transnistrenilor locuitorii din Nezavertailovka, r-nul Slobozia), talentatul, chinuitul Nicolae Țurcanu – în micropoemul **Graiul cărților** scria: „*Cât n-aș fi de gros și mândru, / Dar când într-o carte intru / Ca într-un lăcaș zeiesc / Capul plec, mi-l dezgolesc, / Mă închin în taină mare / Și citesc, stând în picioare.*”

Tot el, în **Binecuvântare la drum**: „*Hai, carte, cercă-ți zborul, du-te / Prin lume de la om la om / Ca păsărea din pom în pom. / În graiul literelor mute / La toți le cântă-ncețișor / Acele daruri ce te dor. / De-ți va lovi vreun ins aripa / Pe foc zvârlind-o, hohotind,*

/ Să arzi, / Dar să vorbești arzând. / Deci, du-te / Colindând te-nchină / La fiecare prag, pe rând, / De-o fi să mori – să mori cântând.”

Despre cărți, ca și despre MAME, se poate scrie la nesfârșit.

Văd cu ochii aducerii aminte paginile îngălbenite, pătate cu picături de ceară ale Ceaslovului și pe bunicul cu ochelarii jos, pe nas (îi ținea de formă, mai mult îi încurcau, de asta-i lăsa în jos, citind pe deasupra lor). Îl aud, la pauzele de lectură fredonând încet, pentru sine: „La râul Vavilonului, acolo șezui și plânsei...” Tata, elev în vremea centenarului lui Pușkin, primise premiul o culegere de versuri ale poetului, la care ținea mult, atenționându-ne să o răsfoim cu grijă. Mai erau și alte cărți în casă: *Viețile sfinților*, calendare, cărțile de rugăciuni, manuale ale fratelui, surorilor mai mari, ba și reviste (*Albina*).

Până la epoca abecedarului (alfabetizării) pentru mine contau, desigur, doar cărțile ilustrate. Restul – zero. Priveam cu nedumerire la cei „cărturari”, citind cu interes, cu pasiune o carte fără o singură imagine.

Dar veni vremea când d-ra Țișcovschi mă trecu fără dificultăți prin această „vamă” și de-acolo-ncoace nu m-am mai despărțit de scumpa, dorita, venerata CARTE. Fiind „paznic” la via ce-o aveam mai la deal de casă, chiteam umbra unui butuc mai barosan, mă aciuam acolo și... dus eram.

Mă striga biata MAMĂ, cât o țineau jocii. Zadarnică trudă: nu vedeam, nu auzeam nimic, afară de cele șoptite, îngânate de stăpâna gândurilor, simțurilor – Cartea. Citeam în *Jurnalul* lui M. Prișvin despre patima de cititor a lui Babel, care mergea pe stradă citind. Parcă subsemnatul nu făceam la fel? În anii de liceu abia coboram treptele Bibliotecii Centrale pe trotuar și începeam nerăbdător lectura (deși până în curtea liceului erau pași numărați. Zgârcenie? Lăcomie? Ne era această Bibliotecă un nesecat izvor de apă vie pentru suflete-

le noastre însetate de cunoaștere, simțire, lărgire a orizontului cugetului, minții iscoditoare.

O aventură care putea să mă coste mult. În toamna lui '42, vrând-nevrând, sâmbetele, o cam luam spre casă – stomacul tânăr cerea supliment la rația șubrezită de la internat. Până la Strășeni – cu trenul. De regulă – un mărfar, pe platforma cu frână. Împrumutasem *Calea desăvârșirii (Sadhana)* a lui Rabindranath Tagore și o aveam cu mine în momentul când urcaserăm (sărisem) din mers în tren. În carte – abonamentul. O mișcare nepotrivită, ațișoara ce lega cartea ținută cu degetul se rupse și ea căzu sub roțile trenului. Fără a pregeta, sar după dânsa în noapte, pornesc înapoi pe traseu, să o caut. Noroc de un acar, ce-mi venea în întâmpinare cu felinarul aprins. Altfel nu mai terminam de citit *Sadhana*. Și încă noroc de o săritură fericită. Zeitatea noastră, a cititorilor, mă luase sub aripa-i protectoare.

În nesfârșiții ani de GULAG tânjeam nu numai după libertatea pierdută, după poemul rămas acasă, ci și după biblioteca, adunată în anii de liceu și în anii postbelici, până la blestemata zi de 6 iulie 1949.

Dar totuși, ajuns pe culmile disperării, în pustietatea morală a Siberiei, ea, Mărita, Lecuitoarea de suflete, Cartea, nu m-a părăsit, mi-a sprijinit umărul, mi-a îndreptat umbrelul pe acele cărări prăpăstioase, mi-a turnat balsam peste inima rănită, sângerândă, mi-a redat credința în viață, dreptate, veșnicile adevăruri.

Îmi povestea și-mi demonstra badea Damaschin Cojocar, fost deținut politic, și el din Țibirica, o BIBLIE, cumpărată pe ultimii bani în lagărul de la Inta. Cât devotament, câtă credință, statornicie întru apărarea idealurilor moștenite din buni-străbuni!

Nu numai mie, deci, – om cu carte întru câtva – mi-au fost cărțile sprijin, toiaș de-a lungul vieții, m-au luminat, m-au îm-

bogățit, m-au mângâiat, m-au întovărășit la bine și la rău.

În anii adolescenței visătoare, licean pirpiriu, în orele de reverie, mă vedeam publicat cu măcar câteva rânduri la *Licurici* (revista noastră, a hasdeștilor).

Iată că acum, la vârsta senectuții, mă văd înconjurat nu doar de miile de volume ale bibliotecii, adunate cu sârguință, dragoste, nesaț de-a lungul anilor, ci și al-cătuitor, secerător pe lanul cunoașterii, dăruită tot de ea – Zeitatea iubitoare, dar și geloasă, care-mi poruncește: „Să nu ai alți zei – afară de mine” – poruncă împlinită-supraîmplinită.

Căci ce m-aș fi făcut fără Ea, pe cărările abrupte, prăpăstioase ale vieții ce mi-a fost hărăzită de Cel de Sus?

Ajuns la vârsta patriarhilor biblici, nu arareori cuprind cu înțeleasă tristețe, păreri de rău rafturile pline de înțelepciunea, dragostea, nemurirea cărților. Cuget: va veni o zi, când mă voi despărți de Ele – scumpele, veneratele, neprețuitele...

Iar, cât mai suntem împreună le proslăvesc, le cinstesc, le slujesc:

O, Sfântă Carte,
Maiestate, Sanctitate,
Adună gândurile noastre toate,
Simțirile de oameni, preacurate,
Le du viitorimii,
Mai departe,
Ca rod
De-ogor,
Pâine de gând,
Pentru Istorie...
COMĂND.

20-21 Gustar 2009

Constantin BOBEICĂ,
profesor pensionat, fost deținut politic,
com. Codreanca, Strășeni

CUVINTE ȘI IMAGINI

(Verificați-vă cunoștințele de cultură generală*)

- [1] Să-ți fie-atît de drag cuvîntul,
Încît atunci cînd îl roștești,
Să crezi că însuși Eminescu
Ascultă ce și cum vorbești...

Autorul: □○□□□□
□○□□□□□□□□

Filmul: △□□□□□
□□□□ □□□△

- [3] Africa de Sud – Pretoria
Algeria – Alger
Angola – Luanda
Benin – ?
Botswana – Gaborone
Burkina Faso – Ouagadougou

□○□□□△□□□□

- [4] **CH₄**

□□□□□

- [5] **1958–1963**, Ioan XXIII (laic Angelo Giuseppe Roncalli)
1963–1978, Paul VI (laic Giovanni Battista Montini)
1978, Ioan Paul I (laic Albino Luciani)
1978–2007, ? (laic Karol Józef Wojtyła)
din **2007**, Benedict XVI (laic Joseph Alois Ratzinger)

□□□□ □□□□ ○○

- [6] De la 5 ianuarie 1933 pînă la 27 mai 1937 la San Francisco (statul California, SUA) a durat construcția celebrului pod suspendat Golden Gate (inginer Joseph B. Strauss, arhitect Irving Morrow) cu o lungime totală de ? m, înălțimea deasupra apei de 67 m, înălțimea stîlpilor de susținere fiind de 227 m, iar lățimea construcției – de 27 m.

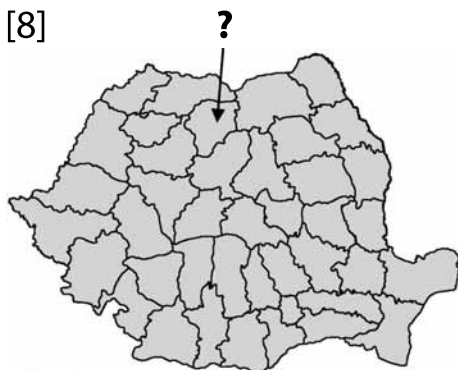
○○○○○

- [7]

Mausoleul:
□□□ □□□□□

[8]

Județul:

[9]

Zodia:

[10]

„Cu limbă de moarte îi rog să nu aducă nimănui la cunoștință moartea mea, cu excepția oficialităților și, în orice caz, înmormântarea să fie anunțată cu o zi mai târziu chiar celor care m-au cunoscut. Nu vreau mascaradă și panoramă. Să nu mi se facă parastas decât la șapte săptămîni.”

Testatoarea:

[11]

Unitatea de măsură:

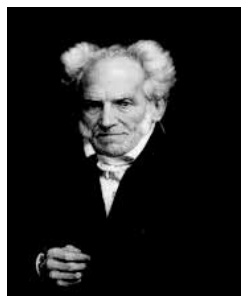
[12]

Ingrediente: carne de vită (muști sau pulpă) – 500 g, cartofi – 1 kg, castraveți murați – 300 g, mază verde (conservată) – 250 g, morcovi – 200 g, o sfeclă roșie, patru ouă, maioneză – 400 g, muștar – 75 g, un gogoșar în oțet, țelină – 50 g, pătrunjel verde –

50 g, șase măslina negre, piper măcinat, sare.

Felul de mîncare:

[13]

Filozoful:

[14]

*Notă: sau – consoană, sau – vocală, – cifră, – semn ortografic sau de punctuație.

Alcătuitor Valeriu RAȚĂ

Răspunsuri: [1] Vasile Romanciu (din poezia "Inchinare") (in cadrul Charles Chaplin) [3] Porto-Novo (se dau state africane și capitalele lor) [4] metan [5] Ioan Paul II (in lista Papii Bisericii-Năsăud [10] Maria Tănase (din "Testament", semnat pe 3 iun. 1963) [11] angstrom (a zecea miliardime din metru) [12] salată de boeur (din rețeta culinară) [13] Arthur Schopenhauer (1788-1860) [14] tarantula.

CALENDARUL ANIVERSĂRILOR CULTURALE 2009**OCTOMBRIE**

60 de ani de la nașterea lui EUGEN LUNGU, critic literar, eseist și editor (1 oct. 1949).

60 de ani de la nașterea lui AURELIAN SILVESTRU, pedagog, prozator, poet, publicist și psiholog (1 oct. 1949).

325 de ani de la stingerea din viață a dramaturgului francez PIERRE CORNEILLE (6 iun. 1606 – 1 oct. 1684).

80 de ani de la stingerea din viață a sculptorului și pictorului francez EMILE ANTOINE BOURDELLE (30 oct. 1861 – 1 oct. 1929).

80 de ani de la nașterea traducătorului și jurnalistului GHEORGHE MARIN (2 oct. 1929).

80 de ani de la nașterea prozatorului GHEORGHE BÂRCĂ (2 oct. 1929 – 26 mai 1967).

70 de ani de la nașterea NEONILEI NEGURĂ, conferențiar, doctor în filologie, istoric literar (2 oct. 1939).

70 de ani de la nașterea lui NICOLAE ȘAUGA, doctor habilitat în medicină, profesor universitar (2 oct. 1939).

60 de ani de la nașterea poetului și ziaristului IURIE BABIAN (2 oct. 1949).

70 de ani de la nașterea pictorului VASILE NAȘCU (3 oct. 1939).

55 de ani de la apariția la Chișinău a săptămânalului „Literatura și arta” („Învățătorul Moldovei”, „Cultura Moldovei”, „Cultura”) (3 oct. 1954).

180 de ani de la nașterea poetului GEORGE CREȚEANU (3 oct. 1829 – 6 aug. 1887).

170 de ani de la nașterea lui TEODOR T. BURADA, istoric al teatrului, muzicolog, folclorist, etnograf și compozitor român (3 oct. 1839 – 17 febr. 1923).

340 de ani de la stingerea din viață a lui HARMENSAON van RIJN REMBRANDT (15 iul. 1606 – 4 oct. 1669).

75 de ani de la nașterea lui IACOB BUMBU, doctor habilitat în științe biologice, profesor universitar (5 oct. 1934).

70 de ani de la nașterea lui VALERIU BOTOȘANU, doctor în medicină (5 oct. 1939).

80 de ani de la nașterea lui MIHAI CORNELIU DRĂGĂNESCU, inginer, profesor universitar, doctor docent, membru titular al Academiei Române, membru de onoare al AȘM (6 oct. 1929).

70 de ani de la nașterea criticului literar GHEORGHE MAZILU (7 oct. 1939 – 16 oct. 2004).

50 de ani de la nașterea IULIEI OSOIANU, cântăreață de muzică populară, una din membrele Ansamblului familial etno-folcloric „Tălăncuța” (7 oct. 1959).

70 de ani de la intrarea în funcțiune a Postului de Radio Chișinău (8 oct. 1939).

70 de ani de la nașterea lui NICOLAE JIȚĂRAȘU, doctor habilitat în științe fizico-matematice, profesor universitar (8 oct. 1939).

540 de ani de la stingerea din viață a pictorului italian LIPPI FERA FILIPPO BOTTICELLI (1406 – 9 oct. 1469).

75 de ani de la nașterea economistului, profesor universitar, membru de onoare al Academiei Române, SERGIU CHIRCĂ (10 oct. 1934).

60 de ani de la nașterea OLGĂI CIOLACU, cântăreață de muzică ușoară și populară, inclusiv romanțe (10 oct. 1949).

325 de ani de la nașterea pictorului francez ANTOINE WATTEAU (10 oct. 1684 – 15 iul. 1721).

175 de ani de la nașterea dramaturgului și prozatorului finlandez ALEKSIS KIVI (10 oct. 1834 – 10 dec. 1872).

560 de ani de la domnia lui BOGDAN II, Domn al Moldovei (fiul lui Alexandru cel Bun,

tatăl lui Ștefan cel Mare) (12 oct. 1449 – oct. 1451).

75 de ani de la nașterea istoricului ALEXANDRU ZUB (12 oct. 1934).

165 de ani de la nașterea lui FRIEDRICH NIETZSCHE, filozof, poet și muzician german (14 oct. 1844 – 25 aug. 1900).

90 de ani de la nașterea lui MIHAI BĂDI-CHEANU, actor, scenarist și regizor (15 oct. 1919 – 29 apr. 1998).

50 de ani de la nașterea ziaristului și poetului CONSTANTIN OLTEANU (15 oct. 1959).

200 de ani de la nașterea poetului rus ALEKSEI KOLȚOV (15 oct. 1809 – 10 noiemb. 1842).

160 de ani de la nașterea prozatorului VICTOR CRĂSESCU (16 oct. 1849 – 1918).

100 de ani de la nașterea cântăreței și profesoarei MALVINA IANCOWSKI (17 oct. 1909 – 17 iul. 1983).

80 de ani de la nașterea AGNESEI ROȘCA, poetă, eseistă, publicistă și traducătoare (17 oct. 1929 – 30 iun. 2009).

70 de ani de la nașterea lui NICOLAE BALAUR, profesor universitar, doctor habilitat în științe biologice, membru corespondent al AȘM (17 oct. 1939).

160 de ani de la stingerea din viață a compozitorului și pianistului francez, de origine poloneză, FRÉDÉRIC CHOPIN (1 mart. 1810 – 17 oct. 1849).

70 de ani de la nașterea folcloristului EFIM JUNGHIETU (18 oct. 1939 – 5 ian. 1993).

70 de ani de la nașterea graficianului SIMION SOLONARU (18 oct. 1939).

150 de ani de la nașterea scriitorului francez, laureat al Premiului Nobel, HENRI BERGSON (18 oct. 1859 – 4 ian. 1941).

60 de ani de la nașterea compozitorului ION ENACHE (19 oct. 1949).

110 de ani de la nașterea scriitorului latino-american, laureat al Premiului Nobel, MIGUEL ANGEL ASTURIAS (19 oct. 1899 – 1974).

60 de ani de la nașterea lingvistei IRINA CONDREA, profesor universitar, doctor habilitat în filologie, publicistă (20 oct. 1949).

70 de ani de la nașterea lui DUMITRU MATCOVSCHI, poet, prozator, dramaturg, publicist (20 oct. 1939).

85 de ani de la nașterea pictorului și graficianului LEONID GRIGORAȘENCO (21 oct. 1924 – 14 ian. 1995).

70 de ani de la nașterea plasticianului NICOLAE COȚOFAN (21 oct. 1939).

60 de ani de la nașterea poetei RENATA VEREJANU (22 oct. 1949).

60 de ani de la nașterea cântărețului de muzică populară VLAD (VADIM) GHEORGHELAȘ (22 oct. 1949).

90 de ani de la nașterea scriitoarei sud-africane de limbă engleză DORIS LESSING (22 oct. 1919).

70 de ani de la nașterea muzicologului ELVIRA GOLUBEVA (23 oct. 1939).

60 de ani de la nașterea lingvistului și publicistului VASILE BAHNARU, doctor habilitat în filologie (24 oct. 1949).

80 de ani de la nașterea scriitorului bulgar IORDAN RADICIKOV (24 oct. 1929 – 2004).

100 de ani de la nașterea lui LEV BAR-SCHI, prozator, publicist, dramaturg (25 oct. 1909 – 11 dec. 1974).

385 de ani de la nașterea lui DOSOFTEI (DIMITRIE BARILA), cărturar, poet, traducător, teolog, Mitropolit al Moldovei (26 oct. 1624 – 13 dec. 1693).

60 de ani de la nașterea LEONIDEI LARI, poetă, publicistă, traducătoare (26 oct. 1949).

85 de ani de la nașterea lui ION CONSTANTIN CIOBANU, prozator, publicist, traducător, om politic (27 oct. 1927 – 19 ian. 2001).

70 de ani de la nașterea lui TUDOR CARAMAN, medic pediatru, doctor în științe medicale (27 oct. 1939).

220 de ani de la nașterea ELENEI ASACHI (HELLENE TEYBER) compozitoare, cântăreață, pianistă de origine austriacă (soția lui Gheorghe Asachi) (30 oct. 1789 – 9 mai 1877).

140 de ani de la nașterea lui NICOLAE C. PAULESCU, medic și fiziolog, profesor universitar român. Este cel care a descoperit insulina (30 oct. 1869 – 19 iul. 1931).

170 de ani de la nașterea pictorului francez ALFRED SISLEY (30 oct. 1839 – 29 ian. 1898).

90 de ani de la nașterea poetului lituanian EDUARDAS MIEŽELAITIS (30 oct. 1919 – 6 iun. 1997).

520 de ani de la nașterea pictorului italian CORREGGIO (ANTONIO ALLEGRI) (oct. 1489 – 13 mart. 1534).

465 de ani de la nașterea lui EL GRECO, pictor, sculptor și arhitect spaniol de origine greacă (oct. 1544 – 7 apr. 1614).

120 de ani de la organizarea, în baza colecției de exponate a primei expoziții agricole din Basarabia, a Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală (oct. 1889).

90 de ani de la apariția la Chișinău a cotidianului „DEȘTEPTAREA” (oct. 1919 – 1924).

80 de ani de la apariția la Chișinău a revistei bisericești „MISIONARUL” (oct. 1929 – 1944).

65 de ani de la apariția la Chișinău a publicației „Molodij Moldavii” (oct. 1944).

60 de ani de la înființarea Orchestrei de Muzică populară „FLUIERAȘ” (oct. 1949).

NOIEMBRIE

90 de la nașterea poetului și publicistului CHIRIL ALDEA-CUȚAROV (1 noiembrie. 1919 – 3 aug. 1992).

60 de ani de la nașterea sopranei LUDMILA AGA (1 noiembrie. 1949).

70 de ani de la nașterea lui ION GUȚU, doctor în biologie (2 noiembrie. 1939).

140 de ani de la nașterea poetei IULIA HASDEU (2 noiembrie. 1869 – 17 sept. 1888).

180 de ani de la stingerea din viață a lui ANDRONACHE DONICI, jurist și om de stat din Principatul Moldovei (cca 1760 – 4 noiembrie. 1829).

130 de ani de la nașterea filologului și istoricului literar PETRE V. HANEȘ (5 noiembrie. 1879 – 17 apr. 1966).

80 de ani de la nașterea cântăreței (soprană) VALENTINA MIHNEVICI (5 noiembrie. 1929).

75 de ani de la întemeierea TEATRULUI DRAMATIC „A.P. CEHOV” din Chișinău (5 noiembrie. 1934).

70 de ani de la nașterea lui NICOLAE MARTĂNIUC, doctor habilitat în științe tehnice, profesor universitar la UTM (5 noiembrie. 1939).

130 de ani de la nașterea pictorului rus KUZMA PETROV-VODKIN (5 noiembrie. / 24 oct. 1878 – 15 febr. 1939).

130 de ani de la stingerea din viață a fizicianului britanic JAMES CLERK MAXWELL (13 iun. 1831 – 5 noiembrie. 1879). Autorul unui set de ecuații care descriu legile de bază ale electrotehnicii.

75 de ani de la nașterea prozatorului PETRU RABEL (6 noiembrie. 1934).

75 de ani de la nașterea lui VALERIU ROPOT, doctor în chimie, cercetător (7 noiembrie. 1934).

75 de ani de la nașterea lui TUDOR VERȚAN, doctor habilitat în filozofie, profesor universitar (7 noiembrie. 1934).

100 de ani de la nașterea scriitorului rus EVGHENI KOPĂLOV (7 noiembrie. 1909 – 25 oct. 1963).

60 de ani de la nașterea artistei de operă (soprană) LILIA AMARFI (8 noiembrie. 1949).

80 de ani de la nașterea compozitoarei ruse ALEKSANDRA PAHMUTOVA (9 noiembrie. 1929).

60 de ani de la nașterea lui VASILE GLAVAN, matematician, doctor habilitat, profesor universitar (10 noiembrie. 1949).

250 de ani de la nașterea lui FRIEDRICH von SCHILLER, dramaturg, poet, prozator, estetician și istoric german (10 noiembrie. 1759 – 9 mai 1805).

140 de ani de la nașterea filozofului francez, de origine evreiască, membru de onoare străin al Academiei Române, LEON BRUN-SCHWICG (10 noiembrie. 1869 – 18 ian. 1944).

75 de ani de la nașterea lui DUMITRU BLAJINU, violonist, dirijor, compozitor și folclorist (11 noiembrie. 1934).

430 de ani de la nașterea pictorului flamand FRANS SNYDERS (11 noiembrie. 1579 – 19 aug. 1657). Este considerat unul dintre primii pictori de naturi statice.

100 de ani de la nașterea actorului american de teatru și film, ROBERT RYAN (11 noiembrie. 1909 – 11 iul. 1973).

140 de ani de la stingerea din viață a lui GHEORGHE ASACHI, scriitor, îndrumător și animator al vieții artistice și culturale, organizator al școlilor naționale din Moldova, inițiatorul învățământului artistic și ingineresc în Moldova (1 mart. 1788 – 12 noiembrie. 1869).

65 de ani de la nașterea actriței de teatru și film DINA COCEA (12 noiembrie. 1944).

75 de ani de la stingerea din viață a Mitropolitului Moldovei, membru de onoare al Academiei Române PIMEN (PETRU) GEORGESCU (24 oct. 1853 – 12 noiembrie. 1934).

80 de ani de la nașterea actorului și regizorului rus de teatru și film ROLAN BĂKOV (12 noiembrie. 1929 – 6 oct. 1998).

1655 de ani de la nașterea teologului și filozofului roman AURELIUS AUGUSTINUS (Sfântul Augustin) (13 noiembrie. 354 d. Hr. – 28 aug. 430 d. Hr.). Este unul din cei patru Părinți ai Bisericii Occidentale, alături de Ambrozie, Ieronim și Grigore cel Mare și unul dintre cei mai importanți teologi și filozofi creștini, ale cărui opere au modificat substanțial gândirea europeană.

75 de ani de la nașterea lui ANDREI BREZIANU, doctor în litere, profesor, eseist, prozator, traducător, comentator politic, stabilit în SUA, ex-șef al serviciului român al Postului de radio „Vocea Americii” (14 noiembrie. 1934).

70 de ani de la nașterea actriței MARINA LUCACI (17 noiembrie. 1939).

130 de ani de la nașterea lui ALEXANDRU ȘMIDT (SCHMIDT), avocat, primar de Chișinău, deputat în Sfatul Țării (18 noiembrie. 1879 – 1937).

100 de ani de la nașterea artistului plastic decorator TATIANA CIUCUREAN (19 noiembrie. 1909 – ?).

60 de ani de la nașterea ceramistei SVETLANA PASECINAIA (19 noiembrie. 1949).

90 de ani de la stingerea din viață a scriitorului, membru post-mortem al Academiei Române ALEXANDRU VLAHUȚĂ (5 sept. 1858 – 19 noiembrie. 1919).

70 de ani de la nașterea lui EMIL CONSTANTINESCU, politician și om de știință, originar din Basarabia (19 noiembrie. 1939). Președinte al României între anii 1996 și 2000.

80 de ani de la nașterea radiojurnalistei și traducătoarei VANDA ZADNIPRU (20 noiembrie. 1929 – 11 mart. 2007).

75 de ani de la nașterea lui VASILE PROCOPIȘIN, specialist în farmaceutică, profesor universitar, autor de manuale în domeniu (20 noiembrie. 1934 – ?).

70 de ani de la nașterea lui GRIGORE JUNGHIEȚU, doctor habilitat în chimie, profesor universitar (20 noiembrie. 1939).

120 de ani de la nașterea astronomului american EDWIN HUBBLE (20 noiembrie. 1889 – 28 sept. 1953).

190 de ani de la nașterea romancierei și traducătoarei britanice GEORGE ELIOT (Mary Ann Evans) (21 noiembrie. 1819 – 22 dec. 1880).

95 de ani de la nașterea interpretei de muzică populară TAMARA CIOBANU (22 noiembrie. 1914 – 23 oct. 1990).

140 de ani de la nașterea lui ANDRÉ PAUL-GUILLAUME GIDE, prozator, dramaturg și critic literar francez, laureat al Premiului Nobel (22 noiembrie. 1869 – 19 febr. 1951).

100 de ani de la nașterea lui EUGEN IONESCO, dramaturg, prozator, eseist, memorialist, critic literar și poet francez (26 noiembrie. 1909 / 1912 – 28 mart. 1994).

70 de ani de la nașterea criticului literar NICOLAE MANOLESCU (27 noiembrie. 1939).

180 de ani de la nașterea lui ANTON RUBINSTEIN, pianist, dirijor, pedagog și compozitor rus (28 noiembrie. 1829 – 20 noiembrie. 1894).

150 de ani de la stingerea din viață a prozatorului și eseistului american WASHINGTON IRVING (3 apr. 1783 – 28 noiembrie. 1859).

160 de ani de la nașterea lui Sir JOHN AMBROSE FLEMING, fizician și inginer electrotehnician, profesor universitar englez (29 noiembrie. 1849 – 18 apr. 1945). Realizator al primei diode.

135 de ani de la nașterea lui PAUL ZARIFOPOL, istoric și critic literar, moralist, eseist

politic și istoric al civilizației românești; director al prestigioasei reviste interbelice „Revista Fundațiilor Regale Carol al II-lea” (30 noiembrie 1874 – 1 mai 1934).

100 de ani de la nașterea arhitectului VALENTIN VOIȚEHOVSCHI (30 noiembrie 1909 – 11 mai 1977).

100 de ani de la stingerea din viață a poetului, criticului literar, traducătorului și dramaturgului rus INOKENTI ANNENSKI (20 august 1855 – 30 noiembrie 1909).

90 de ani de la apariția la Chișinău a ziarului independent, săptămânal „BASARABIA NOASTRĂ” (noiembrie 1919 – 1924).

DECEMBRIE

90 de ani de la nașterea lui ANDREI GRECUL, istoric, doctor habilitat în istorie, profesor universitar (1 decembrie 1919 – 27 martie 1983).

170 de ani de la nașterea lui BARBU CONSTANTINESCU, profesor, teolog, traducător, folclorist, doctor în filozofie, autorul primelor studii și cercetări referitoare la țiganii din România (2 decembrie 1839 – 30 noiembrie / 30 decembrie 1891).

150 de ani de la nașterea pictorului francez neoimpresionist, creator și teoretician, împreună cu Paul Signac, al tehnicii divizioniste în pictură GEORGES SEURAT (2 decembrie 1859 – 29 martie 1891).

90 de ani de la stingerea din viață a pictorului francez PIERRE-AUGUSTE RENOIR (25 februarie 1841 – 3 decembrie 1919).

60 de ani de la nașterea lui MIHAI ȘTEFAN (POIATĂ), prozator, cineast, dramaturg (4 decembrie 1949).

55 de ani de la nașterea lui IOAN CIUNTU, teolog, prozator, publicist (5 decembrie 1954).

90 de ani de la nașterea lui VASILE DINICU, compozitor, dirijor și pianist (10 decembrie 1919 – 9 ianuarie 1992).

95 de ani de la nașterea medicului chirurg și pediatru NATALIA GHEORGHIU (12 decembrie 1914 – 4 februarie 2001).

100 de ani de la nașterea pianistei și acompaniatoarei TATIANA-MARIA KLEINMAN (KANTOROVICI) (13 decembrie 1909 – 19 mai 1984).

85 de ani de la nașterea biblioteconomistului NICOLAE SANALATI (13 decembrie 1924).

100 de ani de la nașterea pictorului și pedagogului ION JUMATI (14 decembrie 1909 – 10 septembrie 1997).

275 de ani de la nașterea pictorului (portretist) și graficianului englez GEORGE ROMNEY (15 decembrie 1734 – 15 noiembrie 1802).

70 de ani de la nașterea plasticienei MARIA COȚOFAN (18 decembrie 1939).

130 de ani de la nașterea lui PAUL KLEE, profesor, pictor, desenator și teoretician german al artei avangardiste, de origine elvețiană (18 decembrie 1879 – 29 iunie 1940).

80 de ani de la nașterea lui ANDREI URȘU, specialist în domeniul pedologiei, geografiei, ecologiei, academician (20 decembrie 1929).

315 ani de la nașterea lui VOLTAIRE, poet, dramaturg, eseist, romancier, nuvelist, istoric și filozof francez (21 decembrie 1694 – 30 mai 1778).

70 de ani de la nașterea maestrului de cor și profesorului ȘTEFAN ANDRONIC (22 decembrie 1939).

370 de ani de la nașterea dramaturgului francez JEAN RACINE (22 decembrie 1639 – 21 aprilie 1699).

70 de ani de la nașterea lui VASILE ȚAPOC, doctor habilitat în filozofie, profesor universitar (23 decembrie 1939).

90 de ani de la nașterea vioristului și lăutarului IGNAT BRATU (24 decembrie 1919 – 11 martie 1993).

75 de ani de la nașterea lui GHEORGHE VODĂ, poet, cineast, publicist (24 decembrie 1934 – 24 februarie 2007).

100 de ani de la nașterea lui AFANASIE BARANOVSKI, fitofiziolog, pedagog emerit, profesor universitar (25 decembrie 1909 – 1989). A fost ministru al învățământului public din ex-RSSM.

70 de ani de la nașterea poetei MARIETA RUSSO (25 decembrie 1939).

75 de ani de la nașterea lui TUDOR BOTNARU, general, ex-ministru al securității naționale, ambasador (27 decembrie 1934 / 1935).

170 de ani de la nașterea poetului THEODOR ȘERBĂNESCU, fost prefect al județului Cahul (29 dec. 1839 – 2 iul. 1901).

90 de ani de la nașterea lui ROMAN VLAD, pianist, dirijor, profesor, muzicolog și compozitor (29 dec. 1919).

80 de ani de la nașterea lui NICOLAE RAEVSCHI, lingvist, doctor habilitat în filologie, profesor universitar (29 dec. 1929 – 2009).

120 de ani de la stingerea din viață a lui ION CREANGĂ, pedagog și scriitor, membru de onoare post-mortem al Academiei Române (1 mart. 1837 / 10 iun. 1839 – 31 dec. 1889).

95 de ani de la nașterea folcloristei TATIANA GĂLUȘCĂ-CĂRȘMARIU (31 dec. 1914 / 1913 – 30 apr. 1993).

80 de ani de la nașterea lui VICTOR KOVARSKI, specialist în domeniul fizicii teoretice, doctor habilitat în științe fizico-matematice, profesor universitar (31 dec. 1929).

140 de ani de la nașterea lui HENRI MATISSE, pictor, decorator, muralist, grafician, sculptor, ceramist și teoretician de artă francez (31 dec. 1869 – 3 noiemb. 1954).

ALTE DATE

3695 de ani de la stingerea din viață a lui HAMMURABI (HAMMURAPI), rege al Babiloniei, unificator al Mesopotamiei și inventator al dreptului (cca 1728 – cca 1686 î. Hr.).

3245 de ani de la stingerea din viață a lui RAMSES II, faraon egiptean (1304–1236 î. Hr.).

2560 ani de la nașterea filozofului chinez CONFUCIUS (Kong Zi) (551 î. Hr. – 479 î. Hr.).

2505 ani de la nașterea poetului tragic grec SOFOCLE (SOPHOKLES) (496 î. Hr. – 405 / 406 î. Hr.).

2465 de ani de la stingerea din viață a poetului tragic grec ESCHIL (AISCHYLOS) (525 î. Hr. – 456 î. Hr.). Cunoscut drept „părintele tragediei” grecești.

2455 de ani de la nașterea dramaturgului grec ARISTOFAN (ARISTOPHANES) (446 î. Hr. – cca 386 î. Hr.). Celebru prin comedii sale,

numit „părintele comediei” sau „prințul comediei antice”.

2345 de ani de la stingerea din viață a regelui Macedoniei FILIP II (cca 382–336 î. Hr.). A înfăptuit numeroase reforme militare și economice, a cucerit Tracia și coloniile grecești de pe litoralul de Nord al Mării Egee. A fost tatăl lui Alexandru cel Mare (Macedon).

2345 de ani de la nașterea filozofului grec ZENON din Kition (supranumit „Fenicianul”) (cca 336 î. Hr. – 264 î. Hr.), fondator al stoicismului – cel mai influent curent în filozofie din timpul Imperiului Roman, înainte ca învățătura creștină să devină religie de stat.

2255 de ani de la nașterea omului de stat și generalului cartaginez HANNIBAL (cca 246 î. Hr. – 183 î. Hr.). Considerat unul dintre cei mai străluciți comandanți militari din istorie și unul dintre cei mai mari dușmani ai Republicii Romane.

2125 de ani de la nașterea scriitorului latin MARCUS TERENCE VARRO (116 î. Hr. – 27 î. Hr.). A întocmit o enciclopedie a științelor și a scris studii vaste despre străvechile obiceiuri romane, despre teatrul roman, limba latină, agronomie etc. Cunoscut prin satirele sale, în care a ridiculizat moravurile contemporane.

2085 de ani de la nașterea lui ASINIUS POLLIO CAIUS, om politic, militar, poet tragic, orator și istoric latin (76 î. Hr. – 5 î. Hr.). Este considerat patron al scriitorilor; a întemeiat prima bibliotecă publică la Roma, care, pe lângă scrierile literare grecești și latine, conținea chipurile scriitorilor și obiecte de artă.

1995 de ani de la stingerea din viață a primului împărat roman AUGUST (CAIUS IULIUS CAESAR OCTAVIANUS AUGUSTUS) (62 î. Hr. – 14 d. Hr.).

1590 de la stingerea din viață a lui IERONIM (Sophrionius Eusebius Hieronymus), teolog, filolog și istoric latin (cca 345–419). Declarat sfânt de Biserica Catolică, este unul dintre patronii creștinismului (perioada antică târzie). Cunoscut ca traducător al Bibliiei din limba greacă, ebraică și aramaică în limba latină. Traducerea Sfântului Ieronim, Biblia

Vulgata, este încă textul oficial al Bibliei în Biserica Romană.

795 de ani de la nașterea filozofului și naturalistului englez ROGER BACON (cca 1214 – cca 1292). Supranumit „Doctor Mirabilis”, a fost unul dintre cei mai mari filozofi ai Evului Mediu timpuriu. Contribuția sa cea mai de seamă în dezvoltarea științei constă în promovarea metodei experimentale.

755 de ani de la nașterea navigatorului venețian MARCO POLO (1254 – 8 ian. 1324). Primul dintre europeni care a descris China și alte țări din Asia Centrală.

635 de ani de la înălțarea CETĂȚII NEAMȚ (Neamțului) de lângă Târgu-Neamț (1374) de către Petru I Mușat.

565 de ani de la nașterea pictorului italian din școala florentină SANDRO BOTTICELLI (1444 / 1445–1512).

550 de ani de la prima atestare documentară a orașului BUCUREȘTI (1459).

540 de ani de la nașterea navigatorului portughez VASCO da GAMA (1460 – 24 dec. 1524). Explorator maritim, a descoperit calea maritimă dintre Europa și India ocolind Africa.

515 ani de la nașterea scriitorului francez FRANÇOIS RABELAIS (1494–1553).

475 de ani de la stingerea din viață a marelui erudit grec IOAN LASCARIS (1445–1534). A tipărit la Milano o „Gramatică greacă” (1476–1480), iar la Paris a contribuit la înființarea unui institut de învățământ superior, care va deveni mai târziu ilustrul College de France.

430 de ani de la nașterea lui JOHN SMITH, publicist, navigator, explorator și cartograf englez (1579 – 21 iun. 1631).

375 ani de la instaurarea pe tronul Moldovei a domnitorului VASILE LUPU (1634–1653).

365 de ani de la nașterea lui ANTONIO STRADIVARIUS, celebru meșter-confecționar de vioară, lutier italian (1644 – 18 dec. 1737).

300 de ani de la scrierea LETOPISEȚULUI ANONIM AL ȚĂRII MOLDOVEI (Letopisețul Țării Moldovei de la Ștefan sin Vasile Vodă, de unde este părăsit de Miron Costin Logofătul) (1661–1709).

280 de ani de la scrierea CRONICII ANONIME A MOLDOVEI (1661–1729).

280 de ani de la stingerea din viață a lui RADU POPESCU, cronicar și diplomat (cca 1655–1729).

250 de ani de la stingerea din viață a cronicarului NICOLAE ROSET (cca 1680 – cca 1759).

240 de ani de la nașterea lui IOAN PRALE, psalt, cântăreț bisericesc, compozitor și scriitor (1769–1847), elogiât de Mihai Eminescu în poemul „Epigonii”.

235 de ani de la scrierea LETOPISEȚULUI ANONIM AL MOLDOVEI (Letopisețul Țării Moldovei de la domnia întâi și până la a patra domnie a lui Constantin Mavrocordat) (1733–1774).

215 ani de la nașterea scriitorului ANTON PANN (1794–1854).

200 de ani de la sfințirea Bisericii „SF. ILIE” din Chișinău (20 iulie 1809).

190 de ani de la apariția, în limba română, a BIBLIEI DE LA SANKT PETERSBURG (1819).

190 de ani de la întemeierea BISERICII SFÂNTULI MARE MUCENIC GHEORGHE din Chișinău (1819).

180 de ani de la zidirea BISERICII SFINȚII ÎMPĂRAȚI CONSTANTIN ȘI ELENA din Căușeni (1829).

180 de ani de la stingerea din viață a lui CASIAN SURUCEANU, ctitor al mănăstirii Suruceni (1751–1829).

170 de ani de la nașterea lui VLADIMIR HEGEL, sculptor și profesor, de origine poloneză (1839–1918). Unul dintre primii sculptori români, a fost profesorul lui C. Brâncuși.

150 de ani de la nașterea lui NICOLAE LAȘCU, scriitor, publicist, autor de studii istorice, profesor (1859 – 19 aug. 1933).

150 de ani de la nașterea MARIEI RAȘCOVICI, medic, pedagog, lector la școlile profesionale evreiești (1859–1937).

140 de ani de la stingerea din viață a pictorului și sculptorului ALEXANDRU BEIDEMAN (1826–1869).

140 de ani de la înălțarea Bisericii „SFÂNȚA TREIME” din Chișinău (1869).

130 de ani de la nașterea lui GAVRIIL AFANASIU (ATHANASIU), cântăreț de operă (bariton), oratoriu, lied și profesor (1879 / 1878 – 30 noiembrie 1946).

125 de ani de la nașterea lui PANTELIMON ERHAN, om politic și de stat, liderul primului Guvern al Basarabiei (1884–1971).

125 de ani de la nașterea traducătorului LUCA BRÂNZĂ (1884–1957). A fost docent la Baroul din Chișinău și președinte al Frontului Românesc pentru Basarabia. A colaborat la ziarele și revistele basarabene.

125 de ani de la stingerea din viață a lexicografului francez LOUIS NICOLAS BESCHERELLE (1802–1884), cunoscut pentru cartea sa de referință „L'art de conjuguer”, primul manual de conjugare a verbelor.

125 de ani de la nașterea cântăreței de operă și a profesoarei MARIA ZLATOV (1884–1966).

120 de ani de la edificarea Bisericii Grecești „SF. PANTELEIMON” (1889–1891).

115 de ani de la apariția ziarului „BESSARABEȚ”. Editor și redactor P. Crușevan (1894).

110 de ani de la crearea MUZEULUI NAȚIONAL DE ISTORIE NATURALĂ (1899).

100 de ani de la apariția REVISTEI SOCIETĂȚII ISTORICO-ARHEOLOGICE BISERICEȘTI din Chișinău (1909–1934).

90 de ani de la apariția la Chișinău a BULETINULUI CAMEREI DE COMERȚ ȘI DE INDUSTRIE pentru județele Lăpușna, Cetatea Albă, Tighina și Orhei (1919–1939).

90 de ani de la stingerea din viață a scriitoarei basarabene de expresie rusă OLGA NACCO (1840–1919).

85 de ani de la apariția la Chișinău a ziarului săptămânal „TRIBUNA BASARABIEI” (1924–1940).

85 de ani de la nașterea pianistei și profesoarei LUDMILA POPIȘTEANU (1924 – 5 ian. 1993).

85 de ani de la apariția la Bălți a publicației cu profil istoric „REVISTA ARHIVELOR” (1924–1926).

85 de ani de la fondarea „ANUARULUI COMISIUNII MONUMENTELOR ISTORICE”, secția din Basarabia (1924).

80 de ani de la apariția la Tighina a ziarului național țărănesc „PRIETENUL NORODULUI” (1929).

80 de ani de la apariția la Chișinău a revistei trimestriale de istorie și geografie a Moldovei dintre Prut și Nistru „ARHIVELE BASARABIEI” (1929–1938).

80 de ani de la nașterea lui MARK KOPYTMAN, compozitor, muzicolog profesor, doctor în arte (1929).

75 de ani de la apariția „ALMANAHULUI ÎNVĂȚĂTORILOR DIN CETATEA ALBĂ” (1934).

75 de ani de la apariția revistei literare a Seminarului Teologic din Chișinău „LIMBA NOASTRĂ” (1934–1940).

75 de ani de la apariția revistei primăriei Municipiului Chișinău „MONITORUL MUNICIPAL” (1934–1943).

70 de ani de la înființarea ANSAMBLULUI NAȚIONAL ACADEMIC DE DÂNSURI POPULARE „JOC” (1939).

70 de ani de la înființarea MUZEULUI NAȚIONAL DE ARTE PLASTICE (1939).

70 de ani de la fondarea de către Alexandru Plămădeală, sculptor și pictor, a MUZEULUI NAȚIONAL DE ARTE PLASTICE din Chișinău (1939 / 1940).

60 de ani de la organizarea STAȚIEI SEISMICE din Chișinău a Academiei de Științe din Moldova (1949).

50 de ani de la formarea ansamblului popular de cântece și dansuri „MIORIȚA” de la Casa orășenească de cultură din Chișinău (1959).

50 de ani de la înființarea „TELEFILM-CHIȘINĂU”, asociație de creație producătoare de filme artistice, documentare și filme-concert (1959).

50 de ani de la înființarea Editurii „ȘTIINȚA” (1959).

(După Calendar Național 2009)